

ΕΚΤΑΚΤΟ

Περίοδος Β'
Τεύχος 830
Παρασκευή
19 Νοεμβρίου 2004
Τιμή: 4 Ευρώ

ΣΚΑΝΔΑΛΟ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ
ΦΩΤΟΡΕΠΟΡΤΑΖ
Αποκλειστικές
συνεντεύξεις

16 ΦΕΒ 2005

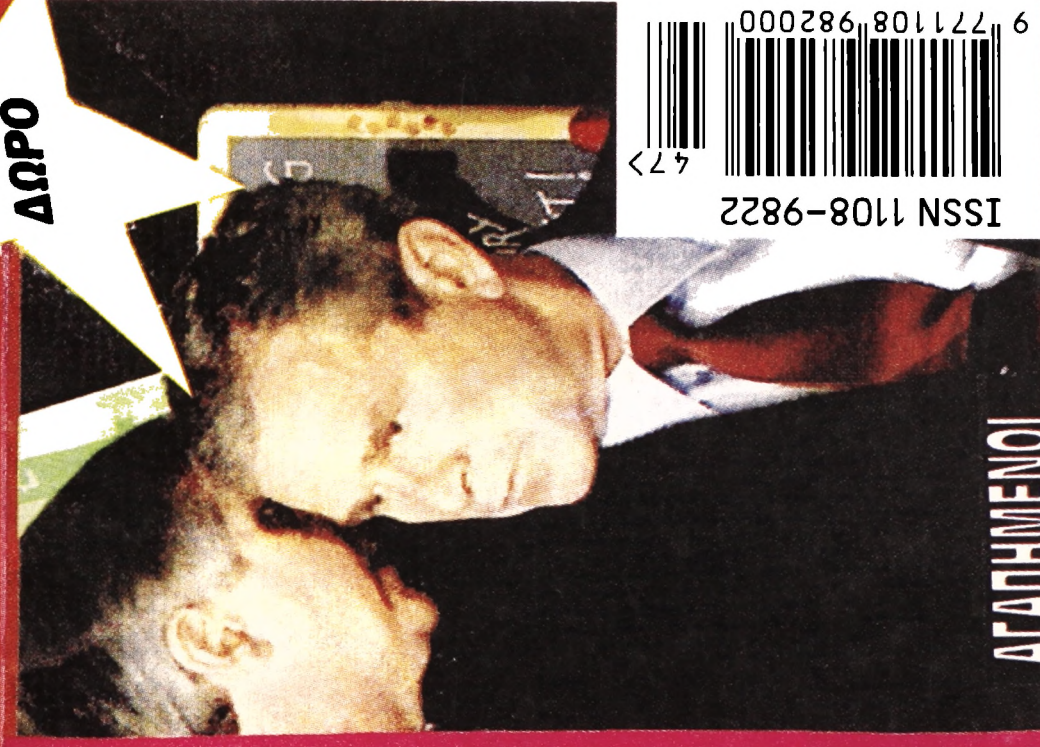
ΛΙΛΕΙ

Το... κλείσιμο της σφαγής

ΔΩΡΟ

**μ' εγkataλέλειψε
ο κογένειά μου**

ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΙ...

ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

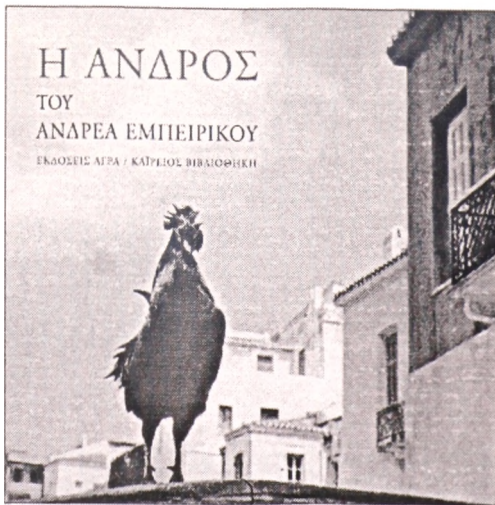
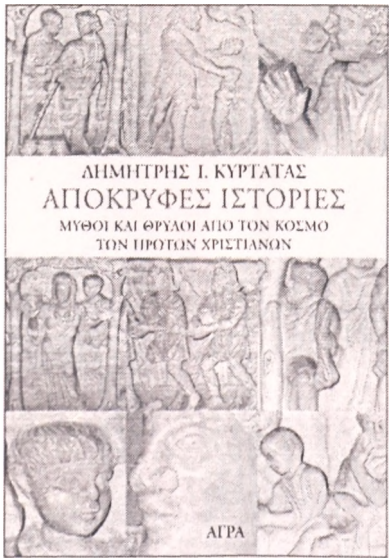
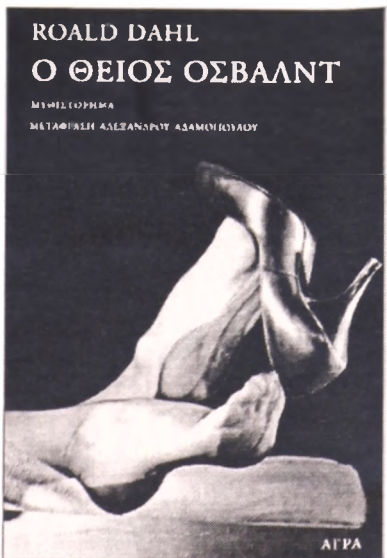
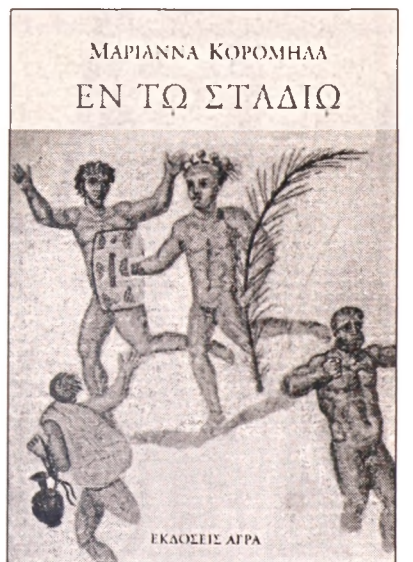
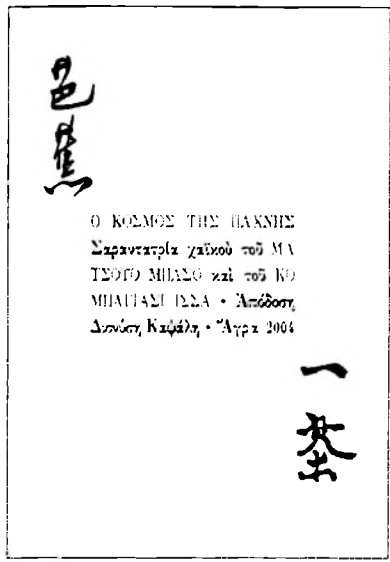
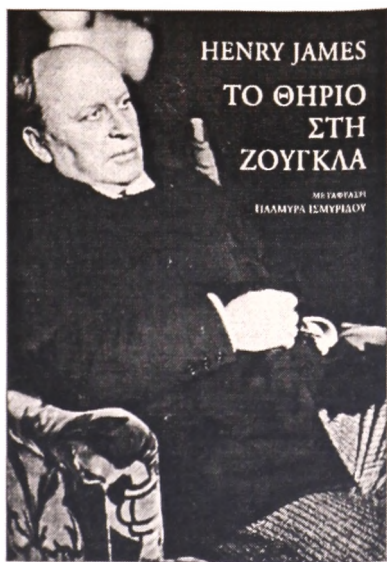
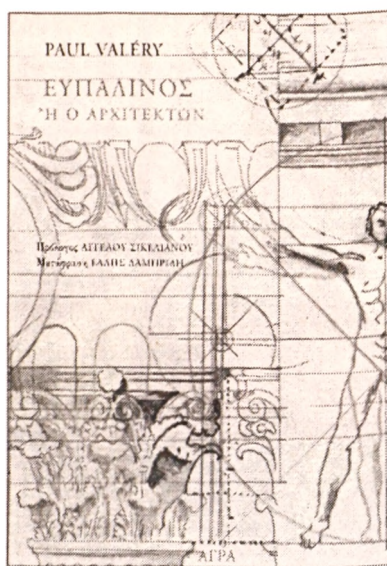
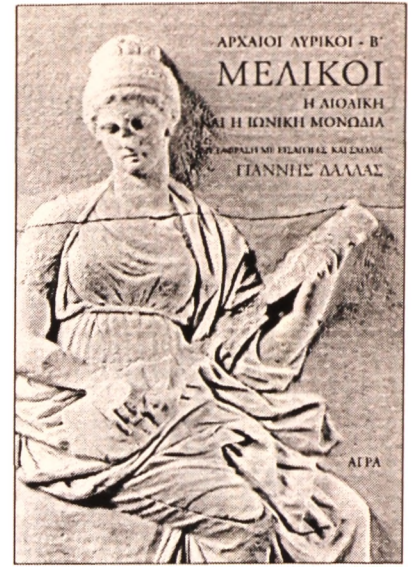
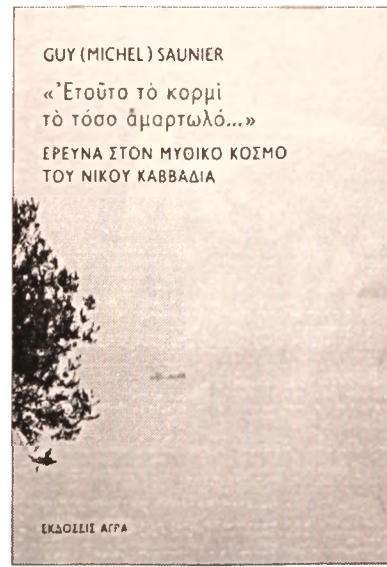
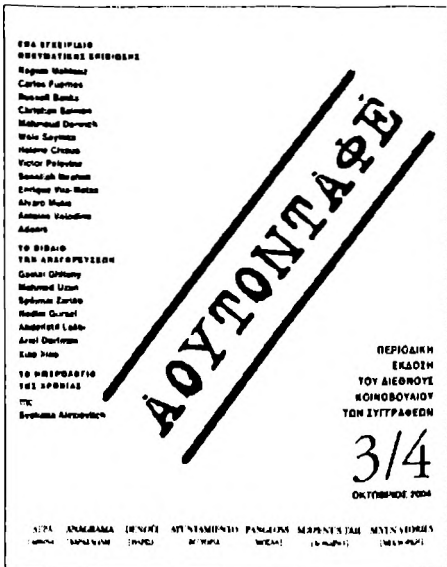
**Οι τελευταίες μέρες
πριν πάει φαντάρος**

ISSN 1108-9822
9 771108 982000

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

<http://www.agra.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίοδος Β' • Έτος 31ο • Τεύχος 830

Παρασκευή 19 Νοεμβρίου 2004

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ο λόγος περί της επαρχίας	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Είναι εφικτό το 3%; Υπάρχει πρωθύστερο βέτο	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	13
• Ντεληκανής: Τι ήθελε ο Κ. Μητσοτάκης στο Υπουργείο Άμυνας;	14
• Μανόλης Καρέλλης: Το μίσος κατά Τάσσου Παπαδόπουλου	16
• Στρατής Μοσχονήσιος: Ο Συνασπισμός στα όρια	18
• Γιάννης Γιαχανατζής: Μια ανοικτή επιστολή	19
• Τ. Διαμαντής: ΠΓΔΜ: Η αναγνώριση από τις ΗΠΑ δεν φέρνει σταθερότητα	20
• Μένος Ξένος: Αποτιμώντας την κληρονομιά του Αραφάτ	22
• Αστέρης Χουλιάρης: Ακτή Ελεφαντοστού: Το Ιράκ της Γαλλίας;	25
• Χρήστος Κάτσικας: Εκπαίδευση και εξετάσεις	28
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Το Νέο Μουσείο Ακρόπολης δια χειρός Τατούλη	31
• - : Δημήτρης Παπανικολάου (1939-2004)	34
• Δημήτρης Ζ. Παπανικολάου: Η σημασία της συνήθειας	34
• Δανάη Ιωάννου: Από την ΕΤΑ Α.Ε. στην ΕΤΑ Α.Ε.!	36
• Μάνος Στεφανίδης: Ιστορίες ολυμπιακής τρέλας	38
• Έρικ Μπέτερμαν: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο	41
• Γ.Θ. Δασκαρόλης: Τα θεμέλια της Ευρώπης	42
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	44
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	45
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	46
• Μάνος Στεφανίδης: Αλέξανδρος Ξύδης	50
• Ειρήνη Μουντράκη: Μίμης Χρυσομάλλης	51
• Άλκης Μπαλτάς: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο	52
• Ειρήνη Μουντράκη: Με προβληματισμούς	54
• Δημήτρης Χαρίτος: Ιστορίες αμφίδρομης εκδίκησης και αντεκδίκησης	55
• Δημήτρης Χαρίτος: 45ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης	56
• Μ. Στεφανίδης: Για την μελαγχολία των εικόνων που κατάντησαν αντικείμενα	57
• Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν: Σκέψεις και κρίσεις	58
• Χάρης Σαββόπουλος: Εικαστική Θεσσαλονίκη	60
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Η κριτική της αρχιτεκτονικής ως μεταφυσική οντότητα	61
• - : Το βραβείο του περιοδικού Διαβάζω σε μια μελέτη για τον Δ. Χατζή	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63
• Και τα λοιπά... από τον Χρήστο Νησιώτη	66

Εξώφυλλο: Έργο του Άγγελου Παπαδημητρίου που το συνόδευσε λέγοντας ότι εκφράζει την κρίση στον Τύπο, τα περιοδικά λάιφ-στάιλ, τα χρώματά τους, την χυδαιότητα, τις υποσχέσεις χωρίς αντίκρουσμα, τις δελεαστικές προσφορές, τη σαχλαμάρα, την τηλεοπτικότητα...

Ο ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ για τις εξελίξεις είναι ζοφερές. Ας βγούμε ψεύτες, αλλά ο χρόνος είναι μπροστά μας. Για να μην μελλοντολογούμε, ας θυμηθούμε τα μεγάλα θέματα που «τρέχουν» στον κόσμο αλλά αξιολογούνται ως μονόστηλα στον εγχώριο Τύπο. Διότι σε μας η πραγματικότητα κατασκευάζεται ως ρεάλιτι και εμφανίζεται ως σόου. Οι κτηνώδεις στρατιωτικές επεμβάσεις των Αμερικανών στη Φαλούτζα, τα σκοτεινά νέφη πάνω από την Παλαιστίνη στα καθ' ημάς: η απόφαση του ΣτΕ για τα πιστοποιητικά διαφάνειας που απλόχερα μοίραζε το Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο. Η επέτειος της εξέγερσης στο Πολυτεχνείο. Αλλά και η βαύναση επιδρομή των ανεύθυνων τηλεοπταγωγών σε μουσουλμανικό τέμενος στη Θράκη για τα γυρίσματα ενός ανούσιου σίριαλ είναι το δικό μας ανάλογο της αμερικανικής βαναυσότητας στο τζαμί της Φαλούτζα. Αλλά όλα αυτά περνούν στο περιθώριο της μεγάλης ειδησεογραφίας με τη μορφή life-style. Διότι η χώρα μας είναι μια μικρή επαρχία. Έντυπο μικρό σ' αυτή τη μικρή επαρχία είναι και το ανά χείρας περιοδικό.

ΕΔΩ στο Αντί έχουμε πλήρη συναίσθηση του επαρχιωτισμού μας. Τον υπηρετούμε παρασυρόμενοι συχνά από το γενικό κλίμα. Οι συνεργάτες του περιοδικού δεν είναι κάποιοι φωστήρες, πάνω από τα θέματα της μικρής κλίμακας. Έτσι λοιπόν περιπίπτουμε στο ολίσθημα να ασχοληθούμε στο σημείωμα αυτό σήμερα με τα μικρά –αλλά όχι αθώα– θέματα της εφημεριδογραφίας. Άλλα προγραμματίζαμε και άλλες είναι οι σκέψεις μας. Ο επαρχιωτισμός όμως, επαρχιωτισμός. Αυτόν τιμούμε σήμερα σ' αυτήν την στήλη.

ΤΑ «ΜΕΓΑΛΑ» κόμματα έχουν αποδυσθεί τις μέρες αυτές, για λόγους που είναι κατανοητοί, σε προεδρολογικά παίγνια. Στο προηγούμενο τεύχος σημειώναμε για το θέμα της προεδρολογίας και της εμπλοκής του Ν. Κωνσταντόπουλου: «Οι οπαδοί που παραμένουν στην Αριστερά είναι είτε οι λιγοστοί νέοι είτε οι παλιότεροι οι οποίοι έχουν καθημαχθεί: Εξορίες, φυλακίσεις, διωγμοί και περιθωριοποίηση είναι όσα έζησαν. Και επιμένουν ακόμη πιστεύοντας σε μια κοινωνία διαφορετική. Τώρα τι σχέση μπορεί να έχουν οι άνθρωποι αυτοί με τα μικροπολιτικά παιχνίδια του Γιωργάκη ή του πρωθυπουργού; Τόσα χρόνια πάλεψαν για να αναδείξουν απλώς έναν διακοσμητικό Πρόεδρο της Δημοκρατίας; Δηλαδή η αποκατάστασή τους εξαντλείται σ' έναν θώκο τιμητικό μεν αλλά διακοσμητικού χαρακτήρα; Είναι δυνατόν την ίδια στιγμή να φαντάζονται ότι ο πρόεδρος του Συνασπισμού, ενός κόμματος που πολλά από τα μέλη και στελέχη του επιμένουν για έναν διαφορετικό κόσμο, θα δεχθεί να γίνει Πρόεδρος ύστερα από όσα τερτίπια παίζονται και μόνον στόχο έχουν να ρυθμιστούν τα προβλήματα κατανομής της εξουσίας ανάμεσα στη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ;».

ΟΛΑ ΑΥΤΑ ισχύουν και σήμερα, δεκαπέντε ημέρες αργότερα δηλαδή, αλλά θα ισχύουν και για μερικά χρόνια ακόμη. Έτσι πιστεύουμε. Για μερικές διευκρινήσεις όμως επανερχόμαστε, εφόσον και το ζήτημα της πιθανής υποψηφιότητας Κωνσταντόπουλου για την Προεδρία της Δημοκρατίας επανέρχεται και επανέρχεται.

ΓΙΝΕΤΑΙ πια φανερό ποιοι και γιατί κινούν αυτές τις ιστορίες. Η πιθανή επιλογή του Κωνσταντόπουλου φλογίζει πολλούς βαρόνους και νταβατζήδες. Ο πρωτοσέλιδος τίτλος των Νέων της 17.11. είναι ενδεικτικός. Αλλά το ζητούμενο για μας δεν είναι τι επιθυμούν οι βαρόνοι, μικροί ή μεγάλοι, με στόχους πολιτικούς ή μικροκομματικά κριτήρια. Το ζητούμενο είναι εάν όλες οι στοχεύσεις της Αριστεράς είναι η, καθ' οιονδήποτε τρόπο, εκλογή στελεχών της στην Προεδρία. Και σ' αυτό ούτε ο Ν. Κωνσταντόπουλος απαντά.

ΟΙ ΚΑΙΡΟΙ προβλέπονται χαλεποί. Ας παραμεριστεί το επαρχιώτικο κουτσομπολιό και ας ετοιμαστούμε για όσα σημαντικότερα θα πρέπει να συγκεντρώσουν την προσοχή μας: Η οικονομία, τα καυτά εθνικά θέματα, η Κύπρος,

τα Βαλκάνια που σταδιακά τεμαχίζονται σε προτεκτοράτα της υπερδύναμης, η ονοματολογία της Μακεδονίας, η ένταξη μιας υπερφίαλης Τουρκίας στην Ε.Ε., η παιδεία, η χάραξη μιας συνεκτικής εξωτερικής πολιτικής ενόψει και της συμμετοχής της Ελλάδας στο Συμβούλιο Ασφαλείας, η ευρωπαϊκή προοπτική, το ανανεωμένο επιθετικό πρόσωπο των ΗΠΑ. Είναι λίγα αυτά; Όσο για τον Ν. Κωνσταντόπουλο, ο οποίος έχει τις ευθύνες του για τα σημερινά χάλια του ΣΥΝ, ας ξανασκεφτεί και το «βρόμικο '89», τα διαπλεκόμενα, τα παιχνίδια που παίζει με τα ΜΜΕ και τα παιχνίδια που τα ΜΜΕ παίζουν πίσω και από τις δικές του πλάτες. Όσο για μας, δεν επιθυμούμε να ασχοληθούμε και πάλι με το «θέμα».

ΑΝΤΙ

Διακομματικά πυρά στην υποψηφιότητά του

Συναίνεση ...κατά Κωνσταντόπουλου

Μπαράζ αρνητικών δηλώσεων από κορυφαίους στελέχη της Ν.Δ., του ΠΑΣΟΚ αλλά και του ΣΥΝ προκαλεί μία ενδεχόμενη υποψηφιότητα Κωνσταντόπουλου για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Ο Γεώργιος Παπανδρέου ζητάει να σταματήσει η νομοταξία.

Δεν πείστηκαν

ΝΤΟΡΑ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ
«Ο κ. Κωνσταντόπουλος διακρίνει το ΠΑΣΟΚ... Η Ν.Δ. πρέπει να αναζητήσει άλλο πρόσωπο αν επιθυμεί τη συναίνεση»

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
«Υπόκεινται πάντα τα όρια της παγκόσμιας Ευρώπης αξιολογήσεις και της πολιτικής αξιοπιστίας»

ΑΝΝΑ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
«Σίγουρα να λησμονηθεί το ΠΑΣΟΚ και από τα δεξιά και από τα αριστερά»

ΑΛΕΚΟΣ ΑΛΑΒΑΝΑΣ
«Η εκλογή αριστερού Προέδρου δεν αποτελεί προτεραιότητα για την Αριστερά»

Η πρώτη σελίδα των Νέων, Τετάρτη 17 Νοεμβρίου 2004.

Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ...

ΓΙΑΤΙ;

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΣ
ΕΡΘΟΥΝ ΔΕΞΙΑ...

K. ΓΑΒΡΑΣ

Είναι εφικτό το 3%; Υπάρχει πρωθύστερο βέτο

ΤΕΛΙΚΑ, η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομίας (ECOFIN), μας έδωσε διορία δυο ετών, προκειμένου να μειώσουμε το έλλειμμα του ελληνικού προϋπολογισμού στο 3%, από 5,3% που είναι σήμερα. Η σχετική απόφαση έγινε δεκτή με ικανοποίηση από την κυβέρνηση: «Πετύχαμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα» – δήλωσε ο υπουργός Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφης. Πλην, οικονομικοί και άλλοι σχολιαστές, αναφερόμενοι στις «γκριζες διατυπώσεις» του ECOFIN, σημείωναν ότι, για μια ακόμα φορά, η Ελλάδα τίθεται –ως προς την ακολουθητέα δημοσιονομική πολιτική της– υπό στενή, διαρκή και αυστηρή επίτηρηση της Κομισιόν.

Άλλοι σχολιαστές, φίλα προσκείμενοι στην κυβέρνηση, συνέδεαν την απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών με τη «μάχη της Ελλάδας να αποτινάξει από τους ώμους της την εικόνα του βαλκάνιου απατεώνα» – τοποθέτηση την οποία έσπευσαν να αποκηρύξουν όχι μόνο στελέχη της απελθούσας κυβέρνησης, αλλά και ο ίδιος ο τ. πρωθυπουργός Κ. Σημίτης. Η κυβέρνηση –δήλωσε– έχασε τον έλεγχο της διαδικασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση... Αυτό που έγινε δεν ήταν πραγματική απογραφή, αλλά μια αλλαγή στη μεθοδολογία καταγραφής των δαπανών. Κατ' ακολουθίαν: Η χώ-

ρα βρίσκεται σε μειονεκτική θέση και οι οικονομικές συνέπειες (που έπονται) θα είναι εξαιρετικά δυσμενείς. Στον τ. πρωθυπουργό απάντησε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Θ. Ρουσόπουλος, σε στυλ το ψέμα έχει κοντά πόδια κ.λπ. «Ο κ. Σημίτης και οι κυβερνήσεις του –δήλωσε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος– εξαπατούσαν επί χρόνια, όχι μόνο τους Έλληνες πολίτες, αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση, χρησιμοποιώντας την περιφέρη «δημιουργική λογιστική»... Κατ' ακολουθίαν: Το ψέμα –και όχι η αλήθεια– εκθέτει τη χώρα.

Η «ΔΙΟΡΙΑ των δύο ετών» συνέπεσε με την εσαεί ανθούσα κερδοφορία των εμπορικών τραπεζών (από 25% της Εθνικής, ως 36% της Alpha και 43,6% της Eurobank...) και την κατάθεση του πρόσφατου φορολογικού νομοσχεδίου, το οποίο –κατά τον χαρακτηρισμό του Νίκου Νικολάου στο Βήμα– είναι «όντως γαλαντόμο» προς τις επιχειρήσεις, αφού τους μειώνει τον φορολογικό συντελεστή στα κέρδη κατά δέκα ολόκληρες ποσοστιαίες μονάδες. Η κυβέρνηση πιστεύει ότι με τις ελαφρύνσεις αυτές (και τον αναπτυξιακό νόμο που έπεται) θα μπορέσει να επιτύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, μέσω νέων, τραπεζικών και άλλων, επενδύσεων. Ωστόσο, αυτό που δεν είναι γνωστό είναι: τι ακριβώς εννοούν οι τραπεζίτες

και οι μεγαλοβιομήχανοι όταν ζητούν «ένα διευρμένο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων»; Ζητούν, μήπως, και την «ιδιωτικοποίηση» της κυβέρνησης;

ΚΥΠΡΙΑΚΟ: ΤΟ ΒΕΤΟ ΤΟΥ Τ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΤΑ ΤΙΣ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΒΟΗΘΕΣ!

ΚΑΙ ΜΕ τα εθνικά θέματα τι γίνεται; Κάποιος χωρατατζής θα μπορούσε να πει: Όλα βαίνουν καλώς! Η πραγματικότητα, όμως, είναι διαφορετική. Και ως προς το Μακεδονικό, καμιά ηγεσία πολιτικού κόμματος δεν αισθάνθηκε, μέχρι στιγμής, την ανάγκη, να δηλώσει: Ένα είναι το όνομα: Δημοκρατία της Μακεδονίας. Το εισηγήθηκαν, όμως, ως προς τη στάση του Συνασπισμού, αρκετά μέλη του και, μόλις πρόσφατα, οι Χαράλαμπος Γολέμης και Χριστόφορος Παπαδόπουλος. [Βλέπε Αυγή, 14 Νοεμβρίου]. Κατά τα άλλα, οι περισσότερες εφημερίδες εξακολουθούν να στεγάζουν τη σχετική ειδησεογραφία κάτω από τίτλους όπως: «Στο προσκήνιο πάλι η σύνθετη ονομασία» ή «Ενθαρρυντικές ενδείξεις για τις ελληνικές θέσεις» κ.λπ. Το μόνο που αποφεύγουν να πουν είναι ότι όχι μόνον οι ΗΠΑ, αλλά και η Ρωσία, και η Κίνα, και όλες οι χώρες της Ευρώπης συνομιλούν –συναλλάσσονται– με τη «Δημοκρατία της Μακεδονίας» και ότι το δικό

μας κουβεντολόι με τον Μάθιου Νίμιτς (ειδικό εκπρόσωπο του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ) ή τον Νικόλας Ντιμιτρόφ (πρέσβη των Σκοπίων στην Ουάσιγκτον) δεν αναφέρεται στην αναζήτηση κάποιας καθολικά αποδεκτής σύνθετης ονομασίας, αλλά στην εξεύρεση ενός ονόματος που θα καλύπτει αποκλειστικά τις σχέσεις Αθήνας-Σκοπίων. [Περίπτωση διπλής ονομασίας και πέραν ου!]

ΑΛΛΟ ΤΟΣΟ, όμως, και στο Κυπριακό, τα πράγματα δεν πάνε κατ' ευχήν. Ο πρόεδρος Τ. Παπαδόπουλος φέρεται τώρα «ρεαλιστικότερος» όχι μόνο στις απαιτήσεις του από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και στην επίλυση του Κυπριακού, «στα πλαίσια και τη φιλοσοφία του σχεδίου Ανάν». Αυτό, στην απλοελληνική, θα πει ότι Αθήνα και Λευκωσία αναγνωρίζουν ότι η διεθνής συγκυρία δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή (ήδη αμερικανική αεροπορική εταιρεία ετοιμάζεται να συνδέσει τη Νέα Υόρκη με τα κατεχόμενα) και ότι οι δυνατότητες άσκησης βέτο (στην έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία) είναι περιορισμένες. Κατά συνέπεια: Η Λευκωσία θέτει ως κύριο στόχο της (άμεσο στόχο της) την αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Άγκυρα. Και την άσκηση βέτο (έμμεσος στόχος) στη διάρκεια της ενταξιακής διαδικασίας, αν υποτεθεί ότι η Τουρκία «δεν συμμορφώνεται με τις ευρωπαϊκές διατάξεις». Όμως, και η περίπτωση αυτή, αμφισβητείται από ορισμένους διπλωμάτες (Έλληνες ή ξένους), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι «δεν υπάρχει βέτο επί συ-

νεχιζόμενων διαπραγματεύσεων».

ΠΕΡΑΝ, ωστόσο, από τη στάση του Κύπριου προέδρου, το ερώτημα που τίθεται είναι σε τι βαθμό ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής θα μπορούσε να δεχθεί την συνέχιση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, με την Άγκυρα να διατηρεί το «casus belli», να αμφισβητεί το βάθος του ελληνικού εναέριου χώρου και, φυσικά, να αποφεύγει κάθε αναφορά στην παρουσία του Αττίλα στην Κύπρο. Πάντως, και όπως και αν έχουν τα πράγματα, γεγονός παραμένει ότι, τόσο στις δημόσιες τοποθετήσεις του, όσο και στις συνομιλίες του με τους αρχηγούς των κυπριακών πολιτικών κομμάτων, ο Κ. Καραμανλής απέφυγε οποιαδήποτε αναφορά στη στάση της Ελλάδας απέναντι στην Άγκυρα.

Κ.ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ: ΠΡΩΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ (ΜΑΛΛΟΝ) ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ. ΣΥΝΕΠΩΣ...

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ της οικονομίας ή οι (όποιοι) χειρισμοί θεμάτων εξωτερικής πολιτικής δεν ανέστειλαν, φυσικά, τη «συζήτηση» γύρω από το θέμα της εκλογής προέδρου της Δημοκρατίας. Το «συζήτηση» είναι τρόπος του λέγειν, βέβαια, καθώς η αξιωματική αντιπολίτευση (και προσωπικά ο Γ.Α. Παπανδρέου) εκτιμά ότι η επιδείνωση του πολιτικού κλίματος μπορεί να εξωθήσει τον πρωθυπουργό στην προκήρυξη πρόωρων εκλογών, με όχημα την αδυναμία εκλογής προέδρου της Δημοκρατίας.

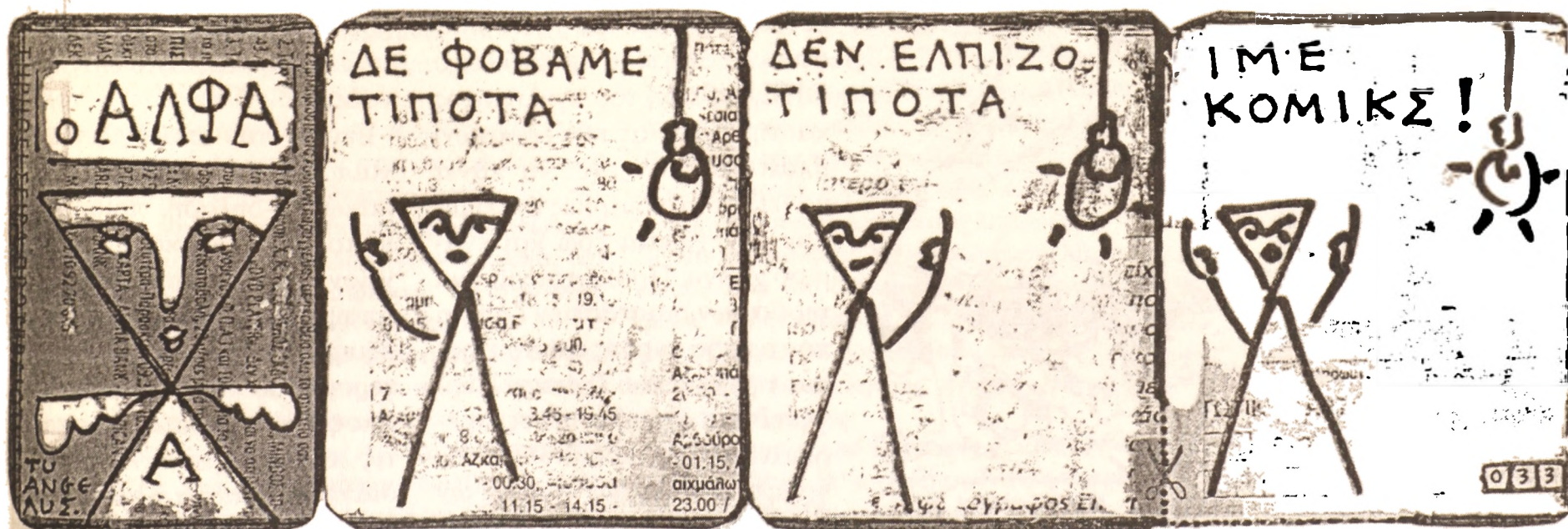
ΑΠΟ ΤΗΝ πλευρά του, ο πρωθυπουργός δηλώνει ότι η κυβέρνηση επιδιώκει συναινετική λύση στο θέμα της εκλογής προέδρου της Δημοκρατίας

(τον ερχόμενο Μάρτιο) και διαμηνύει, έμμεσα, στους βουλευτές του ότι δεν πρέπει ν' «ανησυχούν»: «Πρόωρες εκλογές δεν θα γίνουν». Πρόωρες εκλογές, όμως, δεν επιθυμεί ούτε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, όσο και αν καλεί την κυβέρνηση ν' «αποσαφηνίσει γρήγορα τη θέση της», προσθέτοντας ότι το ΠΑΣΟΚ (δηλαδή ο ίδιος) δεν ασχολείται με την ονοματολογία!

ΜΕ ΤΗΝ ονοματολογία, όμως, ασχολήθηκαν (και ασχολούνται) «στελέχη πρώτης γραμμής του ΠΑΣΟΚ» -λέγε με: Βενιζέλο, Διαμαντοπούλου, Βάσω Παπανδρέου, κ.ά.- τα οποία έσπευσαν να τοποθετηθούν, αρνητικά, απέναντι στην υποψηφιότητα του Νίκου Κωνσταντόπουλου, ευθυγραμμιζόμενα με τη γραμμή των εφημερίδων του συγκροτήματος Λαμπράκη. Από την άλλη, δεν είναι βέβαιο ότι τα ίδια αυτά στελέχη θα υποστήριζαν... «υποψηφιότητα Σημίτη», αν υποτεθεί ότι η κυβέρνηση θα επέλεγε, τελικά, για τη θέση του προέδρου της Δημοκρατίας τον πρώην πρωθυπουργό.

ΚΑΙ ΕΝΩ ο πρωθυπουργός κρατάει κλειστά τα χαρτιά του, ερωτήματα προκάλεσε η στάση ορισμένων μελών του Συνασπισμού, που, στο όνομα της «επαναστατικότητας», υποστήριξαν ότι η εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας είναι ζήτημα που δεν πρέπει ν' απασχολεί την Αριστερά! Ανάλογα φαινόμενα, όπως είναι γνωστό, είχαμε και το 2000, όταν ο Συνασπισμός υποστήριζε την υποψηφιότητα του Λεωνίδα Κύρκου, για το αξίωμα του Πρώτου Πολίτη της χώρας.

ANTHNOY

PASOKIES

- Τα στοιχεία από το ρεπορτάζ για τα εξοπλιστικά προγράμματα του Υπουργείου Εθνικής (ή μήπως Νατοϊκής) Άμυνας ξεπερνούν σε φαντασία και τον ευφάνταστο Ν. Φώσκοιο.
- Ανατολίτικο παζάρι είχαν καταντήσει το Πεντάγωνο.
- Το μπαχτσίσι σε προτεραιότητα.
- Κι άσε την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και κυρίως τη χρησιμότητα των «εμπορευμάτων».
- Μιλάμε για την... Αθλιότητα του αιώνα.
- Ίσως οι ζειμπεκίες με τα εκ Τουρκίας κοράκια να είχαν τις επιδράσεις τους στην όλη κουλτούρα (μπρρρ) τους.
- Άστραψε και βρόντησε ο Georgakis για το Σκοπιανό.
- Καλά, στις πορείες ποιοι κατέβαιναν;
- Μήπως οι οπαδοί της ΑΕΚ που διαμαρτύρονταν για τον Ψωμιάδη ή του ΠΑΟΚ για τον Μπατατούδη;
- Και τι έκαναν δέκα ολόκληρα χρόνια στην εξουσία;
- Ακούσαμε από τους Πασόκους και το εξοργιστικό ότι, αν ήταν ο Σημίτης πρωθυπουργός κι ο Georgakis στο ΥΠΕΞ, ο Μπους δε θα τολμούσε να αναγνωρίσει την ΠΓΔΜ ως Μακεδονία!
- Αυτό κι αν είναι παραληρηματικός λόγος.
- Ο Πάγκαλος μάλιστα αναφέρθηκε σε καρπαζιά που έφαγε ο Καραμανλής.

Η χρήση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας (τηλεόραση) από άσχετα ή κακόβουλα χέρια αφενός και η προκατάληψη ή ο φανατισμός (μουςουλμανική μειονότητα) αφετέρου μπορούν κυριολεκτικά από το πουθενά να δημιουργήσουν ανεξέλεγκτες καταστάσεις. Πόσο μάλλον που ζούμε σε συνθήκες όπου τίποτα δεν είναι αθώο όσο κι αν φαίνεται τέτοιο. Με απλά λόγια: ουδείς εκ των κρετίνων του τηλεοπτικού συνεργείου είχε πρόθεση ή πέρασε από το μυαλό του να προσβάλει το μουςουλμανικό τέμενος στον Εχίνο. Μερικές φορές όμως η άγνοια και η life-style συμπεριφορά είναι χειρότερες κι από την πιο εγκληματική ενέργεια. Γιατί βέβαια ποιος μας δίδαξε τι σημαίνει Ραμαζάνι ή Μπαϊράμι και ότι κάποια ακαταλαβίστικα σύμβολα για μας είναι ιερά για κάποιους άλλους. Πάνω στην παρεξήγηση και τον τσαμπουκά των ντόπιων, βομβαρδίζουν εξ Αθηνών τα κανάλια τα Πομακοχώρια με ηλιθιότητες και εμπρηστικά ρεπορτάζ περί γκρίζων λύκων (που ως προπαγάνδα υπάρχουν και παραϋπάρχουν)! Τ' ανακλαστικά των «θιγομένων» λειτούργησαν αυτόματα με τον επιθετικό τρόπο καθενός που βρίσκεται στη γωνία των γεγονότων και αισθάνεται απειλούμενος.

Απ' την άλλη, διερωτώμαι ποιος δικαιούται στην ελληνική επικράτεια να λιντσάρει κάποιον, επειδή, έστω, διά λόγων ή παραλείψεων τον πρόσβαλε.

ΕΧΙΝΟΣ

Προκατάληψη, ή αμάθεια, και αμοιβαία καχυποψία δεκαετιών μπορούν να δείξουν εκδοχές των πραγμάτων που ούτε καν φανταζόμαστε. Ή που θα θέλαμε να φανταστούμε κοιμώμενοι στον χυλό που δημιουργούν τα ρεαλιτοπαίχνιδα και η φασματική εξουσία του κράτους των Αθηνών.

Το επεισόδιο στον Εχίνο έδειξε ότι η άλλη Ελλάδα ούτε εύκολη ούτε προβλέψιμη είναι. Το πρόβλημα ξεκινά απ' το σεξιστικό γεγονός ότι ένας χριστιανός έχει ερωτική σχέση με μια μουςουλμάνα. Το αντίστροφο όμως συνέβαινε σε τουρκικό σίριαλ το οποίο ήταν λίαν δημοφιλές και κατέστησε την ελληνίδα πρωταγωνίστρια περιζήτητη στη γείτονα. Τόσο απλά-σύνθετα είναι τα πράγματα. Φανατισμός θρησκευτικός και σεξουαλική υπεροχή.

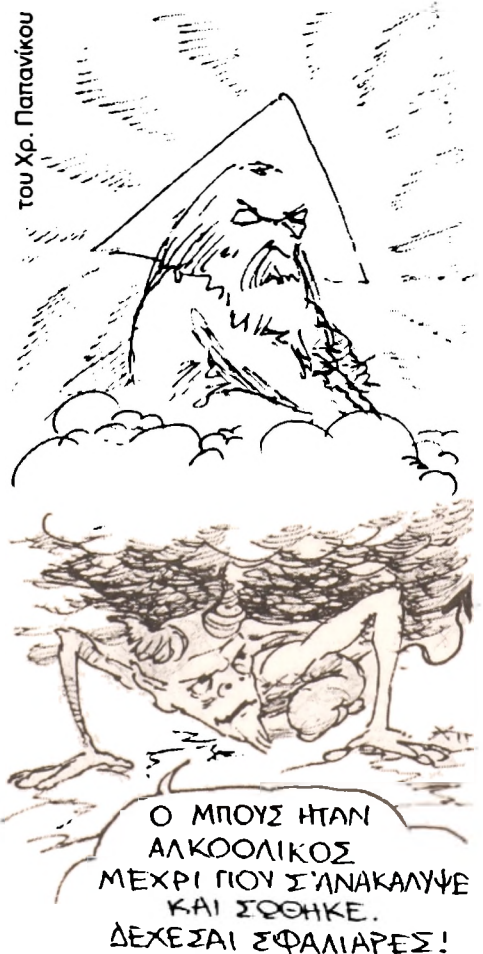
Το πάω και πιο κάτω. Η πρόξενος των ΗΠΑ επισκέφθηκε προχθές εσπευσμένα την περιοχή, και ο μειονοτικός δημοσιογράφος Ντερέ μίλησε για κίνδυνο παλαιστινιοποίησης (sic) της Θράκης. Κατά τα άλλα, εμείς γυρίζουμε αμέριμνα σίριαλ, αντιμετωπίζουμε τις μειονότητες σαν φολκλόρ και μετά στέλνομεν τοπικούς βουλευτάς προς κατευνασμών.

Και κάτι τελευταίο προς έλληνες τηλεστάρ: άλλο το μπαϊράμι και άλλο το μπριάμι. Καταλαβαίνομαστε;

Μάνος Στεφανίδης

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

Η βαρβαρότητα των αμερικανών στρατιωτών στο Ιράκ ξαναήλθε στην επικαιρότητα με αφορμή την εν

ψυχρώ εκτέλεση ενός τραυματία αντάρτη μέσα σε τέμενος στην ισοπεδωμένη ήδη από την αμερικανική αεροπορία πόλη της Φαλούτζα, όπου παραμένει άγνωστος ακόμα ο συνολικός αριθμός των θυμάτων μεταξύ των αμάχων.

Το θέμα όμως της απάνθρωπης εκτέλεσης του τραυματία δεν εξαντλείται με τη νομικιστική άποψη που προβάλλει ο ΟΗΕ, δηλαδή του εγκλήματος και της τιμωρίας των δραστών, ιδιαίτερα όταν έχει να κάνει κανείς με ένα διαρκές έγκλημα που συνεχίζεται εδώ και ενάμισο χρόνο. Πρόκειται για ένα τεράστιων διαστάσεων ζήτημα που αφορά κυρίως στη νοοτροπία της βίας που έχει καλλιεργηθεί (και όχι μόνο στους Αμερικανούς), ως κακέκτυπο αντίγραφο των αρχών και αξιών μιας συγκεκριμένης πολιτικής στάσης των ισχυρών της Γης.

Το είδαμε στη φυλακή του

Άμπου Γράιμπ, το είδαμε στον «πόλεμο» του Αφγανιστάν, στους βομβαρδισμούς της Σερβίας, στη Βοσνία, σε χώρες της Αφρικής ή της Λατινικής Αμερικής, όπου οι λαοί, δηλαδή οι άνθρωποι (όσο πιο φτωχοί και δυστυχείς τόσο καλύτερα), αντιμετωπίζονται σαν αναλώσιμα υλικά, ανεξάρτητα αν κρατούν όπλο ή όχι, αν είναι ενήλικες ή παιδιά, άνδρες ή γυναίκες.

Εκείνο που υπολογίζεται είναι η λίστα των «καλών και των κακών» –δηλαδή, ποιοι είναι με το μέρος μας και ποιοι εναντίον μας– που δημιουργεί την άποψη ότι οι κακοί πρέπει να εξαφανίζονται – όσο περισσότεροι τόσο το καλύτερο. Μια άποψη που βεβαίως προκαλεί τις αντίστοιχες αντιδράσεις, διαγράφοντας έτσι με μελανά χρώματα το μέλλον της ανθρωπότητας.

Τ.Κ.Δ.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΥΝΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ;

Δεν νομίζω ότι εξέπληξε κανέναν η συναίνεση κυβέρνησης και μείζονος αντιπολίτευσης κατά τη συζήτηση που διεξήχθη στη Βουλή για την παιδεία. Φαίνεται ότι διανύουμε περίοδο συναινέσεων ευρείας κλίμακας. Συναίνεση για την ΠΓΔΜ, συναίνεση για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, συναίνεση για το Κυπριακό, συναίνεση παντού!

Εδώ και καιρό βέβαια, Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ είχαν κάνει φανερές τις προθέσεις τους να μη διαφοροποιηθούν ουσιαστικά απ τις νεοφιλελεύθερες γραμμές της Διακήρυξης της Μπολόνια. Η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή, αλλά και η ομιλία της υπουργού στο Ίδρυμα Κ. Καραμανλής επιβεβαίωσαν ότι προλειαίνεται το έδαφος για τη δημιουργία νέας τάξης στα πανεπιστήμια και στον ευρύτερο χώρο της εκπαίδευσης. Η κυβέρνηση βιάζεται να προχωρήσει σε τροπολογίες και ρυθμίσεις μέχρι το Μάη του 2005, καθώς τον Ιούνιο θα διεξαχθεί στο Μπέργκφι της Νορβηγίας η Σύνοδος Κορυφής των Υπουργών Παιδείας.

Ο πρωθυπουργός επανέλαβε τις προεκλογικές εξαγγελίες με γενικόλογες αναφορές στην ανάγκη θέσπισης αρχών λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος, την ανθρωπιστική παιδεία, την επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης από εννιά σε δώδεκα χρόνια, καθώς και την ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης. Τα αυτονόητα δηλαδή με τα οποία δεν διαφωνεί κανείς.

Ο κ. Παπανδρέου εμφανίστηκε βασιλικότερος του βασιλέως στο θέμα της ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων και χαρακτήρισε το δίλημμα ιδιωτική ή μη κρατική παιδεία αστείο. Τα κόμματα της Αριστεράς εμφανίστηκαν σε εντελώς διαφορετικό μήκος κύματος, κάνοντας λόγο για παιδεία-μόνιμο πειραματόζωο (Κωνσταντόπουλος) και προαποφασισμένο διάλογο (Παπαρήγα).

Εκείνο που προκαλεί βαθιά ανησυχία είναι η απόπειρα να θεσμοθετηθούν σημαντικές μεταβολές στο χώρο

της παιδείας με τη βούλα ενός υποτιθέμενου εθνικού διαλόγου. Θα ήταν έντιμο, θεωρώ, απ' την πλευρά των συναινούντων, πριν καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, να ενημερώσουν τους φορείς και την κοινωνία για τις δεσμεύσεις μας απέναντι στις συνθήκες που έχουμε υπογράψει (Μπολόνια, αλλά και Σαλαμάνκα, και Πράγα), ώστε να φανεί τι είδους παιδεία οραματίζονται(;) οι Ευρωπαίοι. Το ερώτημα που εύλογα θα προκύψει είναι: εφόσον σχεδόν όλα είναι ήδη δρομολογημένα με τις Διακηρύξεις που προαναφέραμε προς τι ο διάλογος και κυρίως ποιο το περιεχόμενό του; Και επιπλέον ποια είναι η δυνατότητα που έχουν σήμερα οι λαοί, με την αντιδημοκρατική δομή της Ε.Ε., να αποφασίζουν αυτοί για τα κεφαλαιώδη ζητήματα της προόδου τους;

Το πρόβλημα της παιδείας στη χώρα είναι βασανιστικό και χρόνιο. Και σε αυτό όπως και σε πολλούς άλλους τομείς η έλλειψη στρατηγικής είναι αυτή που το καθιστά δισεπίλυτο. Υπάρχουν δύο δρόμοι. Η παιδεία για τον πολιτισμό και η παιδεία για την Αγορά. Η νεοφιλελεύθερη αντίληψη την υποβαθμίζει από σκοπό σε μέσο και από κορυφαία κοινωνική αξία και δημόσιο αγαθό σε εμπόρευμα που υπακούει στις επιταγές της αγοράς. Αυτό που συμφώνησαν οι Ευρωπαίοι στη Μπολόνια είναι η ταφόπλακα του δημόσιου χαρακτήρα των πανεπιστημίων. Το ζητούμενο από τους εκάστοτε κρατούντες είναι, εν τέλει, μια εκπαίδευση κατά το δυνατόν ελάχιστα δαπανηρή για το κράτος, ανοιχτή στην αγορά και τις άγριες ορέξεις της.

Τα πράγματα από μόνα τους διδάσκουν ότι οποτεδήποτε τονίζεται απ' τους κρατούντες η ύπαρξη μονόδρομου, πάντα αυτός ο μονόδρομος οδηγεί σε γκρεμό. Και το χειρότερο είναι ότι οδηγούμαστε στα τυφλά, χωρίς καν να μας ρωτήσουν αν συναινούμε με τη δική τους συναίνεση.

Κ. Καραβίδας

ΒΑΡΟΝΙΑ Ο «ΣΥΝ»

Το πρόβλημα του ΣΥΝ ήταν, και δυστυχώς είναι, οι βαρόνοι του. Τα καπετανάτα γνώμης δηλαδή και οι ομάδες παρέμβασης, που διαιωνίζοντας τη γεροντική άνοια του αριστερισμού κατέστησαν ένα κόμμα μπάχαλο. Έχει επ' αυτού και ο απερχόμενος πρόεδρος τις ευθύνες του. Όμως το πρόβλημα παραμένει, και καθίσταται οξύτατο. Στις προσυνεδριακές ζημώσεις, όλος ο καβγάς -ιδεολογική διαπάλη τον λέμε τώρα- είναι για το πώς θα διατηρήσουν οι βαρόνοι τις καρέκλες τους. Οι ίδιοι βαρετοί, επαγγελματίες αριστεροί, στους θώκους μιας φαντασιακής εξουσίας. Δηλαδή η οριστική ταφόπλακα του ΣΥΝ.

Μ.Σ.

ΠΑΣΟΚΙΕΣ

- Ενώ η παράδοση του Οτσαλάν και τα Ίμια, μεγάλε (σε ηλικία), τι ήταν; Χάδι;
- Μήπως η συμμετοχή σας στα εγκλήματα κατά της Γιουγκοσλαβίας και του Ιράκ ήταν στρατηγική επιλογή ή διεθνιστική αλληλεγγύη και το αγνοούμε;
- Δεν κάνουν «αντιπολίτευση της δεκάρας» στο Σκοπιανό, εδήλωσε ο δρ. Α. Λομβέρδος.
- Μα φυσικά!
- Τα σεντς είναι πλέον το εθνικό μας νόμισμα.
- Τέτοια να λέτε και θα μείνετε (στην αντιπολίτευση) για πολλά χρόνια συναγωνιστές.
- «Κάναμε κι εμείς τα λάθη μας όταν ήμασταν στην κυβέρνηση», είπε η κ. Δαμανάκη στη Βουλή.
- Κι εγώ που νόμιζα ότι τότε βρισκόταν στον ΣΥΝ!
- Μάλλον η μνήμη μου με εγκατέλειψε.
- Γιατί, για να το λέει η Μαρία, μάλλον δίκιο θα έχει.
- Κάτι παραπάνω ξέρει από μας τους ταπεινούς και καταφρονεμένους...
- Ψάχνουν να βρουν τους 1.000.000 πολίτες που ψήφισαν τον Georgakis για πρόεδρο και τρώνε πόρτα σε όσους απευθύνονται.
- Ίσως, παιδιά, η κ. Νικολούλη θα μπορούσε να σας βοηθήσει;
- Αν και η ταρίφα της, απ' ό,τι ξέρω, είναι υψηλή και το μαγαζί σας έχει κεσάτια, αν κατάλαβα καλά από τις απολύσεις εργαζομένων στη Χ. Τρικούπη.

PASOKIES

- Κύριε Πολυζογόπουλε, τρισμέγιστε υπερασπιστή του δικαίου των εργαζομένων, μήπως κατά τύχη σάς απασχόλησε το θέμα;
- Ξεφυλλίζοντας, όμως ένα τεύχος του Αντί, του 1984, διάβασα κάτι περίεργα με τον Ευαγγελισμό, που καθοδηγούσατε, και τις διώξεις σε βάρος στελεχών του ΠΑΣΟΚ, επειδή δεν ήταν αρεστοί στο τότε καθεστώς. Οπότε...
- Πλημμύρισε (και) το νεόκτιστο Αττικό Νοσοκομείο το οποίο είχαν εγκαινιάσει οι εκσυγχρονιστές ουκ ολίγες φορές.
- Οι αρουραίοι της (απο)πληροφόρησης το ξέχασαν κι αυτό!
- Παρέα με τις κυρίες Αγγελουπούλου και Λάτση βρέθηκε ο τ. καταλληλότερος πριν από λίγες μέρες.
- Πες μου το φίλο σου να σου πω ποιος είσαι, έλεγαν οι παλιότεροι.
- Άδικο είχαν;
- Αυτό κι αν είναι ανέκδοτο, αν αληθεύει.
- Ο Σημίτης, γράφτηκε, θα ασχολείται με το παρελθόν κι Georgakis με το μέλλον.
- Μα και το παρελθόν που ζήσαμε και το μέλλον που θέλουν είναι εξίσου εφιαλτικό και απεχθές.
- Εξ ου και οι απαντήσεις από προσωπικότητες, που θέλουν να διατηρήσουν τα προσχήματα, όταν τους ζητήθηκε βοήθεια.
- Δώσαμε-δώσαμε.

«Ο ΒΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ»

Από τους πιο δραστήριους υπουργούς τον τελευταίο καιρό είναι ο Αν. Παπαληγούρας. Καθημερινά τον βλέπουμε να κηρύσσει νέους «ανένδοτους» κατά της διαπλοκής, να ετοιμάζει νέα νομοσχέδια σε συνεργασία με τον πρωθυπουργό για την εύρυθμη λειτουργία του ΕΣΡ, να κάνει περιοδείες στις φυλακές της χώρας και, όταν βρίσκει χρόνο, να παρεμβαίνει και λίγο στην ανεξάρτητη λειτουργία της δικαιοσύνης. Σαν να μην του έφταναν λοιπόν όλες αυτές οι αυξημένες υποχρεώσεις, έχει να αντιμετωπίσει και τις απεργίες πείνας των κρατουμένων στον Κορυδαλλό.

Η πλειοψηφία του νομικού κόσμου, αλλά και ο Συνήγορος του Πολίτη έχουν διατυπώσει τις επιφυλάξεις τους για τη νομιμότητα των συνθηκών φύλαξης των κρατουμένων για συμμετοχή στη 17 Νοέμβρη και τον ΕΛΑ. Το ειδικό καθεστώς κράτησης που εφαρμόζεται εδώ και δυο χρόνια από το κράτος έχει καταγγελθεί επανειλημμένα ως παράνομο, αντισυνταγματικό και αντι-κείμενο προς τον ισχύοντα Σωφρονιστικό Κώδικα, που απαγορεύει κάθε μορφή διακρίσεων στους κρατουμένους. Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 3 του Σωφρονιστικού Κώδικα ορίζει ότι «ειδικό καθεστώς κράτησης γίνεται μόνο υπέρ του κρατουμένου και προς εξυπηρέτηση των ειδικών αναγκών που απορρέουν από την ιδιαίτερη κατάστασή του».

Η εκδικητική μανία όμως, από ένα δημοκρατικό καθεστώς που φοβάται και τη σκιά του, αποδεικνύει την εγκληματική σκληρότητα της εξουσίας, που ετοιμάζει εδώ και καιρό και νέες απάνθρωπες φυλακές υψίστης ασφαλείας στη Λάρισα. Όπως και να 'χει το πράγμα, η δημιουργία μιας «φυλακής μέσα στη φυλακή» συνιστά κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δι-

του Τάσου Αναστασίου

καιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου. Με τις ειδικές συνθήκες κράτησης είναι φανερό ότι επιδιώκεται ο εξευτελισμός της προσωπικότητας των κρατουμένων, που είναι «εχθροί» του κράτους, ενώ ταυτόχρονα αυτή η μεταχείριση αποτελεί μήνυμα προς κάθε αντιφρονούντα.

Μπορεί ο καθένας να πιστεύει οτιδήποτε για τη δράση και την πορεία των οργανώσεων αυτών. Όμως σήμερα που γιορτάζουμε πανηγυρικά τα 30 χρόνια από την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και υπερηφανευόμαστε ότι έχουμε την «καλύτερη δημοκρατία που είχαμε ποτέ», θα ήταν τουλάχιστον αντιφατικό για τον πολιτισμό μας να προσπερνάμε στα ψιλά το συντελούμενο «βιασμό της νομιμότητας και τη νομιμοποίηση της βίας», όπως θα έλεγε ο αείμνηστος Αρ. Μάνεσης.

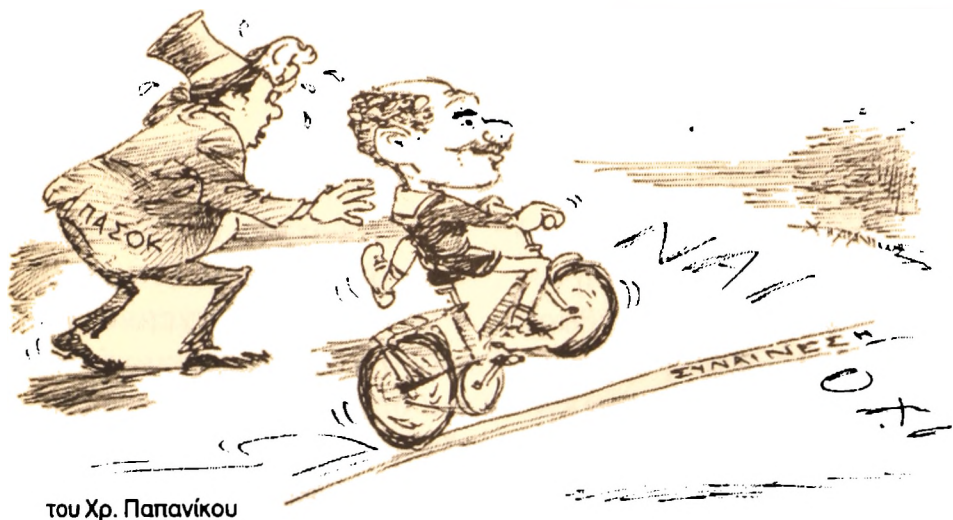
Κώστας Καραβίδας

ΟΧΙ ΜΙΑ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ Α.Ε.

Επειδή αυτές τις μέρες προετοιμάζονται οι ρυθμίσεις σε νομοθετικό επίπεδο ώστε να ολοκληρωθεί η μεταβίβαση των Ολυμπιακών ακινήτων στην «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.», καλό θα ήταν να ληφθεί υπόψιν και ένα ζήτημα πολιτικής σημασίας που σχετίζεται με αυτές τις διαδικασίες: Η νομοθετική ρύθμιση να αφορά και τον απρόσκοπτο κοινοβουλευτικό έλεγχο οποτεδήποτε στο μέλλον στα πεπραγμένα της «Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε.».

Διότι σε αυτό το σημείο μπορεί να προκύψει πρόβλημα, αφού ο νόμος για τις ανώνυμες εταιρείες προστατεύει από την δημοσιοποίηση στοιχείων. Όμως μια τέτοιου τύπου, μη εμπορικού χαρακτήρα, Α.Ε. δεν μπορεί να υπόκειται σε τέτοιου είδους «προστασίες». Αντίθετα η διαφάνεια και η άσκηση δημοσίου ελέγχου θα πρέπει να είναι προϋπόθεση. **ΦΛΟΓΑ**

του Χρ. Παπανίκου

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΘΛΙΟΤΗΤΕΣ

Υπάρχουν δύο ειδών αθλιότητες: αυτές που λένε τ' όνομά τους, κι αυτές που υποκρύπτονται, που είναι και οι πιο ύπουλες, καθώς σφηνώνονται στο μυαλό του ανυποψίαστου πολίτη και δουλεύουν υπόγεια, κτιζοντας με υλικά που δεν έχει διαλέξει ο ίδιος μια πραγματικότητα εικονική, αλλά με όλα τα χαρακτηριστικά της αλήθειας. Τα όσα λέγονται περί του δήθεν μητροπολιτικού χαρακτήρα της Αθήνας συνιστούν αθλιότητες του δεύτερου είδους, που όπως φαίνεται έχουνε καλοκαθίσει στην «εθνική» μας συνείδηση· ευλόγως, αφού ουδέποτε ξεπεράσαμε το κόμπλεξ έναντι των εταίρων «μας» της ΕΕ και αφήνουμε να διαλέξουν οι εφήμεροι άρχοντές μας γελοίους τρόπους για να επιτευχθεί η ποθητή εξίσωση.

Ως γνωστόν, η έννοια μητρόπολις, υπήρχε σε αντιδιαστολή με την έννοια αποικία κατά την αρχαιότητα, υποδηλώνο-

ντας τη μητέρα-πόλη. Αυτά ίσχυαν τον 5ο και 4ο π.Χ. αιώνα. Η Αθήνα του 2004 δεν μπορεί να είναι μητρόπολις κατ' αυτήν την έννοια, διότι η Ελλάδα δεν είχε ποτέ αποικιοκρατικό παρελθόν – ούτε είχε, ούτε έχει, ούτε θα έχει αποικίες, εκτός αν τις αποκτήσει σε κάποιον άλλον γαλαξία. Γιατί λοιπόν αποκαλείται «μητρόπολις»; Γιατί άλλο παρά για να νιώσουμε σπουδαίοι κι εμείς, αποικιοκράτες, όπως οι μεταβαρόνοι Εγγλέζοι, και η υπόλοιπη κομπανία, και να «παίρνουμε» κι εμείς το φάιβ ο κλοκ τίς μας με τη συνείδησή μας ήσυχη; Μίας κι έχουμε που έχουμε τους έγχρωμους χειρώνακτες που κάνουνε όλες τις δουλειές που τα νεοαμερικανάκια του φαστ-φουντ, της κοκακόλας κ.λπ. αρνούνται να κάνουν, ας αυτοβαφτιστούμε και μητροπολιτάρχες, να εξισωθούμε με τους Ευρωπαίους και να ησυχάσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ!

Δεν συμφωνώ με την πρόωγη και ακατάσχετη προεδρολογία. Πόσο μάλλον που ο τόπος διαθέτει (μέλλοντα) πρόεδρο, ο οποίος πληροί άπασες τις προϋποθέσεις. Είναι ψηλός, είναι γλυκός, έχει τις χάρες όλες, έχει και χαριτωμένο χαμόγελο. Αφήστε που ψοφάει και για τη θέση, την οποία γλυκοκοιτάει εδώ και πολύ καιρό. Δεν θέλω αηδίες, μην κάνετε ότι δεν καταλαβαίνετε γιατί μ' εκνευ-

ρίζετε. Είναι ένας (υποψήφιος) Πρόεδρος, που έχει όμως διατελέσει πρόεδρος, αλλά δεν έχει πλέον κομματική εξάρτηση και μπορεί και μιλάει για όλους και για όλα. Συμβουλεύει τον Καραμανλή, συγχώρεσε τον Αντρέα τον συχωρεμένο, μέλι στάζει το στόμα του για τον Σημίτη και διατηρεί άριστες σχέσεις με τη γείτονα. Ποιος είναι; Ο Μητσοτάκης βρε κουτά! Ένας Πρόεδρος για πάντα!

Έτσι λοιπόν το άλυτο ζήτημα του αν ανήκουμε στη Δύση ή στην Ανατολή, που απασχολεί το νεοελληνικό έθνος από την εποχή του Κοραή, λύθηκε δια μαχαίρας από τους δημάρχους της Αθήνας. Τι καλά! Πόσο αναβαθμισμένοι θα πρέπει να νιώθουμε! Να κάνουμε και «μετροπόλιταν πολίς» να περιπολεί ολόκληρη την περιοχή της Αρτέμιδας μ' ένα μόνο περιπολικό κι αυτό στο συνεργείο! Αγγίξαμε την τελειότητα, έχουμε κάνει τη μέρα νύχτα και τη νύχτα μέρα, κι ακόμη να το καταλάβουμε! Αλλά όχι! Το πραγματικό έργο συντελείται όχι εξαιτίας, αλλά παρά, και σε πείσμα των δημαρχικών φληναφημάτων. Δεν έχει παρά να διαβάσει κανείς τις αναγγελίες γάμων, να πάει στα σχολεία, ή να μαζέψει κουβέντες σκόρπιες απ' το δρόμο. Για παράδειγμα: Σάββατο βράδυ σε τρόλεϋ της Αχαρνών, με Πολωνούς, Αλβανούς, Ουκρανούς, Αφρικανούς, Φιλιππινέζους, διάφορους, και Έλληνες, λέει μια παχιά κυρία: «Είναι Σαββατόβραδο κι ο κόσμος βγαίνει έξω». Και τα 'χει πει όλα, και θρησκευτικές «διαφορές», και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες μέσα στην πολυσήμαντη λέξη «κόσμος»...

Μαρία Τσάτσου

PASOKIES

- Θα συμπληρώναμε όμως ότι και πήραν-πήραν. Και μάλιστα πολλά.
- Αλλά ουδείς αγνωμονέστερος του ευεργετηθέντος, Georgaki.
- Επειδή τα αγγλικά μου είναι του Lower, ας σου το μεταφράσει κάποιος από τους διπλωμάτες σου. Ίσως να σου φανεί χρήσιμο για το μακρινό μέλλον.
- Γιατί το παρόν είναι χλωμό.
- Μέρες Πολυτεχνείου και όπως κάθε χρόνο μελαγχολώ βλέποντας τις φάτσες κάποιων που ξεπούλησαν το παρελθόν τους κι έχουν το θράσος να μιλάνε για οράματα.
- Και συνάμα αγανακτώ, επειδή μια σειρά από γνήσιους αγωνιστές μένουν στην αφάνεια, ξεχασμένοι από τα τρωκτικά του συστήματος.
- Μέγα τους αμάρτημα ότι ποτέ τους δε θέλησαν να εξαργυρώσουν την προσφορά τους στο κίνημα με θέσεις και τις εξ αυτών εκπνώσεις στην ιδεολογία και κυρίως στη στάση ζωή τους.
- Και είναι γαμώτο πολλοί. Πάρα πολλοί.

Ν. Μολ.

ΤΟ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ»

Μέσα από τα σατιρικά επιγράμματα της Παλατινής Ανθολογίας

Οι αθλητικοί αγώνες στην αρχαιότητα δεν ήταν έτσι όπως τους περιγράφει ο Πίνδαρος. Ο νεφεληγερέτης Βοιωτός έβλεπε τα πράγματα από τον Όλυμπο και όχι από τα αποδυτήρια, εκεί όπου οι μυώνες των αθλητών και οι μεγαλόπνοοι στίχοι ξεφουσκώνουν:

«Στις πυγμαχίες που αγωνοθέτησαν οι Έλληνες
σε όλες αγωνίστηκα, εγώ ο Ανδρόλεως.

Στην Πίσσα έχασα ένα αφτί, στις Πλαταιές το μάτι,
στα Πύθια μ' έβγαλαν έξω ξερό.

Κι έχεις τον Δαμοτέλη τον πατέρα μου κι όλους τους συμπολίτες
να λεν πως πρέπει, ή πεθαμένο ή κολοβό

να με σηκώσουν νικητή στο στάδιο». (Λουκίλλιος, XI-81).

Σε κάποιον άλλο θα προκύψουν καινούργιες δυστυχίες:

«Όταν σταμάτησε να πυγμαχεί ο Κλεόμβροτος, παντρεύτηκε,
αλλά πληγές από τα Ίσθμια και τα Νέμεα έχει τώρα στο σπίτι.

Μάχημη η γριά τον δέρνει σαν να 'ναι τώρα οι Ολυμπιακοί
και βλέποντας το χάλι του τον πιάνει φρίκη περισσότερη
απ' ο,τιδήποτε κάποτε στο στάδιο.

Αν ανασάνει, δέρνεται για να ανταποδώσει τις πληγές
κι αν τις ανταποδώσει ξαναδέρνεται». (Λουκίλλιος, XI-80).

Και κάποιος άλλος νοσταλγεί παλαιές δόξες:

«Κανείς αντίπαλος δεν έπεφτε πιο γρήγορα από μένα
ούτε από μένα έτρεχε στο στάδιο πιο αργά...

(Λουκίλλιος, XI-84).

Οι τιμές και τα έπαθλα, όταν απονέμονται για να επιβραβεύσουν επιεικείς συμπεριφορές, οδηγούν σε παράπλευρες κωμικές καταστάσεις:

«Τον Άπι τον πυγμάχο, οι συναγωνιστές του έθαψαν εδώ.

Γιατί ποτέ κανέναν δεν τραυμάτισε». (Λουκίλλιος, XI-80).

(Σχόλιο: Υποτίθεται ότι πρόκειται για επιτύμβιο προς τιμήν του πυγμάχου Άπιος, ο οποίος ήταν τόσο «καλός», που «ουδένα πώποτ' ετραυμάτισεν». Η ανικανότητα μεταμφιέζεται εδώ σε καλοσύνη, με το μνημείο της και τα ομαδικά ευχαριστήρια.)

Τέλος, ο Νίκαρχος, με τη διαβोλεμένη του σάτιρα, θα μας γνωστοποιήσει τον τρόπο με τον οποίο οι φίλοι μας θα βοηθήσουν, έτσι ώστε να έρθουμε... τελευταίοι:

«Μαζί με άλλους πέντε, στην Αρκαδία τρέχοντας το δόλιχο,
όσο κι αν είναι θαύμα, έβδομος τα κατάφερε ο Χάρμος.

Μα, αφού ήταν έξι θα μου πεις, πώς έβδομος;

Ντυμένος ένας φίλος του φώναζε τρέχοντας: «θάρρος Χάρμε»
κι έτσι, Ζωίλε, μας ήρθε ο Χάρμος έβδομος.

Με πέντε ακόμα φίλους, θα 'ρχότανε δωδέκατος» (XI-82).

Μετάφραση, σχόλια:

Τζίμης Παπανικολόπουλος

Η ΚΟΝΤΟΛΙΖΑ

Δεν αποτελεί έκπληξη ο διορισμός της Κοντολιζας Ράις στη θέση του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ. Απλώς ξεκαθαρίζουν τα πράγματα, σχετικά με κάποιες εκτιμήσεις που έλεγαν ότι ένας αμερικανός πρόεδρος που επανεκλέγεται για δεύτερη θητεία συνήθως είναι περισσότερο μετριοπαθής.

Ίσως και να έχουν δίκιο. Μόνο που τέτοιες συνήθειες δεν έχουν καμία σχέση με τον Τζορτζ Μπους, ο οποίος γίνεται φανερό ότι και στη νέα θητεία του θα ακολουθήσει την ίδια, αν όχι χειρότερη, πολιτική, επισωρεύοντας μεγαλύτερα δεινά στον πλανήτη.

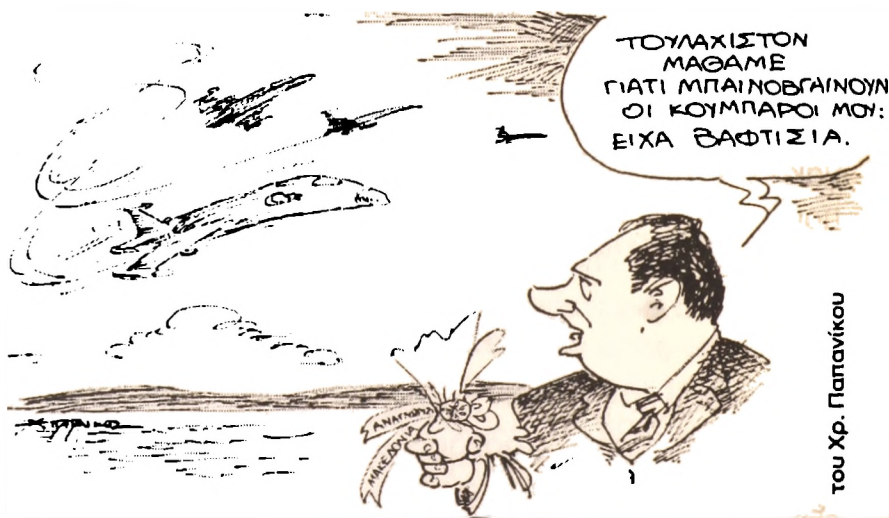
Μια πολιτική, κύριος σχεδιαστής και θεματοφύλακας της οποίας θα είναι η σκληρή πρώην σύμβουλος σε θέματα ασφάλειας και από τον επόμενο χρόνο υπουργός Εξωτερικών, Κοντολιζα Ράις. Δεν αποκλείεται μάλιστα κάποιος να νοσταλγήσουν τον μέχρι τώρα υπουργό και πρώην στρατηγό Κόλιν Πάουλελ, ο οποίος, από την ημέρα που τοποθετήθηκε στο πόστο, κατέβαλε έντονες προσπάθειες να πείσει τους συνομιλητές του και την κοινή γνώμη για το πόσο μετριοπαθής είναι. Όπως και για το πόσο ήταν αντίθετος με την εισβολή στο Ιράκ, αν και ήταν εκείνος που προσπάθησε με όλη του τη δύναμη να υποστηρίξει στη διεθνή κοινότητα τα ψέματα για το παράνομο οπλοστάσιο του Σαντάμ Χουσεΐν.

Τ.Κ.Δ.

ΤΣΑΜΠΑ ΤΑ 'ΛΕΓΕ Ο ΡΗΓΑΣ

Τώρα που τα σύννεφα μαζεύονται ξανά πάνω από τα Βαλκάνια και γινόμαστε όλοι σχεδόν οικειοθελώς –αφού αποδεχόμαστε μονόδρομους– μπαλάκι των ισχυρών, πότε ως «ευνοούμενοι» και πότε όχι, ανάλογα με τις ορέξεις τους, ας αναλογιστούμε ότι η «υψηλή διπλωματία» δεν υπόκειται ούτε σε αρχές ούτε σε ιδέες, όπως έχει αποδείξει και η ιστορία. Αναγνωρίζει μόνο την αρχή της αποδυνάμωσης, της πάσης φύσης ισοπέδωσης και του διαίρει και βασιλεύει.

ΦΛΟΓΑ

του Χρ. Παπανικολάου

ΤΑ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΑ

Επιτέλους, το Συμβούλιο της Επικρατείας αναγνώρισε το «μεγάλο κόλπο» που με φωτογραφικούς νόμους παίζεται εδώ και μερικά χρόνια γύρω από τη σχέση των ραδιοτηλεοπτικών καναλιών με τα οργανωμένα οικονομικά

συμφέροντα εργοληπτών και προμηθευτών του δημοσίου.

Προχώρησε πολύ περισσότερο μάλιστα, με το κλείσιμο των παραθύρων που επέτρεπαν την καταστρατήγηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής του ασυμ-

βίβαστου και χαρακτηρίζοντας τους σχετικούς νόμους που έχουν ψηφιστεί από τη Βουλή ως αντισυνταγματικούς.

Το ερώτημα βεβαίως δεν είναι τόσο τι θα κάνουν τα οργανωμένα συμφέροντα για να αντιμετω-

πίσουν τον νέο σκόπελο (ξέρουν να επιβιώνουν σε όλες τις καταστάσεις), όσο τι θα κάνουν εκείνοι που πρότειναν, αλλά και εκείνοι που ψήφισαν τους νόμους αυτούς.

Τ.Κ.Δ.

ΕΡΩΤΗΜΑ

Η πολιτική κατάσταση βρίσκεται στο εξής σημείο: Να χάσει φέτος το ΠΑΣΟΚ τις εκλογές ή να τις χάσει αργότερα; Να τις χάσει με 4 ή με 7 μονάδες; Όταν με το καλό τις χάσει, θα μείνει ο γιωργάκης; Τέτοια είναι τα πολιτικά μας ζητήματα. Διότι, όταν θάρθουν οι εκλογές, θα σκεφτεί ο ψηφοφόρος το εξής: έχω από τη μία τον γιωργάκη υποψήφιο πρωθυπουργό. Και από την άλλη έχω έναν άλλον. Τι κάνω; Πάω απ' ευθείας στον άλλον.

ΑΤΟΠΟΝ

Το ΠΑΣΟΚ λοιπόν έχει το εξής πρόβλημα. Έχουν για πρόεδρο έναν άνθρωπο ο οποίος δεν πρόκειται να γίνει πρωθυπουργός. Αυτό συμβαίνει για πολλούς και διάφορους λόγους, τους οποίους δεν μπορώ τώρα να απαριθμήσω και τους οποίους ασφαλώς γνωρίζετε. Αυτό είναι το πρόβλημά

τους. Είναι σαν να με βάλουνε εμένα πρόεδρο του Καλλιτεχνικού Επιμελητηρίου. Γίνεται; Δεν γίνεται.

ΑΣΧΕΤΟ

Θέλω να ρωτήσω την κυβέρνηση το εξής: Έχουν παρατηρήσει κάποια αλλαγή στην περίφημη καθημερινότητα ή μήπως όλα πάνε όπως πάντα; Έτσι πάνε. Επίσης θέλω να ρωτήσω το εξής: Σε τι διαφέρει ιδεολογικώς η πολιτική πρακτική του κ. Σημίτη και του κ. Καραμανλή; Αυτά θάθελα να ρωτήσω.

ΚΑΠΑΚΙΑ

Το ένα κονκούλωμα μετά το άλλο. Χρηματιστήριο, Ολυμπιακοί, Κόκκαλης – καλά να περνάμε. Δε βαριέστε. Η Ελλάδα έτσι πορεύεται πάντα. Ελίσσεται. «Είναι δύναμις και θα επιβιώσει», σαν τον κομματάρχη Καραμήτσο στις «Δάφνες και Πικροδάφνες».

ΑΠΙΘΑΝΟΣ

Ακούσατε τις θέσεις του γιωργάκη για την παιδεία; Δεν χρειάζεται λέει να μαθαίνουμε αρχαία ελληνικά. Πρέπει να μαθαίνουμε απλώς τι λέει ο

Αριστοτέλης, όχι τη γλώσσα του! Τώρα τι να πω εγώ; Σκεφτείτε μόνον το εξής: να πάτε σε ένα Λύκειο στη Γαλλία, στην Ιταλία και να τους πείτε: Μα τι κάνετε εδώ; Λατινικά; Ραμπελέ από το πρωτότυπο; Τέλος αυτά. Μεταφράστε τα!

ΑΣΧΕΤΟΣ

Αν αυτά ισχύουν για τα λατινικά ή τα αρχαία γαλλικά, τότε σκεφτείτε τι θάπρεπε να κάνουμε εμείς με τα αρχαία ελληνικά, στα οποία ανάγεται όλη η παγκόσμια γραμματεία. Λοιπόν ο γιωργάκης είναι άσχετος απλώς, ή θέλουνε να μας κάνουνε όλους κιμά; Εγώ ένα ερώτημα θέτω.

ΠΙΣΤΗ

Η ανθρωπιστική λεγόμενη παιδεία στην Ελλάδα είναι γνωστόν πως παραπαίει. Κακοί δάσκαλοι, που δεν αγαπάνε τη γλώσσα και την ελληνική γραμματεία, κακός τρόπος διδασκαλίας, ελληνική νωθρότητα, αδιαφορία, λατρεία της τεχνολογίας, κυνήγι του χρήματος – πολλά. Όλα αυτά χτυπάνε πάνω στην ιστορία μας, πάνω στη γλώσσα μας, πάνω στις αξίες μας. Όσες έχουμε ακόμα. Δύσκολα τα πράγματα, αγαπητοί μου. Να δούμε εν τέλει ποιοι θα σηκώσουν και πάλι το βάρος. Διότι θα το σηκώσουνε κάποιοι, να είστε βέβαιοι. Έτσι γινόταν πάντα. Στους αιώνες.

ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Σ Πήγα τις προάλλες θέατρο. Τι να κάνω κι εγώ; – παρασύρομαι από τις διανοούμενες. Πήγα στον Βογιατζή, στην Κυψέλη. Μου κάνει πάντα εντύπωση μεγάλη ο κόσμος που πάει στο θέατρο. Ξέρετε, δεν είναι ο κανονικός κόσμος, είναι κάπως. Βλοσυρός. Αλλά δεν είναι αυτό το ζήτημα. Το ζήτημα είναι ότι εγώ καθόμουνα στην πρώτη σειρά και ο Σημίτης στη δεύτερη. Καιρός πανιά, καιρός κουπιά, που λέει κι ο λαός.

Λοιπόν άξιζε που πήγα. Διότι είδα τον Βογιατζή με πατερίτσες να παίζει σπουδαία. Και μια μικρή δίπλα του, την Αγγελική Παπούλια, η οποία κατά τη γνώμη μου θα κάνει θέμα στο θέατρο. Έχει τέτοιο βάθος και τέτοια φωνή, που αν έχει αντοχές θα πάει μακριά.

Το ζήτημα που έθεσαν ήταν η απιστία, κοινώς κέρατο. Και φυσικά ο έρωτας. Διότι όλα αυτά, όπως καλώς γνωρίζετε, πάνε συνήθως μαζί. Με την εξής σειρά: έρωτας, γάμος, κέρατο, και μετά ξανά έρωτας. Συνήθως με άλλους πρωταγωνιστές στο τελευταίο στάδιο. Αλλά επειδή άκρη δεν βγαίνει με τις ιδέες, παρά πρέπει κανείς να έχει την προσωπική εμπειρία που είναι πάντα μοναδική, μόλις τελείωσε το έργο, πήρα τη συνοδό μου και πήγαμε στο Au renoir να τα αναλύσουμε πίνοντας. Σε ποιο στάδιο βρίσκομαι; Πολλά ρωτάτε.

Τι ήθελε ο Κ. Μητσοτάκης στο υπουργείο Άμυνας;

Γράφει ο Ντεληκανής

Την εποχή του «βρόμικου '89» γράφαμε στο *Αντί* ότι οι πρωθυπουργοί δεν πάνε φυλακή. Όπως και έγινε με το Ειδικό Δικαστήριο του κ. Β. Κόκκινου, επιστήθιου φίλου του Κ. Μητσοτάκη. Από τότε το φάντασμα της ανήμπορης κάθαρσης πλανάται πάνω από την πολιτική ζωή του τόπου. Μαζί του περιπλανάται και ο επίσης ανήμπορος πλέον «Αρχάγγελος της Κάθαρσης», που επιμένει να μας βασανίζει καθημερινά, επειδή πρέπει να επιβεβαιωθεί ότι *εκτός από την φυλακή οι πρωθυπουργοί δεν πηγαίνουν ούτε στο σπίτι τους.*

Ο επίτιμος πρόεδρος της ΝΔ βαρύνεται με πολλές αμαρτίες, οι οποίες είναι τοις πάσι γνωστές. Χρειάζονται μερικοί τόμοι να εξιστορηθούν. Πάντως περισσότεροι από τους δύο που συνέταξαν εν τάχει και κατ' εντολήν του, το 1989, δύο πανεπιστημιακοί, προκειμένου να αποδείξουν ότι από τα πολιτικά του γεννοφάσκια ο Κ. Μητσοτάκης είναι άμεμπτος: Και στην Κατοχή «αντιστασιακός», και στη διάρκεια του Εμφυλίου «συμφιλιωτικός», και με την Αποστασία «σωτήρας της Δημοκρατίας», και άλλα πολλά στα οποία δεν υπάρχει λόγος να επανερχόμαστε. Στο *Αντί* είχαμε γράψει στο παρελθόν για όλα αυτά. Να θυμίσουμε μόνον όσα γράφαμε τον Μάρτιο και Απρίλιο του 1983; Αυτά στο προσεχές τεύχος. Το *Αντί* όμως, υπηρετώντας την αξιοπιστία, είχε αρνηθεί μερικά χρόνια αργότερα να δημοσιεύσει την πλαστή φωτογραφία που είχε κατασκευάσει η Στάζι και έδειχνε τον Κ. Μητσοτάκη μαζί με γερμανούς αξιωματικούς την περίοδο της Κατοχής. Ήταν η φωτογραφία που δημοσίευσε η *Αυριανή* και στην οποία στήριξε την προεκλογική του εκστρατεία το ΠΑΣΟΚ το 1989. «Μετά από έτη», ο Τ. Τέλογλου με εμπεριστατωμένο ρεπορτάζ στην *Καθημερινή* έδινε όλα τα στοιχεία της πλαστότητας εκείνης της φωτογραφίας.

Είναι όμως πολλά εκείνα για τα οποία θα άξιζε να γίνει μνεία σχετικά με τον Κ. Μητσοτάκη. Αν σήμερα εμφανίζεται ως σφόδρα φιλοαμερικανός –και είναι–, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι στο σπίτι του στο Ακρωτήριο δεν έχει φιλοξενήσει μόνον τους Τζωρτζ και Μπάρμπαρα Μπους αλλά και τον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς. Όπως ίσως θυμούνται μερικοί, ο κύριος Επίτιμος είχε μεταβεί στο Πάλε και προσπάθησε να συμφιλιώσει τους πολέμαρχους της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας. Όπως θα έχουν ξεχάσει ίσως οι περισσότεροι, ο Γιώργος Κουρής του Ταύρου ξεκίνησε τη δραστηριότητά του ως συνεταίρος του Κ.

Μητσοτάκη. Μάλιστα πρέπει να αναγνωριστεί ότι ο Κουρής ήταν ο μόνος που... «έριξε» τον Μητσοτάκη στα οικονομικά. Αυτές οι οικονομικές συναλλαγές ήταν το παρεπόμενο της πολιτικής καριέρας του Κ. Μητσοτάκη. Οι αλευρόμυλοι της Κρήτης, ο Μαμιδάκης, ο Κοπελούζος είναι μερικές μόνον από τις δράσεις του κρητικού πολιτικού. Σχετικά πρόσφατη είναι η μεγάλη οικονομική επιχείρηση που έστησε ο Κ. Μητσοτάκης με την πώληση της ΑΓΕΤ. Όμως γι' αυτήν την υπόθεση «πάτισσε» με τον Ανδρέα και αστόχως επιχείρησε αργότερα ο Κ. Λαλιώτης να την ανακινήσει. Εκτός από τις ίντριγκες, ο κ. Επίτιμος έχει στις φλέβες του και την αγάπη για τις οικονομικές δραστηριότητες. Αυτός είναι όπως φαίνεται και ο λόγος που οδήγησε πριν λίγες ημέρες τα βήματά του μέχρι το Υπουργείο Άμυνας. Είναι η ιστορία που θα διαβάσετε στη συνέχεια.

Ο κ. Μητσοτάκης, γνωρίζοντας από την προσωπική του πείρα ότι μετά από μερικά χρόνια όλα ξεχνιούνται, αφού ο ίδιος επανελάμβανε τα ίδια και τα ίδια και όμως συνέχιζε πάντοτε να επιπλέει, είχε πετάξει και εκείνο το περίφημο «ποιος θα θυμάται μετά από δέκα χρόνια το Σκοπιανό»! Επειδή όμως η μνήμη είναι πολύ διδακτική, εμείς με την ευκαιρία θα θυμίσουμε παλιές τεκμηριωμένες ιστορίες από το παρελθόν του κυρίου Επιτίμου. Περιμένετε σε δεκαπέντε ημέρες περισσότερα. Γιατί κάποτε ακόμα και οι πρωθυπουργοί που δεν μπαίνουν στη φυλακή θα έπρεπε να πηγαίνουν στα σπίτια τους. Μερικοί από αυτούς έχουν τόσα προσφέρει – κυρίως στην οικογένεια!

Αφορμή για όσα γράφονται στη συνέχεια είναι οι αλληπάλληλες το τελευταίο διάστημα δημόσιες εμφανίσεις, δηλώσεις και συνεντεύξεις του Επιτίμου για το Κυπριακό, την ΠΓΔΜ, τους εξοπλισμούς και άλλα φλέγοντα προβλήματα της δημόσιας ζωής. Με αποτέλεσμα να προκαλεί έναν μόνιμο εκνευρισμό, όχι μόνο στον πρωθυπουργό και γενικότερα την κυβερνώσα παράταξη, αλλά και σε όσους έχουν κουραστεί πλέον από τους αποτυχημένους που το παίζουν Νέστορες και ενίοτε κήνσορες. Πολλοί βεβαίως και οι συνηγορούντες με τον κύριο Μητσοτάκη, και πρώτος απ' όλους ο Θ. Πάγκαλος. Περίεργο;

Επί του παρόντος θα μας απασχολήσουν αυτά που για πολλοστή φορά ισχυρίστηκε την περασμένη εβδομάδα σχετικά με την ανατροπή της κυβέρνησής του. Συγκεκριμένα, ο Νίκος Χατζηνικολάου κάλεσε στην εκπομπή του τον Επίτιμο και του ζήτησε να σχολιάσει τη δήλωση του Θ. Πάγκαλου ότι «όπως και η κυβέρνηση Μητσοτάκη, έτσι και η σημερινή θα πέσει από το Σκοπιανό». Η απάντηση του κ. Μητσοτάκη ήταν ότι «δεν τον έριξε το Σκοπιανό», αλλά ο Σαμαράς και κάποια οικονομικά συμφέροντα.

Τα έχει πει βεβαίως πολλές φορές αυτά ο κ. Μητσοτάκης. Εν αντιθέσει όμως με τον Α. Σαμαρά, δεν έχει προσδιορίσει ποτέ ποια ακριβώς συμφέροντα τον ανέτρεψαν. Όπως γράφει λοιπόν και η *Απογευματινή* της τελευταίας Κυριακής, τίθεται ένα ερώτημα στο οποίο πρέπει να απαντήσει. Ποιοι τον ανέτρεψαν επιτέλους;

- Ο Κόκκαλης;
- Ο Μπακατσέλος;
- Ο Κοπελούζος;
- Ο Συγγελίδης;
- Ο Νάνος;

Η παράθεση αυτών των ονομάτων δεν είναι καθόλου τυχαία, επειδή όλοι αυτοί οι επιχειρηματίες δεν είχαν καμία απολύτως σχέση ούτε με τις προμήθειες του δημοσίου, ούτε και με την οικογένεια Μητσοτάκη!

Από την ίδια οικογένεια διαψεύδεται άλλωστε κατηγορηματικά ότι ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης αποτελεί σήμερα την πολιτική έκφραση αυτού που ο ίδιος ονόμασε κάποτε «διαπλεκόμενα». Όπως είναι γνωστό, το 1993 ο Κ. Μητσοτάκης αξιοποίησε την πτώση της κυβέρνησής του για να δημιουργήσει μια νέα μεγάλη παρεξήγηση. Μίλησε για «διαπλεκόμενα», επιρρίπτοντας όμως αποκλειστικά την ευθύνη στους μεγαλοεπιχειρηματίες, στο «οικονομικό κατεστημένο». Κατόρθωσε έτσι να βάλει τον όρο στο καθημερινό μας λεξιλόγιο, με τρόπο που απομάκρυνε τις ευθύνες από τους «διαπλεκόμενους» πολιτικούς – σε πλήρη αντίθεση με την απλή λογική, κατά την οποία «διαπλεκόμενοι» δεν μπορεί να είναι οι επιχειρηματίες, αλλά οι μόνον οι πολιτικοί.

- Διότι ποιος ήταν εκείνος που επί οικου-

μενικής κυβέρνησης έδωσε στον Σ. Κόκκαλη τις περιβόητες πλέον 400.000 ψηφιακές παροχές και άνοιξε ταυτόχρονα διάπλατα τις πόρτες του ΟΤΕ στον κατεχοχόν εκφραστή της «διαπλοκής»;

- Ποιος είναι ο στενότερος φίλος του Θεσσαλονικιού μεγαλοεπιχειρηματία, ο οποίος ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την οικονομική ανάπτυξη των Σκοπίων;

- Ποιος υποστηρίζει με κάθε τρόπο έναν άλλο επιχειρηματία που χρηματοδοτεί εφημερίδες οι οποίες «υποστηρίζουν» τη Νέα Δημοκρατία και ταυτόχρονα επιτυγχάνουν φορολογικές ελαφρύνσεις που διευκολύνουν την ανάπτυξη του φυσικού αερίου στα νοικοκυριά;

- Ποιανού ο στενότερος φίλος ήταν «προσωπάρχης» του Λάτση, αν δεν είναι ακόμα;

- Γιατί κάποιος, αγνώστων λοιπών στοιχείων, μοίραζε χρυσά ρολόγια όταν έκλεισε η συμφωνία με την Καλτσεστρούτσι;

Αλλά και γιατί ο «θαλαμηπόλος» κάποτε της οικογένειας Μητσοτάκη, ο Δ. Αβραμόπουλος, αναδείχθηκε κατακόρυφα; Μόνο χάρις στην ευλύγιστη μέση του, ή μήπως επειδή ήταν παρών στη συνάντηση με κάποιους στο Κόμο της Ελβετίας, το 1991, πάλι για την ΑΓΕΤ;

Γιατί, επίσης, ένας άλλος εκδότης και μεγάλος τουριστικός παράγων εμφανίστηκε να κάνει από το πουθενά μπίζνες δισεκατομμυρίων; Να συνεχίσουμε τα ερωτήματα:

Ποιανού οι κολλητοί επιχειρηματίες έδιναν αφιλοκερδώς πετρελαϊκή βοήθεια στην ΠΓΔΜ την εποχή του εμπάργκο;

Ποιος ήταν ο πραγματικός «φαταούλας» στις επιχειρήσεις βορείως της Ελλάδος, σύμφωνα με δημοσίευμα στο *Βήμα* της 29/9/1991;

«Έγκυροι» παρατηρητές διαψεύδουν κατηγορηματικά ότι ο Κ. Μητσοτάκης έχει οποιαδήποτε σχέση με τα ανωτέρω. Ο Επίτιμος είναι ένας «έντιμος και, κυρίως, αδέκαστος πολιτικός».

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ

Ούτε βεβαίως έχει σχέση με όσα του καταμαρτυρούν με αφορμή την πρόσφατη επίσκεψή του στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Αντιγράφουμε από τα δελτία ειδήσεων της 10/11/04, ώρα 09:43:

«Αιφνιδιαστική συνάντηση μιας ώρας με τον επίτιμο πρόεδρο της Ν.Δ. Κωνσταντίνο Μητσοτάκη είχε την Τρίτη ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Σπήλιος Σπηλιωτόπουλος. Ερωτηθείς σχετικά από την εφημερίδα *«Το Βήμα»*, ο υπουργός Άμυνας απάντησε ότι *«ενημέρωσε τον πρώην πρωθυπουργό και για την πορεία της Εξεταστικής Επιτροπής»*. Αργότερα πηγές του υπουργείου Άμυνας έλεγαν ότι η συνάντηση αφορούσε την επιλογή του νέου αρχηγού ΓΕΕΘΑ και το πρόγραμμα απομάκρυνσης των στρατοπέδων

από τον αστικό ιστό μεγάλων πόλεων. Υπενθυμίζεται ότι προ ημερών ο επίτιμος πρόεδρος της Ν.Δ. είχε διατυπώσει δημοσίως τη θέση ότι πρέπει να απομακρυνθεί από τη θέση του γενικού γραμματέα Εξοπλισμών ο πρώην εισαγγελέας Γ. Ζορμπάς, τον οποίο τα δημοσιεύματα θέλουν να βρίσκεται σε διάσταση με τον κ. Σπηλιωτόπουλο».

Λίγες ώρες αργότερα όμως, άλλες «πηγές» του Υπουργείου Άμυνας, οι οποίες προφανώς «δεν ξέρουν τι τους γίνεται», διέδιδαν ότι η αιφνίδια επίσκεψη του Επιτίμου στο Πεντάγωνο είχε να κάνει με μια προμήθεια που ο «ξεροκέφαλος» Ζορμπάς όπως και ο υφυπουργός Λαμπρόπουλος αρνούνται επιμόνως να υπογράψουν.

Ποια είναι η αλήθεια; Κάποιος επιχειρηματίας, που συνδέεται προφανώς με εκείνους που ανέτρεψαν την κυβέρνηση Μητσοτάκη και εξακολουθούν να τον μισούν για το κοινωφελές έργο που προσέφερε στη δημόσια ζωή του τόπου, διαδίδει κακόβουλα ότι έχει την υποστήριξη του «Αρχάγγελου της Κάθαρσης» στην προώθηση ενός αμυντικού εξαρτήματος. Πράγμα φυσικά αδιανόητο για τον έντιμο διαχειριστή των πολιτικών πραγμάτων!

Πρόκειται όπως λέγεται για ένα αντιεκρηκτικό υλικό, που επιστρώνεται στις δεξαμενές καυσίμων του ΓΕΣ και τις εμποδίζει να ανατιναχθούν. Όπως ισχυρίζονται κάποιοι, η πρώτη προσπάθεια για την έγκριση της εν λόγω προμήθειας έγινε τον περασμένο Αύγουστο, μέσα στον καύσωνα, όταν μέρα μεσημέρι συνήλθε εκτάκτως το «Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο» για να υπογράψει. Το έμαθε όμως ο Κ. Καραμανλής και έντρομος πήρε αμέσως τηλέφωνο στο Υπουργείο Άμυνας ρωτώντας: *«Τι έγινε, ρε παιδιά, πόλεμο έχουμε»*. Ο Σπ. Σπηλιωτόπουλος όμως τον καθησύχασε και του εξήγησε ότι απλώς κάποιοι είχαν κατεπείγουσες οικονομικές ανάγκες.

Όπως έγραψε αργότερα και η *Καθημερινή*, το υλικό εκείνο μόνο για την προστασία δεξαμενών καυσίμων δεν κάνει, *«επειδή αφήνει ρινίσματα στο καύσιμο και μπορεί να κάνει μεγάλη ζημιά»*. Άλλωστε καμία χώρα μέλος του ΝΑΤΟ δεν το χρησιμοποιεί».

Εφόσον όμως διαψεύδονται όλα αυτά, τότε γιατί ο Επίτιμος κοντράρει τόσο πολύ τελευταία τον Κ. Καραμανλή; Κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι απεγνωσμένες αντιδράσεις του έχουν να κάνουν με το συστηματικό μαχαίρι που πέφτει τελευταία στις προσπάθειες και την επιρροή της οικογένειας (όπως π.χ. η μη εκλογή του συζύγου της Θεοδώρας στην Ιππική Ομοσπονδία). Άλλοι επιμένουν ότι η Θεοδώρα έχει κουραστεί με τους Αλβανούς στην Ομόνοια και θέλει να γίνει κι αυτή επιτέλους χρήσιμη από το Υπουργείο Εξωτερικών. Και επειδή ο Καραμανλής ούτε θέλει να το ακούσει, ανέλαβε να καθαρίσει για λογαριασμό της ο μπαμπάς.

Το μίσος κατά Τάσσου Παπαδόπουλου

του Μανόλη Καρέλλη

Δεν είναι μόνος του ο επίτιμος πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Μητσοτάκης που αισθάνεται τόσο μεγάλο μίσος εναντίον του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Τάσσου Παπαδόπουλου ώστε να μη διστάζει να προσκαλεί το κανάλι της επιλογής του για να το διαδηλώσει πανηγυρικά, επιλέγοντας μάλιστα την πιο «άχαρη» στιγμή, την παραμονή της επίσκεψης στην Κύπρο του έλληνα πρωθυπουργού για κρίσιμες συνομιλίες.

Είναι και πολλοί άλλοι, σε διάφορες πολιτικές παρατάξεις στοιχισμένοι, από τη Νέα Δημοκρατία έως τη μετριοπαθή αριστερά, του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης γενναίως εκπροσωπούμενου, που ταυτίζουν τα εχθρικά εναντίον του αισθήματα μ' εκείνα του μεγάλου αμαρτωλού της ελληνικής πολιτικής.

Η μόνη ενδεχομένως διαφορά μεταξύ των δευτέρων και του πρώτου: οι περισσότεροι από όσους ακολουθούν δεν διαθέτουν το φυσικό θάρρος (με άλλη διατύπωση τον κυνισμό) για να εξωτερικευθούν, προτιμώντας να σιγοβράζουν στο ζουμί των και να τα λένε μεταξύ των και με το φόβο κάποιου ωτακουστή Ιουδαίου...

Ενώ λοιπόν διαφέρουν ως προς την εξωτερική έκφραση ή μη των αισθημάτων των έναντι του Κύπριου προέδρου, οι λόγοι εξαιτίας των οποίων τον μισούν, είναι κοινοί και τα αίτια που προκάλεσαν το μίσος των συμπίπτουν.

Ο Τάσσος Παπαδόπουλος τους εχάλασε τη σούπα, εμπνέοντας και εκφράζοντας ένα συντριπτικό και περήφανο «όχι» του κυπριακού λαού στο πανάθλιο σχέδιο Ανάν που προσπάθησαν να επιβάλουν, ως δήθεν λύση, Αμερικανοί και Άγγλοι, για την επανένωση της διχασμένης Κύπρου.

Όσοι μισούν τον Κύπριο πρόεδρο είχαν εγγυηθεί στο παγκόσμιο αφεντικό την αποδοχή του σχεδίου στο τυπικό και για τα μάτια του κόσμου δημοψήφισμα – έτσι το θεωρούσαν. Και δεν συγχωρούν εκείνον που τους εξέθεσε με την επιμονή και την όρθια στάση του.

Άλλοι, από τους σημερινούς εχθρούς του Κύπριου ηγέτη, έχουν προσχωρήσει στην τάξη των υπηκόων και των υποτακτικών και διακηρύσσουν με κάθε τρόπο και σε κάθε ευκαιρία ότι «τίποτα» δεν μπορεί να αντισταχθεί στη βούληση του παγκόσμι-

ου αυτοκράτορα και της μοναδικής υπερδύναμης και ότι η όποια αντίσταση είναι μάταιη και ουτοπική. Μισούν δε με ένα μίσος οργανικό όσους δεν συμμερίζονται τα ραγιαδίστικα αισθήματά των, ακριβώς όπως η κολοβή αλεπού του μύθου του καλού μπαρμπα-Αίσωπου εμισούσε τις συντρόφισσές της που διατηρούσαν τις ουρές των και δεν εδέχοντο τις προτροπές για τη βολική λύση της αποκοπής των.

Δεν αποθαρρύνονται όσοι μισούν, στα φανερά ή ενδομύχως, τον ηγέτη της Κύπρου, από το ότι διαψεύσθηκαν πανηγυρικά στις μαύρες προβλέψεις των για το μέλλον της Κυπριακής Δημοκρατίας στην περίπτωση που δεν θα ψήφιζε το «ναι» στο δημοψήφισμα.

Και νιώθουν απελπισία γιατί σήμερα η Κύπρος, η μικρή και αδύναμη Κύπρος, έχει αρκετούς φίλους και συμμάχους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, κυρίως, έχει με το μέρος της και αρχές και θεσμούς που αποτελούν το θεμέλιο, την ελπίδα και την προοπτική της Ενωμένης Ευρώπης και των λαών της.

Σήμερα η Κύπρος μπορεί και να συζητά και να διαβουλεύεται και να αντιμετωπίζει από θέση «ισχύος» τις προοπτικές της Τουρκίας για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Μπορεί, ακόμα, και να προβάλλει όρους και να αντιτάσσει ακόμα και το βέτο.

Ενώ, αν είχε γίνει αποδεκτό το σχέδιο Ανάν με όλες τις πανάθλιες ρυθμίσεις του, η Κύπρος θα ήταν ένα κράτος ερζάτς και οι Κύπριοι υποδείγματα μη πολιτών, με ψαλιδισμένα έως ανύπαρκτα τα δικαιώματά των, με το κοινοτικό κεκτημένο όνειρο άπιαστο.

Και δεν διστάζουν, όσοι νιώθουν μίσος εναντίον του Κύπριου προέδρου και όσων συντάχθηκαν μαζί του στην έκφραση του «όχι» στο σχέδιο Ανάν όπως προτάθηκε, να αναζητούν ένα άλλοθι για τον Μπους και την παρέα του στην περίπτωση που θα προχωρήσει σε εχθρικές ενέργειες εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναγνωρίζοντας το ψευδοκράτος ή αναβαθμίζοντάς το με κάποιο τρόπο.

Δεν θα φταίει τότε –έτσι αφήνουν να εννοηθεί– ο αυτοκράτορας στην περίπτωση που θα έρθει αντιμέτωπος με μερικές ντουζίνες ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, με τις αρχές του πα-

γκόσμιου δικαίου ή αν συνταχθεί με το μέρος όσων διέπραξαν εγκλήματα εναντίον της ανθρωπότητας, την εισβολή, την κατοχή, τον εποικισμό.

Θα φταίει ο Τάσσος Παπαδόπουλος που «ξεπέρασε τα όρια», που δεν φώναξε, όπως τον συμβούλευαν, «σφάξε με αγά μου, ν' αγιάσω»!

Έγινε γνωστό στην Κύπρο, τις τελευταίες μέρες, και από αμερικάνικες πηγές, ότι η εκστρατεία υπέρ του «ναι» στο δημοψήφισμα, χρηματοδοτήθηκε πλουσιοπάροχα.

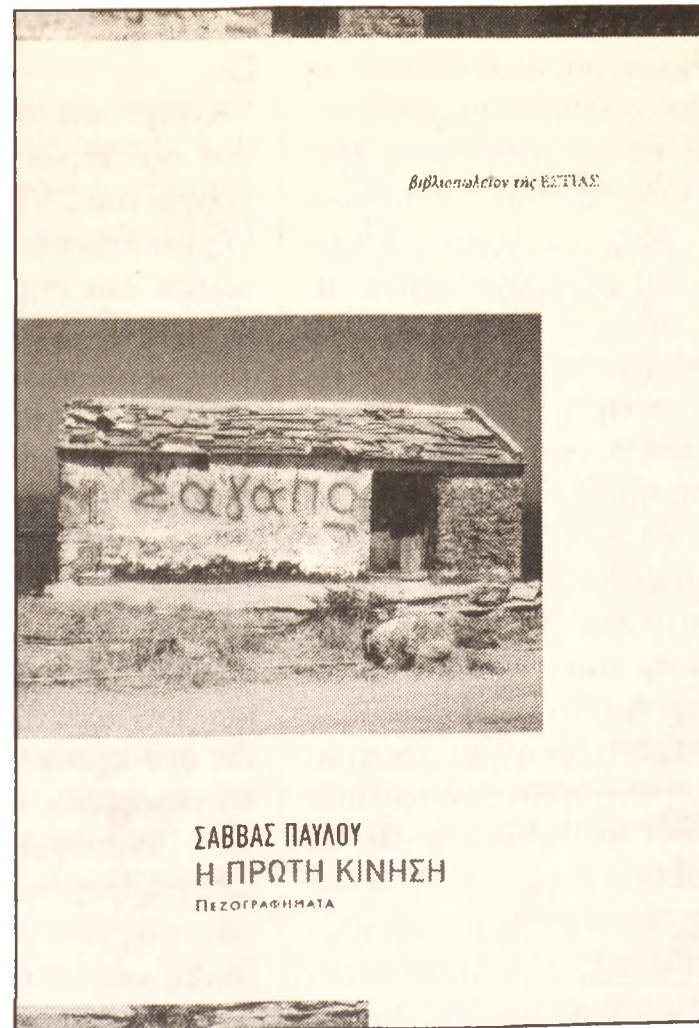
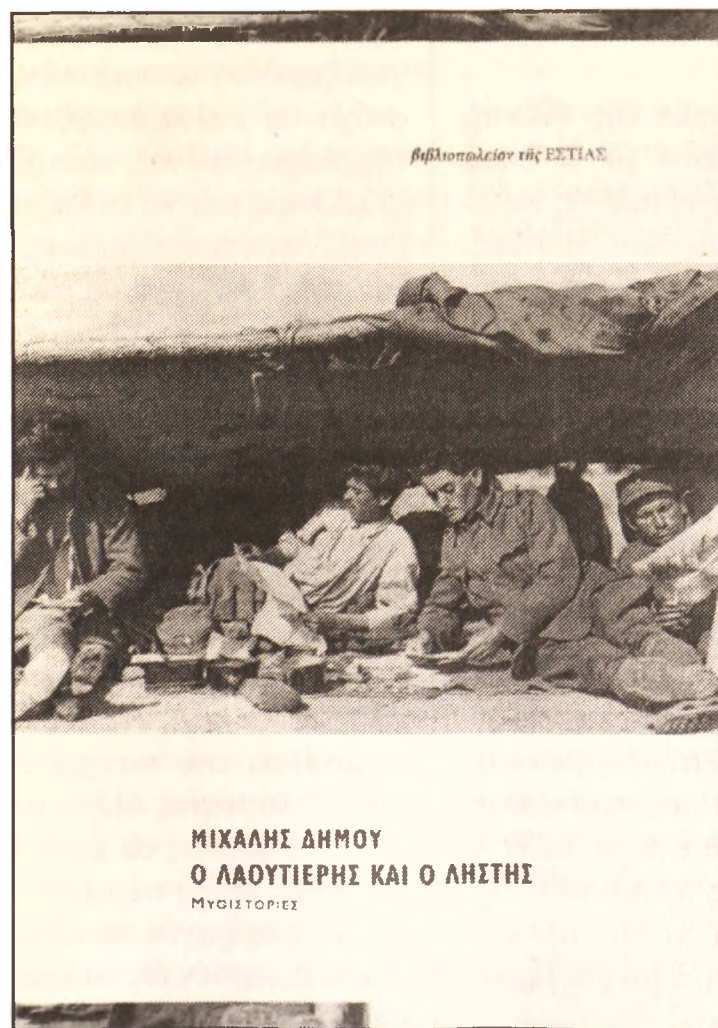
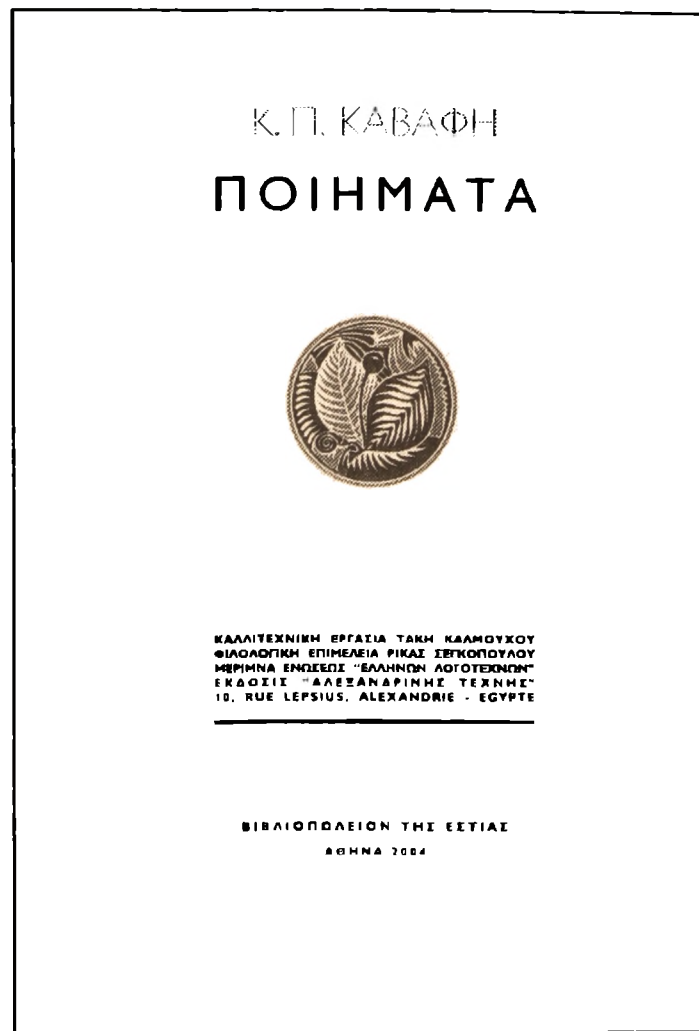
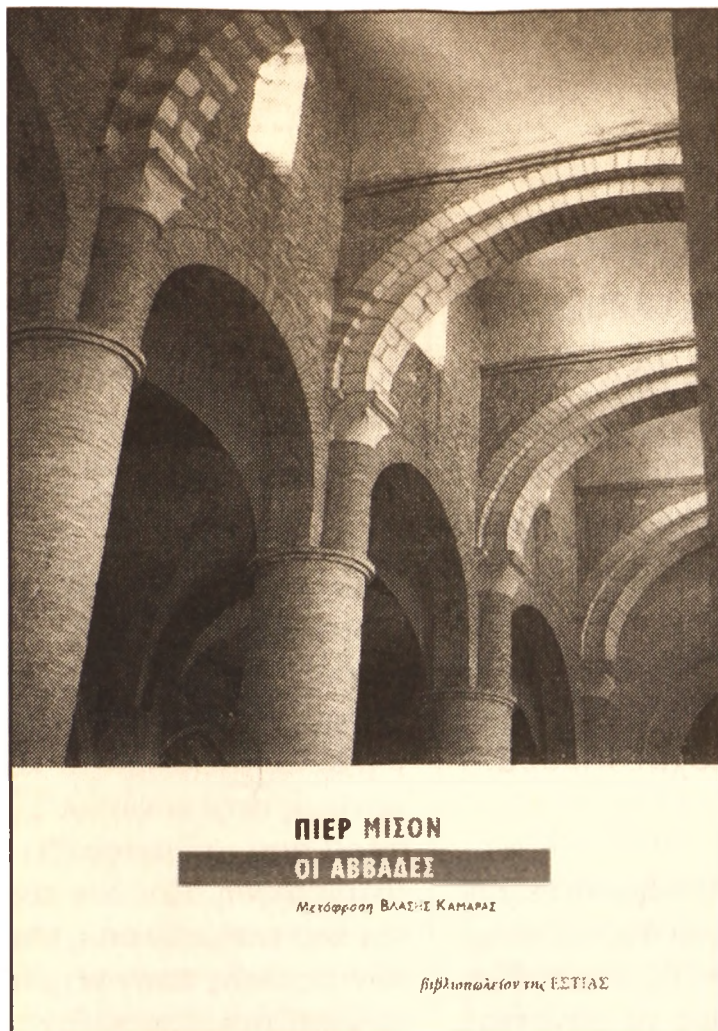
Αποδέκτες των αμερικάνικων πακτωλών ήσαν, μεταξύ άλλων, και μη κυβερνητικές οργανώσεις, από εκείνες που δημιουργήθηκαν ad hoc ή από τις ήδη εν λειτουργία. (Και με την ευκαιρία: ένα μεγάλο μέρος των μη κυβερνητικών οργανώσεων που δρουν σ' ολόκληρο τον κόσμο δεν είναι τόσο αγνές ή αθώες όσο θέλουν να εμφανίζονται).

Η χρηματοδότηση αυτή της εκστρατείας επεκτάθηκε, σύμφωνα πάντα με τις αμερικάνικες πηγές, και παρ' ημίν, εδώ, στην Ελλάδα.

Και δεν θέλω μ' αυτό να υποστηρίξω ότι όλοι όσοι συντάχθηκαν τότε με το «ναι» και με τις επιταγές των Αμερικανών και των Άγγλων πληρώθηκαν άρον-άρον με τα βρόμικα χρήματα των μυστικών υπηρεσιών. Υπήρξαν και εκείνοι –και ήσαν προφανώς οι περισσότεροι– που είχαν προσχωρήσει στην υποστήριξη του «ναι» στο σχέδιο Ανάν από μια στάθμιση, κακή κατά την άποψή μου την προσωπική, των δεδομένων και από μια εκτίμηση, ανεπιτυχή κατά πάσαν πιθανότητα, της κατάστασης που είχε διαμορφωθεί στην περιοχή ή στη χρονική περίοδο.

Όπως, βέβαια, υπάρχουν και εκείνοι που δεν δελεάζονται με τις παροχές και με τα χρήματα των μυστικών υπηρεσιών: έχουν τόσο άφθονα από τα τελευταία ώστε δεν μπορούν εύκολα να εντυπωσιασθούν από κάποια καταβολή, όσο μεγάλη και αν είναι. Υπάρχουν όμως γι' αυτούς άλλα πράγματα που τους χορηγούνται ως αντίδωρο για τις εξυπηρετήσεις των, όπως λόγου χάρη η παροχή ιδιαίτερης εύνοιας στους δικούς των ανθρώπους ή η υπόσχεση για κάποιο δαχτυλίδι της διαδοχής που θα περάσει από χέρι σε χέρι κάποια συγκεκριμένη μελλοντική στιγμή.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ο Συνασπισμός στα όρια

Πολύπαθη η πορεία της Αριστεράς στην Ελλάδα, από τη γέννησή της, στρωμένη με εμπόδια, διωγμούς και κατατρεγμούς από την πλευρά της αστικής τάξης και της συντήρησης, αλλά και από λάθη δικά της, λόγω κακών εκτιμήσεων, καχυποψίας προς κάθε κατεύθυνση και κυρίως από τους ομηρικούς καβγάδες μεταξύ στελεχών της ηγεσίας, ή των ηγεσιών της αργότερα. Καβγάδες που διέσπασαν την Αριστερά και την χώρισαν σε πολλά κομμάτια, που μάχονται το ένα το άλλο, προτάσσοντας την άρνηση και πολλές φορές το μίσος, προς ικανοποίηση όλων εκείνων που προτιμούν να την βλέπουν στο περιθώριο και να την εκμεταλλεύονται παντοιοτρόπως. Μέχρι σήμερα.

Η διάσπαση στους κόλπους του ΚΚΕ, μεσούσης της απριλιανής χούντας των συνταγματαρχών, γέννησε το ΚΚΕ εσ., το οποίο, μετά το πρώτο μούδιασμα, άγγιξε τους πόθους και τις ελπίδες μιας μεγάλης μερίδας στελεχών, μελών, οπαδών και φίλων ακόμα, που διψούσαν για μια νέα Αριστερά, ανανεωμένη, με μεγαλύτερη φαντασία, με διορατικότητα και κυρίως με πιο ανθρώπινη προσέγγιση των προβλημάτων που ταλανίζουν τον λαό. Μια νέα Αριστερά προσαρμοσμένη στη σύγχρονη πραγματικότητα, στις σύγχρονες ανάγκες του λαού και σε σύγχρονες μεθόδους πάλης για την ικανοποίησή τους. Μια νέα Αριστερά, η οποία –και κάτω από τον τίτλο του Συνασπισμού– κατάφερε για ένα διάστημα να βρει απήχηση σε διάφορα λαϊκά στρώματα, ακόμα και σε ομάδες πολιτών που δεν είχαν καμία σύνδεση μαζί της στο παρελθόν και οι οποίοι αντίθετα έμεναν σε απόσταση.

Μόνο που τα λάθη, οι αγκυλώσεις, το «καπέλωμα», η υπεροψία των παλαιών στελεχών έναντι των νέων και όλα τα άλλα αρνητικά στις δομές της εξουσίας του κόμματος, έμειναν. Και προκάλεσαν νέες αντιθέσεις, νέες διασπάσεις, διλήμματα, δημιουργία ομάδων και τάσεων (κομμάτων μέσα στο κόμμα), απλουστεύσεις, αλληθωρισμό και μετα-

κινήσεις στελεχών προς κόμματα εξουσίας για μια καρέκλα, και φυσικά διαρροές οπαδών και φίλων, οι οποίοι, βλέποντας τις ελπίδες τους να χάνονται, αποφασίζουν ότι είναι μάταιο να υποστηρίζουν ένα κόμμα, μια πολιτική παράταξη με έντονα σημάδια παρακμής, που τους αγνοεί και εντέλει τους εμπαίζει.

Ακόμα και το σύνθημα της ένωσης των αριστερών δυνάμεων, με τη δημιουργία του ΣΥΡΙΖΑ πριν από τις εκλογές του περασμένου Μαρτίου, που αποτέλεσε ένα σημαντικό πόλο έλξης για μια μερίδα οπαδών και φίλων, κατέληξε ουσιαστικά σε φιάσκο, το οποίο στην ουσία έβλαψε τον Συνασπισμό και απογοήτευσε πιο πολύ τον κόσμο του, πράγμα που φάνηκε ολοκάθαρα στις ευρωεκλογές που ακολούθησαν τον Ιούνιο.

Πολύ περισσότερο, όταν ο πρόεδρος του κόμματος δήλωσε δημόσια, ενόψει και του προετοιμαζόμενου συνεδρίου, ότι δεν πρόκειται να ξαναδιεκδικήσει την προεδρία, πράγμα που προκάλεσε νέες αναταράξεις, ιδιαίτερα όταν η αποχώρηση από την προεδρία του κόμματος άρχισε να συνδέεται με την επιδίωξη μιας εκλογής στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Φυσικά, όσο και αν ο απερχόμενος πρόεδρος προσέφερε, κατά γενική

ομολογία, πολλά στο κόμμα κατά τη διάρκεια της πολύχρονης θητείας του στο πόστο αυτό, ο κόσμος της Αριστεράς γνωρίζει ότι ουδείς είναι αναντικατάστατος. Που σημαίνει ότι το κόμμα πρέπει να συνεχίσει –και είναι βέβαιο ότι θα συνεχίσει– την πορεία του. Αλλά πώς;

Τα τελευταία χρόνια εκείνο που διαπιστώνεται είναι ότι ο Συνασπισμός βρίσκεται σε μια προϊούσα διαδικασία φθοράς, που φαντάζει μη αναστρέψιμη, με αποτέλεσμα το κόμμα να είναι μονίμως στην κόψη του ξυραφιού, κάθε φορά που αντιμετωπίζει μια εκλογική αναμέτρηση. Και δεν είναι λίγοι εκείνοι που εκτιμούν ότι η ανοχή εκ μέρους των οπαδών, που επέμεναν ωστόσο να το ψηφίζουν, έχει πλέον εξαντληθεί.

Ενόψει λοιπόν του συνεδρίου, τον ερχόμενο μήνα, χρειάζεται πολλή προσπάθεια από την ηγεσία και τα συλλογικά όργανα του κόμματος και ανάληψη συγκεκριμένων αποφάσεων, που θα έχουν στόχο να εγκαταλειφθούν τα στοιχεία της παρωχημένης νοοτροπίας του παρελθόντος και να αλλάξει η δομή και η λειτουργία του κόμματος, ώστε να ανοίξει στην κοινωνία, να αναπτύξει τη συλλογικότητα και να επιτρέψει τη ζύμωση ιδεών και σύγχρονων ανησυχιών των πολιτών, με αποτέλεσμα να πάψει η παρεμβατικότητά του να είναι αποσπασματική ή ευκαιριακή· αντίθετα να γίνει περισσότερο αποτελεσματική, αν θέλει να διαδραματίσει τον ιστορικό της ρόλο.

Για να γίνει κάτι τέτοιο όμως, θα πρέπει από την άλλη πλευρά να αποκλείσει κάθε ιδέα –και κυρίως ενέργεια– που κατατείνει στο να ρίχνονται γέφυρες ασφαλείας προς άλλες πολιτικές δυνάμεις και κυρίως σε εκείνες που αποδεδειγμένα μέχρι τώρα προκαλούν τη μεγάλη αιμορραγία του Συνασπισμού, τον οποίο θεωρούν ως «ουρά» και πρόσφορη «δεξαμενή» ιδιαίτερα ψήφων.

Και προϋπόθεση για όλα αυτά αποτελεί η ανάγκη να καταστεί συνείδηση,

στο ίδιο το κόμμα και δι' αυτού στα στελέχη, τα μέλη, τους οπαδούς και τους φίλους, ότι η Αριστερά δεν τελείωσε. Αντίθετα, σήμερα είναι αναγκαία η παρουσία της περισσότερο από ποτέ, στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, της πρωτοφανούς παγκόσμιας δικτατορίας που σιγά σιγά απλώνει τα πλοκάμια της γύρω από τον πλανήτη.

Στο συνέδριο θα εκλεγεί επίσης ο νέος πρόεδρος του κόμματος, για τη θέση του οποίου έχουν θέσει ήδη υποψηφιότητα τρία στελέχη, τρεις άνθρωποι γνωστοί για τους προσωπικούς αγώνες τους, με αριστερή προέλευση, οι οποίοι έχουν προσφέρει επίσης σημαντικό έργο σε διάφορα επίπεδα. Θα ήταν λοιπόν μάλλον απρέπεια να πάρουμε θέση στο ποιος είναι ο καλύτερος. Την απόφαση αυτή έχει καθήκον και δικαίωμα να πάρει το ίδιο το συνέδριο.

Και οι τρεις έχουν εκθέσει τις θέσεις και τις απόψεις τους για τον τρόπο που πρέπει να οργανωθεί ο Συνασπισμός και τον ρόλο που καλείται να διαδραματίσει στο μέλλον. Έτσι κι αλλιώς όμως, ο πρόεδρος, όποιος και αν εκλεγεί, θα υπόκειται τελικά σε καθημερινή κρίση από τον κόσμο του Συνασπισμού και αυτό είναι το τελικό διακύβευμα και μαζί η ευθύνη του συνεδρίου.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

Μια ανοικτή επιστολή

του Γιάννη Γιαχανατζή

Ο συνεργάτης μας Γ. Γιαχανατζής έστειλε το κείμενο που ακολουθεί. Αν και δεν μας βρίσκει σύμφωνους στις πιο πολλές διατυπώσεις του, οφείλουμε να δεχτούμε ότι η επισήμανσή του για το ρόλο που παίζουν τα ΜΜΕ «κατασκευάζοντας» καταστάσεις δεν έχει τονιστεί δεόντως.

Αυτοί που μετρούν καθημερινά τις εμφανίσεις των πολιτικών από τα λογής ΜΜΕ, κάνοντας παράλληλα και τους απαραίτητους συνειρμούς, έχουν εκπλαγεί τις ημέρες αυτές με την χειμαρρώδη παρουσία του Ν. Κωνσταντόπουλου στα τηλεοπτικά κανάλια, που εντάσσεται στην κούρσα των διαφόρων υποψηφίων για την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Δεν θα μακρηγορήσω.

Επειδή τυχαίνει να είμαι ένας από αυτούς τους παρατηρητές και επειδή από καιρού έπαψα να είμαι αφελής, λέω:

Μια τέτοια παρουσία στα κανάλια:

- ή είναι πληρωμένη, οπότε πρέπει να αναρωτηθούμε για το ύψος του απαιτούμενου ποσού αλλά και για την προέλευσή του,

- ή είναι ομόθυμη κίνηση των καναλαρχών να βουλιάξουν τις ανεπιθύμητες υποψηφιότητες και να αναδείξουν εκείνη του Ν. Κωνσταντόπουλου.

Η δεύτερη περίπτωση φαίνεται πιο πιθανή, διότι ο Ν. Κωνσταντόπουλος, ως εξουσία, έδωσε το laissez-faire για την εγκαθίδρυση της ιδιωτικής τηλεόρασης. Φαίνεται ότι οι καναλάρχες εξοφλούν τώρα τα γραμμάτια.

Μπορεί να πει κανείς ότι αυτή η υπόθεση αφορά μονάχα τον κ. Κωνσταντόπουλο. Αλλά δεν είναι έτσι.

Το ζήτημα αφορά πρωτίστως εμάς. Διότι όταν ο περί ου ο λόγος κύριος περιτρέχει τας ρύμας και τας οδούς, διακηρύσσοντας (ως σώγαμπρός της...) ότι δικαιούται η Αριστερά να έχει Πρόεδρο, τότε ο κ. Κωνσταντόπουλος

πατάει στη δική μου ράχη, κραδαίνοντας μια εξουσιοδότηση που εξ όσων γνωρίζω κανείς τουλάχιστον από τον Συνασπισμό δεν του έδωσε.

Το πράγμα χοντραίνει περισσότερο όταν (μετά από σχετική συνεννόηση – δεν πιπιλάμε το δάχτυλό μας) ο κ. Κωνσταντόπουλος ανακαλύπτει από τηλεοράσεως ότι «το παρακάναμε λιγάκι το 1989», εντελώς τυχαίως... τις παραμονές της αναγγελίας του υποψηφίου ΠτΔ από τον Καραμανλή, μπας και γλυκάνουμε τους Πασόκους. Πέραν της εξόφθαλμης χωριατιάς και χοντροκοπιάς του εγχειρήματος, το ζήτημα είναι σοβαρό για την αξιοπιστία της Αριστεράς, δεδομένου ότι κινδυνεύουμε να γίνουμε οι καρπαζοεισπράχτορες της πλατείας, κ. Κωνσταντόπουλε.

Η εκστρατεία των καναλαρχών υπέρ του Ν. Κωνσταντόπουλου αποδείχθηκε ότι έχει μακριά ποδάρια, αφού σε μικρό-μικρότατο καναλάκι ειπώθηκε την περασμένη Δευτέρα το βράδυ ότι αν δεν περπατήσει η υποψηφιότητα Κωνσταντόπουλου, δεν απομένουν παρά οι εκλογές. Τόσο σοβαροφανώς. Τα κεραμίδια κρατιούνται ακόμη στη θέση τους;

Ελπίζω ότι ο κ. Κωνσταντόπουλος θα αφιππεύσει και θα συναισθανθεί ότι γίναμε της πλάκας στις καφενειακές συνάξεις μπροστά στις τηλεοπτικές συσκευές. Δεν ταιριάζει στην Αριστερά ο ρόλος του περιφερόμενου επαίτη. Εκτός κι αν ο κ. Κωνσταντόπουλος έχει διαφορετική άποψη. Οπότε αναλαμβάνει και το αναλογούν κόστος.

Η αναγνώριση από τις ΗΠΑ δεν φέρνει σταθερότητα

του Τάκη Διαμαντή

Δεν είναι η πρώτη φορά που η Ελλάδα βρίσκεται προ τετελεσμένων γεγονότων, υποχρεωμένη να τρέχει, την τελευταία στιγμή, για να προλάβει να σώσει ό,τι μπορεί να σωθεί. Αυτό όμως είναι το αποτέλεσμα της αναβλητικότητας που μας διακρίνει, κυρίως σε σχέση με τα εθνικά μας θέματα, στα οποία ωστόσο δείχνουμε συχνά μια υπέρμετρη υπεροψία, θεωρώντας ότι το δίκιο είναι πάντα με το μέρος μας και μεμψιμοιρώντας, ή αγανακτώντας, όταν ο υπόλοιπος κόσμος δεν μας το αναγνωρίζει.

Το θέμα των Σκοπίων, η διένεξη για το όνομα των οποίων «σέρνεται» ουσιαστικά εδώ και δεκαετίες, ιδιαίτερα όμως τα τελευταία δεκατρία χρόνια, αφότου δηλαδή η πρώην αυτή γιουγκοσλαβική Δημοκρατία ανέκτησε την ανεξαρτησία της, στα τέλη του 1991, αποτελεί ένα από παράδειγμα της αναβλητικότητας και της λογικής του «βλέποντας και κάνοντας», η οποία συνήθως μας σπρώχνει να βάζουμε κατά μέρος σοβαρά προβλήματα που κατά καιρούς απασχολούν έντονα την εξωτερική μας πολιτική.

Η λογική αυτή (με κύρια –και αντιφατικά– στοιχεία αφενός την κακώς εννοούμενη εθνική μας ανωτερότητα και αφετέρου την φοβική άποψη του να μην ξύνουμε πληγές για να μην προκαλούμε αντιδράσεις εκ μέρους των απέναντι ενδιαφερομένων αλλά και της διεθνούς κοινότητας) έχει οδηγήσει είτε σε αδράνεια είτε σε λάθη και κακούς χειρισμούς όλες τις κυβερνήσεις των τελευταίων χρόνων, από την ανατροπή των σοσιαλιστικών καθεστώτων της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων, που άλλαξε τη ροή της παγκόσμιας ιστορίας.

Η λογική αυτή ενισχύεται επίσης από την ανασταλτική παράμετρο του «πολιτι-

κού κόστους», τον φόβο όλων σχεδόν των πολιτικών κομμάτων της χώρας, τα οποία, σε όλο αυτό το διάστημα, παρασύρονταν σε ανούσιες και επικίνδυνες, όπως αποδείχτηκε, εκδηλώσεις στείρου πατριωτισμού, αποφεύγοντας να δουν κατάματα την πραγματικότητα και να αναζητήσουν ρεαλιστικές λύσεις στα προβλήματα, τις οποίες τελικά έδιναν κάποιιοι άλλοι (ξένοι συνήθως), προκαλώντας τις γνωστές αντιδράσεις οργής, αγανάκτησης, αλλά και πανικού. Γι' αυτό άλλωστε και κατά καιρούς διάφοροι πολιτικοί παράγοντες στην Αθήνα εξέφραζαν την άποψη ότι θα ήταν καλύτερο αν ο διεθνής παράγοντας έδινε μια λύση στο πρόβλημα των Σκοπίων, θεωρητικά ερήμην της Ελλάδας, ώστε να μπορέσει η κυβέρνηση να το «περάσει» ως τετελεσμένο γεγονός –και άρα πιο ανώδυνα για την ίδια– στην κοινή γνώμη της χώρας.

ΧΑΜΕΝΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν οι ελληνικές κυβερνήσεις των τελευταίων δεκατριών χρόνων να μην εκμεταλλευθούν σωστά τις λιγοστές ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν κατά καιρούς (ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια, πριν από την υπογραφή της ενδιάμεσης συμφωνίας της Νέας Υόρκης το 1995), δίνοντας έτσι τη δυνα-

τότητα σε άλλες χώρες να αναλάβουν πρωτοβουλίες κατά το δοκούν, όπως για παράδειγμα το 1992, όταν τα Σκόπια έγιναν δεκτά στον ΟΗΕ, οπότε πολλές χώρες έσπευσαν να τα αναγνωρίσουν ως «Δημοκρατία της Μακεδονίας» και να συνάψουν διπλωματικές σχέσεις μαζί τους, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις στην τότε ελληνική κυβέρνηση.

Αυτό λοιπόν συνέβη και τώρα με τα Σκόπια, η αναγνώριση του συνταγματικού ονόματος των οποίων από την Ουάσιγκτον προκάλεσε παρόμοιες αντιδράσεις στα κόμματα, στα μέσα ενημέρωσης και στην κοινή γνώμη της Ελλάδας – με μια διαφορά: Οι πολιτικές ηγεσίες απέτρεψαν τις συνήθειες υπερπατριωτικές εκδηλώσεις των γνωστών κύκλων, αντιλαμβανόμενες, επιτέλους, ότι αυτές μάλλον κακές υπηρεσίες έχουν προσφέρει στη στρατηγική που κανονικά πρέπει να χαράσσει και να ασκεί η πολιτική εξουσία του τόπου, ενώ παράλληλα έχουν ζημιώσει την εικόνα της χώρας στη διεθνή κοινότητα.

Ανεξάρτητα όμως από τον άγαρμπο τρόπο με τον οποίο μεθοδεύτηκε, και που δικαίως προκάλεσε συναισθήματα αγανάκτησης στην ελληνική κοινή γνώμη, και πέρα από το γεγονός ότι έδωσε μια ακόμα ευκαιρία στα δυο μεγάλα κόμματα της

χώρας να επιδοθούν σε μικροπολιτική εκμετάλλευση της υπόθεσης, διάχυτη είναι η εντύπωση ότι η ενέργεια της αμερικανικής κυβέρνησης εξυπηρετούσε συγκεκριμένους στόχους της εξωτερικής πολιτικής της και πάντως όχι να στραφεί κατά της Ελλάδας.

Χαρακτηριστικό είναι μάλιστα ότι η εντύπωση αυτή δεν διατυπώνεται μόνο σε πολιτικούς και άλλους κύκλους στην Ελλάδα, αλλά και έξω από αυτήν, όπως για παράδειγμα στα ίδια τα Σκόπια, τα οποία σαφώς χαιρόνται για τη νέα εξέλιξη, δεν παύουν όμως και να αναρωτιούνται για τους πραγματικούς λόγους που την προκάλεσαν.

Στο πλαίσιο αυτό, μια εξήγηση έδωσε ο πρώην υπουργός Εξωτερικών της χώρας, Σλόμπονταν Τσάσουλε, ο οποίος εκτιμά ότι η Ουάσιγκτον σαφώς προσέφερε τις καλές της υπηρεσίες στην κυβέρνηση των Σοσιαλδημοκρατών αλλά και στην αλβανική εθνότητα που ζει στα Σκόπια, πιέζοντας για την καταψήφιση του δημοψηφίσματος της 7ης Νοεμβρίου και την διατήρηση σε ισχύ του ευνοϊκού για τους Αλβανούς νέου νόμου για τη διοικητική διαίρεση της χώρας. Κυρίως όμως γνωρίζει ότι έχει μπροστά της μια σειρά από προβλήματα που παραμένουν ανοιχτά στα Βαλκάνια και πρόκειται πολύ σύντομα να αποτελέσουν την ατζέντα μιας μακράς διαδικασίας για την αναζήτηση οριστικών λύσεων.

Προβλήματα όπως η εκκρεμότητα του Κοσσυφοπεδίου, η αναμενόμενη απόσχιση του Μαυροβουνίου, το μέλλον της Βοϊβοδίνας και φυσικά η πορεία της Βοσνίας, που πρόκειται να συζητηθούν μέσα στον επόμενο χρόνο και η επίλυση των οποίων οδηγεί αναπόφευκτα σε μια αναδιάταξη των συνόρων στην περιοχή της Βαλκανικής.

Μεταξύ των προβλημάτων αυτών, υπάρχει βεβαίως και το πρόβλημα των Σκοπίων, ως μια από τις παραμέτρους του ζητήματος του Κοσσυφοπεδίου, εξαιτίας της ισχυρής αλβανικής μειονότητας που ζει στην επικράτειά τους (μια άλλη παράμετρος είναι η περιοχή του Πρέσεβο, στη νότια Σερβία, που επίσης κατοικείται κατά κύριο λόγο από Αλβανούς, οι οποίοι την θεωρούν τμήμα του Κοσσυφοπεδίου). Ένα ερώτημα που τίθεται λοιπόν είναι πόσο η πρωτοβουλία των Αμερικανών να αναγνωρίσουν την ονομασία μπορεί να είναι αποτελεσματική στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα.

Θεωρητικά, με την αποτυχία του δημο-

ψηφίσματος της 7ης Νοεμβρίου επιτεύχθηκε η παραμονή σε ισχύ του νέου νόμου, που επιτρέπει στους Αλβανούς να ελέγχουν περιοχές με περισσότερο συμπαγείς αλβανικούς πληθυσμούς, σε βάρος των Σλάβων που ζουν εκεί. Που σημαίνει ότι, με βάση τη συμφωνία της Οχρίδας του 2001 (η οποία αποτελεί πλέον ένα είδος άτυπου καταστατικού χάρτη της χώρας σε ό,τι αφορά τις διεθνικές σχέσεις), στους δήμους που θα εκλεγούν αλβανικά δημοτικά συμβούλια θα χρησιμοποιείται ως πρώτη επίσημη γλώσσα η αλβανική, η οποία ήδη έχει την ισχύ της δεύτερης επίσημης γλώσσας στη Βουλή και στις δημόσιες υπηρεσίες, όπου επίσης αυξάνεται η συμμετοχή Αλβανών πολιτών.

ΥΠΟΨΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΙ

Μόνο αυτό το ενδεχόμενο όμως προκαλεί έντονη επιφυλακτικότητα και φόβο στους Σλάβους, οι οποίοι έχουν την αίσθηση –ίσως όχι άδικα– ότι οι Αλβανοί θα έχουν τώρα τη δυνατότητα να ορίσουν τις δικές τους περιοχές, τις οποίες στη συνέχεια θα «αδειάσουν» από τον εναπομείναντα σλαβικό πληθυσμό τους, ώστε αργότερα να επιδιώξουν την αυτονομία τους ή ακόμα την απόσχιση και τη συνένωσή τους με το Κοσσυφοπέδιο, όταν αυτό θα έχει εξασφαλίσει την ανεξαρτησία του (που σημαίνει δημιουργία δυο χωριστών αλβανικών κρατών, αφού το σύνθημα της «Μεγάλης Αλβανίας», αυτή τη στιγμή τουλάχιστον, ακούγεται περισσότερο σαν αστείο, καθώς μια ενοποίηση όλων των αλβανικών περιοχών των Βαλκανίων δεν δείχνουν να θέλουν, για διαφορετικούς λόγους, ούτε οι Αλβανοί

του Κοσσυφοπεδίου και των Σκοπίων ούτε και η Αλβανία).

Τους φόβους αυτούς έχει ενισχύσει εξάλλου η θέση του Αρμπέν Τζαφέρι, ηγέτη του αλβανικού κόμματος DPA, που βρίσκεται στην αντιπολίτευση, ο οποίος τασσόταν –ανεπίσημα φυσικά– υπέρ του δημοψηφίσματος της 7ης Νοεμβρίου, με το αιτιολογικό ότι οι Αλβανοί δεν έχουν εξασφαλίσει αρκετά από όσα διεκδικούν, οπότε μια υπερίσχυση του δημοψηφίσματος θα ακύρωνε το νόμο για τη διοικητική διαίρεση της χώρας κι έτσι οι Αλβανοί θα είχαν την άνεση να απαιτήσουν περισσότερα.

Σε ενίσχυση των φόβων αυτών, σε ορισμένες περιοχές με μικτούς πληθυσμούς, ακόμα και στην πόλη των Σκοπίων, έχει αρχίσει εδώ και αρκετό καιρό μια τεράστια επιχείρηση αγοραπωλησιών, καθώς οι Αλβανοί αγοράζουν κατοικίες Σλάβων που εγκαταλείπουν τις θεωρούμενες ως αλβανικές περιοχές και μετακινούνται σε περιοχές υπό σλαβικό έλεγχο.

Παράλληλα, Σλάβοι συγκεκριμένων περιοχών που περνούν στα χέρια των Αλβανών, όπως η περιοχή της Στρούγκας, στα νοτιοδυτικά σύνορα με την Αλβανία, που μέχρι τώρα θεωρείται ένα από τα προπύργια των φανατικών Σλάβων εθνικιστών, προετοιμάζονται για «αντίσταση» κατά τις επόμενες δημοτικές εκλογές, που θα διεξαχθούν πιθανότατα τον ερχόμενο Μάρτιο, με μοϊκοτάζ της εκλογικής διαδικασίας και με άρνηση να δεχτούν το αποτέλεσμα της, ενώ παράλληλα θα διοργανώσουν χωριστές εκλογές, με βάση το καθεστώς του προηγούμενου νόμου για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Αποτιμώντας την κληρονομιά του Αραφάτ

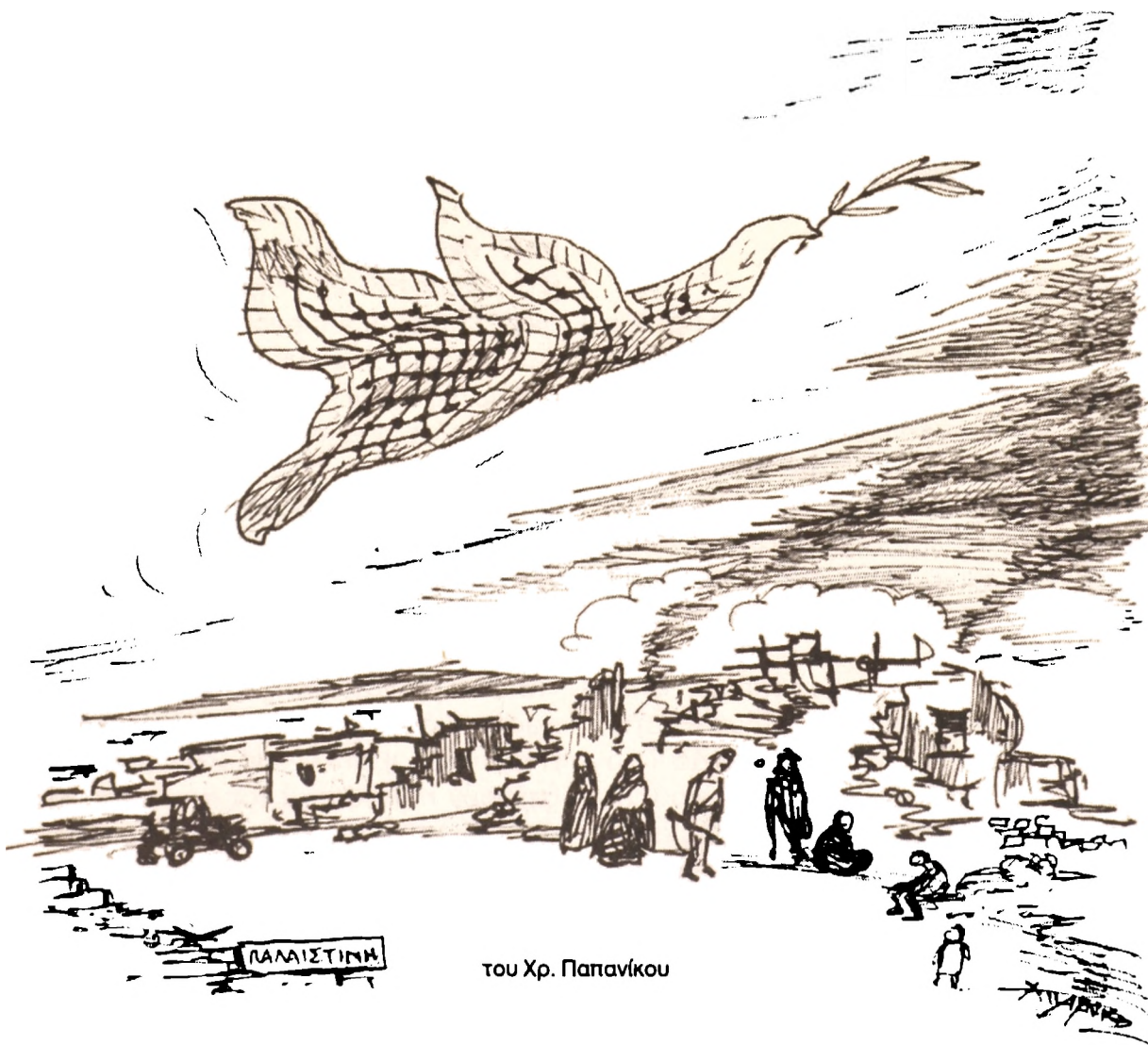
του Μένη Ξένου

Και να που ακόμη και στο θάνατό του ο «ανύπαρκτος συνομιλητής» του προέδρου Κλίντον και του Γιεχούντ Μπαράκ, ο «άσχετος» –κατά τον Αριέλ Σαρόν– ηγέτης των Παλαιστινίων αποδεικνύεται ξανά ο άνθρωπος-κλειδί για την ειρήνευση στη Μέση Ανατολή. «Έχουμε μια μεγάλη ευκαιρία για την ίδρυση ενός παλαιστινιακού κράτους...», δήλωνε ο πρόεδρος Μπους από το Λευκό Οίκο, καθώς η σωρός του Αραφάτ μετέβαινε από το Παρίσι προς το Κάιρο, με προορισμό της τη Ραμάλα. Δίπλα του ο Τόνι Μπλερ, ενέκρινε εξίσου εμφαντικά: «Θα εργαστούμε μέχρι τέλους για να το πετύχουμε αυτό». Τόση αισιοδοξία διότι έφυγε ένας «μη υπαρκτός ηγέτης», δύσκολα μπορεί να εξηγηθεί. «Και τι μ' αυτό; Ψόφισε ακόμη ένα σκυλί», εξηγεί ο Ισραηλινός Μοτί Κοχέν – πάντοτε με την ίδια απαξίωση, που ξαφνικά διογκώνεται σε μίσος. Ίσως ο Γιάσερ Αραφάτ ποτέ να μην υπήρξε από τους μεγάλους και διορατικούς· όμως παρέμεινε ως το τέλος η πιο σημαντική μορφή του Μεσανατολικού Ζητήματος, κι αυτό διότι ταυτίστηκε απολύτως τραγικά τόσο με τους αγώνες όσο και με τους εξευτελισμούς που υπέστη μέχρι σήμερα ο λαός του.

Ο Μοχάμεντ Άμπντ-ελ-Ραούφ αλ-Κέντουα αλ-Χουσέινι, γνωστός επίσης με το συνωμοτικό «Αμπού Αμάρ», γεννήθηκε μάλλον στο Κάιρο ή στη Γάζα το 1929, και εισήχθη στην πολιτική ως φοιτητής στην Αίγυπτο την εποχή που ανέτελλε το άστρο του Άμπντ-ελ-Νάσερ. Τόσο ο φερόμενος Νασερισμός του, όσο και η φήμη ότι γεννήθηκε στην Ιερουσαλήμ, ανήκουν μάλλον στη μυθολογία των πολλαπλών συμβολισμών που ο ίδιος καλλιέργησε αργότερα με επιτυχία. Καθώς φαίνεται, ο Αραφάτ δεν έζησε παρά από τα 5 μέχρι τα 9 του χρόνια στην Ιερουσαλήμ, κι όταν έγινε πρόεδρος των Παλαιστινίων φοιτητών στο Κάιρο το 1954, υπήρξε συνάμα μέλος των φανατικά αντι-νασερικών Αδερφών Μουσουλμάνων.

Στη διάρκεια της σταδιοδρομίας του ως μηχανικός δημοσίων έργων στο Κουβέιτ από το 1956 ως το 1964, έθεσε τα θεμέλια για την ίδρυση της αντιστασιακής οργάνωσης Φατάχ, με στόχο την απελευθέρωση του 78% του εδάφους της Παλαιστίνης που από το 1948 είχε αυτοανακηρυχθεί ως μονοεθνικό Κράτος του Ισραήλ. Εντούτοις, μόνο μετά την πανωλεθρία των Αράβων στον πόλεμο του 1967, και τη νικηφόρα μάχη των ανταρτών του στο κατεχόμενο χωριό Καράμα τον επόμενο χρόνο, έλαβε τελικά τη στήριξη του Νάσερ για την ηγεσία της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (ΟΑΠ) που είχε ιδρυθεί από τον Αραβικό Σύνδεσμο το 1964. Παρέμεινε στη θέση αυτή από το 1969 μέχρι το θάνατό του.

Από τη δράση του στα χρόνια εκείνα ο Αραφάτ απέσπασε όλους σχεδόν τους χαρακτηρισμούς που έμελλε να τον συνοδεύουν ως το τέλος της ζωής του. Η αρχική του αντίθεση στο ψήφισμα 242 (1967) του ΟΗΕ, που προέβλεπε την αναγνώριση του Ισραήλ στα σύνορα του 1948, θεωρήθηκε κατόπιν ενδεικτική της

του Χρ. Παπανίκου

«περιορισμένης στρατηγικής του αντίληψης» και της φήμης του ως «αδέξιου διαπραγματευτή». Αν και η σχέση του με τις περιβόητες αεροπειρατείες υπήρξαν πάντα ασαφείς –η Φατάχ υιοθετούσε ορθόδοξο ανταρτοπόλεμο– η ισραηλινή προπαγάνδα ποτέ δεν τον απάλλαξε έκτοτε από τον τίτλο του «αρχιτρομοκράτη». Ο ίδιος ωστόσο ποτέ δεν ανέλαβε καμία ευθύνη για τρομοκρατικές επιχειρήσεις και το 1972 καταδίκασε τη δολοφονία των 11 ισραηλινών αθλητών στους Ολυμπιακούς του Μονάχου από την οργάνωση Μαύρος Σεπτέμβρης.

Μετά τον αιματηρό διωγμό του από την Ιορδανία του βασιλιά Χουσεΐν το «μαύρο» Σεπτέμβρη του 1970, ο Αραφάτ άρχισε παράλληλα να αναδεικνύεται ως «το πρόσωπο του παλαιστινιακού προβλήματος», που ως τότε έμενε συγκαλυμμένο κάτω από τη βία και τα διπλωματικά χαρτιά. Άλλωστε, προτού συνδεθεί οριστικά με τη λευκή κεφέγια, τα γένια και τη στρατιωτική στολή του, η ισραηλινή πρωθυπουργός Γκόλντα Μεΐρ μπορούσε ακόμα να δηλώνει ότι «οι Παλαιστίνιοι δεν υφίστανται». Έκτοτε όμως χρονολογείται και η στερεοτυπική πλέον ταύτιση του Αραφάτ με το τραγικό δίλημμα ανάμεσα στη βία και στην ειρήνη, το οποίο κατέγραψε επιδέξια στην παγκόσμια συνείδηση ως το δράμα του ίδιου του λαού του, αλλά και όλης της Μέσης Ανατολής. Μιλώντας για πρώτη φορά από το βήμα του ΟΗΕ το 1974, με το όπλο δεμένο στη ζώνη, ο Αραφάτ αποδέχτηκε το ψήφισμα 242 λέγοντας τα εξής: «*Ηρθα φέρνοντας ένα κλαδί ελιάς και το περίστροφο του αντάρτη. Μην αφήσετε το κλαδί της ελιάς να πέσει από το χέρι μου*».

Ο «ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΣ ΕΠΙΒΙΩΣΑΣ»

Όταν τα ισραηλινά τανκς εισέβαλαν στο αρχηγείο του στη Ραμάλα την άνοιξη του 2002, πολλοί θυμήθηκαν ξανά το καλοκαίρι του 1982 όταν ο Αραφάτ κατέφερε ν' αποχωρήσει ζωντανός από τη Βυρηντό μετά τον τρίμηνο αεροπορικό διωγμό για τη θανάτωσή του. Και τότε, τα ισραηλινά F-15 υπάκουαν στις διαταγές του Αριέλ Σαρόν, όχι ακόμα του πρωθυπουργού που έμελλε να συζητά δημόσια «το ζήτημα της δολοφονίας του Αραφάτ», αλλά του υπουργού Αμύνης

που αποπέμφθηκε ως υπεύθυνος για τις σφαγές της Σάμπρα και Σατίλα. Παρόλο που σ' εκείνο το διωγμό 200 άνθρωποι σκοτώθηκαν σε μία βομβιστική απόπειρα κατά τη ζωής του, ο Σαρόν αργότερα δήλωνε, όπως και τώρα άλλωστε, ότι τελικά «επέλεξε να μην τον δολοφονήσει». Αργότερα πάλι, η απουσία του από το κτήριο της ΟΑΠ στην Τυνησία την ώρα του βομβαρδισμού του από ισραηλινά μαχητικά το 1985 –«έκανε τζόγκινγκ», ειπώθηκε αργότερα (!)– ή η διάσωσή του μετά την πτώση του αεροσκάφους του στη Λιβύη το 1992, δικαίως του εξασφάλισαν τον τίτλο του «μέγαλου επιβιώσαντα».

Η αέναη επιστροφή του Αραφάτ, με το έμβλημα της νίκης ως ένα ακόμη σύμβολο του πολιτικού θεατρινισμού του, κατέστη κι αυτή ένα είδος μίζερης ταυτότητας για ένα λαό που, ύστερα από τόσες ήττες, θεωρεί αυτήν και μόνο την επιβίωση ως τον υπέρτατο σκοπό του. Αν και δεν άγγιξε ποτέ τη διαύγεια μιας σύλληψης στρατηγικής, η αρχική καρικατούρα του αδίστακτου ταραξία, που μεταμορφωνόταν σταδιακά στα αγκαλιάσματα ενός ευγνώμονα μικρού αδερφού, έδειχνε τουλάχιστο πως Αραφάτ κατείχε την ευελιξία ενός τακτικιστή. Η προθυμία του να τερματίσει την αραβική απομόνωση που επέφερε στην Αίγυπτο ο πρόεδρος Σαντάτ μετά τις Συμφωνίες του Καμπ Ντέιβιντ το 1978, κατάφερε να αναγάγει το Παλαιστινιακό από αιτία διχόνοιας σε μέσο επανένωσης των Αράβων. Σε αντίθεση με όσα του προσάπτουν, η στήριξη που παρείχε το 1990 στην κατάληψη του Κουβέιτ από τον Σαντάμ, αποδείχτηκε εντέλει καθοριστική για τη σύγκληση στη Μαδρίτη το 1991 της πρώτης «πολυμερούς συνδιάσκεψης για τη Μέση Ανατολή» κατόπιν εικοσαετούς αμερικανικής και ισραηλινής κωλυσιεργίας.

Ο ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΟΣ

Η ειρηνευτικές Συμφωνίες του Όσλο που υπέγραψε με τον Γιτςχάκ Ραμπίν στο Λευκό Οίκο το 1993, και για τις οποίες επιβραβεύθηκε με το βραβείο Νόμπελ τον επόμενο χρόνο, υπήρξαν για τον Αραφάτ ένας επίτονος αλλά απαραίτητος ιστορικός συμβιβασμός. Μετά την αρχική του αισιοδοξία, που

κορυφώθηκε με τη θριαμβευτική επιστροφή του στη Ραμάλα το 1994 ως προέδρου της νεοϊδρυθείσας Παλαιστινιακής Αρχής (ΠΑ), ο Αραφάτ βρέθηκε σύντομα αντιμέτωπος με μια αδιέξοδη κατάσταση. Η δολοφονία του Ραμπίν το 1995 και η εκλογή του Μπενγκιαμίν Νετανιάχου το 1996, ανέστειλαν επ' αόριστο τη συμφωνημένη απόσυρση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Δυτική Όχθη και τη Γάζα, δηλ. από το 22% του εδάφους της Παλαιστίνης του 1948, στο οποίο ήλπιζε τώρα ο Αραφάτ να ιδρύσει ένα ανεξάρτητο κράτος. Ήδη όμως οι Εργατικές κυβερνήσεις του Ραμπίν και του Πέρεζ, αλλά και η κατοπινή του Μπαράκ (1999-2001), κατάφεραν από κοινού να διπλασιάσουν τους επικοισμούς στα ίδια εκείνα εδάφη από τα οποία υποτίθεται πως αποσύρρονταν. Αλλά το Όσλο ήταν μία ενδιαμέση συμφωνία αυτοδιοίκησης των Κατεχομένων Εδαφών, που παρέπεμπε όλα τα κρίσιμα ζητήματα μιας «τελικής λύσης» στο τέλος μιας 5ετούς μεταβατικής περιόδου. Στα ζητήματα αυτά συγκαταλέγονταν: το πρόβλημα των ισραηλινών εποίκων, το δικαίωμα επιστροφής των προσφύγων, η ίδρυση ανεξαρτήτου κράτους, και το καθεστώς της Ιερουσαλήμ.

Μετά το ναυάγιο της ειρηνευτικής διαδικασίας, από το 1996 και μετά, η ηγεσία του Αραφάτ άρχισε να γνωρίζει τη μία κρίση μετά την άλλη. Οι ΗΠΑ και το Ισραήλ άρχισαν να τον κατονομάζουν ως τον κύριο υπεύθυνο για την αποτυχία καταστολής των οργανώσεων Χαμάς και Ισλαμικό Τζιχάντ, αν και παράλληλα τον κατήγγελλαν για χρήση αντιδημοκρατικών μεθόδων. Ωστόσο ο Αραφάτ εξελέγη πρόεδρος της ΠΑ το 1996 λαμβάνοντας το 87% των ψήφων σε εκλογές που θεωρήθηκαν δημοκρατικές απ' όλους τους διεθνείς παρατηρητές. Ταυτόχρονα, η παλαιστινιακή κοινή γνώμη τον επέκρινε όλο και πιο έντονα, τόσο ως κύριο υπεύθυνο για την κίβδηλη ειρήνη του Όσλο, όσο και για το πελατειακό και διαφθαρμένο καθεστώς που άρχισε να εδραιώνεται. Όταν κλήθηκε στο Καμπ Ντέιβιντ το Σεπτέμβριο του 2000, κι αρνήθηκε να προσυπογράψει το δυσχερέστερο ειρηνευτικό σχέδιο που του παρουσίασαν οι Κλίντον και Μπαράκ, κατηγορήθηκε ως «ανύπαρ-

κτος συνομιλητής» και υπεύθυνος για τη δεύτερη Ιντιφάντα, που ξέσπασε ερήμην του τον ίδιο μήνα.

ΜΕΝΟΥΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΙ Ο ΑΓΩΝΑΣ

Εκ των υστέρων είναι εύκολο να μεμφθεί κανείς τον Αραφάτ για τη συμμετοχή του σε μια κάλπικη ειρήνη, που άλλο σκοπό δε φαίνεται να είχε απ' το να βάλει Παλαιστίνιους να φρουρούν Παλαιστίνιους στα εδάφη που κατείχε πάντα το Ισραήλ. Ταυτόχρονα όμως η κριτική αυτή χρειάζεται να απαντήσει και στο εξής ερώτημα: τι ήταν άραγε αυτό που έχασαν οι Παλαιστίνιοι στο Όσλο και το οποίο δεν ήταν ήδη από την αρχή χαμένο;

Με όλες τις αδυναμίες του, που δυστυ-

χώς δεν ήταν λίγες, ο Αραφάτ υπήρξε ίσως μοναδικός στο να επιστρέφει πάντοτε στο επίκεντρο της διεθνούς σκηνής, χρησιμοποιώντας τα μόνα μέσα που διέθετε: μια δίκαιη υπόθεση, ευελιξία, και μια αμίμητη ικανότητα στη δημιουργία μύθων και συμβόλων. Άλλωστε από τη συμβολική αυτή σκοπιά ίσως θα έπρεπε να δει κανείς τη σημασία που απέδιδε στο Όσλο. Η συμφωνία αυτή παρείχε στην υπόθεσή του μια άνευ προηγουμένου νομιμότητα, προσέφερε στον αγώνα του κάποιους, έστω και διάτρητους, πολιτικούς θεσμούς, κι εξέθεσε όσο ποτέ στο παρελθόν το βάρβαρο πρόσωπο της ισραηλινής αποικιοκρατίας.

Αξιολογώντας τη σημασία του Αρα-

φάτ, θα πρέπει ίσως να αναλογιστεί κανείς ότι το δράμα των Παλαιστινίων ανήκει σε δεκάδες άλλους δίκαιους αγώνες που καταστέλλονται συστηματικά από τη βία της ξένης κατοχής και πως ελάχιστοι είναι τελικά οι ηγέτες που πετυχαίνουν να συνδέσουν τους αγώνες αυτούς με την καθημερινή αναζήτηση της ανθρωπότητας για ελευθερία και ειρήνη. Ίσως γι' αυτό η παλαιστινιακή Ιντιφάντα θα παραμείνει και μετά τον Αραφάτ ως ένα από τα μόνιμα σύμβολα της αντίστασης ενάντια σε κάθε είδους ιμπεριαλισμό· και για τον ίδιο λόγο οι Μπους και Μπλερ υποχρεώνονται πάλι σε κατευναστικές δεσμεύσεις περί ίδρυσης παλαιστινιακού κράτους, έστω κι αν είναι τελικά προσωρινές.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

άρδην

ΤΕΥΧΟΣ 51

Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2004

1204-2004:

ΟΚΤΩ ΑΙΩΝΕΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Το τεύχος του Άρδην είναι αφιερωμένο στην άλωση του 1204. Παράλληλα αναφέρεται στην ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε, στην αναγνώριση των Σκοπίων από τις Η.Π.Α., στη στρατηγική του Σαρόν, το ενεργειακό, τις εξελίξεις στο ΔΗΚΚΙ, τη διαπλοκή των «διανοουμένων» κ.λπ..

Η άλωση του 1204 σφράγισε την πορεία της χώρας μας. Η Δυσση εστράφη ανοιχτά εναντίον του Βυζαντίου και του Αραβικού κόσμου εγκαινιάζοντας μια μακρά περίοδο -μέχρι σήμερα- αποικιοποίησης, εδαφικής, οικονομικής και

πνευματικής, της περιοχής. Ο ελληνικός λαός υποχρεώνεται, σε μια θέση μόνιμης Αντίστασης διότι και η Ανατολή μας απειλεί με συρρίκνωση ενώ από το Βορρά εμφανίζονται -όλο και περισσότερο επικίνδυνα- κύματα αλυτρωτισμού.

Είμαστε λοιπόν "μόνοι εναντίον όλων"; Όχι. Αλλά όσο επιμένουμε στη στρατηγική της υποταγής αντί να κερδίζουμε συμμαχίες θα χάνουμε. Αυτό υπήρξε και το μέγιστο μάθημα από την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν. Η αντίσταση και είναι εφικτή αλλά και αποδίδει.

Ως προς την Τουρκία, όσο συνεχίζει να διεκδικεί και να κατέχει την Κύπρο, να αποτελεί Δούρειο Ίππο των ΗΠΑ στην Ευρώπη, και να υπονομεύει κάθε αυτόνομη Βαλκανική. Ύνεργασία, μία και μόνη αιπάντηση υπάρχει, το ΟΧΙ.

Κείμενα των: Ν. Σβορώνου, Γ. Κορδάτου, Απ. Βακαλόπουλου, Β. Τατάκη, Μ. Μερακλή, π. Γ. Μεταλληνού, Βαγ. Καραμπελιά, Σπ. Τρωϊάνου, Μ. Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου, Γ. Καραμπελιά, Ν. Ντάσιου, Κ. Χολέβα, Χ. Χαλαζιά, Θ. Μπατρακούλη, Κ. Καραϊσκού, Χ. Καπούτση, Σπ. Κουτρούλη, Γ. Ρακκά, Α. Λυδάκη, κ.ά.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37, 106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210 3826319, FAX: 210 3839930
email: enal@ardn.gr

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
ΣΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΙΩΝΑ

Ακτή Ελεφαντοστού: Το Ιράκ της Γαλλίας;

του Αστέρη Χουλιάρα

Στη δεκαετία του '90 η Ακτή Ελεφαντοστού εθεωρείτο μια όαση (σχετικής) οικονομικής ευημερίας και πολιτικής σταθερότητας στη δυτική Αφρική. Η βαθιά πολιτική κρίση που έπληξε τη χώρα την τελευταία πενταετία –οδηγώντας στην *de facto* διχοτόμησή της– έχει αφήσει πολλούς παρατηρητές της Αφρικής κυριολεκτικά άφωνους. Και περισσότερο απ' όλους τους Γάλλους. Έκπληκτοι βλέπουν ότι η γαλλική στρατιωτική δύναμη που έφθασε στη χώρα για να επιβάλει την τάξη θεωρείται πλέον από πολλούς ντόπιους στρατός κατοχής.

Για πολλές δεκαετίες, η Ακτή Ελεφαντοστού είχε μια (σχετικά) ισχυρή οικονομία βασισμένη στο κακάο (η χώρα είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός κακάο στον κόσμο). Χιλιάδες άνθρωποι από γειτονικές χώρες (κυρίως από τις πολύ φτωχότερες Μπουρκίνα Φάσο και Μάλι) έρχονταν να εργαστούν στην Ακτή Ελεφαντοστού και συχνά δεν γυρνούσαν ποτέ πίσω. Σύμφωνα με μερικές εκτιμήσεις, το 2000 περίπου το 1/5 των 19 εκατομμυρίων κατοίκων της χώρας ήταν μετανάστες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΒΟΡΡΑ-ΝΟΤΟΥ

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 η Ακτή Ελεφαντοστού αντιμετώπισε μια σοβαρή οικονομική κρίση.¹ Η πτώση της διεθνούς τιμής του κακάο επηρέασε δραματικά τα έσοδά της. Το εξωτερικό χρέος αυξήθηκε και η οικονομία βρέθηκε στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επενέβη προσφέροντας πολύτιμα δάνεια, επιβάλλοντας όμως παράλληλα και σκληρούς όρους με ένα «πρόγραμμα διαρθρωτικής προσαρμογής» της οικονομίας που απαιτούσε απελευθέ-

ρωση των τιμών και μείωση των δημοσίων δαπανών. Οι μαζικές αντιδράσεις των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα υποχρέωσαν τον Felix Houphouët-Boigny, αδιαφιλονίκητο πρόεδρο της χώρας από το 1960, να διεξαγάγει πολυκομματικές εκλογές το 1990. Παρά την οικονομική κρίση, η αντιπολίτευση δεν κατάφερε να τον απειλήσει και ο Houphouët επανεξελέγη και πάλι πρόεδρος. Δεν πρόλαβε όμως να ολοκληρώσει τη θητεία του: το 1993 πέθανε, αφού όμως είχε επιλέξει ως διάδοχο τον Henri Konan-Bédié. Ο Bedié κληρονόμησε μια χώρα σε δεινή κρίση: το κατά κεφαλήν εισόδημα μειωνόταν χρόνο με το χρόνο, το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας βρισκόταν στα όρια της αντοχής του, ενώ η λαϊκή δυσαρέσκεια αυξανόταν με ταχείς ρυθμούς.

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Bedié, οι παλιές αντιθέσεις ανάμεσα στο βόρειο, κατά κύριο λόγο μουσουλμανικό, και στο νότιο, κατά κύριο λόγο χριστιανικό, τμήμα της χώρας επιδεινώθηκαν. Πολλοί κάτοικοι του Νότου θεώρησαν ότι το πρόβλημα της χώρας ήταν οι μετανάστες. Η κυβέρνηση του Bedié ενθάρρυνε τις απόψεις αυτές, εισάγοντας στην πολιτική ορολογία την έννοια της *ivorité* – έναν όρο που υποτίθεται ότι περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία που «χαρακτηρίζουν» τον/την

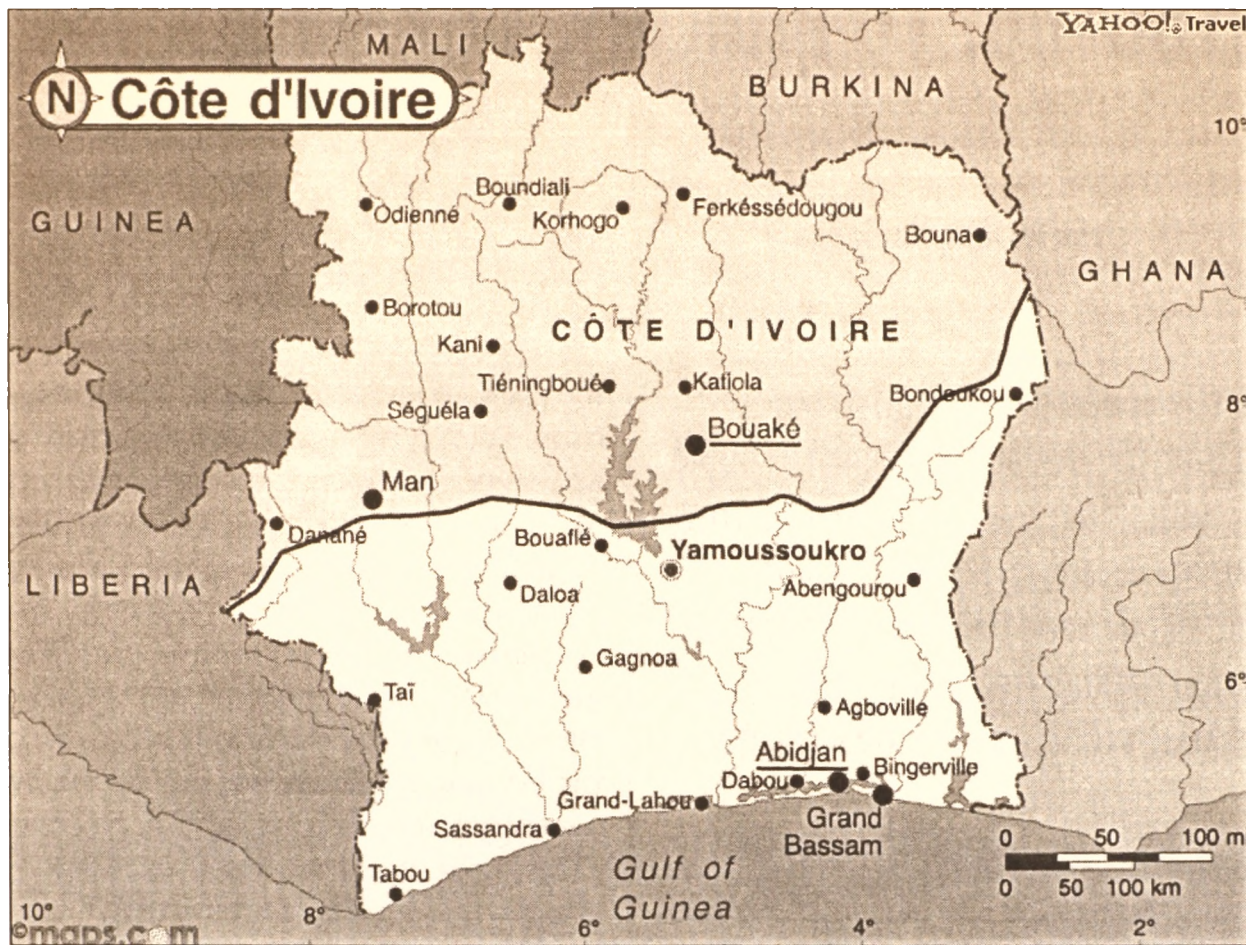
ιθαγενή κάτοικο της Ακτής Ελεφαντοστού. Η ιδέα της *ivorité* είχε σαφέστατα πολιτικούς στόχους: τη μη χορήγηση ιθαγένειας και πολιτικών δικαιωμάτων σε πολιτικούς αντιπάλους αλλά και τη μη αναγνώριση των περιουσιακών δικαιωμάτων σε μέλη εθνοτήτων που δεν ήταν φιλικά προσκείμενες στην κυβέρνηση. Ως αποτέλεσμα της εισαγωγής της έννοιας της *ivorité* και των σχετικών νόμων που απέκλειαν από πλήρη δικαιώματα πολλούς κατοίκους της χώρας, οι σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων επιδεινώθηκαν και οι επιθέσεις κατά των «ξένων» έγιναν σύνηθες φαινόμενο.

Το Δεκέμβριο του 1999, για πρώτη φορά στην ιστορία της Ακτής Ελεφαντοστού, ο στρατός ανέτρεψε μια εκλεγμένη κυβέρνηση. Ωστόσο, όταν ο στρατηγός Robert Guei επιχείρησε να νομιμοποιήσει την εξουσία του μέσω μιας «ελεγχόμενης» εκλογικής αναμέτρησης, συνέβη κάτι απροσδόκητο: πρόεδρος της χώρας εξελέγη ένας εκ των υποψηφίων που είχαν επιτραπεί να συμμετάσχουν στις εκλογές, ο εθνικιστής πολιτικός Laurent Gbagbo. Όχι απροσδόκητα, η πολιτική κρίση συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια, καθώς ο στρατός ενεπλάκη σε επιχειρήσεις «εθνικής κάθαρσης» στο βόρειο τμήμα της χώρας.

Ο Gbagbo όχι μόνο συνέχισε αλλά και επέκτεινε την πολιτική της *ivorité*, δίνοντας έμφαση στην πολιτογράφηση και την εθνική ταυτότητα. Με μια οικονομία σε ύφεση και με περιορισμένους οικονομικούς πόρους, η κυβέρνηση εκμεταλλεύθηκε και ενθάρρυνε την εχθρότητα έναντι των «ξένων», που ήδη θεωρούνταν από ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού (ιδίως στο Νότο) υπεύθυνοι για τη μεγάλη ανεργία και την αυξανόμενη εγκληματικότητα. Σταδιακά οι κάτοικοι του Βορρά εξισώθηκαν με

¹ Ο Αστέρης Χουλιάρας είναι επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου.

ΑΚΤΗ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ

Χάρτης της Ακτής του Ελεφαντοστού. Η χώρα φαίνεται διχοτομημένη. Στο άνω τμήμα κυριαρχούν οι μουσουλμάνοι και στο κάτω, όπου βρίσκεται και το Αμπιτζάν, οι κυβερνητικοί του **Gbagbo**

τους μετανάστες και κατέληξαν να θεωρούνται κι αυτοί «ξένοι».² Η αυξανόμενη βία κατά μουσουλμάνων έθεσε τις βάσεις για μια εξέγερση στο Βορρά. Το Σεπτέμβριο του 2002 μια αιματηρή ανταρσία στο εσωτερικό του στρατεύματος αποτέλεσε την απαρχή της σημερινής κρίσης. Η ανταρσία εξελίχθηκε σύντομα σε εξέγερση μεγάλης κλίμακας, εκφράζοντας τα αιτήματα των μουσουλμάνων του Βορρά, οι οποίοι έβλεπαν εδώ και χρόνια την κυβέρνηση στο Αμπιτζάν ως μια κυβέρνηση των νότιων που νοιαζόταν μόνο για τους νότιους.³ Ταυτόχρονα εμφανίστηκαν και άλλα δύο –μικρότερα– κινήματα ανταρτών στα δυτικά της χώρας. Σήμερα οι τρεις ανταρτικές ομάδες ενοποιήθηκαν και αποκαλούνται Νέες Δυνάμεις (Forces Nouvelles).

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ

Η Γαλλία –η πρώην αποικιοκρατική δύναμη– δεν έμεινε αδιάφορη. 16.000 Γάλλοι κατοικούν μόνιμα στη χώρα και οι γαλλικές επιχειρήσεις παίζουν κυρίαρχο ρόλο στην οικονομία της.

Αλλωστε ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας Dominique de Villepin είχε ένα προσωπικό ενδιαφέρον, καθώς είχε γεννηθεί και ζήσει στην Ακτή Ελεφαντοστού. Το Παρίσι λοιπόν επενέβη στέλνοντας στρατιωτικές δυνάμεις – αρχικά χωρίς σχετικό ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Γάλλοι στρατιώτες ανέκοψαν την προέλαση των ανταρτών προς την πρωτεύουσα της χώρας, το Αμπιτζάν,⁴ και στη συνέχεια αναπτύχθηκαν κατά μήκος μιας «πράσινης γραμμής» που χωρίζει τους αντιμαχόμενους και τέμνει τη χώρα στα δύο. Τον Ιανουάριο του 2003, χάρη σε γαλλική διαμεσολάβηση, υπογράφηκε μια συμφωνία ειρήνευσης. Η τελευταία περιλαμβάνει μια επαναδιαπραγμάτευση των κριτηρίων για πολιτογράφηση και για κατοχή γης, τα οποία προς το παρόν αποκλείουν εκατομμύρια βόρειους οι οποίοι κατάγονται από γειτονικές χώρες. Επίσης για επαναδιαπραγμάτευση τέθηκαν τα κριτήρια για την κάθοδο υποψηφίων στις προεδρικές εκλογές, κριτήρια με βάση τα οποία ένας σημαντι-

κός πολιτικός του Βορρά (και πρώην πρωθυπουργός της χώρας) είχε αποκλειστεί από δύο διαδοχικές εκλογικές αναμετρήσεις με τη δικαιολογία ότι οι γονείς του είχαν γεννηθεί στην Μπουρκίνα Φάσο. Τέλος, η συμφωνία περιλαμβάνει αφοπλισμό των ανταρτικών ομάδων.

Σταδιακά η δύναμη της γαλλικής ειρηνευτικής δύναμης στην Ακτή του Ελεφαντοστού αυξήθηκε. Σήμερα 4.600 γάλλοι στρατιώτες βρίσκονται στη χώρα, μαζί με περίπου 6.000 στρατιώτες μιας αφρικανικής ειρηνευτικής δύναμης (όλοι τους στα πλαίσια ειρηνευτικής αποστολής του ΟΗΕ). Ωστόσο η ενίσχυση της ειρηνευτικής δύναμης δεν συνοδεύθηκε από ανάλογη πρόοδο στην εφαρμογή των συμφωνιών.⁵ Η κυβέρνηση αρνήθηκε να επαναδιαπραγματευθεί συγκεκριμένους νόμους και οι αντάρτες αρνήθηκαν να αφοπλιστούν. Τόσο η πλευρά των νοτίων (με επικεφαλής τον Gbagbo) όσο κι εκείνη των βορείων εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για τη συμφωνία. Οι οπαδοί του Gbagbo υποστήριξαν ότι ο Πρόεδρος υποχρεώθηκε από τους Γάλλους να υπογράψει, ενώ οι αντάρτες μιλούν πλέον ανοικτά για απόσχιση.

Πάντως το γεγονός ότι η χώρα συνεχίζει να παραμένει διχοτομημένη φαίνεται να ευνοεί τις ηγεσίες και των δύο πλευρών. Σε μια πρόσφατη αναλυτική έκθεσή της, η γνωστή Μη Κυβερνητική Οργάνωση International Crisis Group σημειώνει ότι το τρέχον αδιέξοδο στην Ακτή Ελεφαντοστού ωφελεί οικονομικά τις ηγετικές ελίτ και των δύο πλευρών.⁶ Το λαθρεμπόριο όπλων, ο έλεγχος της διακίνησης κακάο και βαμβακιού, η διαχείριση των φορτίων στο λιμάνι του Αμπιτζάν και πολλές άλλες (εγκληματικές) δραστηριότητες αποτελούν τη βασική ενασχόληση των διεφθαρμένων ηγεσιών τόσο της κυβέρνησης όσο και των ανταρτών. Στελέχη και των δύο έχουν επιδοθεί σ' ένα παιχνίδι προσωπικού πλουτισμού που καθυστερεί, αν δεν αποκλείει, την επίλυση της κρίσης. Οι χαμένοι βέβαια είναι οι απλοί πολίτες.

Την προηγούμενη εβδομάδα, μετά από πολλούς μήνες πολιτικής απρα-

ξίας, ο Πρόεδρος Gbagbo διέταξε την αεροπορία της χώρας (που αποτελείται από δύο αεροσκάφη και μερικά ελικόπτερα) να βομβαρδίσει θέσεις των ανταρτών στο Βορρά. Τα αεροσκάφη έπληξαν –ακούσια ή εκούσια– και μία γαλλική βάση σκοτώνοντας εννέα γάλλους στρατιώτες κι έναν αμερικανό πολίτη.⁷ Οι Γάλλοι –εν βρασμό ψυχής– κατέλαβαν το αεροδρόμιο του Αμπιτζάν και κατέστρεψαν τα πολεμικά αεροσκάφη και τα ελικόπτερα της χώρας. Στις διαμαρτυρίες του Gbagbo απάντησαν ότι είχαν δικαίωμα να το κάνουν λόγω της εντολής του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ να «χρησιμοποιήσουν όλα τα αναγκαία μέσα για να επιβάλουν την τάξη». Όταν διαδηλωτές επιχείρησαν να καταλάβουν το αεροδρόμιο του Αμπιτζάν, οι γάλλοι στρατιώτες άνοιξαν πυρ. Στη συνέχεια, οι διαδηλωτές (με πρωτεργάτες τους Νέους Πατριώτες, μια παραστρατιωτική οργάνωση που ίδρυσε ο Gbagbo) επιτέθηκαν σε γαλλικά μαγαζιά, σχολεία και κατοικίες στο κέντρο της πρωτεύουσας.⁸ Γαλλικά άρματα μάχης παρενέβησαν για να σώσουν τους ευρωπαίους πολίτες, αυξάνοντας όμως την ένταση. Ο πρόεδρος του κοινοβουλίου της Ακτής Ελεφαντοστού μίλησε για ένα «γαλλικό Βιετνάμ». Τις τελευταίες ημέρες αεροσκάφη της Air France που έχει ναυλώσει η γαλλική κυβέρνηση εκτελούν μια μεγάλη κλίμακας επιχείρηση εκκένωσης της ευρωπαϊκής παροικίας της χώρας. Ο Πρόεδρος της Νότιας Αφρικής Thabo Mbeki έφθασε στο Αμπιτζάν σε μια προσπάθεια αποκατάστασης της ηρεμίας.⁹

Κατά ένα παράδοξο τρόπο μια δυτική ειρηνευτική δύναμη στην Αφρική κατέληξε να θεωρείται στρατός κατοχής. Αυτό δεν είναι κάτι καινούργιο. Αρκεί να θυμηθούμε τις συγκρούσεις και τη βιαστική αποχώρηση των Αμερικανών από τη Σομαλία πριν από μια δεκαετία (και τότε άλλωστε επρόκειτο για μια δύναμη του ΟΗΕ). Αυτό που είναι πιο ενδιαφέρον είναι να παρακολουθήσει κανείς τι θα επιτύχει η Γαλλία στην Ακτή Ελεφαντοστού, πώς θα το επιτύχει και βέβαια με ποιο κόστος (πόσους

στρατιώτες είναι διατεθειμένη να θυσιάσει στη χώρα αυτή της Δυτικής Αφρικής;). Το βέβαιο είναι ότι η αν η Γαλλία αποτύχει να επαναφέρει κάποια τάξη, οι εξελίξεις στην Ακτή Ελεφαντοστού μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τη σταθερότητα ολόκληρης της δυτικής Αφρικής.¹⁰

Όχι, η Ακτή Ελεφαντοστού δεν είναι Ιράκ. Αλλά μερικά από τα επιχειρήματα κατά μιας βιαστικής αποχώρησης από το Ιράκ (και κυρίως εκείνο της περιφερειακής σταθερότητας) ακούγονται και στο Παρίσι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

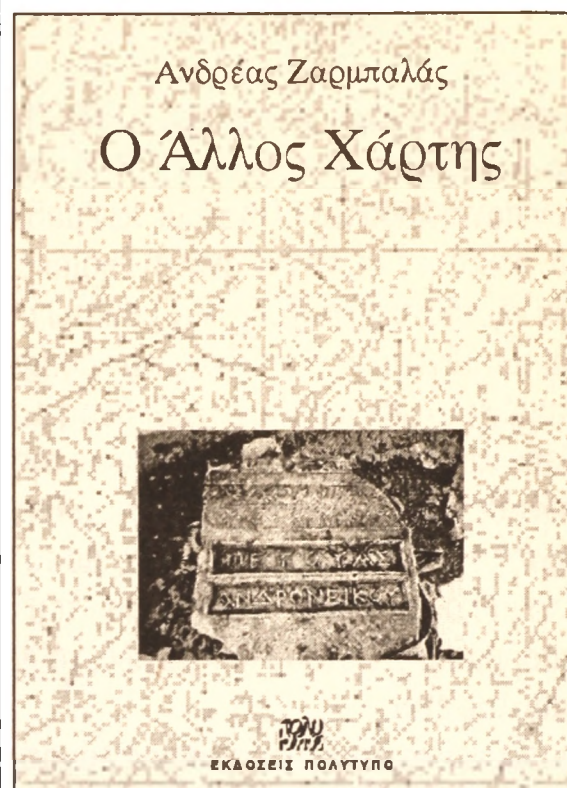
1. Dwayne Woods, «The tragedy of the cocoa pod: rent-seeking, land and ethnic conflict in Ivory Coast», *The Journal of Modern African Studies*, τόμ. 41, τχ. 4, 2003, σελ. 641-2.
2. Dwayne Woods, ό.π., σελ. 654.
3. «Côte d' Ivoire's civil war: Sliding bloodily into chaos», *The Economist*, 21 Δεκεμβρίου 2002, σελ. 52.
4. Τυπικά πρωτεύουσα της χώρας είναι το Yamassoukro, στο κέντρο της χώρας. Στην πράξη όμως η έδρα της κυβέρνησης είναι το Αμπιτζάν.
5. Βλ. «Côte d' Ivoire: Cocoa wars», *Africa Confidential*, τόμ. 45, τχ. 17, 27 Αυγούστου 2004, σελ. 2-3.
6. ICG, «Côte d' Ivoire: No Peace in Sight», *Africa Report No 82*, 12 Ιουλίου 2004: <http://www.crisisweb.prg/home/index.cfm?id=2858&1=1>
7. «Côte d' Ivoire and France: A bloody mess», *The Economist*, 13 Νοεμβρίου 2004, σελ. 50-2.
8. Στο ίδιο, σελ. 52.
9. «Mbeki seeks to calm Ivorian storm», *BBC News*, 9 Νοεμβρίου 2004: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/3994853.stm>· UN, IRIN, «Côte d' Ivoire: Fresh violence erupts even as Mbeki tries to push peace», *IRINNews*, 10 Νοεμβρίου 2004: http://www.irinnews.org/report.asp?ReportID=44070&SelectRegion=West_Africa&S
10. Για μια σύντομη περιγραφή των εξελίξεων στην περιοχή βλ. «West Africa wars: A region in flames», *The Economist*, 5 Ιουλίου 2003, σελ. 24-26.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ανδρέας Ζαρμπαλάς

Ο Άλλος Χάρτης

Πρόλογος: Ν. Φαράκλας

«Ο Άλλος Χάρτης» επιχειρεί να καταγράψει και να «αναστηλώσει» χωριά και πολιτείες στους νομούς Αργυροκάστρου και Αγ. Σαράντα, που με επιμονή πέτρας και μνήμης, αρνούνται να μας αποχωριστούν. Στην Ήπειρο, το αγαπημένο παιχνίδι των καιρών δεν ήταν άλλο από το να αλλάζουν το χάρτη. Έτσι απλά, σα να παίζανε το κομπολόι, ξεριζωναν χωριά από τον τόπο τους και τα εκτοπίζανε σε άγνωστα μέρη. Κάποια άλλα τα διαλύανε και οι οικογένειες ξαναριζωναν σε γειτονοχώρια. Πατούσαν ανθισμένες πολιτείες και οι πολιτείες δεν ξαναφύτρωναν πια.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:

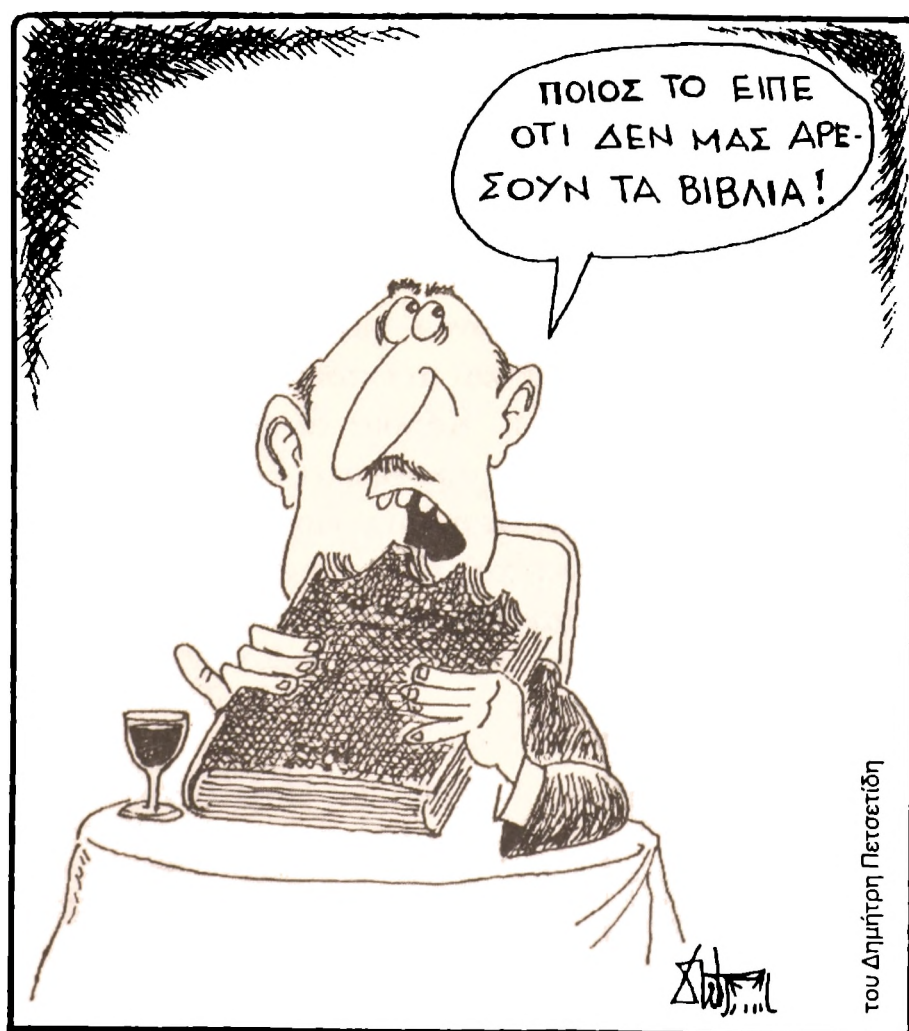
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα,
τηλ.: 210-72.32.819

Εκπαίδευση και εξετάσεις

του Χρήστου Κάτσικα

Η πρόσφατη ανακοίνωση από το ΥΠΕΠΘ της κατάργησης των Πανελλαδικών εξετάσεων της Β' Λυκείου και της μείωσης των πανελλαδικώς εξεταζομένων μαθημάτων της Γ' Λυκείου συνοδεύτηκε από έναν αναγεννησιακό λόγο για τη μείωση του εξεταστικού άγχους των μαθητών, των φροντιστηρίων και των ιδιωτικών εκπαιδευτικών δαπανών. Η πρόταση αυτή, ντυμένη το μανδύα του ελευθερωτή από τον ασφυκτικό κλοιό των πανελληνίων εξετάσεων της Β' Λυκείου, υποτίθεται ότι θα βοηθήσει τους μαθητές να πιλοτάρουν προς το μέλλον μειώνοντας μαζί με τα καύσιμα της παραπαιδείας και το «ροκανίσμα» του οικογενειακού εισοδήματος. Ωστόσο, δυστυχώς, τα πράγματα δεν ήταν καθόλου έτσι.

Γιατί την ίδια στιγμή ο δημόσιος λόγος του ΥΠΕΠΘ ήρθε να θυμίσει τις προεκλογικές δεσμεύσεις της κυβέρνησης της Ν.Δ. Πράγματι, μια δεύτερη ανάγνωση του προγράμματος της Ν.Δ. φανερώνει ότι από την Ε' του Δημοτικού έως την Γ' τάξη του Γυμνασίου προβλέπεται η καθιέρωση γραπτών ανακεφαλαιωτικών εξαμηνιαίων εξετάσεων.

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Από την πρώτη στιγμή η κριτική στο σχεδιασμό αυτό επικεντρώθηκε σε δυο σημεία: Η «κλωνοποίηση» του εξεταστικού συστήματος στην καρδιά του υποχρεωτικού σχολείου, το κατέβασμα του «πήχυ των εξετάσεων» στο Δημοτικό και η εμφάνιση μιας «εισαγγελικού τύπου» σχολικής ετυμηγορίας από τη βαθμίδα αυτή, θα δημιουργήσει «συνθήκες θερμοκηπίου» για την ανάπτυξη μιας νέας «φροντιστηριακής προσφυγιάς» στην υποχρεωτική εκπαίδευση, ενώ παράλληλα θα επηρεάσει και την κινητικότητα του μαθητικού πληθυσμού με την έννοια της τροχοπέδησης της κίνησής του και της πρώιμης απόρριψης των αδύναμων.

Η κριτική πολύ σωστά εστίασε στο γεγονός ότι πρώιμα η μαθησιακή διαδικασία θα καταδυναστευτεί ολοκληρωτικά από το «άπλωμα» των διπλών εξεταστικών δοκιμασιών και την ανάγκη ανταπόκρισης σ' αυτές: εκπαιδευτικοί και εκπαιδευόμενοι θα μεταφέρουν στην «καρδιά» της σχολικής αίθουσας ρόλους εξεταστών-διορθωτών-βαθμολογητών εφενός και εξεταζομένων από την άλλη.

Κάτω από το μαπαράζ της κριτικής το ΥΠΕΠΘ προσπάθησε με «τρίπλες» καλών προθέσεων να μαλακώσει το λόγο του και ανακοίνωσε ότι

οι εξετάσεις στο Δημοτικό δεν θα έχουν απορριπτικό χαρακτήρα, καθώς τα αποτελέσματά τους θα χρησιμοποιηθούν για την ανατροφοδότηση της σχολικής πράξης και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου.

Με τα λόγια αυτά το ΥΠΕΠΘ συμπλήρωσε και παράλληλα αποκάλυψε, θελημένα-αθέλητα, όλο το παζλ της φιλοσοφίας του.

ΤΙ ΜΑΣ ΔΙΔΑΣΚΟΥΝ ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Είναι φανερό ότι η επιμονή στο εξεταστικοκεντρικό σχολείο δεν συνδέεται μόνο με την εισαγγελικού τύπου σχολική ετημηγορία και την απόρριψη των αδυνάτων ούτε μόνο με τη δημιουργία συνθηκών φροντιστηριακής προσφυγιάς. Να το πούμε προκαταβολικά: οι εξετάσεις, και ιδιαίτερα οι τόσες πολλές εξετάσεις, μας διδάσκουν πολύ περισσότερα από όσα μας εξετάζουν. Με λίγα λόγια, οι εξετάσεις δεν έχουν να κάνουν τόσο με τη διαπίστωση των γνώσεών μας, όσο με το να μας διδάξουν ό,τι δεν μπορούν (ή δεν μπορούν τόσο καλά) να μας διδάξουν οι πιο τυπικές όψεις της εκπαίδευσης.

Να ένας σύντομος κατάλογος για το τι «διδάσκουν» οι τόσες πολλές εξετάσεις:

Η πίεση των εξετάσεων αναγκάζει τους μαθητές να πιστέψουν ότι ο καθένας

Ο Χρήστος Κάτσικας είναι εκπαιδευτικός αναλυτής, Αντιπρόεδρος της Πανελλήνιας Ένωσης Φιλολόγων.

λαμβάνει αυτά για τα οποία έχει δουλέψει· ότι τα κριτήρια είναι αντικειμενικά και δίκαια, και συνεπώς ότι αυτοί που αποδίδουν καλύτερα πράγματι το αξίζουν. Το ίδιο φυσικά ισχύει και γι' αυτούς που δεν αποδίδουν καθόλου. Μετά από λίγο, αυτή η νοοτροπία μεταφέρεται και σε ό,τι βρίσκουν οι μαθητές στην υπόλοιπη κοινωνία –συμπεριλαμβανομένων και των δικών τους αποτυχιών στη ζωή–, η οποία τους ενθαρρύνει να «κατηγορούν το θύμα» (τους ίδιους τους εαυτούς τους ή τους άλλους) και να νιώθουν ένοχοι για κάτι που στην πραγματικότητα δεν είναι δικό τους λάθος.

Ο χρονικός περιορισμός καθώς και η μορφή των εξετάσεων προετοιμάζουν τους μαθητές για την πιο άκαμπτη εργασιακή πειθαρχία που βρίσκεται μπροστά τους.

Επειδή οι εξετάσεις είναι «διαταγές» που δεν τίθενται σε αμφισβήτηση, οι τόσες πολλές εξετάσεις προετοιμάζουν τους μαθητές να αποδέχονται χωρίς σκέψη τις εντολές που θα προέρχονται από τους μελλοντικούς εργοδότες τους.

Επειδή οι περισσότερες εξετάσεις δίνονται σε ατομικό επίπεδο και ο καθένας μας παλεύει να τα πάει όσο το δυνατόν καλύτερα, δημιουργείται η πεποίθηση πως οι εξετάσεις αφορούν τους μαθητές ως άτομα. Οι συνεργατικές λύσεις ισοδυναμούν με κλεψιά, αν κάποιος τις σκέφτεται ως λύσεις. Πάλι, και σε αυτή την περίπτωση, είναι εμφανείς οι επιπτώσεις για το πώς οι μαθητές θα πρέπει να προσεγγίζουν τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν αργότερα στη ζωή τους.

Επίσης οι εξετάσεις παί-

ζουν τον κεντρικό ρόλο στον καθορισμό της διδακτέας ύλης, αδιαφορώντας για ό,τι υλικό δεν σχετίζεται με αυτές. Το πρώτο πράγμα που παραλείπεται από το πιεστικό πρόγραμμα σπουδών είναι οι ίδιες οι αναζητήσεις των μαθητών σε προβλήματα που ανακύπτουν ως συλλογική αντανάκλαση των κύριων σημερινών προβλημάτων (όπως ο πόλεμος), οι εναλλακτικές αντιλήψεις, η εξερεύνηση θεμάτων και εν γένει οτιδήποτε προωθεί τη δημιουργική, συνεργατική ή κριτική σκέψη. Είναι γνωστό βέβαια ότι η ιθύνουσα τάξη δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να συναλλάσσεται με εργαζομένους, καταναλωτές και πολίτες με τις παραπάνω ικανότητες.

Εντέλει οι πολλαπλές εξετάσεις έχουν μετατραπεί σε έναν από τους κύριους παράγοντες που καθορίζουν τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ μαθητών (με τους μαθητές να βλέπουν ο ένας τον άλλο ως ανταγωνιστές για καλύτερους βαθμούς), τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ μαθητών και καθηγητών (με τους περισσότερους μαθητές να βλέπουν τους καθηγητές τους πρώτα απ' όλα ως εξεταστές και βαθμολογητές και με τους περισσότερους καθηγητές να βλέπουν σε μεγάλο βαθμό τους μαθητές τους σύμφωνα με το πώς τα πήγαν στις εξετάσεις), τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ δασκάλων και διευθυντών (καθώς οι διευθυντές έχουν «αντικειμενικά» κριτήρια με τα οποία αποτιμούν την απόδοση των δασκάλων) ακόμα και τον χαρακτήρα της σχέσης μεταξύ σχολικών διευθυντών και διάφορων κρατικών σωμάτων (καθώς χρησιμοποιείται το ίδιο κριτήριο

από το κράτος για να κρίνει το έργο των σχολείων). Κοινοτολίες, οι εξετάσεις διαμορφώνουν όλες τις σχέσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα, με ένα τρόπο παρόμοιο με εκείνο που το χρήμα –ο άλλος μεγάλος πλανευτής και νοθευτής– διαμορφώνει τις σχέσεις στην κοινωνία και μάλιστα με τα ίδια αποτελέσματα.

Μόλις συνθέσουμε όλα αυτά τα κομμάτια, είναι ξεκάθαρο ότι η μανία αύξησης του αριθμού των εξετάσεων για τους μαθητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων δεν έχει να κάνει με την «ανύψωση των στάνταρς», όπως θέλει ο κοινός μύθος, αλλά με την ανάπτυξη ενός εκτεταμένου ελέγχου πάνω σ' ολόκληρη την εκπαιδευτική διαδικασία, ελέγχου που θα επιτρέ-

ψει στην ιθύνουσα τάξη να κατευθύνει εκεί που θέλει το αναγκαίο έργο της κοινωνικοποίησης.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΦΟΡΜΑΛΙΣΜΟΣ

Ας δούμε τώρα και μιαν άλλη πλευρά της υπόθεσης. Η πρόθεση του ΥΠΕΠΘ για καθιέρωση εξαμηνιαίων εξετάσεων στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού σχολείου και στο Γυμνάσιο συμπληρώθηκε, δια στόματος της υπουργού Παιδείας Μαριέτας Γιαννάκου, με το στοιχείο ότι θα βασίζεται στο σύστημα των ερωτήσεων (από Τράπεζα Ερωτήσεων) με πολλαπλές επιλογές.

Έτσι υιοθετείται από το ΥΠΕΠΘ, από το Δημοτικό κιόλας, η εισαγωγή ενός συστήματος «που συνδυάζει

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.), της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (EFPF) και της Εθνικής Εταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (ΕΕΨΕ) (Μέλος της ΕΑΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Όμαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχοδράμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Έγγραφοι

Αθήνα: Γραμματεία το Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Τελέφωνα: Γεωργία Μουρατοπούλου 0651 75487, Τζένη Τόλη 0651 21782,
Θεσσαλονίκη: Φραντζέσκα Μπασιόλα 031/455.331, Τρίτη - Τετάρτη 6.00 - 8.00 μ.μ.
Λοπασία Παπαδοπούλου 031 / 435.919, Δευτέρα & Τετάρτη: 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη: Λάμπης Σιδηρόπουλος 0351/ 38465, Τρίτη 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Λάρισα: Στέλλα Γ. Λαμπροπούλη 041 / 253108
Βόλος: Μαρία Λαοστολάου 0421 / 50349

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447.533-6435.980-
FAX 6445.140 e-mail: iga-opc@otenet.gr - www.opc.gr

ποικιλία διαφορετικών τρόπων και μεθόδων αποτίμησης των γνώσεων και ικανοτήτων», όπως ανοικτές ερωτήσεις, κλειστές ερωτήσεις και ερωτήσεις σύντομης απάντησης. Η πρακτική αυτή, που προβάλλεται ως καινοτομία, παρουσιάζεται ως ασπίδα στη μηχανική αποστήθιση και στην παπαγαλία.

Πόσο όμως αυτός ο σκοπός μπορεί να υπηρετηθεί από το καταναλωτικό πνεύμα και την τυποποίηση στην οποία οδηγούν και οι νέες μορφές αξιολόγησης του μαθητή την ίδια τη διδασκαλία των μαθημάτων; Ας δώσουμε ένα παράδειγμα των «αντικειμενικών τεστ γνώσεων», που αποτελούν το βαρύ πυροβολικό της καινοτομίας των νέων τεχνικών αξιολόγησης: Η διατύπωση ενός τεστ πολλαπλής επιλογής για κάθε μάθημα έχει την ακόλουθη γενική μορφή: Αναφέρεται ένα σύνολο δεδομένων και διατυπώνεται ένα ερώτημα στο οποίο η απάντηση είναι και το ζητούμενο του προβλήματος. Δίνεται ταυτόχρονα ένα πλήθος πιθανών απαντήσεων, από τις οποίες ο εξεταζόμενος καλείται να επιλέξει τη σωστή. Οι πιθανές απαντή-

σεις είναι κατά γενικό κανόνα σύντομες, ένα αριθμητικό αποτέλεσμα είτε ένα κείμενο 1-3 σειρών το πολύ. Με λίγα λόγια ο παραδοσιακός τρόπος διατύπωσης ενός προβλήματος που ζητεί από το μαθητή να βρει τη σωστή απάντηση στο τάδε ερώτημα τροποποιείται στα τεστ πολλαπλής επιλογής και γίνεται: Με τα τάδε δεδομένα, να επιλέξετε τη σωστή απάντηση στο τάδε ερώτημα, μεταξύ των επόμενων πιθανών απαντήσεων.

Τι αλήθεια μπορεί να προκύψει για την αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή, αν επιτύχει να κυκλώσει σωστά το τάδε γράμμα ή να βάλει ένα σταυρό στη θέση του «σωστού» ή του «λάθους»; Τι σχέση έχει με κριτική επεξεργασία μια άσκηση όπου ο μαθητής καλείται να συμπληρώσει τα κενά ορισμένης φράσεως με τις κατάλληλες λέξεις; Μήπως η αντιστοίχιση των ονομάτων των συγγραφέων μιας στήλης με τους τίτλους των έργων της απέναντι πιστοποιεί κριτική οξύνοια;

Τι ελέγχεται αλήθεια με αυτά τα τεστ που παρουσιάζονται ως η λυδία λίθος της αξιολόγησης των μαθητών; Θραύσματα γνώσεων και επιλεκτικής μνήμης που δεν είναι παρά μια από τις μορφές που παίρνει η ικανότητα συγκράτησης πληροφοριών που δρομολογείται στα ίδια ίχνη της αποστήθισης που υποτίθεται ότι έρχεται να αναιρέσει. Να το πούμε καθαρά ότι τα τεστ αυτά ευνοούν περισσότερο τους «συλλέκτες επιλογών» από εκείνους που έχουν μια επί της ουσίας σχέση με τη σχολική γνώση, τους επιφανειακά έξυπνους, από αυτούς που είναι βαθιά δημιουργικοί.

ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΜΕΤΡΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η υπουργός Παιδείας Μαριέττα Γιαννάκου ανακοίνωσε τη Δευτέρα 20 Σεπτεμβρίου ότι θα εισηγηθεί πρόταση στον εθνικό διάλογο για την Παιδεία, που θα άρχιζε τον Οκτώβριο, η οποία εστιάζει στην καθιέρωση εξαμηνιαίων εξετάσεων στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού σχολείου, με σκοπό την αξιολόγηση τόσο των μαθητών όσο και της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.

Είναι φανερό, για όποιον έχει μάθει να διαβάσει πίσω από τα λεκτικά φτιασιδώματα των εξαγγελιών, ότι σχεδιάζεται μια εκπαιδευτική πολιτική όπου οι επιδόσεις των υποκειμένων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων χρησιμοποιούνται ως μονάδες μέτρησης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Η αντίληψη αυτή «επιβλέπει» τη σχολική επιτυχία/αποτυχία μέσα από την «κλειδαρότρυπα» της αίθουσας διδασκαλίας, όπου όλα εξαφανίζονται εκτός από το δάσκαλο και το μαθητή. Κοινωνική προέλευση, οικογενειακή κατάσταση, συνθήκες διαβίωσης και κατοικίας, υλικοτεχνική υποδομή σχολείου, τύπος εξετάσεων, σχολικά βιβλία, εκπαιδευτικό κλίμα, παιδαγωγικές μέθοδοι, τα πάντα γίνονται καπνός.

Στο νέο πλαίσιο οι εκπαιδευτικοί «χρεώνονται» την επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών τους σε προτυποποιημένα τεστ και η διοίκηση του σχολείου «χρεώνεται» με τη σειρά της την επιτυχία και την αποτυχία όλων.

Δεν είναι ωστόσο λίγοι αυτοί που κατανοούν ή διαισθάνονται ότι τα αποτελέσματα της σχολικής εκπαίδευσης δεν καθορίζονται μόνο από τη

συμβολή του σχολείου και των εκπαιδευτικών λειτουργιών. Το σχολείο δεν είναι «θερμοκήπιο» όπου τα παιδιά αναπτύσσονται ομαλά και απρόσκοπτα με καλό πότισμα και συστηματική φροντίδα! Δεν είναι βέβαια τυχαίο ότι από την επίσημη αξιολόγηση «αγνοούνται» οι αμέτρητοι κοινωνικοί και εκπαιδευτικοί παράγοντες που επηρεάζουν και συνδιαμορφώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία και το εκπαιδευτικό έργο. «Αγνοούνται» οι κοινωνικές και γεωγραφικές ανισότητες που διαμορφώνουν αντίξοες συνθήκες για την εκπαίδευση των μαθητών από τα ασθενέστερα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα. Παραλείπονται όλοι εκείνοι οι παράγοντες που οδηγούν στον Καιάδα της εγκατάλειψης του σχολείου και του αναλφαριθμητισμού.

Μέσα στη σημερινή πραγματικότητα λοιπόν, ο επίσημος λόγος περί επίδοσης-απόδοσης, αποτελεσματικότητας και ανταγωνιστικότητας επιδιώκει να νομιμοποιήσει την εφαρμογή συστημάτων ελέγχου και μέτρησης της απόδοσης των εργαζομένων από το χώρο της βιομηχανίας και στο χώρο της εκπαίδευσης. Επιδιώκει να επικυρωθούν ως αντικειμενικά μετρήσιμα, στοιχεία της προσωπικότητας και νοητικές λειτουργίες των υποκειμένων της εκπαιδευτικής διαδικασίας όπως η διδακτική ή μαθησιακή ικανότητα, η πνευματική και επιστημονική συγκρότηση, η ικανότητα επικοινωνίας και ο τρόπος συμπεριφοράς, οι ιδέες, η φαντασία, η πρωτοβουλία κ.ά. Όμως αυτή η μέτρηση των ανθρώπινων διανοητικών λειτουργιών γίνεται με βάση τις αρχές και τους στόχους του σχολείου της αγοράς.

Σε λίγο στα βιβλιοπωλεία

Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, δια χειρός Τατούλη

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης, εσπευσμένα και ενώ ακόμα εκκρεμούν δύο αποφάσεις επί προσφυγών στο Συμβούλιο της Επικρατείας, δηλαδή και παράνομα, εξήγγειλε την προηγούμενη εβδομάδα την επίσπευση των διαδικασιών για την ανέγερση του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης.

Ως βουλευτής της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το 2002 ο κ. Πέτρος Τατούλης πρωτοστάτησε κατά της ανέγερσης του συγκεκριμένου μουσείου στο συγκεκριμένο χώρο και με τις συγκεκριμένες διαδικασίες.

Η πολιτική επιστήμη κερκώνει τα νύχια ψηλά: Ο Π. Τατούλης, σε φωτογραφία του Μάρτη 2003, βουλευτής τότε της αξιωματικής αντιπολίτευσης, με φόντο την ανασκαφή, ίσως και να «οραματίζεται» το μέλλον: το 2004 που ως υφυπουργός Πολιτισμού θα αντιμετωπίσει τον παλιό εαυτό του και τα υπομνήματα που έγραφε, και θα ολοκληρώσει αυτός τελικά –και όχι ο Ευ. Βενιζέλος– το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, «αυτό το καταστροφικό έργο».

ΣΗΜΕΡΑ:

- Η Δικαιοσύνη δεν έχει αποφανθεί οριστικά. Εκκρεμούν οι δύο αποφάσεις του ΣτΕ, οι οποίες αφορούν προσφυγές με άλλη επιχειρηματολογία και μετρικά στοιχεία από αυτής του ICOMOS, για την οποία εκδόθηκε απορριπτική απόφαση, με οριακή πλειοψηφία, τον προηγούμενο Ιούλιο. Συγκεκριμένα, το ΣτΕ έχει ζητήσει κατάθεση πρόσθετων λόγων από τον ΟΑΝΜΑ και το Υπουργείο Πολιτισμού, κάτι το οποίο δεν έχει ακόμα γίνει.

- Εκκρεμεί η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της ανασκαφής, η οποία δεν έχει ολοκληρωθεί και δημοσιευθεί. Έτσι, δεν είναι γνωστό αν τηρούνται τα προβλεπόμενα από το νόμο και τις διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των μνημείων.

- Είναι σε εκκρεμότητα η υποχρέωση της Ελλάδας να απαντήσει στις επιστολές της UNESCO που αφορούν τη ζώνη προστασίας της Ακρόπολης.

- Ο ΟΑΝΜΑ λειτουργήσει και λειτουργεί χωρίς Καταστατικό.

- Βρίσκεται σε εξέλιξη η έρευνα της Δικαιοσύνης με βάση το γνωστό υπόμνημα του νυν υφυπουργού και τότε βουλευτή για ενέργειες, πράξεις και παραλείψεις στο θέμα του ΝΜΑ.

- Η Δικαιοσύνη επίσης ελέγχει την διάτρητη διαδικασία του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού.

- Δεν έχουν εξασφαλιστεί ακόμα οι οικονομικοί πόροι για το συγκεκριμένο έργο. Ωστόσο η επιδότηση από την ΕΕ έχει αποκλειστεί λόγω του τρόπου και της διαδικασίας ανάθεσης από τον ΟΑΝΜΑ Α.Ε., στην ΑΛΤΕ.

- Δεν έχουν οικοδομική άδεια.

- Σύμφωνα με τις προσφυγές στο ΣτΕ μεγάλης ομάδας αρχιτεκτόνων έχει γίνει παράνομη και αντισυνταγματική αύξηση του συντελεστή δόμησης σε 1,6. Έχει επίσης γίνει και αντισυνταγματική άρση του περιορισμού των δύο ορόφων.

Ήδη πριν από της υπουργικές εξαγγελίες έχουν ξεκινήσει οι εργασίες για την ανέγερση του Νέου Μουσείου, προδικάζοντας έτσι, Υπουργείο και ΟΑΝΜΑ, την απόφαση της δικαιοσύνης επί των τελευταίων προσφυγών επιστημόνων και εκπροσώπων φορέων στο ΣτΕ.

Βέβαια ο πρόεδρος του ΟΑΝΜΑ Δημήτρης Παντερμαλής απάντησε στο Αντί μία μόλις μέρα πριν από τις υπουργικές εξαγγελίες ότι η διαδικασία κατεδάφισης που βρισκόταν ήδη σε εξέλιξη αφορούσε «την προετοιμασία για την έναρξη των εργασιών ανέγερσης» και όχι τις ίδιες τις εργασίες ανέγερσης. Όμως οι εργασίες έτσι ή αλλιώς έχουν ξεκινήσει.

Ο ΤΑΤΟΥΛΗΣ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΟΝ ΤΑΤΟΥΛΗ

Η μηνυτήρια αναφορά προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου η οποία κατατέθηκε στις 11 Ιουλίου του 2002 από τον τότε βουλευτή της αντιπολίτευσης Πέτρο Τατούλη υπήρξε αρκετά μακροσκελής. Τον Νοέμβριο του 2002 ορκίστηκε ενώπιον του Εισαγγελέα Εφετών και κατέθεσε ένα επίσης μακροσκελές σχετικό υπόμνημα. Θα χρησιμοποιήσουμε ορισμένα εκτενή αποσπάσματά της μηνυτήριας αναφοράς και του υπομνήματος, ώστε ο κ. Τατούλης να δώσει με αυτό τον τρόπο ο ίδιος απάντηση στον νυν υφυπουργό Πολιτισμού, δηλαδή στον εαυτό του και σε όσα πράττει και εξαγγέλλει το τελευταίο διάστημα σχετικά με την κατασκευή του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης στο οικοπέδο Μακρυγιάννη.

ΜΗΝΥΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

«Με απόφαση του Υπουργού ΥΠΠΟ κου Ε. Βενιζέλου, από την 29 Μαρτίου 2002 ξεκίνησε η καταστροφή του αρχαιολογικού χώρου του Μα-

Νοέμβριος 2004: Η αρχαιολογική ανασκαφή έχει καλυφθεί προσωρινά, οι κατεδαφίσεις των γύρω κτηρίων συνεχίζονται και οι «εργασίες προετοιμασίας» για το χτίσιμο του Νέου Μουσείου έχουν αρχίσει – αν και παράνομα...

κρυγιάννη, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, δηλαδή μέχρι την εξαφάνιση των μνημείων, προκειμένου να επιτευχθεί η θεμελίωση του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως.

Η υπουργική απόφαση, η οποία παρά τις προηγηθείσες συνεχείς διαμαρτυρίες τώρα και 22 χρόνια επαναλαμβάνει το έγκλημα για την καταστροφή του αρχαιολογικού χώρου Μακρυγιάννη, χωρίς να έχει γίνει ποτέ χωροθέτηση για το κτήριο του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως, έχει ως αποτέλεσμα πέραν της καταστροφής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και την κατασπατάληση του Δημοσίου Χρήματος που μέχρι σήμερα υπερβαίνει το ποσό των 10 δισ. δρχ. περίπου, χωρίς να υπολογίζεται η ζημία που δεν κατασκευάζεται το μουσείο της Ακροπόλεως.

Μετά από τις διαμαρτυρίες
Της Αρχαιολογικής Εταιρίας
Του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων
ΣΑΔΑΣ
Του Ελληνικού ICOMOS
Του Καλλιτεχνικού Επιμελητηρίου

Των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων
Μακρυγιάννη, Παρθενώνα, Περικλή,
Θησείου

Επιτροπή μουσείου του ΣΑΔΑΣ

Επιτροπή Αποσόβησης της κατασκευής του Μουσείου στην θέση Μακρυγιάννη Κατοίκων της περιοχής

Επίσης δημοσιεύτηκαν δεκάδες άρθρα με στοιχεία πριν και μετά την εγκληματική καταστροφή του χώρου και την κατασπατάληση του Δημοσίου χρήματος σε ελληνικές και ξένες εφημερίδες και περιοδικά, σχετικά με το θέμα.

Ύστερα από τα ανωτέρω προκύπτει ευθύνη για τα αρμόδια όργανα και τους δημόσιους λειτουργούς που προφανώς από υπαιτιότητά τους δεν απέτρεψαν την καταστροφή και αυτοί είναι:

1. Στυλιανή Μενδώνη, αρχαιολόγος, Γ.Γ. ΥΠΠΟ
2. Όλα τα μέλη του ΔΣ του ΟΑΝΜΑ
3. Τα μέλη του ΚΑΣ
4. Υπεύθυνη της Α ΕΠΚΑ κα Άλκηστις Χωρέμη
5. Υπεύθυνοι κατασκευής του έργου.

ΕΓΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙ

1. Μενδώνη Στυλιανή, Γ.Γ. ΥΠΠΟ
2. Παντερμαλής Δημήτρης, καθηγητής Αρχαιολογίας ΑΠΘ, πρόεδρος ΟΑΝΜΑ
3. Χανδακάς Βασίλης, Διευθύνων Σύμβουλος ΟΑΝΜΑ, Γενικός Διευθυντής Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών έργων ΥΠΠΟ
4. Χωρέμη Άλκηστις, προϊσταμένη της Α ΕΠΚΑ
5. Μέλη του ΚΑΣ έως και την 3η Ιουλίου 2002:

Καλαντζή Αικατερίνη, Μπούρας Χαράλαμπος, Βαλάκου Νικολέτα, Φουντούκου Μάνια, Κωνσταντίος Δημήτριος, Ιωαννίδου Μαίρη, Λαμπρινουδάκης Βασίλης, Λαμπρινού Λ., Ζαχαριάδου Όλγα, Κολώνας Λάζαρος, Μίνως Νικόλας, Μενδώνη Στυλιανή, Χανδακάς Βασίλειος, Ιωάννης Τουράτσογλου, Παρλαμά Λιάνα, Ζερβουδάκη Ηώ, Μπακιρτζής Χαράλαμπος, Σωτηρίου Ιωάννης, Σαλαβάνος Ιωάννης, Ζίας Νίκος, Κακούρης Ισίδωρος, Κοσμόγλου Φούλη, Μαριολάκος Ηλίας, Ζιρό Δημοσθένης...

...Το έργο για να ολοκληρωθεί θα καταστρέψει ολοσχερώς σύμφωνα με κατατεθειμένες μελέτες τον ανασκαμμένο χώρο. Συνεπώς πρόκειται για καταστροφικό έργο...

...Οι υπεύθυνοι έχουν προχωρήσει σε καταστροφές με μπουλντόζα, κομπρέσέρ, βαριές, βαριοπούλες, λοστούς, καλέμια, αξίνες, και τώρα γεωτρήματα, και μεγάλα εκσκαπτικά, ενώ ο αρχαιολογικός νόμος δεν επιτρέπει τη διάλυση συνόλων αρχαίων.

Δεν νομιμοποιείται η καταστροφή ενιαίων αρχαίων οικιστικών συνόλων, με κανένα νόμο ελληνικό ή διεθνή σύμβαση.

Με δεδομένο ότι ο Αρχαιολογικός Νόμος θέτει αυστηρές προϋποθέσεις για την ανέγερση κτισμάτων σε αρχαιολογικούς χώρους, πως ένας τόσο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος δεν μπορεί να υποταχθεί στις ανάγκες κτηρίου τεραστίων διαστάσεων...

...Η δημοσίευση της ανασκαφής δεν έχει γίνει, όπως απαιτείται σύμφωνα με τον νόμο για περαιτέρω ενέργειες, και υπάρχουν αυτοψίες και μελέτες αρχαιολόγων που αφενός αναγνωρίζουν τα ευρήματα ως την νεοπλατωνική φιλοσοφική σχολή, αφετέρου υποδεικνύουν την ανάγκη εξάντλησης της αρχαιολογικής έρευνας, η οποία έχει διακοπεί από μπουλντόζες, μπαζώματα και γεωτρήσεις αντιστηρίξεων.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1652

5 Νοεμβρίου 2004

1. Διορίζουμε, ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης (Ν.Π.Ι.Δ. εποπτευόμενο από το ΥΠ.ΠΟ.) τους κατωτέρω, ως εξής:

α) Αγαπητό Γεώργιο, Καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ως Αντιπρόεδρο.

β) Δαμαλίτη Νικόλαο, Πολιτικό Μηχανικό.

γ) Στράγκα Ηλιοπούλου Ιουλία, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής Αθηνών.

δ) Καρύδη Παναγιώτη, Πολιτικό Μηχανικό, Καθηγητή Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου.

ε) Λουλουργά Ιωάννη, Αρχιτέκτονα Μηχανικό, εκπρόσωπο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

στ) Παυλίδου Μανουέλλα, προτεινόμενη από το «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη».

ζ) Δεληβοριά Άγγελο, Αρχαιολόγο, Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών, Διευθυντή Μουσείου Μπενάκη, προτεινόμενο από το «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη».

η) Αλαβάνο Κωνσταντίνο, Δικηγόρο, προτεινόμενο από το «Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη».

2. Η θητεία του εν λόγω Συμβουλίου είναι πενταετής και αρχίζει από την ημερομηνία δημοσίευσής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της προαναφερόμενης απόφασης διορισμού του Προέδρου αυτού (29.10.2004).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Νοεμβρίου 2004

Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΦΑΝΗ ΠΑΛΗΗ - ΠΕΤΡΑΛΙΑ

5/11/2004. Αυτή είναι η νέα σύνδεση του Δ.Σ. του ΟΑΝΜΑ. Πρόεδρος ο... αειθαλής Δ. Παντερμαλής. Από τη σύνδεση απουσιάζει εκπρόσωπος του Υπουργείου Πολιτισμού!

ζουν τα ευρήματα ως την νεοπλατωνική φιλοσοφική σχολή, αφετέρου υποδεικνύουν την ανάγκη εξάντλησης της αρχαιολογικής έρευνας, η οποία έχει διακοπεί από μπουλντόζες, μπαζώματα και γεωτρήσεις αντιστηρίξεων.

Με δεδομένο ότι η ανασκαφή είναι συστηματική σύμφωνα και με τον Εισηγητή του ΣτΕ Π. Πικραμμένο και όχι σωστική σύμφωνα με τον Νόμο (προϋπήρχε του διαγωνισμού 2001 αλλά και ανέκαθεν υπήρχαν οι ενδείξεις ύπαρ-

21379

ξης αρχαιοτήτων σύμφωνα με το ΚΑΣ) αλλά και σύμφωνα με τους υπεύθυνους του ΟΑΝΜΑ κάθε οικοδομική εργασία είναι παράνομη...

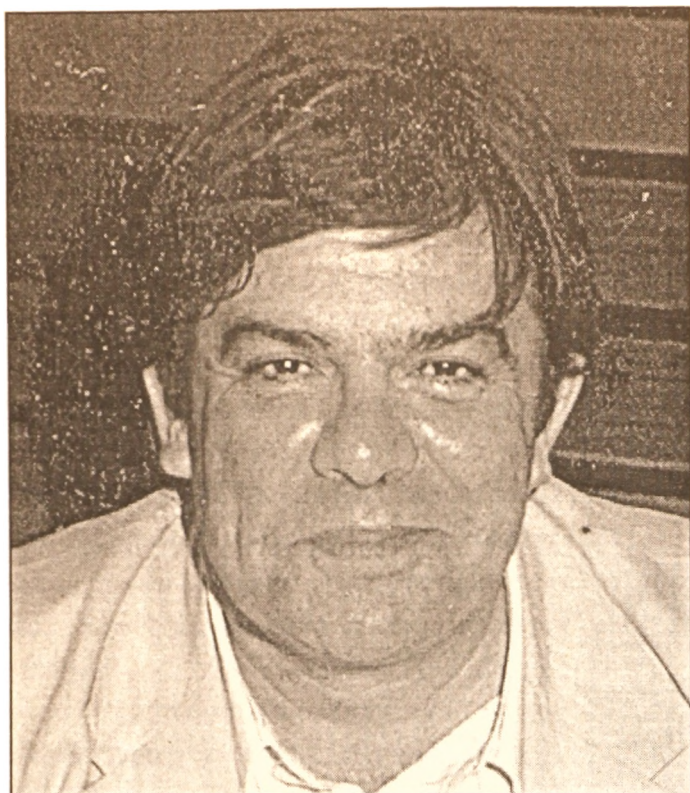
...Τα επισυναπτόμενα σχέδια της άδειας αποδεικνύουν ότι σκοπός του ΟΑΝΜΑ είναι: να καταστρέψει απόλυτα τον αρχαιολογικό χώρο του Μακρυγιάννη και ότι οι ελεγχόμενες υπουργικές αποφάσεις που καλύπτουν τις ενέργειές του, είναι απλά ένα προκάλυμμα στις παρανομίες που διαπράττει, προσπαθώντας να παραμείνουν εν κρυπτώ οι προθέσεις του.

Είναι φανερό πλέον ότι αυτές είναι: η μέσω των καταστροφών του Αρχαιολογικού Χώρου οικειοποίηση του Δημόσιου Κτήματος του Μακρυγιάννη - δηλαδή, απλά, οικοπεδοφαγική στρατηγική ιδιωτών, εις βάρος των Ελλήνων Πολιτών, του Ελληνικού Κράτους, του Συντάγματος, του Περιβάλλοντος, των Νόμων, των κλιτύων της Ακρόπολης, με την προσβολή του μνημείου, της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, της Επιστήμης κ.λπ.

Το δημόσιο αίσθημα με όλα αυτά, έχει προκληθεί βάνανυσα και η συνέχιση των παράνομων εργασιών, εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους.

Όλες αυτές οι παράνομες ενέργειες του ιδιωτικού ΟΑΝΜΑ, αποτελούν κατάφωρη παραβίαση του Συντάγματος, του Ποινικού Κώδικα, των δικαιωμάτων των πολιτών, εκτός άλλων ποιοτικών αρχών που θίγονται γενικότερα, έχουν καταγγεληθεί επανειλημμένα στον ελληνικό και διεθνή Τύπο, σε Διεθνείς Οργανισμούς και διασύρουν την χώρα και τους πολίτες της εν γένει. Ακόμα, το περιβάλλον της Ακρόπολης θίγεται μη αντιστρεπτά με αυτούς τους βανδαλισμούς, ενώ οι παρανομίες του ΟΑΝΜΑ, είναι φανερό ότι έχουν ξεπεράσει κατά πολύ, τα όρια της ασυδοσίας...

...Αυτή η οργανωμένη συμπεριφορά για την καταστροφή των ανεκτίμητων αρχαιοτήτων του Δημοσίου Κτήματος του Μακρυγιάννη με σκοπό να δοθεί βορά σε ιδιωτικά συμφέροντα, εμπίπτει στο άρθρο 56.2 του Αρχαιολογικού Νόμου περί φθοράς μνημείου και έχει γίνει στα πλαίσια οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας...»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ 1939-2004

Έφυγε το περασμένο Σάββατο 13.11. από ανακοπή καρδιάς ένας ξεχωριστός φίλος: ο Δημήτρης Παπανικολάου. Στους αναγνώστες του περιοδικού είναι γνωστός από τα πολλά κείμενά του που έχουν φιλοξενηθεί στο *Αντί*. Στις σελίδες αυτές δημοσιεύουμε το τελευταίο κείμενο που μας είχε στείλει.

Η πληθωρική, η έντονη παρουσία του, τα μοναδικά ταλέντα του δεν μας αφήνουν να αποδεχτούμε ότι ο Δημήτρης έφυγε από κοντά μας. Το ξάφνιασμα που ένιωσαν όλοι ήταν πολύ δυνατό.

Δικός του άνθρωπος χαρακτήρισε με περίπου αυτά τα λόγια τον Δημήτρη: *Μέσα από τις αντιθέσεις που συνυπήρχαν μέσα του, αναδείκνυε ενέργεια και συστολή· ευγένεια και διαβολεμένη όρεξη για τη ζωή.*

Ο Δημήτρης Παπανικολάου ήταν ένας ιδιοφυής αρχιτέκτονας. Επινοητικός, μοναδικός στην ανάλυση τεχνικών θεμάτων και ιδιαίτερα εφευρετικός: Έβρισκε πρωτότυπες και απλές λύσεις σε περίπλοκα τεχνικά θέματα κάνοντας όλους ν' απορούν πώς και εκείνοι δεν είχαν σκεφθεί αυτά τα απλούστατα. Ο Δημήτρης είχε την παρθενική ματιά του μικρού παιδιού. Έθετε τις απορίες και τα ερωτήματα σαν να άρχιζε από την αρχή την ιστορία του κόσμου.

Με το πείσμα του, την πίστη στα οράματά του, αλλά και εξοπλισμένος με κατάρτιση και ενημέρωση πάνω από τα συνηθισμένα μέτρα, δημιουργούσε ασταμάτητα στους πιο διαφορετικούς τομείς. Ιχθυοκαλλιέργειες, γεωπονικές καλλιέργειες, κλιματισμός, αεροναυπηγική, όλα τον είχαν απασχολήσει. Ανελάμβανε κάθε φορά πολλά ρίσκα, χωρίς κανείς να μπορεί να τον αποτρέψει. Γι' αυτόν υπήρχε ο οραματισμός, η έρευνα, το πείραμα και στη

συνέχεια η πραγμάτωση: Κάθε τόσο ένα καινούργιο ξεκίνημα· μια νέα αρχή. Στα κείμενά του επινοούσε ερμηνείες που έφταναν στα όρια του μεταφυσικού και συνέχιζε με κείνον τον μοναδικό τρόπο που μέσω μιας παραδοξολογίας στο τέλος έφτανε στην απόδειξη ενός θεωρήματος. Ο Δημήτρης είχε ταξιδέψει πολύ. Έβλεπε όσα νέα ανακάλυπτε, με το μάτι του παιδιού. Στην επιστροφή του διηγείτο ώρες ολόκληρες όσα είχε παρατηρήσει στις περιπλανήσεις του. Με τα δικά του μάτια και μέσα από τις περιγραφές του ανακαλύπταμε κι εμείς πράγματα θαυμαστά· που τα προσπερνούσαμε συχνά με βλέμμα αδιάφορο. Με τις αφηγήσεις του μετέπλαθε και χρωμάτιζε όλες εκείνες τις εντυπώσεις, τα τοπία και τους ανθρώπους και τα έκανε να φαντάζουν μοναδικά. Ήταν ο μεγάλος παραμυθάς. Άρχιζε τις ιστορίες των συναντήσεών του με τόπους και ανθρώπους με τη χάρη και την εύστροφη διαδοχή που έχει η εξέλιξη ενός παραμυθιού. Στο τέλος έσκαγε ένα τρανταχτό γέλιο κι έμενες να περιμένεις μήνες ή και χρόνια μετά, προκειμένου να επιβεβαιώσεις ότι όλη η ιστορία που είχες ακούσει, πράγματι είχε συμβεί. Και του επέστρεφες σε επόμενη συνάντηση ένα αμήχανο «Είσαι πράγματι ένας μεγάλος παραμυθάς».

Ο καθένας από τους φίλους του έχει να διηγηθεί πολλές ιστορίες. Όμως οι μοναδικές στιγμές της προσωπικής συνάντησης είναι έξω από τα μέτρα της συνήθους επαφής. Είναι προσωπικές στιγμές που ο καθείς έχει κρατήσει σαν φυλαχτό. Ήταν καλός και ακριβός φίλος. Αυτό ήταν πρώτα απ' όλα.

Στην γυναίκα του Γκάμπυ, στον γιο του Μπόρις, στα αδέρφια του και στη σεβάσμια μητέρα του, οι συνεργάτες του *Αντί* στέλνουν τα θερμά τους συλλυπητήρια.

Η Σημασία

του Δημήτρη Ζ. Παπανικολάου

Μια πρόσφατη έρευνα σχετικά με την καταγωγή των ιδιοκτητών σουπερ-μάρκετ αποκάλυψε –κι αυτό ήταν έκπληξη– πως σχεδόν όλοι τους κατάγονται από την ορεινή Γορτυνία.

Το αποτέλεσμα της έρευνας το ανέφερα σε φίλο, κι εκείνος μου εξήγησε πως στην περίπτωση τους λειτούργησε ο μιμητισμός. Επειδή ο πρώτος πέτυχε μ' ένα σουπερ-μάρκετ, τον μιμήθηκε ο δεύτερος, κι τρίτος το δεύτερο, μέχρι που τελικά καλύφθηκε η αγορά από Γορτύνιους.

Το περασμένο Σαββατοκύριακο εξέδραμα στη Γορτυνία. Παρατηρώντας το τραχύ και άγονο τοπίο, με τις πέτρες και τις απότομες βουνοπλαγιές, σκεπτόμουν πως αυτοί που μεγάλωσαν εκεί, θα έπρεπε να διαχειρίζονται τα λίγα προϊόντα που παρήγαγε ο τόπος με σύνεση, κι αυτή η συμπεριφορά καταγράφηκε στο DNA τους.

Όταν ήρθαν στην Αθήνα, η κληρονομημένη αυτή συνήθεια δεν τους εγκατέλειψε και γι' αυτό παραμένουν μέχρι σήμερα εξαιρετικά αποτελεσματικοί στη διαχείριση των προϊόντων που διακινούν.

Το ότι τα περισσότερα σουπερ-μάρκετ είναι στα χέρια Γορτυνίων και όχι

της Συνήθειας

Θεσσαλών, οφείλεται στο συγκριτικό πλεονέκτημα που τους κληροδότησε ο τόπος καταγωγής τους.

Στους Θεσσαλούς δεν κληροδοτήθηκε αυτή η ιδιότητα, γιατί η εύφορη πεδιάδα με την πλεονάζουσα παραγωγή της δεν τους εκπαίδευσε σε μια συνετή διαχείριση των προϊόντων τους.

Οι περισσότεροι κάτοικοι της Αθήνας είναι εσωτερικοί μετανάστες. Άλλος ήρθε από νησί, άλλος από βουνό της ενδοχώρας, κι άλλος από κάποια εύφορη κοιλάδα.

Ο τόπος καταγωγής τους μορφώνει το χαρακτήρα τους κι ο καθένας, ανάλογα με το συγκριτικό πλεονέκτημα που απέκτησε, διακρίνεται σε κάποιον τομέα, όπως οι Γορτύνιοι στα σουπερ-μάρκετ.

Πρόσφατα, περνώντας από τη Νικόπολη, παρατηρούσα τα αρδευτικά έργα των Ρωμαίων που διακρίνονται από μακριά, κάτω από τις ατέλειωτες καλλιέργειες ξινών που απλώνονται μέχρι το Μενίδι του Αμβρακικού.

Αυτού του είδους οι καλλιέργειες δεν μπορούν να ευδοκιμήσουν χωρίς συνεχή άρδευση. Οι κάτοικοι της περιοχής είναι εξειδικευμένοι στα αρδευτικά έργα, γεννιούνται με μια τσάπα στο χέρι, με την οποία

οδηγούν το νερό από τα άπειρα αυλάκια στο δένδρο που κάθε φορά θέλουν να ποτίσουν.

Η ανθρώπινη καρδιά είναι μια πολύπλοκη αντλία που στέλνει το αίμα σε κάθε κύτταρο του οργανισμού μας. Όταν πάθει βλάβη, γιατί οι βαλβίδες χάλασαν ή οι αρτηρίες που οδηγούν το αίμα προς αυτή έφραξαν, αναλαμβάνει ο καρδιοχειρουργός να διορθώσει τη ζημιά. Πρόσφατα, διαβάζοντας βιογραφίες σπουδαίων ελλήνων καρδιοχειρουργών, διαπίστωσα πως οι περισσότεροι από αυτούς γεννήθηκαν γύρω από την Άρτα. Φαίνεται πως την ειδικότητα που αποκτούσαν οι Αρτινοί στην τέχνη της άρδευσης, την μετεξέλιξαν στην καρδιοχειρουργική και διέπρεψαν, όπως και οι Γορτύνιοι, σε άλλη προφανώς δραστηριότητα, όταν μετανάστευσαν στην Αθήνα.

Ένα τέτοιο παράδειγμα μπορεί να διαπιστώσει κανείς με τον σπουδαίο γιατρό τον Γ.

Παπανικολάου. Αυτός γεννήθηκε στην Κύμη. Η Κύμη είναι χτισμένη 200 μέτρα πιο ψηλά από τη θάλασσα. Είναι, όπως λένε οι Κουμιώτες, το μπαλκόνι του Αιγαίου. Ένα συνεχές ρεύμα αέρος διατηρεί,

χωρίς υγρασία, τη θέα προς την ανατολή του ήλιου που ξεπροβάλλει κάθε πρωί μέσα από το Αιγαίο. Οι Κουμιώτες από τα χρώματα της ανατολής μπορούν με ακρίβεια ώρας να προβλέψουν τον καιρό για τις επόμενες μέρες. Η ιδιότητα που τους κληροδότησε ο τόπος, είναι χρώμα και πρόβλεψη.

Ο γιατρός, πρωτού εγκατασταθεί στη Νέα Υόρκη, αναλαμβάνει ένα ερευνητικό έργο στο Μονακό, στο Ινστιτούτο Ωκεανολογίας. Το ερώτημα που έπρεπε να απαντήσει ήταν: με ποιο τρόπο μερικά ψαριά αλλάζουν χρώμα όταν βρίσκονται κάθε φορά σε διαφορετικό τόπο. Η απάντησή του: Τα κύτταρα της επιδερμίδας των ψαριών διαφοροποιούν το πάχος της μεμβράνης που τα περιβάλλει.

Διαφορετικό πάχος αντανακλά το φως διαφορετικά, με συνέπεια το διαφορετικό χρώμα. Όταν μετανάστευσε στη Νέα Υόρκη, ασχολήθηκε με την πρόβλεψη του καρκίνου της μήτρας. Η μέθοδός του, που ονομάζεται αποφολιδωτική κυτταρολογία, συνίσταται στην αξιολόγηση του σχήματος και του χρώματος των κυττάρων πριν από την εμφάνιση του καρκίνου.

Ουσιαστικά η μέθοδός του είναι χρώμα και πρόβλεψη και την οφείλει στο

συγκριτικό πλεονέκτημα που του κληροδότησε ο τόπος καταγωγής του. Πρόσφατα στις πανελλήνιες εξετάσεις η έκθεση είχε σαν θέμα τα αδέσποτα, και πώς οι διαγωνιζόμενοι θα μπορούσαν, σαν δημοσιογράφοι, να ευαισθητοποιήσουν τους συμπολίτες τους για την προστασία των άστεγων αυτών ζώων. Οι μαθητές αντέδρασαν με το θέμα, υποστηρίζοντας πως δεν το διδάχτηκαν. Είναι γνωστό πως οι έλληνες μαθητές έχουν συνηθίσει να αποστηθίζουν τη διδακτική ύλη, και κατά τη διάρκεια των 12 ετών σχολείου αποκτούν μια ικανότητα που οι υπόλοιποι ευρωπαίοι μαθητές δεν έχουν: να μαθαίνουν κείμενα απέξω.

Αυτό το συγκριτικό πλεονέκτημα φαίνεται στην Αθήνα με τα 100 θέατρα. Το Βερολίνο με τον ίδιο σχεδόν πληθυσμό έχει τέσσερα. Οι δικοί μας απόφοιτοι του λυκείου εύκολα μπορούν να μάθουν τους δεκάδες θεατρικούς ρόλους που τους ανατίθενται. Αυτή την ικανότητα δεν την έχουν οι υπόλοιποι ευρωπαίοι μαθητές. Τώρα με την Ε.Ε. και με την ελευθερία διακίνησης εργαζομένων, είναι σίγουρο πως σε λίγο η Ενωμένη Ευρώπη θα γεμίσει θέατρα.

Γύρισε ο Μανωλιός κι έβαλε τα ρούχα του αλλιώς: «Συνεχίζεται και υλοποιείται μαζικά η πολιτική Χριστοδουλάκη»

της Δανάης Ιωάννου

Ο νόμος περί αποκρατικοποιήσεων που ψήφισε το ΠΑΣΟΚ και ο τότε υπουργός κ. Ν. Χριστοδουλάκης, η εγκύκλιος Μπασιάκου, σημερινού υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης της ΝΔ, ο δασοκτόνος νόμος 3208/2003 που ψήφισε η κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, οι νόμοι περί ΕΤΑ Α.Ε. του ΠΑΣΟΚ και ο πρόσφατος νόμος «περί αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης» της ΝΔ, είναι τα μέσα που χρησιμοποιούνται προκειμένου να εκποιηθεί έναντι πινακίου φακής, ως είθισται, στα μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα η δημόσια γη και περιουσία και μάλιστα μέσω αδιαφανών διαδικασιών και έλλειψης πολιτικού ελέγχου από τη Βουλή.

Στις 26 Οκτωβρίου ο υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης Ευάγγελος Μπασιάκος υπέγραψε μια ερμηνευτική εγκύκλιο για την εφαρμογή του δασοκτόνου νόμου 3208/2003 που ψήφισε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και είχε τότε καταγγελθεί από τη Νέα Δημοκρατία ως αντισυνταγματικός και ψηφοθηρικός.

Σύμφωνα με το νόμο αυτό αποχαρκτηρίζονται άμεσα τουλάχιστον 5 εκατομμύρια στρέμματα αραιής δασικής βλάστησης, τα λεγόμενα «φρυγανώδη εδάφη», ενώ άλλες εκτιμήσεις ανεβάζουν τον αριθμό των στρεμμάτων που θα πάψουν να προστατεύονται από τη δασική νομοθεσία και το Σύνταγμα, σε 30 εκατομμύρια.

Παράλληλα, ο υφυπουργός Οικονομίας και Οικονομικών Πέτρος Δούκας συγκρότησε μια επιτροπή στην οποία ανέθεσε τη μελέτη της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου και την υποβολή πρότασης για την «αξιοποίησή» της, μέχρι τέλους Νοεμβρίου 2004.

Σύμφωνα με τις οδηγίες της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Οικονομικών, η συσταθείσα επιτροπή προωθεί πρόταση για την εξαγορά των καταπατημένων δημοσίων εκτάσεων από τους καταπατητές. Έτσι το δημόσιο υπολογίζει ότι θα έχει έσοδα πάνω από 1 δισ. ευρώ, στη διάρκεια της επόμενης πενταετίας, ώστε να αντιμετωπίσει την πίεση των αυξημένων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με ενημέρωση της Κίνησης Πολιτών «Δάση - Δημόσια Γη - ΣΟΣ», «ομοίως αναμένεται να αντληθούν 400 εκ. ευρώ από τις εκποιήσεις της Κ.Ε.Δ. (Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου) και την εισαγωγή της εταιρείας επενδύσεων σε ακίνητα της Κ.Ε.Δ. στο Χρηματιστήριο.

Βάσει του νόμου 973/1979 η Κ.Ε.Δ. έχει τη μορφή ανώνυμης εταιρείας με μια μόνο μετοχή. Η πρόσφατη υπουργική απόφαση του υπουργού Οικονομίας, 2/39380/0025 (ΦΕΚβ 1126 23-7-2004), προβλέπει τη συμμετοχή στο Δ.Σ. της εταιρείας τριών εκπροσώπων των μετόχων».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΤΑ Α.Ε. ΣΤΗΝ ΕΤΑ Α.Ε.!

Σε άλλο σημείο της ενημερωτικής συνέντευξης τύπου της Κίνησης Πολιτών αναφέρθηκε: «Παρόλο που η ΝΔ ως αντιπολίτευση έθετε θέμα συνταγματικότητας στη Βουλή, για τους νόμους του ΠΑΣΟΚ περί ΕΤΑ Α.Ε. και παρά τις πρώτες δηλώσεις του κ. Αβραμόπουλου (ανασύσταση ΕΟΤ, αλλαγή μορφής της ΕΤΑ Α.Ε. και χαρακτηρισμός ως έγκλημα της εισαγωγής της στο Χρηματιστήριο), συνεχίζεται και υλοποιείται μαζικά η πολιτική Χριστοδουλάκη».

Ο πρόσφατος νόμος «αρμοδιότητες του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και θέματα τουρισμού» αφήνει ανέπαφο το σκανδαλώδες νομικό πλαίσιο της ΕΤΑ Α.Ε., μετονομάζοντάς την από ΕΤΑ Α.Ε. (Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα) σε ΕΤΑ Α.Ε. (Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης)!

Η εκποίηση των εκτάσεων και εγκαταστάσεων της περιουσίας του ΕΟΤ θα αποφασίζεται από τη Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων (υπουργοί Οικονομίας, Ανάπτυξης και Εργασίας) σύμφωνα με τον σκανδαλώδη νό-

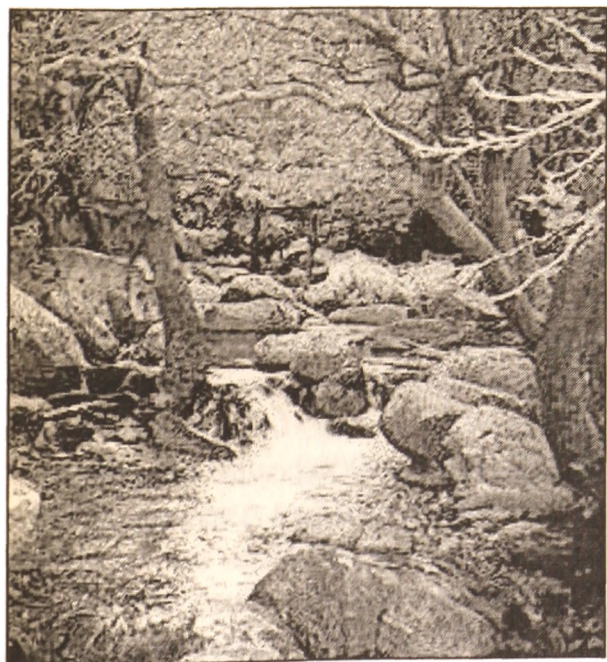
μο 3049/02, του κ. Ν. Χριστοδουλάκη.

Ο νόμος περί αποκρατικοποιήσεων καταργεί τον δημόσιο πλειοδοτικό διαγωνισμό ως διαδικασία πώλησης δημόσιας επιχείρησης –εν όλω ή εν μέρει– και αντ' αυτού καθιερώνει ως γενικό κανόνα την προαιρετική πρόσκληση υποβολής προσφορών και εγγυητικών επιστολών, χωρίς να προβλέπεται καμία δημοσιότητα, επιτρέποντας στους κυβερνώντες να πουλάνε ό,τι θέλουν, σε όποιον θέλουν και με όποιο αντίτιμο θέλουν.

Ο ίδιος νόμος προβλέπει την παραχώρηση νέων παραλιών και αιγιαλών στο Υπουργείο Τουρισμού, για την ανάπτυξη δημοσίων υποδομών, πέραν αυτών που θα χαρακτηρίζονται Τουριστικά Δημόσια Κτήματα και θα παραχωρούνται στην ΕΤΑ Α.Ε.

Ως γνωστόν, το μέλλον πια προδιαγράφεται από τις στήλες του οικονομικού τύπου: «Ο υπουργός Οικονομίας υπολογίζει ότι εντός του 2005 θα αντλήσει έσοδα 600 εκατομμυρίων ευρώ από την πώληση ή την παραχώρηση των Ελληνικών Τουριστικών Ακινήτων ΕΤΑ» (εφ. *Ισοτιμία*, 22-8-2004).

Προβλέπεται προείσπραξη εσόδων έως και 30 ετών. Το «πακέτο» περιλαμβάνει όλη την παραλία Σαρωνικού και τις ωραιότερες περιοχές της Ελλάδας, ακτές, δάση, βουνά, νησιά, σπήλαια, ιαματικές πηγές, προστατευόμενες οικολογικές περιοχές, μέχρι και αρχαιολογικούς χώρους. Ταυτόχρονα ο κ. Αλογοσκούφης θέλει να εισαχθεί η ΕΤΑ στο Χρηματιστήριο, ενώ φέρεται να διαφωνεί ο κ. Αβραμόπουλος!

Η ΓΚΡΙΖΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΠΑΣΙΑΚΟΥ

«Η νομιμοποίηση και των εκτός σχεδίου καταπατημένων δημοσίων εκτάσεων, και ο παράλληλος αποχαρκτηρισμός εκατομμυρίων δασικών εκτάσεων με βάση το νέο ορισμό του δάσους που εφαρμόζεται ήδη, με την εγκύκλιο 1099/26.10.04 του κ. Μπασιάκου, οδηγούν ουσιαστικά στη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων οικιστικών επεκτάσεων σε διάφορες περιοχές της χώρας και στην αναίρεση οποιουδήποτε πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού είχε προωθηθεί μέχρι σήμερα», τονίζει ο πολεοδόμος κ. Πάνος Τότσικας.

Με το πρόσχημα της ερμηνείας ασαφών διατάξεων, «η εγκύκλιος Μπασιάκου ουσιαστικά καθοδηγεί τους καταπατητές να επωφεληθούν, και μάλιστα εσπευσμένα, πριν προφτάσει το Συμβούλιο της Επικρατείας να αποφανθεί επί της προσφυγής κατά του νόμου, της Πανελλήνιας Ένωσης Δασολόγων Δημοσίων Υπαλλήλων και του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου. Ο στόχος βέβαια προφανής: η δημιουργία τετελεσμένων γεγονότων μέχρι την έκδοση της απόφασης του ΣτΕ».

Εκτός από την παραπάνω ερμηνεία, ο κ. Ευάγγελος Αποστόλου, δασολόγος και πρώην βουλευτής του ΣΥΝ, έθεσε παράλληλα, στις 3 Νοεμβρίου, και τέσσερα ερωτήματα για τη γκριζα εγκύκλιο Μπασιάκου.

1. Γιατί βιάστηκε να αχρηστεύσει τους δασικούς χάρτες, μια δουλειά που αφο-

ρούσε ενάμισι εκατομμύριο στρέμματα στο πλαίσιο του Εθνικού Κτηματολογίου, που μάλιστα βρισκόταν λίγο πριν την επικύρωσή της;

2. Γιατί βιάστηκε να καταργήσει το τεκμήριο κυριότητας του δημοσίου και μάλιστα με μια απλή φράση, εδραζόμενο σε διεθνείς συνθήκες και μια σειρά θεσμοθετήσεων που κατοχύρωναν το απαράγραπτο αυτό δικαίωμα;

3. Γιατί καλεί τους Δασάρχες να παρανομήσουν στην ανάκληση πράξεων χαρακτηρισμού εκτάσεων ως αναδασωτέων και μάλιστα με τη χρησιμοποίηση στοιχείων του 2003 ή του 1979, όταν το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος απαγορεύει τη διάθεση αυτών των εκτάσεων για άλλη χρήση και βεβαίως αναφέρεται στην αρχαιότερη πλαστική απεικόνιση που είναι το 1945;

4. Γιατί επιχειρεί με κατεπείγουσες διαδικασίες να «βολέψει» τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς, όταν είναι γνωστό ότι για την πλειοψηφία των συμβολαίων τους δεν έχει ερευνηθεί ακόμη η εγκυρότητά τους;

Η Κίνηση Πολιτών «Δάση - Δημόσια Γη - ΣΟΣ», αλλά και όλες οι αντίστοιχες κινήσεις που τάσσονται εναντίον τέτοιων προοπτικών, θεωρούν ότι τα σχέδια της κυβέρνησης και των ιδιωτικών συμφερόντων θα πρέπει να αντιμετωπιστούν συντονισμένα, από όλες εκείνες τις δυνάμεις οι οποίες υπερασπίζονται το δημόσιο συμφέρον και το φυσικό περιβάλλον.

Ιστορίες ολυμπιακής τρέλας

Σε ποιον ανήκει το μετάλλιο για την τελετή έναρξης του 2004;

Υπάρχουν καλλιτεχνικά ντόπινγκ; Φαίνεται ότι υπάρχουν. Ο Picasso έλεγε συχνά πως ο καλλιτέχνης είναι πάνω απ' όλα ένας κλέφτης που «βρίσκει» το έργο του στη παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Παράδειγμα «Οι Δεσποινίδες της Αβινιόν», που είναι μαζί το μάθημα του Σεζάν, ο Γκρέκο και η 5η σφραγίδα της Αποκάλυψης, το αφιέρωμα στα αφρικανικά ξόανα και τις μάσκες της μαύρης ηπείρου αλλά και η προσωπική ματιά του μεγάλου Ισπανού ως προς την ανατροπή των στεγανών της ακαδημαϊκής ζωγραφικής. Στην περίπτωση που εξετάζουμε εδώ, τα πράγματα είναι πολύ πιο απλά και πιο πεζά.

Λίγες φορές στη σταδιοδρομία μου έχω αισθανθεί τόσο περίεργα εξετάζοντας μια καλλιτεχνική πρόταση και μελετώντας τα στοιχεία επηρεασμού, κρυφοκοιτάγματος, ελεύθερης έμπνευσης ή απλώς μίμησης μιας πρώτης ιδέας που όμως ανήκει σε κάποιον άλλον. Γίνομαι πιο σαφής: Όπως φαίνεται από την παράλληλη παρουσίαση των μακετών της ζωγράφου Καλλιόπης Οικονομάκου και των φωτογραφιών από την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων που υπέγραψε ο Δημήτρης Παπαϊωάννου και η ομάδα του, οι ομοιότητες αμφοτέρων είναι προκλητικά εξόφθαλμες, οι ιδέες μοιάζουν παράλληλες, το σενάριο σχεδόν ταυτόσημο. Τι έχει συμβεί; Μήπως ένα, εικαστικό, μετάλλιο πρέπει τελικά να αφαιρεθεί, όπως λ.χ. συνέβη και στην περίπτωση του συμπαθέστατου και φιλότιμου Λεωνίδα Σαμπάνη;

Εδώ ο ιστορικός της τέχνης πρέπει να γίνει και ολίγον ντέτεκτιβ και να ψάξει τα πράγματα από την αρχή. Το 1998 η Καλλιόπη Οικονομάκου καταθέτει σε συμβολαιογράφο την ιδέα της για την

έναρξη των Ολυμπιακών η οποία έχει ως κεντρικό θέμα το υδάτινο στοιχείο και την ναυτοσύνη των Ελλήνων, ιδιότητα που από τις απαρχές της ιστορίας τους ενώνει μ' όλον τον κόσμο φέρνοντας πιο κοντά τους πολιτισμούς. Το αρχικό σενάριο βελτιωνόταν σταθερά, ενώ συγχρόνως με άκρο επαγγελματισμό η καλλιτέχνης ανανέωνε τα σχετικά έγγραφα στον συμβολαιογράφο, όπως μπόρεσα να διαπιστώσω. Τον Μάρτιο του 2001 η ιδέα ολοκληρώνεται και το σενάριο, με αναλυτικές περιγραφές, εποπτικούς πίνακες και γραφήματα άκρως διαφωτιστικά, κατατίθεται στους υπεύθυνους διευθυντές του 2004 Ρούλα Βαβαλέα και Αντώνη Ζαγκλακούτη. Παρίσταται και ο παραγωγός Φάνης Συναδινός. Ως τον Δεκέμβριο του 2001 η Οικονομάκου και οι βοηθοί της συνεργάζονται άψογα με

τους Βαβαλέα-Ζαγκλακούτη, για την υλοποίηση της ιδέας έναρξης η οποία θα ονομαστεί τελικά ΑΘΛΟΣ. Ο άθλος όμως επρόκειτο να συντελεστεί αλλού και κάποιοι ν' αποδειχθούν επεικώς άθλιοι, αθλιότεροι εκείνων του Ουγκώ.

Εκείνο λοιπόν τον Δεκέμβριο η Βαβαλέα συναντάται με την Οικονομάκου, τον Yves Perin της ECA 2 και τον Συναδινό και το project προχωρά κανονικά, ενώ η ιδέα –το νερό, το μικρό παιδί στο καράβι, τα τύμπανα, το τραγούδι της θάλασσας, κ.λπ.– γίνεται ευρύτερα γνωστή στην καλλιτεχνική κοινότητα.

Τον Μάιο του 2002 αιφνιδίως ανακοινώνεται το όνομα του Δημήτρη Παπαϊωάννου ως υπευθύνου της έναρξης, ενώ στη συνέχεια ο ίδιος δηλώνει σε συνέντευξή του ότι προσεκλήθη στον

2004 από τους Βαβαλέα-Ζαγκλακούτη βέβαια και η Γιάννα Αγγελοπούλου διεκδικεί τις δάφνες της επιλογής. Κάποιοι υπαινίσσονται παρέμβαση του Χρήστου Λαμπράκη υπέρ του πουλέν του. Κατόπιν η Καλλιόπη Οικονομάκου ενόψει αυτής της εξέλιξης *συναντάται* με τον Παπαϊωάννου και του ζητά να συνεργαστούν με βάση το κατατεθειμένο ήδη έργο της, πράγμα που ο Παπαϊωάννου αρνείται. Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Πολυτίμης Σκόνδρα, στελέχους εκείνη την περίοδο της εταιρείας παραγωγής STEFI, Οικονομάκου και Παπαϊωάννου συμφωνούν ότι δεν θα συνεργαστούν, παρότι το project της πρώτης έχει ήδη συζητηθεί ευρέως. Στις 6 Αυγούστου του 2004 λίγο πριν την έναρξη των Αγώνων και με βάση τις πληροφορίες που διέρρευσαν στον παγκόσμιο Τύπο με πηγή τη βρετανική *Daily Mirror* σχετικά με το «μυστικό» και την «ιδέα» της έναρξης, η Οικονομάκου εμβρόντητη διαπιστώνει περίεργες συμπτώσεις του σεναρίου αλλά και της όλης οπτικής. Για να κατοχυρωθεί έστω και την τελευταία στιγμή, αποστέλλει προς το 2004 εξώδικο έγγραφο:

«Ενώπιον παντός αρμοδίου δικαστηρίου εξώδικη δήλωση επιφύλαξης δικαιωμάτων Καλλιόπης Οικονομάκου του Δημητρίου, εικαστικού, κατοίκου Αθηνών (Μουσών 37 Κηφισιά).

Προς την Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 (Ιωλκού αρ. 8 και Φιλικής Εταιρείας, Νέα Ιωνία), όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Κοινοποιούμενη και προς το Υπουργείο Πολιτισμού (Μπουμπουλίνας 20, Αθήνα)

Κύριοι,

Τον Μάρτιο του έτους 2001 κατέθεσα επί αποδείξει στην Επιτροπή σας ολοκληρωμένη πρόταση / έργο μου για την τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 το οποίο είχα ήδη καταθέσει και σε συμβολαιογράφο.

Επακολούθησαν επικοινωνίες και συναντήσεις εμού και της ομάδας μου (διακεκριμένων καλλιτεχνών και παραγωγών) με αρμόδια στελέχη της Επιτροπής σας, μέχρι και τον Ιούλιο του έτους 2002, οι οποίες όμως δεν κατέλη-

ξαν σε κάποια συνεργασία, χωρίς τελικά να λάβω οιαδήποτε απάντηση.

Για τον λόγο αυτό και με ιδιαίτερη έκπληξη διαπίστωσα από την πρόσφατη “διαρροή” πληροφοριών για την τελετή έναρξης των Αγώνων προς την βρετανική εφημερίδα *Daily Mirror* και τηλεοπτικούς σταθμούς, ότι η εν λόγω τελετή ενσωματώνει τόσο την βασική σύλληψη του έργου μου (χρήση υδάτινης επιφάνειας και πλωτών μέσων) όσο και σημαντικές (σε βαθμό και σε έννοια) επιμέρους ιδέες μου.

Είναι αυτονόητο ότι αναμένω την τελετή έναρξεως (την επιτυχία της οποίας εύχομαι όπως κάθε Έλληνας) ώστε να προβώ σε κάθε ενέργεια για την διεκδίκηση των νομίμων δικαιωμάτων μου τα οποία ρητά επιφυλάσσω με την παρούσα.

Αρμόδιος δικαστικός επιμελητής παραγγέλλεται να επιδώσει την παρούσα όπου απευθύνεται, προς γνώση και για τις νόμιμες συνέπειες, αντιγράφοντας την ολόκληρη στην οικεία έκθεση επιδόσεως.

Επικολλήθηκε ανάλογο ένσημο ΤΠΔΑ

Αθήνα 6 Αυγούστου 2004

Ο Πληρεξούσιος Δικηγόρος».

Τη συνέχεια τη φαντάζεστε. Η Οικονομάκου βλέπει από τη τηλεόραση ότι βλέπει ολόκληρη η υφήλιος, μόνο που δεν «παίζει» το δικό της όνομα και ο άθλος της αποδίδεται σε κάποιον άλλο. Η ιστορία δεν είναι δύσκολο πια να συμπληρωθεί ως προς τα σκοτεινά της σημεία. Έγκυρες μαρτυρίες μιλάνε για τον πανικό που υπήρχε στον 2004 έξι μήνες πριν την έναρξη σχετικά με την ένδεια του προγράμματος της τελετής.

Είπαμε: κάθε έργο τέχνης είναι προϊόν κλοπής. Με μια μικρή λεπτομέρεια: ν’ αναφέρονται όλοι οι συμμετέχοντες, κατά τάξη και προσφορά.

Σε άλλη ευκαιρία διατύπωσα την προσωπική μου άποψη για την «μόδα» Παπαϊωάννου, στεναχωρώντας πολλούς από τους ενθουσιώδεις και συγκινημένους υποστηρικτές της.

Μαζί μου τότε συντάχθηκαν ελάχιστοι, όπως ο Αντ. Πανούτσος από το *Βήμα*, ο Δημήτρης Αρβανίτης, ο Διονύσης Χαριτόπουλος, ο Άγγελος Παπαδημητρίου, ο Μισέλ Φάις, ο Τάκης Θε-

οδώροπουλος, ο Γιάννης Σκαλτσάς, ο Βλάσης Κανιάρης – οι περισσότεροι εικαστικοί. Τώρα όμως το πράγμα είναι διαφορετικό. Το πρόβλημα δεν είναι αισθητικό και δεν εξαντλείται απλώς στη διατύπωση του προσωπικού γούστου ή της ιδιωτικής γνώμης. Το υλικό της Οικονομάκου που αντιπαραθέτει τις δύο προτάσεις, οδηγεί σε άλλα συμπεράσματα. Μέχρι τώρα μιλούσαμε για μια στατική εικονογράφηση των μαθημάτων τέχνης στην *Ιστορία* της Γ’ Λυκείου, για έναν Τσαρουχικό εστετισμό που πρόδιδε και τον Τσαρούχη και τον Χατζηδάκι, ή για μιαν «αξιοποίηση» των kitsch συνθέσεων ή της εικαστικής ατμόσφαιρας του Άγγελου Παπαδημητρίου μέσα όμως από έναν –αφόρητο για μένα– ελληνοκεντρικό στόμφο που αγνοούσε την τέχνη του σήμερα και που ομαδοποιούσε πράγματα ανόμοια, που ξεχνούσε λ.χ. τον Τάκι, τον Κουνέλλη ή τον Κανιάρη. Τώρα όμως τα δεδομένα αλλάζουν. Τι είναι πιο χρήσιμο για τον τόπο; Η πικρή αλήθεια ή ένας μύθος που μας βολεύει; Ο ευαίσθητος Σαμπάνης, έστω και κλαίγοντας, επέστρεψε το μετάλλιο του. Ο Παπαϊωάννου;

Ιδού τώρα κάποια παραπέρα στοιχεία:

Σημεία στα οποία ταυτίζεται το σενάριο έτσι όπως περιγράφεται στο κατατεθειμένο κείμενο του Άθλου

Α. Τα φώτα σβήνουν... Η μουσική αρχίζει και ένα μικρό ιστιοπλοϊκό καράβι με ναύτη ένα αγόρι φαίνεται από μακριά να πλησιάζει.

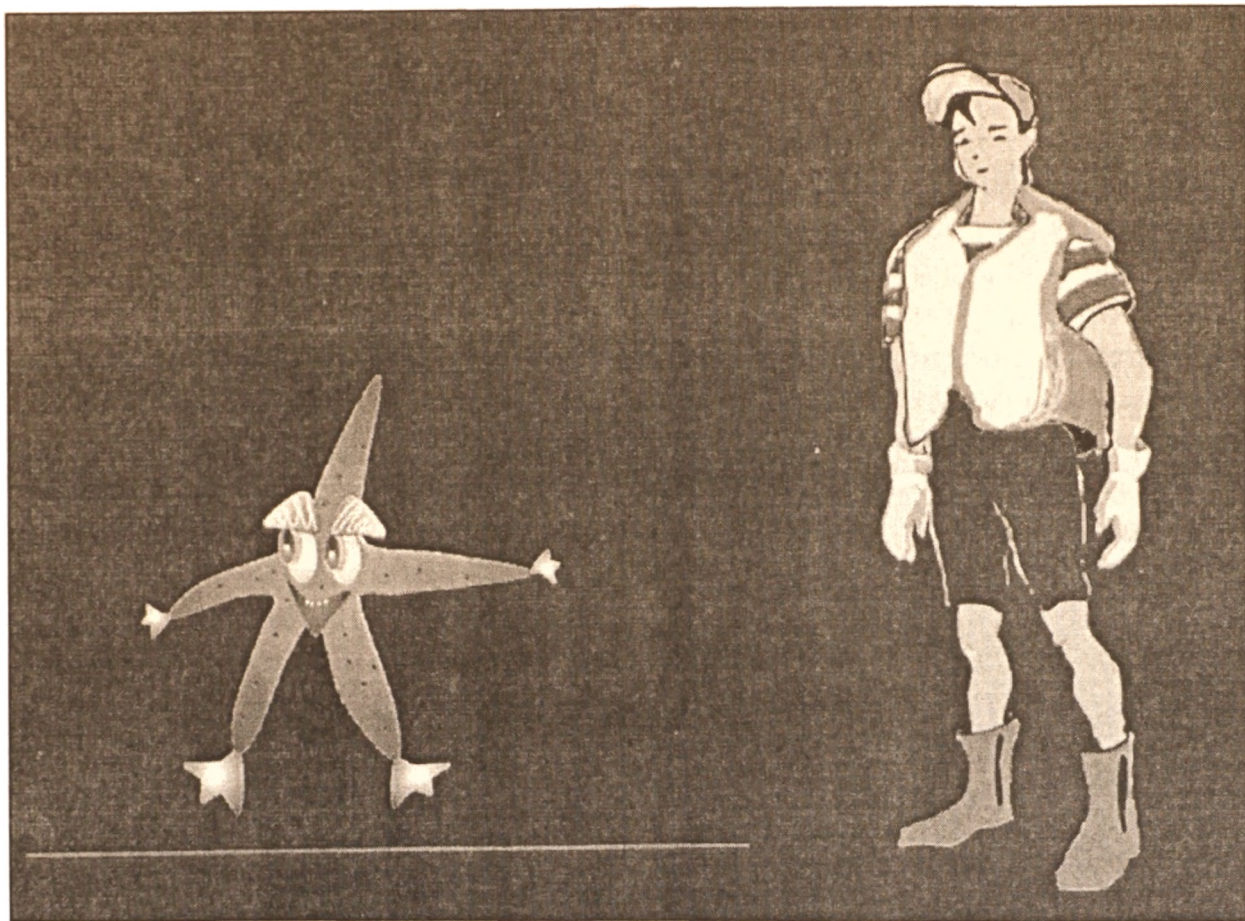
Β. Προβάλλονται εικόνες από την επίσκεψη του ανθρώπου στο διάστημα.

Γ. Ενώ τα κωπηλατικά κατευθύνονται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, ακούγεται το τραγούδι της θάλασσας που αποτελεί και το κεντρικό μουσικό θέμα του έργου.

Ο κόσμος του βυθού φαίνεται να καλωσορίζει τα ταξίδια...

Δ. Ο ήχος από τα τύμπανα αυξάνεται συνεχώς και φθάνει σε ένα σημείο όπου γίνεται δυνατός και επιβλητικός...

Μετά την απαρίθμηση αυτών των γεγονότων και την αντιπαραθέση των εικόνων, για ποιον τελικά χτυπούν τα τύμπανα;

ΕΝΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΘΡΪΛΕΡ

Τελικά σ' αυτό το εικαστικό θρίλερ αυτοί που φταΐνε λιγότερο είναι οι εμπλεκόμενοι καλλιτέχνες. Αντίθετα οι γραφειοκράτες του 2004 και οι λοιποί ανευθυνοϋπεύθυνοι έχουν σαφώς λερωμένη τη φωλιά τους. Και τούτο γιατί αφενός δεν σεβάστηκαν το απόρρητο της πρότασης της κ. Οικονομάκου και αφετέρου γιατί δεν προστάτευσαν έναν καλλιτέχνη τόσο γνωστό όσο είναι ο Δημήτρης Παπαϊωάννου. Η αντιπαραβολή των εικόνων μιλάει από μόνη της και βέβαια δεν είναι εδώ το ζήτημα. Η κ. Οικονομάκου δεν ζητάει αποζημίωση, δεν αμφισβητεί το καλλιτεχνικό έργο του Παπαϊωάννου, δεν θέλει ν' αμαυρώσει το glamour της τελετής έναρξης. Απλώς θέλει οι υπεύθυνοι του 2004 να παραδεχθούν τα εξόφθαλμα και να την δικαιώσουν τουλάχιστον ηθικά. Κι όμως η απάντηση του Αντώνη Ζαγκλακούτη, διευθυντή τελετών του Αθήνα 2004, σε αντίθεση με την αμηχανία του Παπαϊωάννου υπήρξε τουλάχιστον προσβλητική. Κι αυτό γιατί ούτε λίγο ούτε πολύ ισχυρίστηκε ότι: «Από την ανοικονόμητη πρόταση της κ. Οικονομάκου θα μπορούσε κανείς διαστροφικά και με αρκετή προσπάθεια, ν' απομονώσει δύο τρία στοιχεία και να θεωρήσει ότι έχουν κάτι κοινό με αντίστοιχα στοι-

χεία της τελετής. Αυτό θα μπορούσε ίσως να συμβεί αν ο κ. Παπαϊωάννου είχε καθ' οιονδήποτε τρόπο γνώση της πρότασης της κ. Οικονομάκου. Όμως αυτό δεν συνέβη ποτέ».

Στη θέση του κ. Ζαγκλακούτη θα ήμουν περισσότερο προσεκτικός και λιγότερο αφοριστικός γιατί η αλήθεια είναι αλλιώς. Συνεχίζει πάντως ο παράγων: «Τα σημεία που “αναγνωρίζει” η κ. Οικονομάκου ως στοιχεία της δικής της πρότασης είναι τα “πρωτότυπα” τύμπανα, το καραβάκι, η γυναίκα-θάλασσα... η υδάτινη σκηνή... Αυτή την υδάτινη σκηνή εισήγαγε (ο Δ. Παπαϊωάννου) για πρώτη φορά το 1992 στην παράστασή του “Μήδεια”... Σε ό,τι αφορά τη γυναίκα με το τεράστιο φόρεμα που ανυψώνεται, αν η κ. Οικονομάκου παρακολουθούσε τον χώρο στον οποίο διεκδικεί μια θέση, θα θυμόταν ότι ακριβώς το ίδιο στοιχείο, με τον ίδιο τρόπο, παρουσίασε ο κ. Παπαϊωάννου στην όπερά του “Ελένη” στο Μέγαρο Μουσικής το 1999. Συνεπώς ο κ. Παπαϊωάννου αντέγραψε τον εαυτό του (sic)».

Ίδου λοιπόν το μείζον αισθητικό ζήτημα που θέτει ο ειδήμων κ. Ζαγκλακούτης (αντιγράφοντας πάντως την «Κριτική της Κριτικής Δύναμης» του συναδέλφου του Καντίου): ποιος πρωτοχρησιμοποίησε νερό επί σκηνής; Σε ποιον

πρωτοανήκει η ιδέα ενός παιδιού σ' ένα καραβάκι; Η κότα έκανε τ' αβγό ή αντίστροφως; Έτσι αν σκεφθούμε, φτάνουμε άκοπα έως τον κατακλυσμό. Κι ακόμη πιο παλιά. Εκεί να δεις νερό! Αν όμως σοβαρευτούμε, θα θυμηθούμε τις παραστάσεις του Bob Wilson –είχαν οι πιο πρόσφατες και τα «Τύμπανα» του Ξενάκη!– αλλά και την «Σκοτεινή Μητέρα-Νύχτα» που υψώθηκε στη σκηνή του Εθνικού αλλά και του Ανοιχτού Θεάτρου για τις ανάγκες του έργου «Προς Ελευσίνα» του Παύλου Μάτεση (σκηνοθεσία Κοραή Δαμάτη και Γιώργου Μιχαηλίδη). Απ' την άλλη η «Ελένη» στο «θείο» λιμνέτο του Χρήστου Λαμπράκη είχε ως σκηνογράφο τον Διονύση Φωτόπουλο, αν δεν μας απατά η ασθενής μας μνήμη. Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς ότι δάνεια και αντιδάνεια, διάλογοι και επιρροές ανάμεσα στους καλλιτέχνες βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Θυμηθείτε σχετικά τη φράση του Picasso στην αρχή του κειμένου μας. Όμως άλλο οι δοκησιοφισμοί κι άλλο η πραγματικότητα: η κ. Οικονομάκου εγκალεί τον 2004 για ένα συγκεκριμένο σενάριο και μιαν εξειδικευμένη τεχνοκρατική εφαρμογή. Για μια ξεκάθαρη ιδέα, την οποία υποστηρίζουν σαφείς εικαστικές λύσεις. Αυτού του συνολικού project την πατρότητα διεκδικεί και επ' αυτού θέλει ν' αποκατασταθεί. Ουδείς, τέλος, διεκδικεί τις όποιες δάφνες του κ. Παπαϊωάννου.

Απ' την άλλη, αν δεν ενδιέφερε τον κ. Ζαγκλακούτη η ιδέα της κ. Οικονομάκου, τι στο διάβολο συζητούσε μαζί της όλον αυτόν τον καιρό και γιατί ενδιαφερόταν τόσο να συμμαζευτεί η «ανοικονόμητη» πρότασή της; Μήπως ο ίδιος εκθέτει τον εαυτό του με τα όσα υποστηρίζει; Μήπως η πρόταση της κ. Οικονομάκου ήταν κοινό μυστικό και ανοιχτή τράπεζα ιδεών για όλο το 2004;

Γιατί εδώ βρίσκεται το ζήτημα. Και το ζήτημα είναι λίαν σοβαρό: Ποιος προστατεύει, με άλλα λόγια, το πνευματικό προϊόν στην Ελλάδα και πόσο ασφαλής μπορεί να αισθάνεται ένας δημιουργός στα χέρια των ποικίλων «φορέων» ή αμφορέων;

Μη βιαστείτε ν' απαντήσετε.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ.

«Να απαιτήσουμε από τους ανθρώπους της δημοσιογραφίας ένα ήθος...»

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 το γερμανικό έθνος προσπαθούσε να ξανασταθεί στα πόδια του και να επουλώσει τις πληγές του πολέμου. Το 1953 έβγαιναν στον αέρα τα πρώτα προγράμματα του ραδιοφώνου της «Ντόιτσε Βέλλε», για να ακολουθήσουν μετά από ένα χρόνο προγράμματα στην αγγλική, γαλλική, ισπανική και πορτογαλική γλώσσα. Ένας μεγάλος ραδιοηλεκτρονικός οργανισμός ξεκινούσε μια πορεία γνωριμίας με τους όλους λαούς της Γης. Η πρώτη ελληνική εκπομπή του

σταθμού ακούστηκε το 1964, ενώ η στιγμή της καταξίωσης φτάνει στην περίοδο της απριλιανής Δικτατορίας, οπότε μέσα από τα προγράμματα της Deutsche Welle σφυροκοπείται η χούντα και εκατομμύρια είναι οι ακροατές που περιμένουν να ακούσουν καθημερινά τις εκπομπές της. Ο διευθυντής της Deutsche Welle κ. Έρικ Μπέτερμαν στη συνέντευξη που ακολουθεί αναφέρεται στον ρόλο του ραδιοφώνου και στην έννοια της αντικειμενικότητας στα ΜΜΕ.

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Για ποιο λόγο, πιστεύετε, τα ραδιοηλεκτρονικά προγράμματα της Deutsche Welle γνωρίζουν εδώ και πολλά χρόνια μια τόσο μεγάλη απήχηση διεθνώς;

— Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οι αρχές της νέας Ομοσπονδιακής Γερμανίας αναζήτησαν τρόπους για να προβάλλουν το καινούργιο της πρόσωπο στο εξωτερικό. Επίσης δεν πρέπει να αγνοήσουμε και το γεγονός ότι από το 1919 η Γερμανία είχε εγκαταλείψει την αποικιοκρατική της πολιτική. Έχει ακόμη το πλεονέκτημα να διαθέτει μια μεγάλη πολιτισμική παράδοση, όντας παράλληλα μια ισχυρή οικονομική δύναμη. Αμέσως μετά τον πόλεμο η Γερμανία υιοθέτησε ένα σύστημα συνεννόησης και διαπραγμάτευσης εργοδοσίας και εργαζομένων, πάνω στο οποίο στηρίχθηκε το οικονομικό θαύμα της χώρας επειδή ακριβώς προέκυψαν συνθήκες συναίνεσης. Αυτοί οι λόγοι είναι οι βασικότεροι που εξηγούν το παγκόσμιο ενδιαφέρον για την Γερμανία και φυσικά για ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα που προέρχεται από αυτή τη χώρα. Αμέσως μετά τον πόλεμο και το τραύμα του Ναζισμού δημιουργήθηκε ένα πολύπλοκο σύστημα αυτοελέγχου της δημοσιογραφίας, ώστε το κάθε θέμα να προσεγγίζεται υποχρεωτικά από πολλές πλευρές πλησιάζοντας πιο κοντά στην αντικειμενικότητα. Οι ελληνικές εκπομπές της Deutsche Welle και ο ρόλος που αυτή έπαιξε στα ελληνικά πράγματα κατά τη διάρκεια της Δικτατορίας λειτούργησαν ως πρότυπο για να εφαρμοσθούν παρόμοια προγράμματα και σε άλλες χώρες οι οποίες γνώρισαν ανάλογες πολιτικές κρίσεις.

• Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης όπου η τηλεόραση έχει κυριαρχήσει, με ποιο τρόπο το ραδιόφωνο θα μπορέσει να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικό;

— Το ραδιόφωνο διαθέτει ένα πλεονέκτημα σε σχέση με την τηλεόραση, κυρίως σε ό,τι αφορά αυτή τη σχοινοβασία ανάμεσα στη μετάδοση της πληροφορίας και τη μετάδοση περιεχομένων και πολιτιστικών συμφραζομένων. Γιατί για το ραδιόφωνο αυτό είναι πιο απλό σε σχέση με όσα πρέ-

πει να κάνει η τηλεόραση. Υπάρχει ένας θύλακας μέσα στην ενημέρωση που το ραδιόφωνο μπορεί να καλύψει πληρέστερα και εγκυρότερα από την τηλεόραση, η οποία θα βιαστεί να στείλει την εικόνα της σε όλο τον κόσμο. Θα έλεγα ότι το ραδιόφωνο είναι ο καλύτερος διαμεσολαβητής ανάμεσα σε περιοχές ή μικρές ομάδες από τη χώρα που στέλνει ένα γεγονός προς τη χώρα που το δέχεται. Π.χ. η ζωή στη Βαυαρία είναι ένα θέμα που δεν αφορά ποτέ την τηλεόραση. Όμως το ραδιόφωνο μπορεί να μεταδώσει στιγμές αυτής της καθημερινότητας πολύ πιο εύκολα και σε πολύ πιο διαφορετικά μεταξύ τους κοινά. Στο ραδιόφωνο μπαίνουμε σταδιακά στα ψηφιακά βραχέα, τα οποία είναι δύσκολο να παρεμποδίσει ένα οποιοδήποτε δικτατορικό καθεστώς με την παρεμβολή παρασίτων.

• Η τηλεόραση αποτελεί μια απειλή για την ίδια την δημοκρατία λόγω του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιεί τη δύναμή της;

— Δεν είναι υποχρεωτικά αναπόφευκτο να υπάρξει μια τέτοια εξέλιξη. Θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη σε μια τέτοια περίπτωση και ο παράγοντας δημοσιογράφοι. Πρέπει να απαιτήσουμε από τους ανθρώπους της δημοσιογραφίας ένα συγκεκριμένο ήθος και όχι η ανάγκη για ταχύτερη μετάδοση μιας είδησης να υποσκελίζει την ψυχραιμότερη εξέταση του γεγονότος. Και η εικόνα φυσικά είναι ένα υλικό προς εκμετάλλευση. Χρέος των δημοσιογράφων είναι να εργασθούν σε αυτή την περίπτωση με ήθος.

• Πώς ορίζεται η έννοια της αντικειμενικότητας; Το να επιδιώκεις να εργασθείς με βάση ένα συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο σημαίνει ότι απομακρύνεσαι από τις ανάγκες της πραγματικότητας;

— Βεβαίως και δεν υπάρχει μια έννοια απόλυτης αντικειμενικότητας, αφού σε αυτή υποχρεωτικά παρεμβάλλεται ο υποκειμενικός παράγοντας του δημοσιογράφου. Όταν μιλώ για αντικειμενικότητα, εννοώ ότι όποια άποψη και να έχει ο δημοσιογράφος που μεταδίδει το κείμενο ή την εικόνα από το ραδιόφωνο, πρέπει να δώ-

σει τη δυνατότητα και σε αυτόν που δεν έχει την ίδια γνώμη με κείνον να μιλήσει και να αφήσει μετά τον ακροατή ή αναγνώστη να βγάλει τα συμπεράσματά του. Η δεύτερη προϋπόθεση για την αντικειμενικότητα είναι ασφαλώς να υπάρχει και η πολυφωνία στον χώρο των ΜΜΕ.

• Όσον αφορά τις εξελίξεις στην ΕΕ, με ποιο τρόπο η Deutsche Welle συνέβαλε στην ενημέρωση του κόσμου σχετικά με το ευρωπαϊκό σύνταγμα;

— Το θεωρούμε υποχρέωσή μας να συμβάλλουμε στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Θα θέλαμε π.χ. να συμπεριληφθεί στο ευρωπαϊκό σύνταγμα —όπως ισχύει και στο γερμανικό— το άρθρο 5 που διασφαλίζει την αντικειμενικότητα και τον πλουραλισμό των ΜΜΕ. Από κει και πέρα όμως τίθεται και ένα ζήτημα προσωπικής συμβολής του κάθε δημοσιογράφου σε μια τέτοια πορεία.

• Όσον αφορά τις διαδικασίες για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων Τουρκίας-ΕΕ, εκτιμάτε ότι η χώρα αυτή συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για να ενσωματωθεί στην ευρωπαϊκή οικογένεια;

— Είμαι υπέρ της έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία. Πιστεύω ότι συμφέρει την Ευρώπη, μια μουσουλμανική χώρα, αλλά με μη κοσμικό πολιτικό και κοινωνικό καθεστώς, να προσεγγίσει όσο γίνεται περισσότερο την Ευρώπη. Μας συμφέρει να μην διολισθήσει σε ένα ακραίο ισλαμικό χώρο, αλλά για την ώρα δεν πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις και έχει να ακολουθήσει ακόμη μια μακριά πορεία. Και μια και μιλάμε για την κατάσταση των ΜΜΕ, βρίσκεται πολύ πίσω σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Ο στρατιωτικός παράγοντας διαδραματίζει τον δικό του ρόλο και στο χώρο της δημοσιογραφίας. Είναι ορατά πολλά κενά στον τρόπο λειτουργίας της δημοκρατίας στη χώρα αυτή. Αλλά επειδή υπάρχουν αυτά τα κενά πρέπει να μπορούμε σε μια μακριά πορεία διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια της οποίας όλα αυτά τα κενά θα είναι και προς το δικό μας συμφέρον να καλυφθούν.

Τα Θεμέλια της Ευρώπης¹

του Γ.Θ. Δασκαρόλη, ομότιμου Καθηγητή Νομικής

Στο προοίμιο του Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως οι υπογράφωντες δηλώνουν ότι συμφώνησαν για την υπογραφή του εμπνεόμενου από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομία της Ευρώπης, οι αξίες της οποίας εξακολουθούν να αποτελούν ζωντανή πραγματικότητα, έχουν θεμελιώσει στη ζωή της κοινωνίας την αντίληψή της για τον κεντρικό ρόλο του ανθρώπου και των απaráβατων και αναφαίρετων δικαιωμάτων του. Και σκέπτεται κανείς ότι το προοίμιο θα ήταν ελκρινέστερο εάν, αντί μιας κάπως αόριστης και γενικής αναφοράς στη θρησκευτική κληρονομία, γινόταν μια σαφής και ρητή αναφορά στις χριστιανικές καταβολές του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Έστω και εάν στην ιστορική θεώρηση, αλλά και στη σύγχρονη εκτίμηση αυτού του πολιτισμού δεν είναι καθόλου λίγα τα φαινόμενα αποκλίσεων, άλλοτε γενικότερα, άλλοτε ειδικότερα, άλλοτε επισημότερα, περιβεβλημένα μάλιστα με το κύρος της εξουσίας, άλλοτε ανεπίσημα, από αυτά που δίδαξε ο Χριστός. Και το ακόμη χειρότερο, έστω και εάν είναι αληθινό, ότι έγιναν και εγκλήματα εν ονόματι αυτής της διδασκαλίας. Γιατί το θέμα δεν αναφέρεται στο ό,τι νόθο είχε την παρουσία του στην ιστορία της Ευρώπης, αλλά στο ό,τι γνήσιο και αληθινό, συχνά παρά τη θέληση των εχόντων την εξουσία, μίλησε στους λαούς της Ευρώπης και ανέπτυξε τις αξίες τους. Όπως εύστοχα έχει παρατηρηθεί, δεν ευθύνεται ο Χριστιανισμός αν κάποιος τον καπηλεύθηκαν, γιατί με την ίδια λογική θα λέγαμε π.χ. ότι ευθύνεται το ιδεώδες της κοινωνικής δικαιοσύνης, διότι στο όνομα του καθεστώτα έστειλαν εκατομμύρια ανθρώπους στο εκτελεστικό απόσπασμα ή στα στρατόπεδα τύπου γκούλαγκ.²

Δεν είναι ένα και δύο τα σημεία όπου είναι εμφανής η επιρροή της χριστιανικής διδασκαλίας στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών αξιών. Μάλιστα όχι και της χριστιανικής διδασκαλίας, αλλά θα έλεγε κανείς αποκλειστικώς ή έστω κυρίως αυτής. Εν πρώτοις, σε αυτό το οποίο αποτέλεσε και αποτελεί τη βάση της δημοκρατίας, η οποία είναι συνιστώσα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Όπως ακριβώς αναφέρεται

στο προαναφερθέν προοίμιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, οι αξίες της Ευρώπης έχουν θεμελιώσει στη ζωή της κοινωνίας την αντίληψή της για τον κεντρικό ρόλο του ανθρώπου. Και εν συνεχεία σημειώνεται ότι η ενοποιημένη Ευρώπη επιθυμεί να βαθύνει τον δημοκρατικό χαρακτήρα και τη διαφάνεια του δημόσιου βίου της. Αλλά είναι δυνατόν να αμφισβητηθεί ότι θεμέλιο και εγγύηση της δημοκρατίας είναι ο σεβασμός προς το ανθρώπινο πρόσωπο; Και βεβαίως οι ιδέες του Διαφωτισμού, στους σχετικώς νεότερους χρόνους, και συμπεράσματα από τον αρχαίο ελληνικό στοχασμό επηρέασαν την ευρωπαϊκή αντίληψη για τον άνθρωπο, και ειδικότερα για τον πολίτη. Στη ρίζα όμως του σεβασμού προς το ανθρώπινο πρόσωπο ευρίσκεται η χριστιανική ανθρωπολογία, σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος, ο κάθε άνθρωπος, ανεξαρτήτως φύλου, εθνικότητας, ηλικίας, μορφώσεως, οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως, είναι «εικόν του Θεού» (Γένεσις 1,26), πρόσωπο –όχι απλώς ένα «άτομο»– «δι' ο Χριστός απέθανε» (Α Κορινθ. 8,11, βλ. και Ρωμ. 14,15). Και συμπέρασμα αυτής της πεποιθήσεως συνιστά η περίφημη ρήση του Αποστόλου Παύλου, στο πρόσωπο του οποίου συναντώνται η Αθήνα, η Ρώμη και η Ιερουσαλήμ, κατά την οποία: «ουκ ένι Ιουδαίος, ουδέ Έλλην, ουκ ένι δούλος, ουδέ ελεύθερος, ουκ ένι άρσεν και θήλυ, πάντες γαρ υμείς εις εστέ εν Χριστώ Ιησού» (Γαλ. 3,28).³ Και αυτός ο χωρίς διακρίσεις σεβασμός προς το ανθρώπινο πρόσωπο είχε ως αποτέλεσμα να διατυπωθούν σκέψεις για ισονομία επαναστατικές, γιατί ευρίσκοντο σε πλήρη αντίθεση με τις νομικές αντιλήψεις των σχετικώς πρώτων αιώνων της εμφανίσεως του Χριστιανισμού. Η θέση αυτή της χριστιανικής διδασκαλίας απέναντι στον άνθρωπο δεν συνιστά μόνο στοιχείο των καταβολών του ευρωπαϊκού πολιτισμού, αλλά και για τώρα και για το μέλλον επιταγή μεγίστης σημασίας, η τήρηση της οποίας συνιστά και εγγύηση για την ύπαρξη μορφών οργανώσεων του πολιτικού βίου των λαών όπως είναι η αληθινή δημοκρατία. Γιατί όσα συνέβησαν στον ευρωπαϊκό και γενικότερα στον καλούμενο δυτικό κόσμο τους τελευταίους αιώνες, υπενθυμίζουν

ότι δεν είναι τόσο δύσκολο, εν ονόματι διαφόρων ιδεολογιών, ίσως μάλιστα μεταξύ των θεωρητικώς αντιμαχομένων, ακόμη και σε χώρες όπου η «κουλτούρα» είναι στην ακμή της, να χαθεί ο άνθρωπος και να αντικατασταθεί από το «άτομο» ως υποδιαίρεση της ανθρώπινης μάζας.⁴

Αλλά βεβαίως δεν είναι ο σεβασμός γενικότερα προς το ανθρώπινο πρόσωπο, οποιοδήποτε ανθρώπινο πρόσωπο, το μόνο το οποίο προσέφερε η χριστιανική διδασκαλία στις βάσεις του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Υπάρχουν και άλλα, ένα μέρος των οποίων απορρέει ακριβώς από αυτόν τον σεβασμό. Στον νομικό μας πολιτισμό, όπως διαπιστώνεται ειδικότερα από τους ερευνητές του οικογενειακού δικαίου, και στις ρυθμίσεις του νόμου και στην εφαρμογή των, καθοριστική σημασία έχει το συμφέρον του ανήλικου παιδιού. Όπως παρατηρείται, το σύγχρονο οικογενειακό δίκαιο είναι «παιδοκεντρικό». Από πού όμως απορρέει αυτό το ενδιαφέρον για το παιδί, το πιο αδύνατο των μελών της κοινωνίας; Όσο και αν αναζητήσει κανείς σε άλλες θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή, ειδικότερα, στην προσφορά της αρχαίας ελληνικής σοφίας ή του ρωμαϊκού δικαίου, δεν θα εύρει λόγια όπως εκείνα τα οποία είπε ο Ιδρυτής της Χριστιανικής Εκκλησίας όταν έφεραν κοντά Του παιδιά, τα οποία μάλιστα οι μαθηταί Του προσπάθησαν να απομακρύνουν: «Άφετε τα παιδιά έρχεσθαι προς με [...] των γαρ τοιούτων εστίν η βασιλεία του Θεού [...] και εναγκαλισάμενος αυτά κατηυλόγει τεθείς τας χείρας επ' αυτά» (Μάρκ. 10, 13-16, βλ. και Ματθ. 18, 2-6, Λουκά 18,16). Και αλλού: «Λαβών παιδίον έστησεν αυτό εν μέσω αυτών και εναγκαλισάμενος αυτό είπεν αυτοίς, ος εάν εν των τοιούτων παιδίων δέξηται επί τω ονόματι μου, εμέ δέχεται και ος εάν εμέ δέξηται, ουκ εμέ δέχεται, αλλά τον αποστειλάντά με» (Μαρκ. 9, 36-37, βλ. και Ματθ. 18,5, Λουκά 9,48). Ο εναγκαλισμός από τον Ιησού σήμαινε πολλά για το μέλλον της θέσεως του παιδιού.

Μάταιη θα ήταν η αναζήτηση για τη γυναικα θέσεως τόσο τιμητικής όπως αυτή την οποία της προσέφερε ο Χριστιανισμός, αμέσως ήδη από την εμφάνισή του. Μάλιστα εντελώς επαναστατικά, εάν κρί-

νει κανείς αντιλήψεις του δικαίου εκείνης της εποχής. Ήδη η παρουσία στην Καινή Διαθήκη του προσώπου της Μαρίας, μητέρας του Ιησού Χριστού, ο ρόλος της οποίας κατά τη χριστιανική διδασκαλία υπήρξε αποφασιστικός για τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους, ανέβασε ψηλά τη θέση της γυναίκας. Είναι η Παναγία Θεοτόκος, η παρθένος και μητέρα, η γυναίκα, την οποία περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη οι λαοί της Ευρώπης, πολλοί από τους οποίους υπήρξαν κάποτε «βάρβαροι», τραγούδησαν και ύμνησαν με τα αριστουργήματα της τέχνης των, στην ποίηση και στη μουσική των, στις εικαστικές τέχνες και στην αρχιτεκτονική των. Έπειτα είναι η παρουσία της γυναίκας στα γεγονότα της ιστορίας της σωτηρίας, όπως αυτή μας παρεδόθη με τα κείμενα των Ευαγγελίων. Μεγάλη εντύπωση έχει δημιουργήσει το γεγονός, ότι ένας, όπως χαρακτηρίσθη, από τους πλέον καταπληκτικούς διαλόγους της Καινής Διαθήκης είναι εκείνος του Ιησού Χριστού με τη Σαμαρείτιδα (Ιωάν. 4,5 επ.). Όχι με έναν άνδρα και μάλιστα μορφωμένο, θα λέγαμε στην εποχή μας, αλλά με μια απλή γυναίκα –οι μαθηταί «εθαύμασαν ότι μετά γυναικός ελάλει»– και μάλιστα ήθους όχι τόσο «εν τάξει». Και όμως σε αυτή τη γυναίκα ελέγχθησαν μεγάλες θεολογικές αλήθειες, που, από όσα γνωρίζουμε, ως μη ειδικοί, ποτέ δεν τις είχε μέχρι τότε ακούσει ο κόσμος. Ας μη λησμονούμε έπειτα, ότι το μήνυμα του γεγονότος της Αναστάσεως, επί του οποίου θεμελιώνεται ολόκληρη η χριστιανική πίστη, το έλαβαν πρώτα γυναίκες, οι «μυροφόρες», όταν οι άνδρες μαθηταί ήσαν φοβισμένοι και απελπισμένοι. Δεν είναι λίγα τα σημεία όπου η χριστιανική διδασκαλία προβάλλει τη σημασία και την αποστολή της γυναίκας.⁵

Έχει παρατηρηθεί ότι ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος είναι, καθ' όσον γνωρίζουμε, ο πρώτος εκκλησιαστικός συγγραφέας ο οποίος εισάγει τον όρο «ισότης» και ο οποίος καταφεύγει για την εξήγησή του σε θεολογικούς όρους οι οποίοι σε εκείνη την εποχή χρησιμοποιούντο για τη δήλωση και την ομοουσιότητα της κατά φύσιν σχέσεως του Υιού προς τον Πατέρα.⁶ Όπως τονίζει ο πατήρ της Εκκλησίας, «ου γαρ εν ανδράσι τα των χαρισμάτων εισήκει μόνον, αλλά και εις το γυναικείον διέβαινε φύλον».⁷ «Ει γαρ και υποτέτακται ημίν η γυνή, αλλ' ως γυνή, αλλ' ως ελευθέρα και ομότιμος. Και ο Υιός δε, ει και υπήκοος γέγονε τω Πατρί, αλλ' ως Υιός Θεού, αλλ' ως Θεός».⁸ Και αυτά δεν έμειναν απλώς στη διδασκαλία, αλλ' ο σεβασμός και η τιμή προς τη γυναίκα, που

απορρέουν από την Καινή Διαθήκη, έπρεπε να συναντήσουν και αντιμετώπισουν άλλες θέσεις και μάλιστα εκφραζόμενες σε κανόνες της εννόμου τάξεως, κατάλοιπα ενός παρελθόντος μη χριστιανικού. Ενδεικτικώς σημειώνουμε ότι, καθ' όσον αφορά τις σχέσεις των γονέων με τα παιδιά των, ίσχυε στο ρωμαϊκό δίκαιο η «πατρική εξουσία» (*patria potestas*), εξουσία την οποία είχε μόνον ο πατέρας. Έναντι της προνομιακής θέσεως την οποία παρείχε στον άνδρα η ισχύουσα τότε ρωμαϊκή νομοθεσία, ο άγιος Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός αντιτάσσει: «Άνδρες ήσαν οι νομοθετούντες, δια τούτο κατά γυναικών η νομοθεσία επεί και τοις πατράσιν υπ' εξουσίαν δεδώκασι τα τέκνα, το δε ασθενέστερον, αθεράπευτον είασαν. Θεός δε ουχ ούτως, αλλά Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου, ήτις εστί εντολή πρώτη, ίνα ευ σοι γένηται, εν επαγγελίαις κειμένη... Οράτε το ίσον της νομοθεσίας... Ομοίως εξ ανδρός και γυναικός γεγόναμεν, εν χρέος παρά των τέκνων τοις γονεύσιν οφείλεται».⁹ Σημειωτέον ότι καθ' όσον αφορά την ισότητα των φύλων, χρειάσθηκαν από τότε δεκαέξι αιώνες για να υπάρξουν σχετικές τροποποιήσεις στις ευρωπαϊκές νομοθεσίες.

Αυτά τα οποία ενδεικτικώς αναφέρθηκαν, είτε το θέλουμε είτε δεν το θέλουμε, ευρίσκονται στις καταβολές του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Γι' αυτά τον λόγο έχει η ιστορία. Το πρόβλημα όμως έγκειται στο εάν θέλουμε και στο μέλλον να είναι, και μάλιστα και όλο σε περισσότερη έκταση, στηρίγματα της πορείας μας. Εάν δεν θελήσει να στηριχθεί η δημοκρατία της Ενωμένης Ευρώπης σε αυτά, που έχουν τόσα να μας πουν με διαχρονική επικαιρότητα, εάν δεν στραφεί στις ρίζες της, εάν δεν λάβει από αυτές το νόημα της συνοχής της και το νόημα της υπάρξεώς της, θα υποστεί μια δραματική κρίση ταυτότητας και θα αναζητήσει στήριξη. Που όμως θα στηριχθεί; Την απάντηση την έδωσε, όπως είναι γνωστό, ο Τ.Σ. Έλιοτ, μια μεγάλη ποιητική φυσιογνωμία του αιώνας που πέρασε, του αιώνας των παγκοσμίων πολέμων και των ολοκληρωτισμών: «Δεν πιστεύω ότι ο πολιτισμός της Ευρώπης θα μπορούσε να επιβιώσει ύστερα από μια ολοκληρωτική εξαφάνιση της Χριστιανικής Πίστης. Και την πεποίθησή μου αυτή τη διαμόρφωσα όχι μόνο επειδή εγώ είμαι χριστιανός, αλλά και ως μελετητής της κοινωνικής βιολογίας. Αν ο Χριστιανισμός εξαφανιστεί μια μέρα, τότε ολόκληρος ο πολιτισμός μας θα εξαφανιστεί».¹⁰

Και όλοι, ποιμένες και μη της Εκκλησίας, έχουμε ο καθένας το μερίδιο της ευθύνης του, αρχίζοντας ο καθένας από

την προσωπική του βιοτή. Ειδάλλως, η δύση του δυτικού πολιτισμού του Όσβαλντ Σπένγκλερ δεν φαίνεται να είναι τόσο μακριά...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στο παρόν άρθρο συνεργάστηκε η Μαριλένα Δασκαρόλη, προς την οποίαν εκφράζω τις ευχαριστίες μου.
2. Κ. Χολέβας, Επιστολή στην *Καθημερινή*, 10-8-2003.
3. Βλ. γενικότερα επί του θέματος Δ. Λιαρομμάτη, «Τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και ο Χριστιανισμός», *Ακτίνες* (1996), σ. 47-52, 87-91, 165-168, 192-202.
4. Σημειώνεται ότι ακόμη και ένας από τους σημαντικότερους διανοητές, στους αντίποδες της χριστιανικής ομολογίας, ο Καρλ Μαρξ, είχε διαγνώσει ότι η ατομικότητα συνιστά μη επαρκές στάδιο της πολιτικής ολοκληρώσεως του ανθρώπου, βλ. Karl Marx, «Zur Judenfrage», στο Karl Marx (επιμ. S. Landshut), *Die Frühschriften*, Στουτγάρδη 1953, σ. 171-207. Θα ήταν ίσως χρήσιμο σήμερα, να στοχασθούμε, βασισμένοι στις διαπιστώσεις του Μαρξ, πού μπορεί να οδηγήσει η αποποίηση της εννοίας του προσώπου –όπως μας έχει παραδοθεί στον ευρωπαϊκό πολιτισμό από τον Χριστιανισμό– προς όφελος του ανταγωνιστικού «ατόμου».
5. Βλ. ενδεικτικά Π. Ευδοκίμοφ, *Η γυναίκα και η σωτηρία του κόσμου - La femme et le salut du monde*, 1958, και το τεύχος του περιοδικού *Ακτίνες* Ιανουαρίου 1944, αφιερωμένο στη γυναίκα και τα προβλήματά της.
6. Στ. Παπαδοπούλου, *Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος*, Β, 1999, σ. 333.
7. Ιωάννης Χρυσόστομος, «Ομιλία εις Ησαΐαν» Η 2, *Patrologia Graeca* 56,92.
8. Ιωάννης Χρυσόστομος, «Ομιλία ΚΣΤ 2 εις Α Κορ.», *Patrologia Graeca* 61, 214-216.
9. Γρηγόριος Ναζιανζηνός, «Λόγος ΑΖ», *Patrologia Graeca* 36, ΣΤ 289.
10. Τ.Σ. Έλιοτ, *Η ενότητα του ευρωπαϊκού πολιτισμού*, μετάφραση Ε.Ν. Μόσχου, 1990, σ. 68. Μπορούμε να σημειώσουμε ότι η χριστιανική παράδοση διαπερνά διαχρονικά το σύνολο σχεδόν των εκφάνσεων του ευρωπαϊκού πολιτισμού και εμφανίζεται ποικιλοτρόπως. Ακόμη και τα κινήματα του '68, που αξίωσαν για τον άνθρωπο την διεκδίκηση της ελευθερίας και αξιοπρεπείας του, δεν απηχούν την χριστιανική διδασκαλία; Έτσι, έχει επανειλημμένως συζητηθεί η χριστιανική πίστη του Rudi Dutschke (1940-1979), βλ. Rudi Dutschke (επιμ. Gretchen Dutschke), *Jeder hat sein Leben ganz zu leben. Die Tagebücher 1963-1979*, Κολωνία 2003, (ιδίως σημειώσεις το Πάσχα 1963), Volker Gransow, «Jeder hat sein Leben ganz zu leben», *Kulturation Onlinejournal* 1/2004 (ηλεκτρ.ιστοσελίδα www.kulturation.de) σελ. 1, Moritz Schwarz, «20. Todestag Rudi Dutschkes», *Junge Freiheit* 01/000 24. Dezember 1999 (ηλεκτρ.ιστοσελίδα www.jungefreiheit.de), σελ. 1.

Η επανεμφάνιση των «επιστημόνων» και οι ποδοσφαιροφιλοσοφικές αναζητήσεις της Μαρίας

του Νίκου Πρωινού

☞ Οι «επιστήμονες» έκαναν εκ νέου την εμφάνισή τους.

☞ Παραμονές του ντέρμπι μεταξύ ΑΕΚ και Ολυμπιακού έκαψαν τα γραφεία της πρώτης στην Καλλιθέα, μέρα-μεσημέρι, χωρίς να τους αντιληφθεί κανείς(;). Ευτυχώς που ο αγώνας έληξε ισόπαλος και κυρίως έγινε χωρίς τους οπαδούς της φιλοξενούμενης ομάδας.

☞ Είχε προηγηθεί βέβαια το μαφιόζικο χτύπημα στο Φίλιππα Συρίγο. Αλήθεια, τα λαγωνικά της Ασφάλειας μήπως εκτός της παρακολούθησης του Σερίφη πρέπει να στραφούν και στον εντοπισμό των δραστών;

☞ Η επιστήμη όμως είναι μια διαρκής, περιπετειώδης, ενδιαφέρουσα, ελκυστική, συναρπαστική, αλλά και χρονοβόρος διαδικασία. Όσοι την υπηρετούν παθιάζονται και δεν την αποχωρίζονται ποτέ.

☞ Με εξαίρεση τα ευρωπαϊκά προγραμματάκια, αλλά αυτό είναι ζήτημα άλλης κουβέντας.

☞ Πόσα ζευγάρια χώρισαν και πόσα σπίτια έκλεισαν επειδή ένας εκ των δύο ήταν πιστός ή πιστή μόνο στην επιστήμη του;

☞ Το διαζευκτικό για το φόβο της κ. Καραμάνου, που τώρα είναι άνεργη, άρα και πιο μελετηρή.

☞ Έτσι και οι επιστήμονες που εμείς συζητούμε.

☞ Δουλειά-δουλειά-δουλειά, δε λέει κι ο Ανδρουλάκης; – κι ας μη δούλεψε σχεδόν ποτέ, αν και έχει καβατζάρει προ πολλού τα -ηντα. Τουλάχιστον ως μηχανικός!

☞ Οι επιστήμονες λοιπόν δεν έμειναν στο Συρίγο και τα γραφεία της ΑΕΚ.

☞ Επειδή η γνώση και η δράση πρέπει να διαχυθεί και στην περιφέρεια και να μην αποτελεί προνόμιο του «κράτους της Αθήνας», που λένε και τα καρντάσια, επισκέφτηκαν και τον Πύργο Ηλείας.

☞ Έκαψαν το κατάστημα αθλητικών ειδών της οικογένειας Μπλάθρα.

☞ Τι εστί Μπλάθρας; Ένας εκ των εποπτών του αγώνα Ξάνθης-Ολυμπιακού, ο οποίος κατηγορήθηκε από παράγοντες της ΠΑΕ, ποδοσφαιριστές και οπαδούς, ότι αλλοίωσε το αποτέλεσμα!

☞ Κι έτσι να ήταν (που δεν ήταν, γιατί ο αγώνας μεταδόθηκε από την τηλεόραση και όλοι έχουμε μάτια και βλέπουμε), οι επιστήμονες ήθελαν να δώσουν ένα μήνυμα για το μέλλον.

☞ Σαφές και διακριτικό...

☞ Ο αδελφός του επόπτη, χωρίς να μασάει τα λόγια του, μίλησε για δράστες που εκτελούσαν διατεταγμένη υπηρεσία.

☞ Δηλώσεις που δεν ακούστηκαν από κανένα κανάλι...

☞ Και πάλι η Ασφάλεια συνελήφθη εις ύπνον βαθύ.

☞ Οξύμωρο το σχήμα, θα πει κάποιος ψαγμένος. Είναι δυνατόν να συλλαμβάνεται η Ασφάλεια;

☞ Έλα μου ντε;

☞ Μόνο ο παλιός μου σύντροφος, διαπρεπής ποιητής Γ. Βέλτσος θα μπορούσε να αντιληφθεί τον βαθυστόχαστο συλλογισμό μου. Έμπλεξε όμως με τα σαλόνια του εκσυγχρονισμού, τα κρατικά λογοτεχνικά βραβεία και τους καβγάδες του με την κριτική που εισέπραξε για τους «στίχους» του από τη *Νέα Εστία*, και πού καιρός για φιλοσοφία.

☞ Μια άλλη φορά ίσως.

☞ «Η κυβέρνηση θυμίζει ομάδα Β' Εθνικής που ξαφνικά πήρε το πρωτάθλημα της Α' Εθνικής. Όχι επειδή είχε δυνάμεις, την προπόνηση και το σχέδιο, αλλά επειδή απλώς ο αντίπαλος άργησε να κάνει την απαιτούμενη ανανέωση, να διορθώσει τα κακώς κείμενα, ώστε να συνεχίσει να παίρνει εκείνος το πρωτάθλημα».

☞ Αμάν, βαριά φιλοσοφία.

☞ Ποιος ο συγγραφέας του παραπάνω πονήματος;

☞ Όχι, δεν είναι ο Ανδρουλάκης ή έστω ο Κουνάλης, αλλά η σύντεκνός τους Μαρία Δαμανάκη, η οποία αποκηρύσσοντας τα τσιτάτα του Μαρξισμού-Λενινισμού εξοπλίζει το οπλοστάσιό της και με την ποδοσφαιρική ορολογία.

☞ Ευρισκόμενη στην αγκάλη της Μεγαλης Δημοκρατικής(;) Παράταξης (sic) εκσυγχρονίζεται καθημερινά.

☞ Ποιοτικά (ή πιο-τικά που θάλεγε κι ο καταλληλότερος)...

☞ Είναι και η ανταγωνιστικότητα με τις Μιλενοαννούλες και τις Σουλβανοροδοδουλοβασούλες. Χρειάζονται κατάρτιση και εγρήγορση. Και από την άποψη αυτή ορθώς πράττει.

☞ Αν όμως δεν έχεις πάει ποτέ σου σε γήπεδο, είναι δύσκολο να αντιληφθείς το χώρο και τη δυναμική του χωρίς να κινδυνεύσεις να γελοιοποιηθείς με δηλώσεις και μάλιστα μεταφορικού χαρακτήρα.

☞ Αλλά το γελοίον είναι πλέον στο DNA των Πασόκων. Οπότε πάσο!

☞ Όμως, κυρία Μαρία μας, αν συμφωνήσουμε ότι η Ν.Δ. είναι ομάδα Β' Εθνικής, πού εδράζεται ο συλλογισμός σας περί της ομάδας εις την Α' Εθνική;

☞ Ούτε σε σχολικό πρωτάθλημα δεν παίζετε. Κάθε σας εμφάνιση είναι και χειρότερη. Γιατί οι προπονητές σας (ΜΜΕ και λοιποί διαπλεκόμενοι), μια ζωή (σοσιαλιστική) στο κουρμπέτι, εκτός από τις νίκες για το πόπολο, στήνουν και αγώνες για να κονομήσουν ακόμα περισσότερα. Και κάτι τέτοια τα αγνοείτε εσείς της συμμετοχικής.

☞ Ρωτήστε και τον Λαλιώτη που είναι γάτος. Κάτι περισσότερο ξέρει και την έκανε με ελαφρά πηδηματάκια βλέποντας πού πάει το πράγμα.

☞ Χωρίς να θέλω να σας δυσαρεστήσω, μέρες που 'ναι, για πολύ θα ακούτε στα γήπεδα (για να μιλήσω κι εγώ μεταφορικά) το σύνθημα «εκεί, εκεί, στη Β' Εθνική, μαζί με τη Ματσούκα και τον Ασκητή».

Τα σχολικά βιβλία

Ο Δημήτρης Κόκορης γράφει:

Αγαπητό μου Αντί,
οφείλω ευχαριστίες στον κύριο Χριστόφορο Μηλιώνη, ο οποίος –κοινοποιώντας τη σχετική με το δημοσίευμα του κυρίου Λ. Πολενάκη επιστολή προς τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου– διευκρινίζει αρκετά πράγματα ως προς την περιλαμβανόμενη στο σχολικό βιβλίο μετάφραση του *Φάουστ*. Επειδή η αναφορά μου (τχ. 828, σ. 40) στο κείμενο του κυρίου Λ. Πολενάκη ήταν εισαγωγική και «περιφερειακή», και η κοινοποιηθείσα επιστολή μόνο σε αυτό αναφέρεται, εικάζω ότι ο κύριος Μηλιώνης δεν έχει αντιρρήσεις για την κεντρική θέση του κειμένου μου (κακώς αφαιρέθηκαν φράσεις από τα ανθολογημένα σε σχολικά βιβλία κείμενα του Καρκαβίτσα και του Καραγάτση).

Είμαι από αυτούς που πιστεύουν ότι τα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, που ξεκίνησαν να συγκροτούνται από τη δεκαετία του 1970 και στη συντακτική ομάδα των οποίων ο κύριος Μηλιώνης συμμετείχε, προσέφεραν αρκετά και σημαντικά σε μαθητές και δάσκαλους, αλλά σήμερα πλέον η λογοτεχνία ως σχολικό μάθημα χρειάζεται γενναίες αλλαγές ως προς τη στοχοθεσία, τη δομή και το διδακτικό υλικό.

Ας μου επιτραπεί να προσθέσω ότι τρέφω βαθύ σεβασμό και μεγάλη εκτίμηση για τη φιλολογική και λογοτεχνική συνεισφορά του κυρίου Μηλιώνη. Η ταπεινή μου γνώμη είναι πως, όταν εστιάζουμε την προσοχή μας σε ορισμένα «αδύνατα» σημεία

ενός φιλολογικού-εκπαιδευτικού έργου, δείχνουμε ουσιαστικά σεβασμό και εκτίμηση προς αυτό, ενώ η αγνόησή του ή η άκριτη υμνολογία του δεν διασφαλίζουν κάτι ανάλογο.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Δημήτρης Κόκορης

Περί κουλτούρας

Ο Χρήστος Γούδης γράφει:

Στα πλαίσια της συνεχιζόμενης υστερίας ανθρώπων του παρελθόντος ερεθισμένων από το άρθρο μου το σχετικό με την κουλτούρα της Δεξιάς, έτερος Καππαδόκης, ο αναγνώστης σας κ. Α. Ρίζος, δηλώνει ότι: «η κούφια και πομπώδης φράση η δύναμη της δεξιάς κουλτούρας είναι ο λόγος, όχι το αίμα, προκαλεί τον εμετό» (sic). Παρακαλώ διαμηνύστε του ότι πολλές φορές ο εμετός είναι σύμπτωμα εγκυμοσύνης και διερωτώμαι μήπως τελικά η εν λόγω φράση τον γονιμοποίησε.

Χρήστος Γούδης

Μεραρχία Άκουι

Ο Βαγγέλης Σακκάτος συμπληρώνει μερικές πληροφορίες σε άρθρο της Δανάης Ιωάννου για τη μετάφραση, κυκλοφορία και παρουσίαση του βιβλίου του «Μεραρχία Άκουι» (CEFALONIA 1943) στην Ιταλία στο προηγούμενο τεύχος:

Αγαπητό «Αντί»

Επιτρέψτε μου να συμπληρώσω και να αποκαταστήσω κάποια στοιχεία ως προς τον αριθμό των θυμάτων που αναφέρονται στο άρθρο:

1. Οι 3000 Ιταλοί αιχμάλωτοι, που κατά την αφήγηση του Ιταλού στρατιώτη Ίβο

Ντάλλα Κόστα, εξοντώθηκαν από τους Γερμανούς κοντά στο ακρωτήριο Πάπας της Πάτρας, δεν συμπεριλαμβάνονταν στις δυνάμεις της Μεραρχίας Άκουι της Κεφαλονιάς.

Κατά τον Ντάλλα Κόστα, στις 25.09.1943, μετά την εξόντωση αυτών των 3.000 Ιταλών αιχμαλώτων, έφτασε στην Πάτρα από την Κεφαλονιά ένα γερμανικό καράβι με αιχμαλώτους της Άκουι, που η Ελληνική Αντίσταση της πόλης, του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, στην οποία μετείχε και ο ίδιος, βοήθησε κάποιους απ' αυτούς να δραπετεύσουν στο βουνό· τότε και όχι τέλη του Νοέμβρη που είχανε φύγει οι Γερμανοί από την Ελλάδα.

2. Τέλη του Νοέμβρη 1944 φύγανε από την Πάτρα για την Ιταλία προερχόμενοι από την Κεφαλονιά, που είχανε έλθει μαζί με Έλληνες αντάρτες και με όλον τον οπλισμό τους, 150 Ιταλοί της Άκουι, από τους οποίους οι Άγγλοι ζήτησαν να τους τον παραδώσουνε.

Στην άρνησή τους, όταν τους μεταφέρανε στον Τάραντα της Νότιας Ιταλίας, τους κλείσανε ένοπλους σε στρατόπεδο μαζί με Γερμανούς αιχμαλώτους, που οι δεύτεροι τύχαιναν πολύ καλύτερης μεταχείρισης από τους Ιταλούς. (βλέπε την ελληνική έκδοση «Εστία» 2002, σ. 206-209).

3. Ως προς τον αριθμό των θυμάτων της Άκουι στην Κεφαλονιά, εξακριβωμένα είναι συνολικά 9.640 άνδρες, 390 αξιωματικοί και 9.250 υπαξιωματικοί και στρατιώτες.

Απ' αυτούς, 65 αξιωματικοί έπεσαν στις μάχες, 189 εκτελέστηκαν μετά την παράδοσή

τους και 136 εκτελέστηκαν στο «Κόκκινο σπίτι» στο Φανάρι των Αγίων Θεοδώρων, μαζί με τον διοικητή της Μεραρχίας.

Από τους υπαξιωματικούς και στρατιώτες, 1.250 έπεσαν στις μάχες, 5.000 εκτελέστηκαν μετά την παράδοσή τους και 3.000 τους πνίξανε οι Γερμανοί, βυθίζοντας 3 καράβια στα οποία τους είχαν επιβιβάσει.

Στην Κέρκυρα τα θύματα ήταν 623: Οι 23 αξιωματικοί και οι 600 υπαξιωματικοί και στρατιώτες, όπως προκύπτει και από τη σελίδα του Δελτίου της Καθολικής Εκκλησίας του Αργοστολιού και του Ελληνοϊταλικού Συλλόγου Κεφαλονιάς - Ιθάκης ΜΕΔΙΤΕΡΑΝΕΟ.

Και κλείνω με δύο ειδήσεις:

- Ο Εισαγγελέας της Βαναρσίας βρέθηκε από τις 8 τρέχοντος και μέχρι σήμερα στην Κεφαλονιά, διεξάγοντας ανακρίσεις για τη σφαγή των 136 Ιταλών αξιωματικών στο «Κόκκινο σπίτι», στο Φανάρι των Αγίων Θεοδώρων στη Λάση του Αργοστολιού και έλαβε κατάθεση γι' αυτήν από το Διονύση Σκλαβουνάκη. Για τη σφαγή στα Τρωγιανάτα έλαβε κατάθεση από τον Σπύρο Βαγγελάτο. Ο ίδιος έχει αναλάβει να διερευνήσει και τη σφαγή του Κομμένου της Άρτας.

- Η Ιταλική τηλεόραση RAI 1 θα γυρίσει 45λεπτο ντοκυμαντέρ για τα τραγικά γεγονότα. Το συνεργείο φτάνει στην Κεφαλονιά στις 25 τρέχοντος και θα κινηματογραφήσει τα ναυάγια των 3 πλοίων και τους ομαδικούς τάφους των 3.000 Ιταλών αιχμαλώτων.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Βαγγέλης Σακκάτος

Επισημαίνουμε

Δεξιά αριστερή κουλτούρα

...At the still point of the turning world
T.S. Eliot

Δεν ξέρω αν υπάρχει δεξιά ή αριστερή κουλτούρα. Ξέρω όμως ότι υπάρχει αριστερή και δεξιά πολιτική. Όπως ξέρω ότι στον τόπο μας έχουν ασκήσει ασφυκτική ιδεολογική εξουσία η Δεξιά πολιτικά και η Αριστερά στο χώρο των γραμμάτων και των τεχνών. Επίσης ξέρω ότι υπάρχουν προοδευτικές και συντηρητικές απόψεις, όπως υπάρχουν άνθρωποι που φοβούνται τις αλλαγές ή τους πειραματισμούς και άνθρωποι που παθαίνουν για τη ρήξη και την ανατροπή. Ουδείς ψόγος επ' αυτού. Αυτό που τέλος γνωρίζω στο πετσί μου είναι ότι η όποια εξουσία αργά ή γρήγορα θα θελήσει να καταστήσει την τέχνη προπαγάνδα της και ότι ο λαϊκισμός θα αποβεί το πιο προσφυές της όπλο για τη χειραγώγηση των μαζών. Δεν ξέρω λοιπόν ποια είναι η αριστερή ή η δεξιά κουλτούρα· αυτό που ξέρω όμως είναι ότι ο πολιτισμός, δηλαδή η κοινωνικοποίηση της ανθρώπινης αγέλης, στηρίζεται –ο Freud το αναπτύσσει σωστά– στην έννοια της καταστολής και στην έννοια της εξιδανίκευσης. Ας πούμε τώρα ότι τόσο η καταστολή όσο και η εξιδανίκευση έχουν εντοπιστεί σε πολιτικές πρακτικές και της Αριστεράς και της Δεξιάς στη διάρκεια του παρελθόντος αιώνα. Στα καθ' ημάς τώρα, η Αριστερά μονοπωλούσε ανέκαθεν τον χώρο του πνεύματος –χωρίς ωστόσο τα ανάλογα πνευματικά αποτελέσματα πάντα– εφόσον ακόμη και αστοί όπως ο Σεφέρης ή ο Ελύτης δεν θα αποδέχονταν ασμένως τον χαρακτηρισμό του δεξιού. Απ' την άλλη πλευρά η πνευματική «τρομοκρατία» της Αριστεράς απαγόρευσε με την υπεροπλία της στους αντιφρονούντες να διατυπώσουν έναν επαρκή δεξιό λόγο. Έτσι ακόμη και κεντρώοι ή δεξιοί, όπως ο Θεοτοκάς, ο Τερζάκης, ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος ή ο Κ. Τσάτσος, επιχειρηματολόγησαν μεν σε πολιτικά αλλά όχι και σε πνευματικά ζητήματα της ιδεολογίας της. Σήμερα τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Και βέβαια τότε είχαν προ οφθαλμών τον εύκολο μπαμπούλα του υπαρκτού Ανύπαρκτου. Αριστερά σημαίνει όμως απλά αγωνία και ευθύνη για τους κατατρεγμένους του πλανήτη και για τον κατατρεγμένο πλανήτη ως φυσική υπόσταση, αγωνία και ευθύνη για τους λαούς που υποφέρουν απ' την αυθαιρεσία των ισχυρών και για τ' ανθρώπινα υποκείμενα που αλέθονται στο μύλο μιας αγοράς που ως μόνη αξία αναγνωρίζει το χρήμα. Τόσο απλά. Αν τώρα πλάι στις ιδέες αυτές και στο διαρκές όνειρο ενός δικαιότερου και πιο αληθινού (ερωτικού και ερωτευμένου) κόσμου χωρίς ταξικές ανθρωποθυσίες μπορούν να συστοιχηθούν και «δεξιοί», τόσο το καλύτερο. Παράλληλα ο διεθνισμός και η πίστη στην ισότητα από πλευράς Αριστεράς δεν καταργεί την έγνοια και την ευθύνη για τον τόπο και την ιθαγένεια ως βασική παράμετρο της ταυτότητας ενός εκάστου. Όσο πονάμε για την πείνα του πλανήτη άλλο τόσο πονάμε για τις γλώσσες του που χάνονται αλλά και για τη γλώσσα μας με την πολύτιμη ιστορική της κληρονομιά. Τόσο απλά. Και τέλος, μακριά από «αριστερές» ή «δεξιές» ιδεοληψίες, είμαστε υπέρ της πράξης και εναντίον της γραφειοκρατίας, υπέρ των ενεργειών και ενάντια των ευχολογίων. Κι αν σήμερα κάποιοι θέλουν να καταστήσουν τις ιδέες ανενεργές ταμπέλες, εμείς ακολουθώντας τον στίχο ενός παγκοσμίου ποιητή, του W. Whitman, ξανασυλλαβίζουμε το τραγούδι του «εμείς» μέσα από τα διάφορα fora και τις οργανώσεις πολιτών και ψάχνουμε τους ομοίους μας, τους «ονειρευτές» όπου της γης.

Κι ο άλλος ποιητής όμως, της προμετωπίδας, το συμπληρώνει καλά: ο κόσμος αλλάζει, ρέει. Αλλά εγώ αναζητώ το σταθερό σημείο. Υπ' αυτήν την έννοια δήλωσα ότι δεν ξέρω τι σημαίνει αριστερά και δεξιά κουλτούρα εφόσον δεν μπορώ σήμερα να ορίσω επακριβώς τι εστί Δεξιά ή Αριστερά ως πολιτικά μορφώματα και συνακόλουθα ως πολιτιστικά τοιαύτα. Το σταθερό σημείο του κόσμου όμως το γνωρίζω πολύ καλά και αγωνίζομαι για να το φτάσω!

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- Έργα τριών μεγάλων εκπροσώπων της σύγχρονης κουβανέζικης τέχνης, των Choco, Diago και Mendive, μπορείτε να δείτε στην έκθεση «...κοινωνικό, πνευματικό και κομψό», που διοργάνωσε το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη. Ταυτόχρονα, και μέχρι 9/12, το ΜΜΣΤ παρουσιάζει την έκθεση «Ελλάδα-Τουρκία: Σημείο Συνάντησης Σύγχρονη Τέχνη», όπου συμμετέχουν γνωστοί εικαστικοί από τις δύο χώρες.

- Επισκεφθείτε την έκθεση του Βαλέριου Καλούτση «Μεταλλαγές 1950-2000», στη γκαλερί «το Μήλο», στο Παγκράτι (Αμύντα 11): περιλαμβάνει έργα, κάποια μάλιστα άγνωστα στην Ελλάδα, από όλες τις περιόδους δουλειάς του πρωτοποριακού αυτού καλλιτέχνη (ως 11/12).

- Στη «Γκαλερί της Έρσης» (Κλεομένους 4, κοντά στη Δεξαμενή) παρουσιάζονται έργα των Γιώργου Μαυροΐδη και Πάνου Φειδάκη σε μια ενδιαφέρουσα παράλληλη έκθεση που επιδιώκει να φωτίσει τη μεταξύ τους σχέση (έως 11/12).

- Στην ίδια γειτονιά, στη Δεξαμενή, στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών (Γλύκωνος 4), γίνεται η έκθεση ζωγραφικής του Αλέκου Λεβίδη (έως 8/12). Λίγο πιο κάτω, στη «Γκαλερί 3» (Φωκυλίδου 3), δείτε επίσης κατασκευές και επιτοίχιες εγκαταστάσεις του Γρηγόρη Λαγού, με «εικόνες προσεχώς» από κατεστραμμένες πόλεις (μέχρι 4/12).

- Έως 28/11 διαρκεί η ομαδική των Γιάννη Αντωνόπουλου, Σταύρου Ιωάννου, Γιώργου Μήλιου και Κυριάκου Μορταράκου με τίτλο «Μινιμαλιστικός Εξπρεσιονισμός», που γίνεται στη Δημοτική Πινακοθήκη Καρδίτσας. Εάν βρεθείτε εκεί κοντά, αξίζει να την επισκεφθείτε.

- Δύο σημαντικοί βορειοελλαδίτες ζωγράφοι εκθέτουν τις μέρες αυτές στην Αθήνα: Ο Φαίδων Πατρικαλάκης παρουσιάζει καινούργια δουλειά του στον χώρο τέχνης «Περιπλάνηση» (Δούσμανη 5, Γλυφάδα) μέχρι 27/11. Ο ιδρυτής του «Κοχλία» της Θεσσαλονίκης, ζωγράφος και λογοτέχνης Κώστας Λαχάς εκθέτει μέχρι 4/12 στο «Ζυγό» (Νίκης 48, κέντρο Αθήνας).

- Αναζητήστε (εξακολουθεί να προβάλλεται) την ενδιαφέρουσα ταινία του Νιλς Μιούλερ *Η δολοφονία του Νίξον*. Πρόκειται για μια πολιτική «παραβολή». Ο Νίξον ως γνωστόν δεν δολοφονήθηκε, αλλά μια διπλή ανάγνωση της ταινίας φέρνει στην επιφάνεια συγκρίσεις, ομοιότητες και παραλληλισμούς, όπως και την δυναμική ερμηνεία του σπουδαίου Σον Πεν.

B O M B I Δ I A
πολιτιστικής
 A Φ A Σ I A Σ
 (M E K E T Σ A Π)

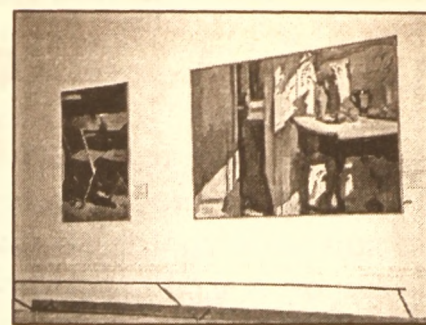
- Προς τους νυν υπουργούς: Be cool και φιλοσοφήστε το λίγο. Και να θυμάστε πάντα: ο πολὺς Ευ. Βενιζέλος κυκλοφορεί σήμερα χωρίς υπουργική μερσεντές (λεπτομέρεια: πάντως με μερσεντές κυκλοφορεί). Quelle misère!
- Ωραίος κι ο Κέρι! Σαν μουστάρδα με βύσσινο. Ούτε τον Bush και τους μπούστηδες του δεν μπόρεσε να νικήσει. Και τώρα;
- Κέρι-Κέρι με τον Καρατζαφέρη! Ή η αβάσταχτη ελαφρότητα του κέτσαπ.
- Ή, με κανό, αεροπλανοφόρα και με καγιάκ, πάμε για ντράφτινγκ στο Ιράκ, με τον Μπους τον στρατηλάτη θα τους βγάλουμε το μάτι!
- Στα καθ' ημάς τώρα: περιμένουν λοιπόν όλοι οι ημέτεροι στρατηλάτες και αρχηγέτες από τον «απροσδόκητο» και «τρελό» Τάσσο Παπαδόπουλο να βγάλει το φίδι απ' την τρύπα και να πάει κόντρα στην υπερδύναμη.
- Τουτέστιν να προασπίσει τα εθνικά μας δίκαια μέσα σε μιαν Ευρώπη που θυμίζει περισσότερο χρεοκοπημένο σούπερ-μάρκετ παρά ένωση ανεξάρτητων κρατών με άποψη και ιστορική συνείδηση.
- Και με τον Μπαρόζο αρχιλογιστή του αρχιπλανητάρχη και αρχιδιάκο της υπέρτατης Αρχής. (Κύριε Σημίτη,

λυπούμεθα, αλλά και ως λογιστής απορρίφθηκε μετά πολλών επαίνων.)

- Σας απέρριψαν, σας φτύσανε! – πώς το λένε; (Αμάν αυτός ο άνθρωπος, ούτε τα μιλάει ούτε τα καταλαβαίνει τα ελληνικά.)
- Από τούδε και στο εξής πάντως, όταν λέμε εμείς οι κολλητοί του «Πρόεδρος Κωνσταντόπουλος», θα κλείνουμε συνθηματικά το (αριστερό) μάτι. Να έτσι!
- Καλομελέτα κι έρχεται. Πρόκειται ίσως για την μόνη ομελέτα που δεν μας υποσχέθηκε ο Καραμανλής αλλά τελικά θα πραγματοποιήσει.
- Ίσως επειδή γι' αυτήν δεν θα χρειαστεί να σπάσει αβγά!
- Ενώ, ας πούμε, τ' αβγά του πολιτισμού ακόμη τα κλωσσάει (όχι κλωτσάει, κλωσσάει, Μαργαρίτα!).
- Αυτά βλέπουν οι Πασόκοι και αποθηριώνονται και παίζουν το παιχνίδι τους με κυνισμό και επαγγελματικότητα παντού.
- Η ΝΔ πάλι, ως σεμνή κόρη, ούτε είδε ούτε ξέρει, αλλά νίπτει τας χείρας της και παραγγέλλει: «Μη θίγετε τα κακώς κείμενα».
- Αποφάσισε λοιπόν να μην μετακινήσει κανέναν διευθυντή μουσείου ως τη λήξη της θητείας του. Κι ας ανανέωσε ο Βενιζέλος όλες τις θητείες ένα μήνα πριν από τις εκλογές για να δεσμεύσει λυτούς και δεμένους. Κι ας είναι οι περισσότερες θέσεις από δαύτες κατ' ευθείαν πολιτικές, εφόσον

πληρώνονται απευθείας με υπουργικές αποφάσεις (όπως λ.χ. επιτάσσει ο Νόμος της Εθνικής Πινακοθήκης).

- Γι' αυτό μιλάω για δειλία και ασχετοσύνη. Οι άνθρωποι αυτοί δεν σέβονται τη δημόσια διοίκηση. Απλώς φοβούνται να αναλάβουν την ευθύνη και να αλλάξουν, έστω κατ' ελάχιστον, όλο αυτό το απίστευτα νοσηρό κλίμα.
- Είδατε τι συνέβη με την ανακοίνωση της ανοικονόμητης οικονομικής κλωτσοπατινάδας της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας; Τα δημοσίευσε η *Καθημερινή* της Κυριακής και φριξαμε όλοι από τη ρεμούλα.
- Ε, ούτε αυτό το σκάνδαλο δεν τόλμησαν από τη ΝΔ να καταγγείλουν.
- Από την άλλη πλευρά οι σύμβουλοι των διαφόρων υπουργών χρειάζονται άλλους συμβούλους για να τους μάθουν τα βασικά, και πάει λέγοντας.
- Δηλαδή πολιτιστική κόλαση και τα μυαλά πανέ ο βολοβάν με σως κέτσαπ στα κάγκελα.
- Με τούτα και με τ' άλλα ο Καραμανλής σκέφτεται σοβαρά παλαιότερη πρότασή μας να ενώσει το ΥΠΠΟ με το Παιδείας. Θα το πράξει όμως; Ραντεβού ως το Γενάρη.
- Το πρόβλημα είναι πάντως τι θα κάνει με το «Θρησκευμάτων». Γιατί είπαμε «μεσαιός χώρος», αλλά οι δεξιοί είναι αυτοί που δίνουν τη γεύση κέτσαπ στην άνοστη τούρτα που λέγεται κυβερνητικό έργο (λέγε με Μιχαλολιάκο).
- Άσχετο: πως θα λεγόταν ο Λιάπης αν ήταν ταινία του παλιού τσεχικού σινεμά; «Ο άνθρωπος που έβλεπε τα (άδεια) τρένα να περνούν»!
- Πρόκειται για την

τελευταία αρπαχτή της πασοκικής ρεμούλας.

- Τα οποία τραμ κάθε μέρα μπαίνουν μέσα όλο και περισσότερο. Και τώρα τι κάνουμε; Φωνάζουμε το Βερελή να ξηλώσει τις ράγες! Μπας και αδυνατίσει λίγο σαν το Βενιζέλο.
- Το κορεσμένο κυκλοφοριακά άστνυ δεν αντέχει την πολυτέλεια των πανάκριβων, πλην ασύμφορων άδειων τραμ.
- Η ιστορία, μου φαίνεται, επαναλαμβάνεται, γιατί και ο Καραμανλής ο Α' (ο θεός ντε) ξηλώνοντας ράγες άρχισε την καριέρα του.
- Εξάλλου αυτή είναι η αλάνθαστη συνταγή για αναθέρμανση της αγοράς και βελτιστοποίηση (και γαμώ τους οικονομικούς όρους) των παραγωγικών διαδικασιών (λέμε τώρα): το ράβε-ξηλώνε – σας το λέει ο Μανωλάκης ο κοστολόγος μουσταρδών και κέτσαπ.
- Πολιτιστικών συνέχεια: τρεις καλλιτέχνες δεδηλωμένα νεοδημοκράτες έχει η κυβέρνηση και βάλθηκε να τους ξεπατώσει. Βλέπετε, οι εκ μετεγγραφής δεν φτάνουν. Έτσι ο Βαρώτσος, υποψήφιος βουλευτής Επικρατείας και επιλαχών δημοτικός σύμβουλος, έγινε μέλος του νέου Δ.Σ. του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, ενώ ο Αχιλλέας Δρούγκας αναπληρωματικό μέλος του νέου Δ.Σ. της Εθνικής Πινακοθήκης.
- Ο Σταύρος Ξαρχάκος

Με αφορμή μια έκθεση φωτογραφίας στο Κουρσούμ Τζαμί των Τρικάλων

Στο εσωτερικό του Κουρσούμ Τζαμί είχα να μπω από το 1964, όταν ήμουν γυμνασιόπαις. Τότε ήταν στάβλος ή κάτι χειρότερο! Τώρα είναι ένα πραγματικό «πολιτιστικό κέντρο», που διαμορφώθηκε φυσικά με χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αφορμή για την επίσκεψή μου ήταν η έκθεση φωτογραφίας «Οι θεσσαλικοί σιδηρόδρομοι». Στην έκθεση αυτή, εκτός από τις φωτογραφίες, ο επισκέπτης μπορεί να βρει και πλούσιο πληροφοριακό υλικό σχετικό με τους θεσσαλικούς σιδηρόδρομους από το 1884 έως σήμερα. Στο ξεκίνημά του ο Χαρίλαος Τρικούπης και άλλοι οραματιστές της εποχής έβγαλαν τη Θεσσαλία από την απομόνωση τοποθετώντας ράγες μέσα σε έλη και βάλτους και κατασκευάζοντας πέτρινες τοξοτές γέφυρες, πραγματικά έργα τέχνης, που ένωναν τη στεριά πάνω από ρεματιές και ποτάμια. Σήμερα, εν έτει 2004, αν και διαθέτουν όλα τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, αδυνατούν να επεκτεί-

νουν τον σιδηρόδρομο προς τη Δυτική Μακεδονία, την Ήπειρο και τη Δυτική Ελλάδα, παρά τους παλαιότερους σχεδιασμούς. Αλλά και οι οδικοί άξονες Ε-65 και Άρτα-Τρίκαλα παραμένουν ανεκπλήρωτες υποσχέσεις, ενώ δεν υπάρχει καμία σκέψη για τη δημιουργία ενός πολιτικού αεροδρομίου Δυτικής Θεσσαλίας, προς δόξαν της θεσσαλικής απομόνωσης!

Όταν παρατηρεί κανείς σήμερα το Κουρσούμ Τζαμί –«το μεγαλύτερο και ωραιότερο των Βαλκανίων» όπως έγραφε ο Εβλιγιά Τσελεμπί–, ιδιαίτερα δε τον εκπληκτικό του θόλο, εντυπωσιάζεται με το κατόρθωμα του αρχιτέκτονα Σινάν, ο οποίος πριν από 500 χρόνια κατασκεύασε από πέτρα αυτό το αρχιτεκτονικό μνημείο, που ούτε ο χρόνος, ούτε οι σεισμοί, ούτε οι καταστροφές, ούτε η εγκατάλειψη αλλοίωσαν τη μορφή του και το κράτησαν θαυμαστό τεκμήριο της ιστορίας μας.

Ευάγγελος Κουτσιμπέλας
Τρίκαλα Θεσσαλίας

πάλι, φλερτάρει το Φεστιβάλ Αθηνών, αλλά και το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού...

- Βρίσκω την ιδέα θαυμάσια, αρκεί αυτό να μετονομαστεί σε «Ελληνορεμπέτικο Ίδρυμα Πολιτισμού». Στη θέση μάλιστα του αντιπροέδρου θα πρότεινα την κυρία Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα (έχω το λόγο μου). Πλάκα δεν έχει;

- Από την άλλη, εξαιρετική ήταν η επιλογή του κυρίου Σωτήρη Σόρογκα ως προέδρου του ΕΜΣΤ. Υπενθυμίζουμε στους φιλιαναγνώστες μας οπαδούς ότι το πρώτο βιβλίο της διευθύντριας του ΕΜΣΤ και εκλεκτής του Βενιζέλου του Β' είχε τίτλο «Η ζωγραφική του Σωτήρη Σόρογκα και η ποιητική της σιωπής». Αυτό κι αν έχει πλάκα!

- Υπότιτλος: τα σιωπηλά ποταμάκια να φοβάσαι. Άλλα μέλη του Δ.Σ. είναι ο εξαιρετικός κύριος Λάμπης Ταγματάρχης, αυτάδελφος του Θανάση Λάλα, και ο πασών επιτροπών διανοούμενος-χειροκροτητής του Σημίτη

κύριος Σάββας Κονταράτος. Ρε παιδιά, τον Ευγένιο Γιαννακόπουλο δεν αξιοποιήσατε. Θα σας μαλώσω!

- Λεπτομέρεια: ο υιός Κονταράτος, ο Γιάννης, αλλά και ο Κωστής Βελόνης, φίλος του Αυγουστίνου Ζενάκου, είναι νέοι καλλιτέχνες έργα των οποίων βρίσκονται στη συλλογή του μουσείου.

- Το ότι το μουσείο δεν έχει έργα λ.χ. του Μπουζιάνη, του Χαλεπά, του Ν. Μπάικα ή του Γ. Ξένου είναι απλές λεπτομέρειες. Εξαλλου αυτοί δεν είναι μοντέρνοι.

- Άλλη λεπτομέρεια: ο υιός Ζενάκος, ζωγράφος-τεχνοκριτικός της πρώην εφημερίδας της κυβερνήσεως, με βήμα γοργό εδώ και τρεις Κυριακάδες γράφει σεντόνια και αράδες (και γαμώ τις ρίμες αδέλφια) για τον καλλιτέχνη Βελόνη...

- Λεπτομερειούλα: ο Αυγουστίνος Ζενάκος έχει ήδη προτείνει στην εικαστική επιτροπή του ΥΠΠΟ τον Κωστή Βελόνη για να εκπροσωπήσει την Ελλάδα στη Μπιενάλε

Βενετίας 2005!

- Δηλαδή και στη Βενετία Βελόνης, με την ανάλογη δημοσιογραφική σπέκουλα! Έκτακτα όλα και άκρως ηθικοπλαστικά!

- Η υπόθεση του πολιτισμού στην Ελλάδα είναι πια, βλέπετε, ο άκομπος διαγκωνισμός μεταξύ των επιμέρους εξουσιών με μόνο έπαθλο την επιβολή της προσωπικής «μούρης» και της επίδειξης προσωπικής δύναμης.

- Δείτε και τις ανάλογες πολιτιστικές εκπομπές της κρατικής τηλεόρασης. Η χαρά της κλίκας και των δήθεν. Ξέρετε, αυτών που ζευγαρώνουνε αλλά δεν πολλαπλασιάζονται.

- Τι να σου κάνουν και οι μουρόχαυλοι οι σύμβουλοι των υπουργών; Όσπου να καταλάβουν τι συμβαίνει, θα είναι πολύ αργά.

- Κ-α-τ-α-π-λ-η-κ-τ-ι-κ-ο: Μόλις ανέλαβε πρόεδρος ο Παναγιώτης Τέτσης στο νέο Δ.Σ. της Πινακοθήκης, κατέβηκε από τον β' όροφο με εντολή της διεύθυνσης ο πίνακας του Κώστα Μαλάμου «Το εργαστήριο του καλλιτέχνη - Αναφορά

στον Courbet» και κρεμάστηκαν στη θέση του δύο έργα του καινούργιου προέδρου (δες φωτό)!

- Αυτό κι αν είναι πολιτιστική πολιτική και άποψη. Ου μην αλλά και ήθος και αξιοκρατία. Η φωτογραφία αφιερώνεται στον κύριο Τατούλη με όλη μας τη συμπάθεια (και το τσάι θα λέγαμε).

- (Ελπίζουμε να έλαβε τα υπομνήματά μας, τις εισηγήσεις και τις προτάσεις μας.

Ευχαριστούμε θερμά που δεν απάντησε. Το παν εξάλλου είναι η επικοινωνία. Λίγο τσάι ακόμα;)

- *We had the experience but missed the meaning* (T.S. Eliot, *Waste Land*, 1922). Είδαμε στην Cheap Art των Εξαρχείων την πολιτικοποιημένη εγκατάσταση βίντεο του Νίκου Ελληνάκη με τίτλο «Τίμιος ιδρώτας».

Συνέδριο ρητορικής και φιλοσοφίας στο Ρέθυμνο

Από τις 29 έως τις 31 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στο Ρέθυμνο διεθνές συνέδριο με θέμα «Η αλληλεπίδραση φιλοσοφίας και ρητορικής στην κλασική Αθήνα», που οργανώθηκε από τα τμήματα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών και Ιστορίας-Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Το συνέδριο προσέφερε τη δυνατότητα σε επιστήμονες που προέρχονται από τους χώρους της αρχαίας φιλοσοφίας και της ιστορίας να ανταλλάξουν ιδέες και πληροφορίες γύρω από το συγκεκριμένο θέμα και να φωτίσουν τη σχέση ανάμεσα στη φιλοσοφία, τη σοφιστική και τη ρητορική αλλά και την επίδραση αυτής της σχέσης στην αθηναϊκή δημοκρατία του 5ου αιώνα π.Χ. Για τους μελε-

τητές της αρχαίας φιλοσοφίας το ενδιαφέρον για το θέμα αυτό είναι σχετικά όψιμο. Η καθυστέρηση φαίνεται να οφείλεται στο γεγονός ότι παραδοσιακά η ρητορική και η φιλοσοφία θεωρούνται αντίπαλες και αλληλοαποκλειόμενες περιοχές. Το θέμα αποκτά το ειδικό του ενδιαφέρον καθώς μας οδηγεί στην αναζήτηση της αρχής, του τρόπου με τον οποίο ξεκίνησε και η ρητορική αλλά και η φιλοσοφία. Η σχετική συζήτηση διασταυρώνεται με μια σειρά από άλλα θέματα, όπως είναι οι θεσμοί αλλά και η κριτική της δημοκρατίας, οι τεχνικές του επιχειρήματος, οι ηθικές αξίες που προβάλλονται στους λόγους των ρητόρων ανεξάρτητα από τη μορφή που παίρνει η ηθική μέσα από τα κείμενα των φιλοσόφων, η ανάπτυξη της

ψυχολογίας, η χρήση και η αισθητική καλλιέργεια του γραπτού λόγου, η λειτουργία των εκπαιδευτικών συστημάτων. Επιστήμονες από τα πανεπιστήμια Κρήτης, Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Princeton, Oxford και Harvard προσέφεραν τη δυνατότητα για μια σφαιρική εξέταση των θεμάτων με κατεύθυνση τη συναγωγή συμπερασμάτων ιδιαίτερα χρήσιμων για την ιστορική επανεκτίμηση του «χρυσού αιώνα». Στους ομιλητές περιλαμβάνονταν από το χώρο της αρχαίας φιλοσοφίας οι James Allen, John Cooper, Michael Frede, Fritz-Gregor Hermann και Charles Kahn. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν πλούσιο υλικό και αρκετές ανακοινώσεις στο δικτυακό τόπο <http://www.fks.uoc.gr/conferences/interfaceoct2004/>

Επιτέλους ένα έργο για τους αλλοδαπούς εργάτες του Ολυμπιακού θαύματος!

- Ενδιαφέρουσα πληροφορία: δίπλα στο Μέγαρο Σταθάτου υπάρχει ένα γραφείο που στεγάζει τα αρχεία του πρωθυπουργού. Εκεί διευθυντής είναι ο καθ. Βασίλης Κρεμμυδάς και έχει ως αντικείμενό του τα αρχεία Σημίτη. Ο οποίος Σημίτης πάλι, ανανέωσε την πενταετή θητεία Κρεμμυδά ένα μήνα πριν τις εκλογές.
- Τι είπατε; Γιατί δεν παραιτείται; Μα μήπως είναι πολιτική η θέση του διευθυντή αρχείων του πρωθυπουργού;
- Η αβάσταχτη παχυδερμικότητα των υποποτάμων μέσα στον ποταμό της εξουσίας.
- Αμ το άλλο; Ο Δαφέρμος, πρώην Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης που αντικαταστάθηκε από τον υπεράξιο Λέανδρο Ρακιντζή, επίτιμο Αρεοπαγίτη, κατέφυγε στο ΣτΕ για να ξαναπάρει τη θέση που του είχε προσφέρει ο αρχηγός του, ο μεσιέ Σημίτ.

- Είπαμε, κύριε, η Αρχή είναι μεν ανεξάρτητη, αλλά η θέση του Γενικού Επιθεωρητή είναι ευθύνη της εκάστοτε κυβέρνησης. Να γιατί θα απορρίψει την ένστασή σας το ΣτΕ. Για όνομα! Ένα σοβαρό άνθρωπο διάλεξε και η Ν.Δ. η ανθρωποφοβική και πάνε να της τον καταργήσουν.

- Αναγκαία διόρθωση: διαβάσατε όλοι, όπως πληροφορηθήκαμε, τα σχετικά με το ΕΙΠ στο Βερολίνο και διασκεδάσατε έως δακρύων με τα καμώματα των ηγητόρων του. Πρέπει όμως να σας πούμε ότι το περίφημο ξενοδοχείο της χλίδας λέγεται Kepinsky και όχι Kandinsky (είναι βλέπετε που δεν έχουμε πάει ποτέ).

- Επίσης, τελευταία στιγμή και ενώ είχε ανακοινωθεί επισήμως και είχε δημοσιευθεί κείμενό του στον κατάλογο, ο κύριος Τατούλης δεν πέταξε για Βερολίνο. Λέγεται ότι παρενέβη οργίλος ο Καραμανλής και τον ανέκαλεσε. Τούτου δοθέντος, δεν πέταξαν ούτε

ο αξιοτίμος κύριος Τσουκαλάς, αλλά ούτε και ο φίλτατος Μίμης Φατούρος, η θητεία του οποίου ως προέδρου του ΚΜΣΤ στη Θεσσαλονίκη έχει λήξει από καιρό.

- Πάντως η έκθεση οφείλουμε να πούμε ότι είχε πολύ μεγάλη επιτυχία. Λέτε να συνέβη αυτό επειδή δεν πήγανε;

- Όσοι πήγανε τέλος, περάσανε πολύ, πολύ καλά. Πράγμα που μας χαροποιεί ιδιαιζόντως. Άντε βρε και στη Μόσχα (σαν τη Μάσα).

- Η Μάσα δεν είναι αυτό που νομίζεις Μαργαρίτα, αλλά τσεχωφική ηρωίδα. Άσε που οσονούπω τα μέλη του ΕΙΠ θα αντικατασταθούν. Όλα κι όλα, είναι να μην πάρει μπρος η ΝΔ.

- Και τότε... βαστάτε Τούρκοι τ' άλογα (Λουκία Αντωνιάδου πληροφορούμαστε ότι λέγεται η νέα διευθύντρια του παραρτήματος Ελληνικού Πολιτισμού στη Νέα Υόρκη, που θα σταλεί από το ΥΠΠΟ το Δεκέμβριο).

- Απόρρητο: η έκθεση, λέει, που έγινε το

περασμένο φθινόπωρο στο Μουσείο Μπενάκη, συνεχίζεται, λέει, ακόμα, λέει, στη γκαλερί «Αργώ».

- Θέμα της ο Γιώργος Μαυροΐδης ο οποίος, εν ουρανοίς ων, δεν μπορεί πια να αμυνθεί από το ασφυκτικό ενδιαφέρον των οικείων του.

- Επειδή η επίμονη έκθεση ενός ζωγράφου δεν εκθέτει τον ίδιο, αλλά όσους τον εκθέτουν.

Καταλαβαινόμεστε νομίζω.

- Καταπληκτικό: η διάσημη Βενιζελοεπιμελήτρια, αφού «διέγραψε» τα Γιάννενα, ετοιμάζεται τώρα να «διαγράψει» και τα Τρίκαλα. Κουράγιο καλή μου, μόνο πενήντα Νομούς έχεις ακόμα...

- Αpropos: φοβερός ο καινούριος χώρος του Παντελή Τάτση στη Θεσσαλονίκη: η νέα γκαλερί Art forum (έχει και μπαρ-ρέστοραν)! Σε ένα νεοκλασικό επί της Μητροπόλεως... παίζουν και μουσική!

- Μιλλάμε για πολλή τρέλλα!

Μανωλλάκης ο
θεσσαλλονικιός
βομβιστής

Αλέξανδρος Ξύδης, ο κριτικός, ο διανοούμενος, η πολιτική προσωπικότητα

Σήμερα το *Αντί* αποχαιρετά έναν παλιό συνεργάτη και φίλο, τον Αλέκο Ξύδη (1917-10.11.2004), τεχνοκριτικό του περιοδικού επί μία δεκαετία και έγκυρο αναλυτή των διπλωματικών θεμάτων. Ο Ξύδης υπήρξε διπλωμάτης καριέρας, ήταν φίλος του Γ. Σεφέρη και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου –του οποίου μάλιστα διετέλεσε σύμβουλος ο ίδιος, όπως και ο «αντίπαλός» του Τώνης Σπητέρης– και υπηρέτησε ως διπλωματικός υπάλληλος στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια της Κατοχής, και στην ελληνική πρεσβεία του Λονδίνου το διάστημα 1957-60. Παράλληλα με τον αείμνηστο στρατηγό Ανδρέα Σιαπκάρα, επίσης συνεργάτη του *Αντί*, δημοσίευσε κατά τη μεταπολίτευση σειρά μελετών για την εν γένει πολιτικοστρατιωτική κατάσταση των Βαλκανίων και για την τραγωδία της Κύπρου.

Οι γνώσεις του και η παρρησία με την οποία εξέφραζε τις απόψεις του, έκαναν πάντοτε αίσθηση και στους επαίοντες και στην πολιτική ηγεσία. Αστός ο ίδιος, με φίλους όπως ο Τσαρούχης, ο Μαυροΐδης και ο Εμπειρίκος, στρατεύθηκε στις γραμμές της προοδευτικής Αριστεράς, και κατά περιόδους ασχολήθηκε με την πολιτιστική της φυσιογνωμία και το πολιτικό της πρόσωπο.

Με την τέχνη ασχολείται από το 1938, ενώ το 1944 γίνεται συνεκδότης μαζί με τους Α. Καμπά, Γ. Μαυροΐδη και Αλ. Σολομό, του πρωτοποριακού περιοδικού *Τετράδιο*, στο οποίο φιλοξενούνται συνεργασίες του Ελύτη, του Γκάτσου, του Νάνου Βαλαωρίτη, της Μάτσης Χατζηλαζάρου, του Εμπειρίκου, και άλλων. Εκεί δημοσιεύει τη θεμελιακή μελέτη του για τη σχέση του Γιάννη Τσαρούχη με το θέατρο σκιών και τη λαϊκή τέχνη, διαγράφοντας έτσι τους όρους και τα όρια του ελληνοκεντρισμού της γενιάς του '30. Στη συνέχεια υποστηρίζει καλλιτέχνες της avantgarde όπως ο Κεσσανλής, ο Δανιήλ και ο Ζογγολόπουλος, ενώ το 1982 γίνεται ο βασικός εισηγητής των ελληνικών συμμετοχών στα Ευροπάλια των Βρυξελλών. Στη μεταπολίτευση εκδίδει τα βιβλία *Ο Μακάριος και οι σύμμαχοί του*, και το δίτομο *Προτάσεις για μια ιστορία της νεοελληνικής τέχνης* από τις εκδόσεις Ολκός και τον Αντώνη Καρκαγιάννη.

Την προσωπική εικαστική του συλλογή, μοναδικής αξίας, καθώς και το αρχείο του, ο Αλέκος Ξύδης, δώρισε στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Το ΜΜΣΤ πάλι, εξέδωσε πρόσφατα λεύκωμα 500 σελίδων με τη δωρεά Ξύδη. Ο ίδιος προλογίζοντας την έκδοση γράφει: «Η προβολή σ' αυτήν έργων του Θεόφιλου, του Τσαρούχη και του Σπαθάρη, δεν σημαίνει ότι εξαίρω μόνον αυτά μέσα στο σύνολο της σύγχρονης ελληνικής τέχνης, αλλά μαζί με τις ομάδες του Κουλεντιανού και του Δανιήλ, του Ζογγολόπουλου και του

Βαρώτσου, υπογραμμίζουν ως μία μεγάλη ενότητα την αξία και την ποιότητα της σύγχρονης ελληνικής τέχνης σ' όλες τις εκφάνσεις».

Ο Ξύδης δεν υπήρξε καθόλου διπλωμάτης στην κριτική του και αυτό υπήρξε η ουσιαστική του προσφορά. Οι μαχητικές του απόψεις τον οδηγούσαν συχνά σε συγκρούσεις. Το ύφος του ήταν λιτό έως και ξηρό, αλλά ακριβολόγο και σαφές. Απεχθανόταν τις μελό εκφράσεις. Τα οξυδερκή του σχόλια αντέχουν στο χρόνο καθώς και το έργο του στην ΑΙΣΑ, την Διεθνή Ένωση Κριτικών Τέχνης, και το ελληνικό παράρτημά της. Στους νεότερους αφήνει υποθήκη τη μαχητική στάση του και στα θέματα της ιδεολογίας και στα θέματα της τέχνης. Λίγο είναι αυτό;

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Έτσι απλά για αντίο...

Τους τελευταίους μήνες έχουμε βρεθεί στη δυσάρεστη θέση από αυτή εδώ τη στήλη να αποχαιρετούμε σημαντικούς ανθρώπους του πνευματικού και θεατρικού μας κόσμου. Δυστυχώς την περασμένη Παρασκευή, 12 Νοεμβρίου, εντελώς ξαφνικά, λίγο πριν βγει στη σκηνή του θεάτρου «Κατερίνα Βασιλάκου» όπου πρωταγωνιστούσε για δεύτερη χρονιά στην παράσταση *Ένα παράξενο ζευγάρι* μαζί με τον Γιώργο Μιχαλακόπουλο, έφυγε από ανακοπή καρδιάς ο Μίμης Χρυσομάλλης.

Καλλιτέχνες με το δικό του ήθος, με το δικό του μέτρο και τη δική του ποιότητα σπανίζουν, και δύσκολα πλέον τους συναντούμε. Άνθρωπος που λάτρευε τη γνώση και τη σοβαρότητα, που εργαζόταν με διακριτικότητα και αποτελεσματικότητα, που είχε κάνει το θέατρο σώμα του, όπως πρόσφατα δήλωσε σε τηλεοπτική του συνέντευξη. Άνθρωπος πλήρης, γεμάτος από ζωή και σοφία, πλούσιος σε εμπειρίες, ηθοποιός που δε φοβόταν να παραδεχτεί πως το θέατρο δεν ήταν όλη του η ζωή, λάτρευε το διάβασμα, τη γνώση και την αλήθεια σε ό,τι και αν επέλεγε να κάνει. Δεν έκανε την τέχνη του εμπόριο αλλά την εξύψωνε σε μέσο σπουδής και κοινωνικής προσφοράς. Η πορεία του δεν

χαρακτηρίστηκε από το κυνήγι της επιτυχίας αλλά από το κυνήγι της ουσίας και της επικοινωνίας της τέχνης του θεάτρου με τον θεατή. Ηθοποιός της ουσίας και του σημαντικού, «απέβαλλε» από τις ερμηνείες του κάθε τι εξωτερικό και επιφανειακό, έψαχνε μέσα του πάντοτε για την αλήθεια και αναζητούσε με τόνους χαμηλούς την πραγματική σημασία της τέχνης αρνούμενος να παρασυρθεί από τη μανία της επιτυχίας. Τα χαρίσματά του αυτά, το ταλέντο του, οι προσεκτικές επιλογές του, η ειλικρίνειά του απέναντι στον θεατή, το σπάνιο ήθος και η σοβαρότητα που τον χαρακτήριζαν τον έκαναν να βρίσκεται πάντοτε στην πρώτη γραμμή της τέχνης.

Γεννημένος το 1938, πολύ νωρίς μπή-

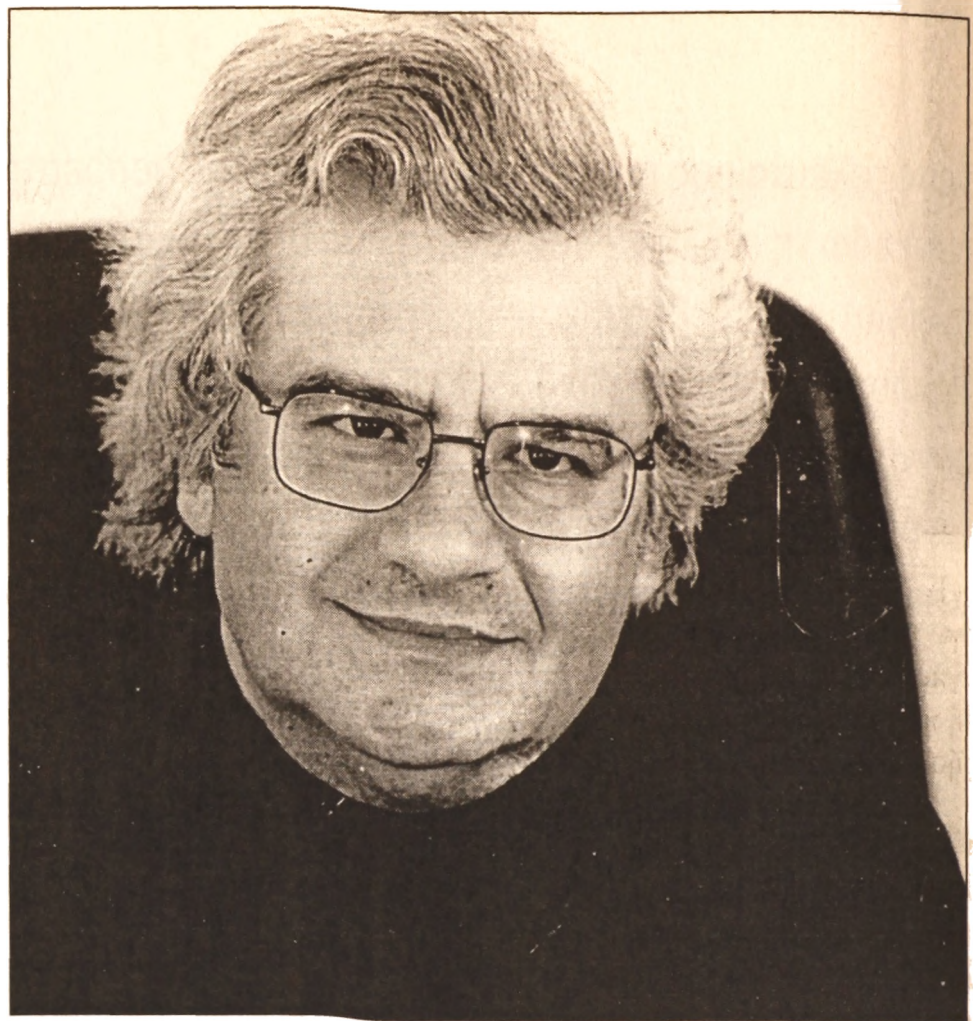

κε στο χώρο του θεάματος ως παιδί-θαύμα στην εκπομπή «Τα ταλέντα» του Γιώργου Οικονομίδη. Στη συνέχεια δούλεψε στο θέατρο κοντά στον Κωστή Λειβαδέα, ενώ αργότερα μαθήτευσε στη σχολή του Θεάτρου Τέχνης του Κάρολου Κουν απ' όπου αποφοίτησε το 1961. Η πρώτη του επαγγελματική συμμετοχή ήταν στην παράσταση *Το Μπαλκόνι* με τον θίασο της Έλσας Βεργή. Υπήρξε βασικό ιδρυτικό στέλεχος του Ελευθέρου Θεάτρου μαζί με την Μίνα Αδαμάκη, την Άννα Παναγιωτοπούλου, τον Κώστα Αρζόγλου και τον Σταμάτη Φασουλή, ενός σχήματος προωθημένου για την εποχή του, όπου οι ηθοποιοί έγραφαν, σκηνοθετούσαν από κοινού και έπαιζαν στις παραστάσεις. Συνεργάστηκε με το Πειραματικό Θέατρο της Μαριέτας Ριάλδη, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδας, το Αμφιθέατρο και το Εθνικό Θέατρο, αλλά και με σπουδαίους πρωταγωνιστές όπως ο Αλ. Μινωτής, ο Αλεξανδράκης και η Καρέζη, ερμηνεύοντας σημαντικούς συγγραφείς και κινούμενος με χαρακτηριστική άνεση σε όλα τα είδη θεάτρου. Ανάλογη υπήρξε και η προσφορά του στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Η Αλίκη Καγιαλόγλου διαβάζει και τραγουδά Παπαδιαμάντη στη νέα της δισκογραφική δουλειά σε μουσική Άλκη Μπαλτά – Ο συνθέτης μιλά για το έργο

Σε μια εποχή που ούτε οι δισκογραφικές εταιρείες ενδιαφέρονται για παρόμοια, ιδιαίτερης σημασίας έργα, αλλά και που διέρχονται συνάμα σοβαρή κρίση, η οποία τις υποχρεώνει να κλείνουν ή να συγχωνεύονται, η Αλίκη Καγιαλόγλου αποφασίζει με γενναιότητα και πάθος να αναλάβει την παραγωγή, την καλλιτεχνική επιμέλεια και χρηματοδότηση ενός τέτοιου εγχειρήματος. Το νέο CD θα κυκλοφορήσει αρχές Δεκεμβρίου και στο αθηναϊκό κοινό θα παρουσιαστεί στις 6 και 7 Δεκεμβρίου στο Θέατρο Τέχνης Κάρολος Κουν στην αίθουσα της οδού Φρυνίχου στην Πλάκα. Στη συνέντευξη που ακολουθεί, ο γνωστός συνθέτης και μαέστρος Άλκης Μπαλτάς αναφέρεται στο νέο συνθετικό του έργο.

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Για πολλούς θα φάνταζε ιδιαίτερα παράκαιρη σήμερα η μελοποίηση στίχων του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη έτσι όπως συναντώνται στα διηγήματα του Σκιαθίτη συγγραφέα. Πώς οδηγηθήκατε σε αυτή την απόφαση;

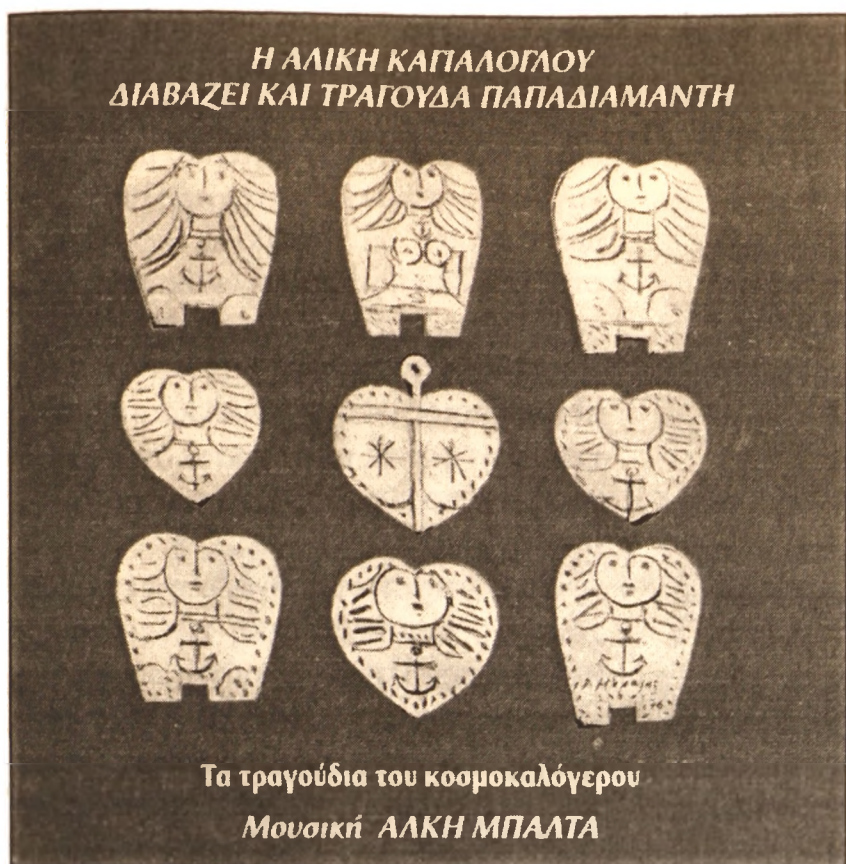
– Είναι αλήθεια ότι αυτή η ιδιάζουσα γλώσσα του συγγραφέα εμποδίζει πολλούς να πλησιάσουν και να αγαπήσουν το τόσο σημαντικό έργο του. Ξαναδιαβάζοντας τα διηγήματά του παρατήρησα –κάτι που δεν έκανα νεότερος– ότι σε πολλά σημεία βάζει τους ήρωες να τραγουδούν. Θεώρησα ότι θα μπορούσε να γίνει μια σύνθεση από διαφορετικά διηγήματα παραμένοντας σε εκείνες τις στιγμές όπου ο ήρωας τραγουδάει. Και το τραγούδι να μετουσιωθεί σε ήχο κρατώντας βέβαια τους στίχους.

• Με βάση την εμπειρία σας, διακρίνεται ότι οι στίχοι του Παπαδιαμάντη αποπνέουν μια

ξεχωριστή μουσικότητα που προκαλεί πρωτόγνωρους συνειρμούς, προσφέροντάς σας ένα νέο συνθετικό κίνητρο;

– Πιο πολύ απ' όλα ήταν φυσικά η μουσικότητα που εκπέμπει ο λόγος του, λόγω της γλώσσας αλλά και των εικόνων. Οι εικόνες μάλιστα προκαλούν τον μουσικό να αναζητήσει το ισοδύναμό τους στον ήχο. Με συγκίνησαν ιδιαίτερα σκηνές όπως αυτή μέσα στην εκκλησία με τον ιερέα να ψάλλει το τροπάριο των Χριστουγέννων και τους αγγέλους –ζωγραφισμένους στους τοίχους– να τείνουν τα ώτα για να ακούσουν, ή η σκηνή στο δάσος με τα ερωτευμένα πουλιά να τραγουδούν το ένα προς το άλλο αυξομειώνοντας τους ήχους της φωνής τους. Διαλέξαμε λοιπόν για να μελοποιήσουμε τραγούδια από τα εξής διηγήματα: «Η Γλυκοφιλούσα», η «Αγιά Αναστασιά», η «Τρελή Βραδιά», «Το μοιρολόγι της φώκιας» και «ο Κα-

λούμπας». Η αλήθεια είναι ότι προβληματίστηκα για το εάν έπρεπε απλώς να πάρω τα τραγούδια και να τα μελοποιήσω. Φοβήθηκα ότι αυτό δεν θα γινόταν κατανοητό και αποφάσισα, πριν αρχίσει το μέρος με τα τραγούδια, να πάρω ένα τμήμα του διηγήματος και να το δώσω προς αφήγηση από την τραγουδίστρια, έτσι ώστε να πάρει ο ακροατής μια καλύτερη εικόνα για το τι συμβαίνει στο διήγημα προτού φτάσει στο σημείο του τραγουδιού. Αυτό ήταν δύσκολο επειδή θα έπρεπε να διαλέξω εκείνο το σημείο που θα είχε μια νοηματική ενότητα για να μπορέσει κάποιος να κατανοήσει τι συμβαίνει. Για αυτό διάλεξα αυτά τα 5 διηγήματα και όχι άλλα. Και η Αλίκη αφηγείται το ίδιο εξαιρετικά όπως τραγουδάει – έτσι λοιπόν ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για τους δύο αυτούς ρόλους. Η απαγγελία από μόνη της εμπεριέχει το στοιχείο της μουσικότητας. Μάλιστα, όπως λένε

Η Αλίκη Καγιαλόγλου διαβάζει και τραγουδά Παπαδιαμάντη σε μουσική του Άλκη Μπαλτά. Το εξώφυλλο του CD είναι του Γιάννη Μόραλη.

οι Ινδοί, είναι καλό ο καθένας να ξέρει την προσωπική του νότα. Η Αλίκη το αγκάλιασε το έργο από την πρώτη στιγμή κάνοντας και τις δικές της παρατηρήσεις.

• Από το έργο αναδύεται μια ατμόσφαιρα θρησκευτικής ευλάβειας. Πόσο εύκολο είναι όμως να εκφραστεί αυτό το θρησκευτικό στοιχείο μέσα από κλασικές μουσικές φόρμες;

— Ορισμένα κομμάτια κινούνται σε αυτό το χώρο της θρησκευτικότητας και κάποια άλλα είναι κομμάτια που ανήκουν τελείως σε ένα δημοτικό, λαϊκό ύφος, που εκφράζουν τις απλές διαθέσεις των ανθρώπων του λαού. Τα τραγούδια δεν είναι αποκλειστικά θρησκευτικά. Από κει και πέρα δεν με ενδιέφερε να επιτύχω μια πιστή μίμηση του βυζαντινού μέλους ή του δημοτικού τραγουδιού. Μόνο κάποιες μικρές νύξεις γίνονται. Με ενδιέφερε πιο πολύ δώσω έμφαση στον χαρακτήρα του κειμένου.

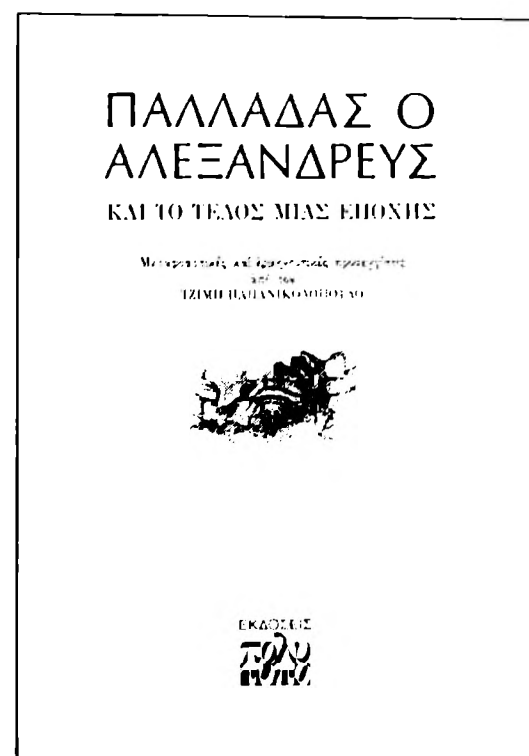
• Επιτρέπει η μελοποίηση να γίνει περισσότερο κατανοητό πώς αντιλαμβάνεται το έργο ενός συγγραφέα ένας μουσικοσυνθέτης;

— Είναι δύσκολο να ενσωματωθεί η μουσική με το όλο πνεύμα του κειμένου. Το δύσκολο δεν είναι να ακούσεις μια όμορφη μελωδία, αλλά να ακούσεις κάτι που ενσωματώνεται πολύ

ομαλά και φυσιολογικά. Αυτή ήταν η αρχική πρόθεση, χωρίς να ξέρω κατά πόσο επιτεύχθηκε. Η ίδια η μουσική δεν θεωρείται εξαιρετικά περίπλοκη. Δεν κατατάσσεται στην «αβάν-γκάρντ» ούτε στον μοντερνισμό. Ήθελα να μην παρουσιάσω μια δουλειά εύκολη και φθηνή, και να παραμένουν τόσο η ενορχήστρωση και η μελωδία σε μια σοβαρή έκφραση ανάλογη με το ύφος του Παπαδιαμάντη. Ο οποίος μπορεί να μιλά για κάτι εξαιρετικά απλό αλλά με ένα τρόπο συναρπαστικό και πάντα υψηλού επιπέδου. Αυτό όμως είναι ταυτόχρονα πολύ δύσκολο.

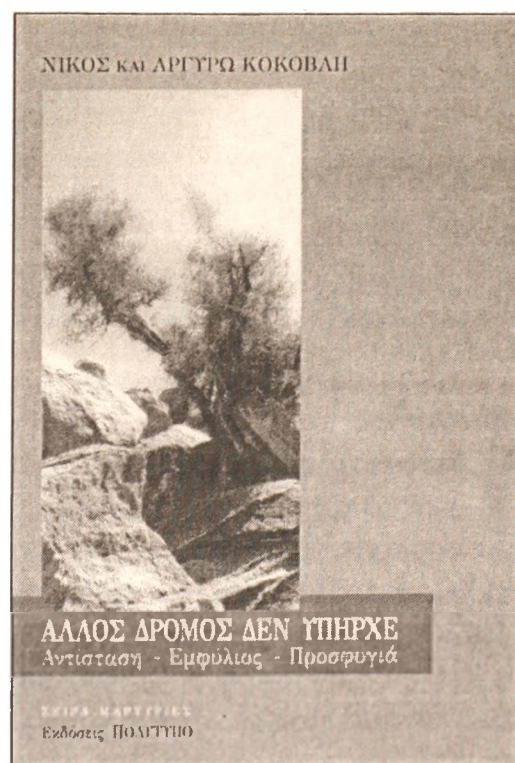
• Πώς κυμάνθηκε η συνεργασία σας με την Αλίκη Καγιαλόγλου;

— Αυτό που με βοήθησε περισσότερο ήταν η μεγάλη αγάπη που έδειξε για το έργο, καθώς από την πρώτη στιγμή το ένιωσε σαν κάτι δικό της. Η ίδια, χωρίς να το ζητήσω, ανέλαβε με πολλές δυσκολίες εξολοκλήρου την παραγωγή και την προώθηση, την χρηματοδότηση και την καλλιτεχνική επιμέλεια του έργου. Η Καγιαλόγλου έχει κάτι που λείπει σήμερα από πολλούς τραγουδιστές, έχει μια δική της αισθαντική φωνή σε μια εποχή ερμηνευτικής ισοπέδωσης και ομοιοχρωμίας. Και η απαγγελία δεν είναι κάτι που υποχρεώνεται να το κάνει, αλλά είναι κάτι που το νιώθει σαν φυσιολογικό κομμάτι της τραγουδιστικής της ικανότητας.

ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

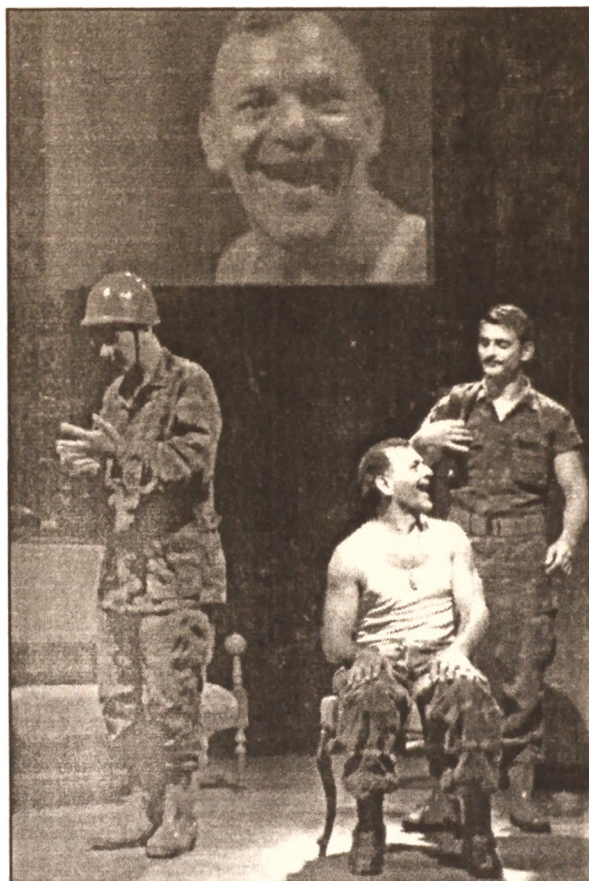
Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Πρόθεση της Εταιρείας Θεάτρου «Σπασμένη Καρέκλα» είναι το πολιτικό θέατρο. Με τον όρο *πολιτικό* αναφέρονται, όπως διευκρινίζει σε σημειώμά του ο συγγραφέας και σκηνοθέτης Θοδωρής Τσαπακίδης, σε ένα θέατρο που παρουσιάζει κριτικά την κρατούσα κατάσταση και ασχολείται με τη διαμόρφωση της ατομικής συνείδησης, καταδεικνύοντας πώς τα μέλη ενός συστήματος εγκολπώνονται τις κοινωνικές στρατηγικές και πώς σχεδιάζουν και πραγματώνουν τις ατομικές τους διαδρομές.

Με προβληματισμούς

Η παράσταση *Επιχείρηση Χαλιμά*, που παρουσιάσαν στο θέατρο Φούρνος, κινείται πολύ μακριά από το αρχικό πεδίο της πρόθεσής τους. Εκκινώντας από τις συνεντεύξεις των αμερικανών αιχμαλώτων στο Ιράκ και από αναγνωρίσιμες εικόνες ο Τσαπακίδης θέλησε να προχωρήσει στο στήσιμό μιας «ανάλογης» επιχείρησης. Για την ολοκλήρωση της επιχείρησής του εμπνεύστηκε επίσης από τις *Χίλιες και μία Νύχτες* και από τον τρόπο που οι ιστορίες μπλέκονται, τα όρια της καθεμιάς στενεύουν και οι άνθρωποι έρχονται πιο κοντά, παρασυρμένοι από τις μνήμες, τα όνειρα και τις ελπίδες τους.

Σε ένα θέατρο εισβάλει ξαφνικά μία νεαρή δημοσιογράφος. Η μη ενημερωμένη υπεύθυνη του θεάτρου προσπαθεί αρχικά να την απομακρύνει, όμως τελι-

κά θα λάβει εντολή να διευκολύνει τον διάσημο δημοσιογράφο που είναι υπεύθυνος για το ρεπορτάζ. Εκεί θα οδηγηθεί, σε συνεννόηση με τον στρατό, ένας κρατούμενος, μέλος ειρηνευτικής δύναμης, από τον οποίο θα πάρουν μία συνέντευξη. Ερωτήσεις και απαντήσεις είναι εκ των προτέρων έτοιμες. Όταν ο κρατούμενος πεθαίνει από τη βάνανυση συμπεριφορά του στρατιωτικού, ο δημοσιογράφος δεν θα χάσει την ψυχραιμία του. Θα πραγματοποιήσει τη συνέντευξη σκηνοθετώντας την «στα σημεία» με τη βοήθεια του οπερατέρ και χρησιμοποιώντας το πτώμα. Ακόμα και όταν θα ανακαλύψουν πως η συνέντευξη δεν γράφτηκε, δεν θα διστάσει να χρησιμοποιήσει την πρωταγωνίστρια του θεάτρου στο ρόλο του κρατουμένου.

Στα θετικά στοιχεία της παράστασης

καταγράφεται η ταυτόχρονη χρήση κινηματογραφικής προβολής. Ο ρόλος του οπερατέρ αποτελεί οργανικό μέρος του έργου και δικαιολογείται απόλυτα δραματουργικά. Η προβολή εξυπηρετεί στην ανάδειξη χώρων έξω-σκηνικών αλλά και στην παρουσίαση της διττής όψης της πραγματικότητας. Για παράδειγμα, μία ηθοποιός με το ιψενικό κοστούμι της επί σκηνής είναι ταυτόχρονα στην οθόνη το πρόσωπο μίας κρατούμενης που δίνει συνέντευξη.

Η παράσταση στο σύνολό της είναι ευχάριστη, διασκεδαστική και με προεκτάσεις προβληματισμού δίχως ωστόσο να ανταποκρίνεται στις αρχικές προσδοκίες. Το κέντρο βάρους μετατίθεται από το πολιτικό ζητούμενο στο σκηνικό παιχνίδι. Το δραματικό έργο υποχωρεί μπροστά στα χαριτωμένα ή έξυπνα ευρήματα που παρέσυραν τον σκηνοθέτη στο να τα κρατήσει όλα και να μην προχωρήσει σε μία αξιολόγηση και επιλογή τους. Αυτή η συσσώρευση των ευρημάτων έφερε ως επακόλουθο την αναποτελεσματικότητα και την αποδυνάμωσή τους. Το παιχνίδι της εξουσίας, η δύναμη που παρέχουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η απώλεια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και η κτηνωδία του στρατού, η απώλεια ακόμα και της ταυτότητας καθώς κάποιος δέχεται να παίξει τον ρόλο που του προτείνουν είναι θέματα που αιωρούνται, δίχως όμως να βαθαίνουν.

Από τους ηθοποιούς της παράστασης ξεχωρίζει ο Μπάμπης Καλαντζής για την ενδιαφέρουσα σκηνική παρουσία του, την εκφραστικότητα των μέσων του, την αυθεντικότητα των αισθημάτων που εξέφραζε. Στους υπόλοιπους ρόλους η Μαρία Πίγκου (Βοηθός), η Αιμιλιανή Αβραάμ (Υπεύθυνη θεάτρου), ο Θοδωρής Τσαπακίδης (Δημοσιογράφος), ο Βαγγέλης Αντωνίου (Οπερατέρ), ο Νίκος Ψαριανός (Στρατιώτης), ο Φώτης Καραογλάνης (Ηλεκτρολόγος), ο Αλέξανδρος Μουσούρος (Λοχίας), η Δέσποινα Σαραφίδου (Ηθοποιός). Τους φωτισμούς επιμελήθηκε ο Τάσος Παλαιωρούτας, το σκηνικό που παρέπεμπε και τα κοστούμια ο Βασίλης Μπαρμπαρίγος, τη μουσική ο Νίκος Ψαριανός και το βίντεο ο Δημήτρης Δελινικόλας.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Για μια φορά ακόμα ο κορεατικός κινηματογράφος μάς βάζει σε βαθιές σκέψεις. Εδώ και λίγα χρόνια μια καινούργια γενιά δημιουργών, αφού μιμήθηκε, αφού αφομοίωσε τις επιδράσεις που δέχθηκε από τον κινέζικο και τον αμερικανικό κινηματογράφο, δείχνει να ωδεί τη σύγχρονη Έβδομη Τέχνη κανα-δυό δεκαετίες πιο μπροστά.

Ιστορίες αμφίδρομης εκδίκησης και αντεκδίκησης

Ο Οντεσού ζητάει την εκδίκηση χωρίς να γνωρίζει ότι τον ζητάει και αυτή.

Αν-εστέ ψύχραιμοι- εμφανιζόταν ξανά στο προσκήνιο της δραματογραφίας ο Σαίξπηρ (εντάξει, ένας οποιοσδήποτε άλλος Σαίξπηρ) έτσι «βάρβαρος» και πρωτεϊκός, όπως τον χαρακτήριζε ο Τολστόι, σεναριογράφος και σκηνοθέτης του κινηματογράφου θα γινόταν. Χωρίς αμφιβολία, με αυτή τη βαθύτητα ποιητική και «βάρβαρη» φουρνιά των κορεατών σκηνοθετών θα έμοιαζε. Όπως π.χ. με τούτον τον Παρκ Τσαν-Γουκ, με φιλοσοφικές πανεπιστημιακές σπουδές και προσανατολισμένο ενδιαφέρον στις «cult και art» ταινίες (μήπως το ίδιο δεν έκανε και ο Σαίξπηρ;) και με δωδεκαετή κιόλας θητεία στον κινηματογράφο. Το *Oldboy* (Μέγα Ειδικό Βραβείο στο φετινό Φεστιβάλ των Καννών) είναι το δεύτερο μέρος μιας τριλογίας πάνω στο θέμα: εκδίκηση-κάθαρση, που το θεωρεί -και είναι τέτοιο- ως ένα από τα καθοριστικά προβλήματα-πάθη που χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά (πιο σωστά, την ανθρώπινη ιστορία).

Το πρώτο μέρος ήταν το *Συμπάθεια για τον κύριο Vengeance* (2002), ενώ το

τρίτο, που ήδη βρίσκεται στα σκαριά, θα είναι το *Συμπάθεια για την κυρία Vengeance*.

Εδώ τα πράγματα, τα γεγονότα, τα αισθήματα μίσους και αγάπης δεν αποδίδονται με στίχους όπως π.χ. γίνεται στην αρχαία τραγωδία ή στον Σαίξπηρ. Εκεί η βία, το αίμα, οι άνθρωποι, συχνά αποτρόπαιες, συμφορές γίνονταν αφηγηματικά μέσα στις δυνατότητες της σκηνικής δράσης. Τώρα, δείχνονται. Οι λέξεις και η δύναμη που περικλείουν γίνονται δυνατές, γρήγορες στη διαβάθμισή τους εικόνες. Στις σύγχρονες, τεράστιες, απάνθρωπες αλλά και θεαματικές στους όγκους, την ποικιλία και τα ανθρώπινα πλήθη που μαζεύουν, πόλεις, οι εχθρικές νευρώσεις, η απόγνωση για την επιβίωση, οι ανάλογοι ρυθμοί, η πλησμονή του κατανάλωσιμου - δύσκολα μπορεί κανείς να απομονώσει ατομικές ιστορίες προκειμένου να διακρίνει τις τροχιές τους, την καταστροφή ή τη σωτηρία τους. Όταν αυτό συμβεί, όπως σε ετούτη την ταινία, ανακαλύπτεις ότι όλα τα αρχέγονα πάθη συνεχίζουν να παρεμβαίνουν καθοριστικά στη ζωή αταξικά.

Πάνω σε δίκαιους και άδικους, το ίδιο.

Είναι μάταιο να προσπαθήσεις να περιγράψεις μέσα σε λίγες αράδες το περιεχόμενο και τους καταιγιστικούς τρόπους αυτής της ταινίας. Ο Οντεσού (το όνομά του θυμίζει, σε κορεατική εκδοχή, το όνομα Οδυσσέας) βρίσκεται φυλακισμένος μέσα σε ένα επτασφράγιστο δωμάτιο για 15 ολόκληρα χρόνια, άγνωστο πού, από ποιον και γιατί. Ξαφνικά βρίσκεται ελεύθερος και τάξει μοναδικό σκοπό της ζωής του να πάρει εκδίκηση για τα χρόνια που έχασε. Θα βρει ποιος είναι, αλλά αν επιχειρήσει να μάθει, ο θύτης και γνώστης, θα αυτοκτονήσει και αυτό το γιατί θα παραμείνει άγνωστο. Έχει 5 μέρες προθεσμία. Αν περιμένει θα τα μάθει όλα. Η ερωτική σχέση που συνάπτει ο Οντεσού με μια μικρή γκαρσόνα, θα γίνει η αφορμή να ανοίξουν οι τραγικοί ασκοί του Αιόλου.

Είναι τώρα που η τέχνη του κινηματογράφου απογειώνεται, χρησιμοποιώντας μία δυναμική στα σύνορα του παράφορου, σε ρυθμούς εκτροχιασμού, για να αποτυπώσει την τραχύτητα, την ολική βία, τον σχεδόν αυτοσκοπό εξιμπισιονισμό της σκληρότητας. Σίγουρα αυτός ο κόσμος δεν είναι υποκριτικός. Μέσα από διαδοχικές αποκαλύψεις και αποτρόπαιες όσο και συνταρακτικές ανατροπές, αυτό το περίκλειστο σύμπαν μεταμορφώνεται σε αυθεντική αρχαία τραγωδία. Μια τραγωδία σημερινή, με τους σημερινούς ρυθμούς, τους ήχους (συχνά η μουσική επένδυση στα συμβάντα του πεπωμένου δίνει μεγαλόπρεπη διάσταση όπερας), τις εικόνες και κυρίως τη διαβολική γνώση του τι μπορείς να κάνεις με την τεχνολογία που είναι στη διάθεσή σου αλλά και που η ιδιοφυΐα σου ξέρει πώς να εξαντλήσει και την πιο απίθανη δυνατότητά της. Ο ανεπαίσθητος λυρισμός που χρωματίζει την ταινία, όχι βέβαια μέσα στην καφκική απομόνωση του εγκλεισμού, θα αυξηθεί -θυμίζει τους τρόπους του Ιάπωνά Τακέσι Κιτάνο- σε μια θαυμαστή εναλλαγή τραχύτητας και τρυφερότητας, αγωνίας και αυτοθυσίας. Η αλήθεια είναι ότι ο σύγχρονος, αστός θεατής της Ευρώπης θα δυσανασχετήσει αλλά δεν θα μείνει αδιάφορος.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Πιο πλούσιο, πιο καινοτόμο, πιο ενήμερο

Η τουρκική Αίδουσα αναμονής του Zeki Demirkubuz διαγωνίζεται στο Διεθνές Τμήμα του φεστιβάλ.

Το ανθρωποκεντρικό στοιχείο θα χαρακτηρίζει το φετινό, 45ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης, που αρχίζει απόψε, Παρασκευή 19, και θα τελειώσει την Κυριακή 28 Νοεμβρίου. Την επομένη, Δευτέρα 29, θα ακολουθήσει η τελετή της απονομής των Κρατικών Βραβείων Ποιότητας.

Εφόσον όλα πάνε κατ' ευχήν, θα πρόκειται για ένα από τα πιο πλούσια σε καλλιτεχνικό περιεχόμενο προγράμματα –γιατί τα «σφιχτά» οικονομικά δεν φαίνεται να συνηγορούν σε άλλου είδους «πλούτη»– αυτού του θεσμού, που διατρέχει την πέμπτη του δεκαετία. Είναι η μοναδική του μεγέθους της καλλιτεχνική εκδήλωση στην Ελλάδα η οποία αντί να δείχνει σημάδια κόπωσης, όπως συμβαίνει με σχεδόν όλες τις άλλες, συνεχίζει να μεγεθύνεται σε ιδέες και καινοτομίες. Τελικά πρέπει να παραδεχτούμε ότι αυτή η μεγάλη πολιτιστική διοργάνωση δεν ανήκει ούτε στον «ελληνικό», ούτε στον «ξένο», ούτε στις συντεχνίες, ούτε στα υπουργεία – ανήκει στην τέχνη του κινηματογράφου, έτσι χωρίς προσδιοριστικό επίθε-

το. Όλα τα άλλα είναι «παλαιοημερολογίτικες» μιζέριες.

Στη διάρκεια των 10 ημερών θα προβληθούν σε 9 αίθουσες 186(!) ταινίες. Με πρόεδρο της Κριτικής Επιτροπής τον μεγάλο Μίκλος Γιάντσο θα διαγωνιστούν στο Διεθνές Διαγωνιστικό 12 ταινίες, ενώ ο Ελληνικός Κινηματογράφος θα κάνει την παρουσία του με 27 ταινίες, εκ των οποίων οι 24 (20 μυθοπλασίας και 4 ντοκιμαντέρ) θα διεκδικήσουν τα Κρατικά Βραβεία Ποιότητας και 3 θα προβληθούν στο τμήμα Ειδικές Προβολές. Ο ελληνικός κινηματογράφος θα έχει ακόμα και άλλες παρουσίες, όπως τις βραβευμένες (4) ταινίες του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας, και τα μεγάλα αφιερώματα στους Κώστα Σφήκα, Αλέξη Δαμιανό, Ιάκωβο Καμπανέλλη και Μάνο Ζαχαρία. Αξιοσημείωτο είναι ότι από τις 20 ταινίες μυθοπλασίας υποψήφιες για τα Κρατικά Βραβεία, οι 8 ανήκουν σε πρωτοεμφανιζόμενους (με ταινία μεγάλου μήκους).

Το αγαπημένο πρόγραμμα των φανατικών σινεφίλ του φεστιβάλ «Νέοι Ορίζοντες» περιλαμβάνει 40(!) ταινίες. Το

παρελθόν του εγγυάται και το παρόν του. Στο επίσημο πρόγραμμα, εκτός από τις καθιερωμένες avant première ταινίες έναρξης και λήξης (*Η θάλασσα μέσα μου* του Αμενabar και *Ιπτάμενα στιλέτα* του Ζαν Γιμόν), θα υπάρχουν ακόμα οι ενότητες: «Μεγάλοι Δημιουργοί του Καιρού μας» (Σαντάλ Άκερμαν, Γουονγκ Καρ Γουάι, Άμος Γκιτάι, Ουσμάν Σεμπενέ, Χου Χσιάο Χσιέν, Γκόραν Πασκάλιεβιτς, Ίνγκμαρ Μπέργκμαν, Ζία Ζανγκ Κε), «Ιστορίες Κρασιού και Ανθρώπων», «Ο Ανθός του Αργεντινικού Κινηματογράφου» (5 ταινίες), «Isabelle Huppert: Οι μεταμορφώσεις μιας σταρ» (2 ταινίες και με την παρουσία της ίδιας).

Αφιερώματα, εκτός από αυτά στους διακεκριμένους Έλληνες που προαναφέρθηκαν, θα υπάρχουν στον Αμπάς Κιαροστάμι (32 ταινίες), στον Βικτώρ Ερίς (5 ταινίες), στον Κιγόσι Κουροσάβα (συνωνυμία με τον μεγάλο Ακίρα) (6 ταινίες), ενώ θα γνωρίσουμε και τον πειραματικό «Σωματικό κινηματογράφο» των Ελληνίδων Κατερίνας Θωμάδκη και Μαρίας Κλωνάρη, που ζουν και εργάζονται στο Παρίσι από το 1975, με σημαντική διεθνή καριέρα. Το αφιέρωμα περιλαμβάνει ταινίες με φιλμ και με βίντεο.

Το γνωστό όσο και χρήσιμο πρόγραμμα «Ματιές στα Βαλκάνια» κλείνει φέτος 10 χρόνια. Πρόκειται για μια γέφυρα επικοινωνίας και γνωριμίας του βαλκανικού κινηματογράφου με τον ευρωπαϊκό. Φέτος θα προβληθούν 10 ταινίες, όλες παραγωγής του 2004. Τέλος, για δεύτερη χρονιά θα λειτουργήσει το «Balkan Fund». Στη διάρκεια του τριήμερου εργαστηρίου θα παρουσιαστούν 12 σχέδια σεναρίου. Η νικήτρια τετράδα θα βραβευτεί με 10.000 ευρώ το καθένα.

Το ερώτημα που απομένει είναι αν ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Τατούλης θα τηρήσει την υπόσχεση που είχε δώσει στην τελετή λήξης του Φεστιβάλ της Δράμας, να αναγγείλει τις αλλαγές που θα κάνει η κυβέρνηση στον κινηματογράφο. Οψόμεθα μεν αλλά και τι οψόμεθα. Δεν είναι φυσικό να ανησυχούμε;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Τι είναι ρόδο; Άντε να το πεις με λόγια!
(Από τις έμμενες φράσεις του Ν. Καρούζου)

Για να εξηγούμεδα:

Μεγάλος καλλιτέχνης είναι εκείνος που καθιστά την προσωπική του εμμονή δημόσιο γούστο. Να' μαστε λοιπόν πάλι λίγο πριν το τέλος, δηλαδή στην πρώτη-πρώτη αρχή. Πάνω που είχαμε τακτοποιήσει τα πράγματα και είχαμε μοιράσει ρόλους και οφίτσια, ταξινομώντας τα πρόσωπα –αλλά και τα προσωπεία– της ελληνικής avantgarde, ξεφυτρώνουν πάλι ονόματα σαν του Ιάσωνα Μολφέση ή του Βαλέριου Καλούτση και μας γκρεμίζουν τον όποιο χάρτινο πύργο είχαμε χτίσει. Και τώρα τι γίνεται;

Για τη μελαγχολία των εικόνων που κατάντησαν αντικείμενα

Μπορεί να γράψει κανείς μια πρόχειρη έστω ιστορία της εντόπιας modernité χωρίς φερ' ειπείν τα ονόματα της Μπίας Ντάβου και του Παντελή Ξαγοράρη; Μπορούμε σήμερα να μιλήσουμε για τα φωτοκινητικά έργα των σύγχρονων δημιουργών μας ή να καταγράψουμε συνθέσεις που εγκλωβίζουν λ.χ. κελαϊδίσματα πουλιών και να μην πάμε πίσω στην Naturmatic, την «αντόματη φύση» δηλαδή, του Βαλέριου Καλούτση, ή το «Δάσος 3», με το ταριχευμένο πουλί και τα ξεραμένα φύλλα, πάλι του Καλούτση, ενός δημιουργού που αποκαλύπτεται και αποκαλύπτει; Κι όλα αυτά φτιαγμένα 30 χρόνια πριν! Πριν ακόμη και από την Natural Geometry του Deitch και του ΔΕΣΤΕ, ή τους μετα-ποπ νεοϋορκέζους καλλιτέχνες του '80.

Ποιος είναι λοιπόν ο κ. Βαλέριος Καλούτσης; Ιδού ένα δικό του curriculum vitae με δυο λόγια: Γεννήθηκε το 1927, δηλαδή χρονολογικά ανάμεσα στον Δανιήλ και τον Κανιάρη, σπούδασε στην ΑΣΚΤ (1945-53) με τον Μόραλη, στην Saint Martin's School of Art του Λονδί-

Naturmatic, Τριαντάφυλλα (λεπτομέρεια), 1979.

νου και την École des Beaux Arts στο Παρίσι. Πρωτοεμφανίστηκε με ατομική έκθεση στη Galerie 93 της πόλης του φωτός το 1957, με πίνακες αφαιρετικούς και αφηρημένους. Υπενθυμίζω ότι το 1958 στην Αθήνα ο Βλάσης Κανιάρης παρουσίασε στο «Ζυγό» την πρώτη ατομική του έκθεση, που είναι και η πρώτη ατομική έκθεση με αφηρημένη ζωγραφική που έγινε ποτέ στην Ελλάδα. Αυτά για την ιστορία (βλ. περισσότερα στα βιβλία μου *Βλάσης Κανιάρης, Αναφορά-Επαναφορά 1958-1988*, εκδ. Titanium 1989, και *Ελληνομουσειόν*, β' τόμος, εκδ. Μίλητος 2001). Ο Καλούτσης, για να ξαναγυρίσουμε σ' αυτόν, θα εκθέτει έκτοτε σταθερά στη Redfern Gallery (1961, 1962, 1963, 1968) του Λονδίνου, αλλά

και με συμμετοχή στη Fiac του Παρισιού ανελλιπώς από το 1974 ως το 1980. Το 1969 θα συμμετάσχει στην Εxpo '69 του Μοντρεάλ. Στον «Δεσμό» θα παρουσιαστεί το 1973, το 1976 και το 1991, με ατομικές εκθέσεις, δημιουργώντας τα πιο φιλοδοξα έργα του. Ο Charles Spencer τον πρωτοπαρουσίασε κριτικά, ονομάζοντάς τον «καλλιτέχνη της μεταλλικής ζωγραφικής», το 1960.

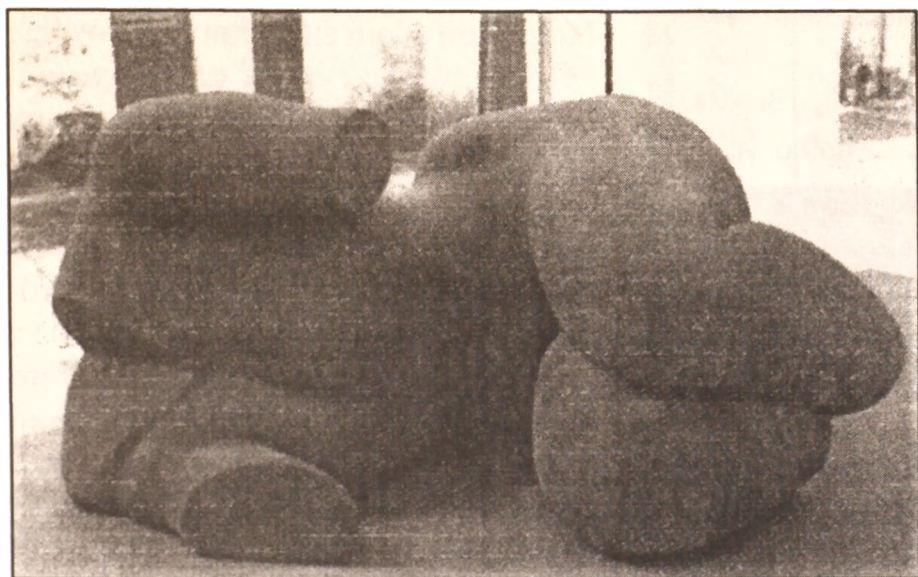
Ποια είναι όμως πιο συγκεκριμένα η πρότασή του; Κατ' αρχάς, ο συνδυασμός της τεχνολογίας με την παραδοσιακή εικαστική γλώσσα, η διφυής οργάνωση της εικόνας χειρωνακτικά και μηχανικά, αλλά και η μελέτη της οπτικής συμπεριφοράς μας, την εποχή που οι εικόνες καθίστανται ραγδαία μετα-γλώσσες. Δύσκολα όλα αυτά! Γι' αυτό ο Καλούτσης αξιοποιεί συχνά τη φωτογραφία ως ντοκουμέντο hic et nunc και φτάνει στα ίδια συμπεράσματα με κείνα του Αντονιόνι στην ταινία *Blow-up*. Παράλληλα μελετά την έννοια της κίνησης και του πλαστικού ρυθμού, μέσω των οπτικών εφέ που κατακλύζουν τον μιντιακό πολιτισμό μας, οι καταναλωτικές εμμονές του οποίου έχουν καταστήσει τη διαφήμιση κύρια έκφραση της εποχής.

Ο Καλούτσης εκκινεί από κοινωνιολογικά δεδομένα και καταλήγει σε μιαν ελεγεία για τη φύση, που από έννοια του απολύτου έχει καταστεί προϊόν που εξαντλείται επικίνδυνα γρήγορα. Τα έργα του εξελίσσονται έτσι σε σημανόμενα ενός σημαίνοντος που τελεί εν κινδύνω. Κάποτε το σημαίνον αυτό ήταν αύρα, έμπνευση, συναισθηματική φόρτιση, κύμα που λύτρωνε, ρομαντικό spleen που καθοδηγούσε την πιο υψηλή δημιουργία. Σήμερα αυτή η φύση, αυτός ο κόσμος-κατάκτηση του Διαφωτισμού, αυτή η άπειρη γη που λάτρεψαν ο Hölderlin ή ο Friedrich, δεν υπάρχει πια. Είναι μια αυτοματοποιημένη φύση, μια μηχανή, ένα πράγμα (das Ding). Και ο άλλοτε θαυμαστής και περιπλανώμενος μύστης της (der Wanderer) έχει καταστεί απλώς ένας χρήστης της ανάμεσα στους πολλούς. Ίσως εκεί να οφείλεται πρωτίστως η βαθιά μελαγχολία της εποχής μας. Η μελαγχολία των εικόνων, τελικά, που κατάντησαν από δέρματα εννοιών αντικείμενα χωρίς σάρκα.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Ανανεωμένη παρουσιάστηκε φέτος (21-25 Οκτωβρίου) η 31η FIAC στον εκθεσιακό χώρο της Porte de Versailles. Κι αυτό όχι μονάχα επειδή από τις 214 γκαλερί που συμμετέχουν οι 140 αντιπροσωπεύουν 18 διαφορετικά κράτη ή επειδή οι καινούργιες συμμετοχές ανέρχονται στο 1/3 (66 νέες γκαλερί), αλλά επειδή, όπως θα δούμε, δόθηκε μια νέα ώθηση μέσα από καινούργια τμήματα (Perspectives, Future Quake, με γκαλερί που δεν ξεπερνούν 8 και 3 χρόνια ζωής αντίστοιχα), με την προβολή του ρόλου των επιχειρήσεων στην τέχνη, την ενίσχυση του design κ.ά.

Σκέψεις και κρίσεις

John M. Armleder, Χωρίς τίτλο, 1994/1998.

Συνοδεύθηκε κατ' αρχήν η FIAC, που λόγω μακροημέρευσης (οργανώνεται ετήσια ανελλιπώς από το 1974) ανήκει στις πρυτάνεις των διεθνών εκθέσεων τέχνης (foires), από σχόλια του τύπου: «Γενέθλια ή ενταφιασμός;» ή «Η Γαλλία υπήρξε!...». Σχόλια που πυροδοτήθηκαν φέτος ιδιαίτερα από την προκατειλημμένα ανταγωνιστική λονδρέζικη Frieze, που έχοντας εξασφαλίσει την αφρόκρεμα των λονδρέζικων και νεοϋορκέζικων γκαλερί πρόλαβε τους πιο σημαντικούς συλλέκτες ανοίγοντας μία εβδομάδα πριν από την FIAC και την Foire de Paris. Όμως η Frieze, που αρνήθηκε και κάθε συνεργασία με την FIAC –όπως το πρόγραμμα καλλιτεχνικής διασύνδεσης μέσω

Louise Bourgeois, Το αριστερό μου χέρι.

Eurostar–, στοχεύοντας να κατακτήσει την αποκλειστικότητα των αγορών μετά τη μεσουρανούσα Basel και πριν από την Κολωνία και το Μαϊάμι, δείχνει μέσα στον ένα και μόνο χρόνο ζωής της μιαν αισθητή κάμψη λόγω της υπερεκτίμησης των επιδερμικών στην ουσία έργων που ταυτίζονται με το κίτς και που σε καμία περίπτωση δεν απηχούν μια πιο βαθιά, ενδεδειγμένη σκέψη. Απουσία που ερμηνεύεται σε εκατομμύρια δολάρια που επενδύονται, ή μάλλον πετιώνται, σε έργα που μετά 10 το πολύ χρόνια δεν θα σημαίνουν τίποτε, απηχώντας ένα παγκόσμιο γεγονός στην τέχνη σήμερα, όπου προωθείται το grotesco και το εφήμερο, αναφορικά με το ότι η πλειοψηφία των σύγχρονων καλλιτεχνών δεν έχει βρει ακόμη τη θέση της στην πορεία της ιστορίας της τέχνης.

Αντίθετα, στη φετινή FIAC, ο J.D. Comrain, Διευθυντής του REED-OIP –No 1 στην οργάνωση Παγκοσμίων Σαλονιών–, με τη βοήθεια της καλλιτεχνικής διευθυντού J. Flay, παρά τις σχετικές τριβές αναμεταξύ τους, προσπάθησε και πέτυχε μια σχετική ισορροπία ανάμεσα στην ποιότητα, στην ιστορικότητα, στην καινοτομία και στην πρόκληση, με στόχο πάντοτε την ανάπτυξη της επικοινωνίας με μοχλό την τέχνη και τον πολιτισμό. Σημειώθηκε επίσης εφέτος για πρώτη φορά μια συντονισμένη προσπάθεια για την υποδοχή των VIP's στον χώρο των μεγαλοσυλλεκτών, ώστε να μειωθεί η μεγάλη διαφορά που παρατηρείται με τις άλλες foires και ειδικά με την Art Basel, όπου ο διευθυντής της Samuell Keller περνά τη ζωή του με τους συλλέκτες.

Μαρτυρίες ποιότητας στέκουν για τη FIAC οι ατομικές και οι ομαδικές εκθέσεις που οργανώθηκαν σε ορισμένες γκα-

λερί. Σημειώνουμε, ανάμεσά τους, τις ατομικές των: Geer Van Velde (L. Carre και CIE), H. Michaux (Th. Herold), Arman (Γκαλερί 1900-2000), Le Corbusier (Zlotowski), Hundertwasser (Trigano), Th. Schütte (Nelson) κ.ά. καθώς και τις ομαδικές στις εξής γκαλερί: Galleria Del Skudo, όπου υπήρχε πανόραμα ιταλικής τέχνης με τους Burri, De Chirico, Morandi, κ.ά.· γκαλερί Henze και Ketterer με μια ανθολογία γερμανών εξπρεσιονιστών (Kirchner, Nolde, Epstein, κ.ά.· γκαλερί J. Bucher με τα ηγετικά στελέχη της νεότερης και της σύγχρονης τέχνης όπως Ernst, Giacometti, Klee, Masson, Tanguy, De Stael, Tobey κ.ά.· γκαλερί Sammy Kinge με Brauner, Matta, Quenille.

Η ποιότητα, όχι όμως και δυναμισμός, ήταν το κύριο χαρακτηριστικό και στη φετινή Foire de Paris που άνοιξε τις πύλες της παράλληλα με τη FIAC (21-25 Οκτωβρίου), αποσπώντας μάλιστα λόγω της σύμπτωσης των εγκαινίων ένα σημαντικό μέρος των επισκεπτών από την πρώτη. Διόλου ανταγωνιστική προς την FIAC, η Art Paris διατήρησε κάποιο πρόσωπο –παρά τη μη συμμετοχή φέτος σημαντικών γκαλερί όπως οι L. και M. Durand Dessert– χάρη στις προσπάθειες του H. Jobbe Duval που εγκατέλειψε τη FIAC για να βοηθήσει στην οργάνωση της Art Paris. Γενικό γνώρισμα πάντως της τελευταίας, όπου σημειώθηκε και η μοναδική συμμετοχή ελληνικής γκαλερί (Ζουμπουλάκη) –σημειώνουμε χαρακτηριστικά ότι στη FIAC δεν εκπροσωπήθηκε καμία ελληνική γκαλερί–, ήταν η ποιότητα μέσα από κλασικές αξίες που ελκύουν όσους –και είναι ευτυχώς αρκετοί– δεν θέλγονται από τις σύγχρονες εξαιρέσεις και το γκροτέσκο ούτε και από τις υπερβολές του βίντεο. Εντύπωση προκάλεσε εδώ η πολύ αξιόλογη συλλογή της Société Générale που προσελκύει την προσοχή στον δυναμισμό με τον οποίο οι σύγχρονες τράπεζες αξιοποιούν την τέχνη. Σημειώνουμε ακριβώς εδώ τη μεγάλη προσπάθεια που έγινε στη φετινή FIAC ώστε σε ειδικά σεμινάρια και διαλέξεις να προβληθεί ο ρόλος των τραπεζών, όπως π.χ. της Deutsche Bank με μια συλλογή 50.000 έργων και της ABN-AMRO Bank με συλλογή 40.000 έργων. Προβλήθηκε τέλος στην ίδια πάντοτε έκθεση και ο ρόλος των επιχειρηματιών και των αντίστοιχων ιδρυμάτων, με κύριους πόλους το Παρίσι, τη Μασσαλία και πόλεις της Ολλανδίας, της Γερμανίας κ.ά.

Δυναμική ήταν η παρουσίαση φέτος του design στη FIAC (όπου το γραφείο «Η Μαύρη Τρύπα» του M. Newson πωλήθηκε 80.000 ευρώ και το Μπαρ του Le Corbusier 125.000 ευρώ), γεγονός που αποκαλύπτει ότι ελκύει ολοένα και περισσότερους επισκέπτες.

NT. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ

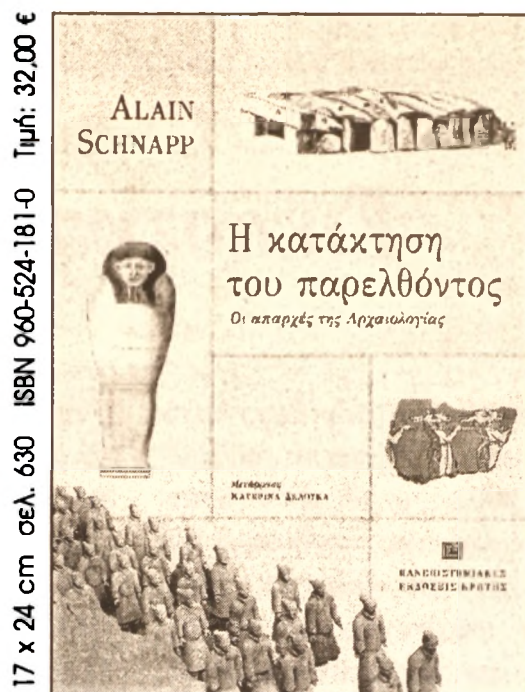
Μετά την επιτυχημένη παρουσίασή της στην Αθήνα τον Ιούνιο, η έκθεση ζωγραφικής και γλυπτικής «Παρίου Φωτός Αντίδωρον», όπου συμμετέχουν 42 έλληνες και ξένοι δημιουργοί που ζουν κι εργάζονται στην Πάρο, μεταφέρεται με πρωτοβουλία του Δήμου Πάρου στο ίδιο το νησί. Η έκθεση, που εγκαινιάζεται αύριο, Σάββατο 20 Νοεμβρίου, θα διαρκέσει έως 28 Νοεμβρίου, ενώ έχει προγραμματιστεί για τον Μάιο 2005 η μεταφορά της στις Βρυξέλλες.

Δ.Δ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ

Μόλις κυκλοφόρησε

ALAIN SCHNAPP

Η κατάκτηση του παρελθόντος Οι απαρχές της Αρχαιολογίας

Ότι είχαν υπάρξει άνθρωποι πριν από τον Αδάμ ήταν μια αποκάλυψη που συγκλόνισε τα θεμέλια της δυτικής κοινωνίας κατά τον 19ο αιώνα. Δεν αποτέλεσε όμως έκπληξη για τους Πέρσες, π.χ., οι οποίοι είχαν επίγνωση της βαθύρριζης ιστορίας των προγόνων τους. Το βιβλίο ερευνά τους τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος, από την αρχαιότητα έως τον 19ο αιώνα, άρχισε να αποκτά συνείδηση του παρελθόντος του. Αντίθετα με την πιο διαδεδομένη άποψη, η αρχαιολογία δεν υπήρξε μια επινόηση της αναγέννησης: ήταν μια πρακτική γνωστή στους γραφείς της Ασσυρίας, της Αιγύπτου και της Κίνας, και αντικείμενο συζήτησης από τους σοφιστές της Ιωνίας, προτού αρχίσει να ασκείται από τους Ρωμαίους ιστορικούς. Η μελέτη εκπλήσσει με το βάθος και το εύρος της θεματολογίας της. Το κείμενο συνδυάζεται εξαιρετικά με την εικονογράφηση και τις περιγραφές των αρχαίων αντικειμένων, ενώ εκτενή αποσπάσματα από τις πρωτογενείς πηγές προσφέρουν μια συναρπαστική άμεση ματιά στις ιστορικές αφηγήσεις. Σύγχρονες απεικονίσεις της αρχαίας ζωής καθώς και περιστατικά της ανακάλυψής της αντικατοπτρίζουν τη γοητεία της αρχαιολογικής έρευνας.

ΜΑΝΗΣ 5, 106 81, ΑΘΗΝΑ. ΤΗΛ. 210 3818372, FAX. 210 3301583
e-mail: pek@physics.uoc.gr • www.cup.gr

Στη Θεσσαλονίκη η καινούργια σεζόν έχει ήδη ξεκινήσει, με τη σχεδόν εθιμική έκθεση των αποφοίτων της Ανωτ. Σχολής Καλών Τεχνών στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και στον ίδιο χώρο ταυτόχρονα, για πρώτη φορά, ένα είδος συνάντησης των γκαλερί της Θεσσαλονίκης.

Εικαστική Θεσσαλονίκη

Η πρώτη αυτή ομαδική παρουσίαση του καλλιτεχνικού δυναμικού της πόλης, εκτός από το καθαρά εικαστικό ενδιαφέρον, έδειξε να απευθύνεται αποκλειστικά στο φιλότεχνο κοινό της Θεσσαλονίκης, το οποίο έτσι και αλλιώς γνωρίζει πολύ καλά το καλλιτεχνικό δυναμικό των αιθουσών τέχνης. Η υποτονική εκδήλωση των γκαλερί αντισταθμίστηκε με τη ζωντάνια και τη φρεσκάδα των φετινών αποφοίτων, οι οποίοι είχαν κατακλύσει τους χώρους του ισόγειου. Αν και οι νέοι ζωγράφοι συμμετείχαν μόνο με ένα έργο ο καθένας –συνεπώς δύσκολο να σταθμίσει ο θεατής συγκεκριμένες περιπτώσεις– ωστόσο όλα δείχνουν ότι πολλά έχουν αλλάξει. Το σημαντικότερο όλων είναι ότι σχεδόν έχουν εξαφανιστεί από τους σπουδαστές οι μιμητικές αναπαραγωγές του έργου των καθηγητών τους.

Από την καινούργια χρονιά, η γκαλερί Artforum θα λέγεται πλέον Tsatsis projects, αν και είναι το λιγότερο σημαντικό σε σχέση με τη μετακίνηση της γκαλερί στο ιστορικό κέντρο της πόλης, σε έναν καινούργιο, εξαιρετικό χώρο, που βρίσκεται στον τέταρτο όροφο ενός από ωραιότερα διατηρητέα κτήρια της Θεσσαλονίκης. Η γκαλερί εγκαινίασε τον καινούργιο κύκλο δραστηριοτήτων της, παρουσιάζοντας πέντε συνεργάτες της (Αντωνόπουλος, Μανουσάκης, Μαριάνοβιτς, Πλοιαρίδης και Φωκάς).

Και η γκαλερί της Λόλας Νικολάου λειτουργεί εδώ και χρόνια σε έναν ανάλογο χώρο στο κέντρο της πόλης. Εδώ παρουσιάζεται από τις 21 Οκτωβρίου η καινούργια δουλειά του Δημήτρη Ξόνο-γλου. Πρόκειται για δύο εγκαταστάσεις και μια ενότητα με σχέδια. Ο καλλιτέ-

χνης έχει ξεκινήσει πριν από χρόνια μια αλυσίδα έργων τα οποία μπορεί φαινομενικά διαφέρουν πάρα πολύ μεταξύ τους, ωστόσο έχουν δύο στοιχεία, σαν ένα είδος εικαστικής ταυτότητας, τα οποία τα προσδιορίζουν και καθορίζουν το στίγμα του στον ελληνικό χώρο. Το πρώτο είναι το υλικό τους, το ξύλο, το οποίο στην περίπτωση των προηγούμενων έργων ήταν τα μικρά στοιχεία του παρκέ των πατωμάτων, που έδιναν την ξεχωριστή όψη ενός μεταβιομηχανικού ψηφιδωτού, και το δεύτερο είναι η αλληγορία των σκόπιμα εξεζητημένων κατασκευών του που συχνά αγγίζουν το όριο της μεταφυσικής.

Στο έργο που παρουσιάζει τώρα, ένα επίμηκες τραπέζι με απροσδόκητες αναλογίες, κεκλιμένη επιφάνεια (περίπου 30°), το ξύλο έχει χρωματιστεί με το πορφυρό του Messina, δουλεμένο με τεχνική pop. Έχει αναρτηθεί στον τοίχο όπως και μία καρέκλα που το συντροφεύει τόσο στο χρώμα όσο και στη θέση. Ανάλογα έχει χρωματίσει και τέσσερα πηλίνα πιάτα που αναπτύσσει διαγώνια, δεξιά και αριστερά της καρέκλας σαν δύο φτερούγες.

Η θερμοκρασία του κόκκινου χρώματος είναι τέτοια ώστε οι δύο λευκές και στιλπνές κοιλότητες που σχηματίζουν δύο ημισφαίρια στο μέσον του τραπεζιού δημιουργούν την οφθαλμαπάτη του μεγάλου βάθους. Του χώρου επάνω στην επιφάνεια. Το έργο ολοκληρώνεται με τη φωτογραφία του καλλιτέχνη μεγεθυμένη ώστε να καλύπτει ολόκληρο το πάτωμα του δωματίου. Ο θεατής που θα μπει μέσα στο χώρο θα πατήσει το πρόσωπο του καλλιτέχνη που ταπεινώνεται αλλοιωμένο από τα ίχνη των βημάτων.

Ο Ξόνογλου είναι μεταφυσικός και αλληγορικός μαζί. Θα πρέπει κανείς να ανατρέξει στο εικαστικό του παρελθόν, προκειμένου να αποκωδικοποιήσει πλήρως τη φυσιογνωμία των αναζητήσεών του. Ωστόσο, έμπειρος καθώς είναι, καταφέρνει να δώσει στο κάθε μνημειώδες έργο του δύο επίπεδα ανάγνωσης απόλυτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Το πρώτο είναι άμεσο και συνηθώς μέσα από το συναίσθημα του μνημειώδους οδηγεί τις αισθήσεις του θεατή σε νοηματικό και αισθητικό διάλογο του σύγχρονου με το παρελθόν. Ένα συνηθισμένο αντικείμενο που έχει «πειραχθεί» μορφολογικά, (καρέκλα, καναπές κ.ά.) συνδιαλέγεται με τη σημειολογία ενός άλλου (βιβλίο, χειροβομβίδα, πολυβόλο κ.ά.). Οι πλαστικές παρεμβάσεις του καλλιτέχνη στο βασικό αντικείμενο του έργου είναι διαυγείς και απόλυτα συντονισμένες στην εποχή μας, ενώ η σημειολογική ανάπτυξη του άλλου είναι συνήθως σκόπιμα διαφορούμενη έτσι ώστε να ταλαντεύεται ανάμεσα στη σημασία του στο παρελθόν και την απαξίωση ή τη μετάλλαξή του στο παρόν.

Το δεύτερο επίπεδο του έργου του απελευθερώνει ένα πάθος (από τα πρώτα σχεδόν βήματα που κάνει στο χώρο των κατασκευών). Τον εσχατολογικό χαρακτήρα των συνειρμών του που είναι ένας αόρατος συνομιλητής των εικαστικών του χειρισμών αλλά και της πορείας που ακολουθούν τα συναισθήματά του. Εντοπίζει πάντα ένα στίγμα ανάμεσα στην ιστορία και το παρόν και δείχνει ο ίδιος να διχάζεται σε σάρκα που προσπαθεί να ευθυγραμμισθεί με τη Βαβέλ και σε πνεύμα που τείνει στην Εδέμ.

Ο Δημ. Ξόνογλου έχει κατακτήσει ανάμεσά στους καλλιτέχνες της γενιάς του '80 τη δική του ξεχωριστή θέση, χωρίς να μπορεί να ταξινομηθεί ξεκάθαρα σε κάποια από τις τάσεις της. Κινήθηκε πάντοτε έξω και πέρα από τα μεγάλα φώτα και τις ματαιότητες των διαδρόμων της εξουσίας και γι' αυτό οι θεσμοί τον «ξεχνούν» στις αντιπροσωπευτικές και σημαντικές στιγμές της σύγχρονης ελληνικής τέχνης.

ΧΑΡΗΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ
Κριτικός & Ιστορικός Τέχνης

Ο βαρύγδουπος τίτλος δεν οφείλεται σε κάποια θεωρητική ελεύθερη πτήση στα πεδία του επέκεινα, αλλά στη διαπιστωμένη λυσσώδη εμμονή του «κοινού» σε ορισμένους αρχιτεκτονικούς «στόχους». Καλή ώρα, στην πλατεία Κολωνακίου, όπου τα βαμπίρ συνεχίζουν να τραβούν αίμα. Δικαιούμαστε έτσι να γενικεύσουμε κάπως, διερευνώντας τις σκοτεινές πτυχές της υπόθεσης.

Η κριτική της αρχιτεκτονικής ως μεταφυσική οντότητα

Χωρίς να χρειαστεί να αναφερθούμε σε άλλα είδη κριτικής, η κριτική της αρχιτεκτονικής σε αυτό τον ευλογημένο τόπο δεν ευδοκίμησε παρά σπάνιες φορές, που μας κάνει να υποψιαζόμαστε ότι επρόκειτο για καθαρή σύμπτωση. Για να μην μακρηγορούμε με άχρηστες αναδρομές, όπως είναι σήμερα διαμορφωμένη η κατάσταση, η κριτική που ασκείται είναι κυρίως τριών ειδών: σιωπηρή, κατακεραυνωτική, και εκθειαστική.

Η σιωπηρή είναι η πιο πρακτική, γιατί ανέξοδα (δεν δημιουργείς «οξύτητες», δεν «χάνεις την καλημέρα του άλλου») κάνεις πως δεν βλέπεις και προσπερνάς. Η κριτική αυτή της σκόπιμης αγνόησης επιτρέπει στο σύστημα να επιβιώνει, έστω υποκριτικά, δηλαδή κρατά τις ισορροπίες χωρίς περιττούς διχασμούς και έχθρες, που μπορεί να σου βγουν ξινές (ποτέ δεν ξέρεις).

Η κατακεραυνωτική, ίσως και η πιο επικίνδυνη, είναι η τελετουργική δολοφονία του κρινόμενου. Αυτός μπορεί να είναι θύμα προγραφής, κάτι σαν τους μαφιόζικους λογαριασμούς. Ή μπορεί να θεωρηθεί άσημος ή άκακο αρνί που δεν έχει δόντια να κάνει ζημιά. Ορισμένες φορές μετράει κι εκείνο το θύμα με αποδειγμένη αξιοπρέπεια, που δεν θα καταδεχτεί να δώσει χτυπήματα κάτω από τη μέση. Εκεί η

κριτική πέφτει λάβρα, με στόμφο και αλησμόνητες αποστροφές, που όλοι χαιρέκακα θα αποστηθίσουν αργότερα. Ο κρινόμενος έχει ήδη σβήσει, τέρμα. Από μεριάς του πάλι, μπορεί κι εκείνος να θελήσει να σώσει ό,τι μπορεί να σωθεί, οπότε χάνει τη φωνή του, ελπίζοντας να τον ξεχάσουν. Αυτό πιάνει: τις περισσότερες φορές τα κοράκια βαριούνται το παιχνίδι και ψάχνουν για επόμενο θύμα. Σπάνια πάντως, το θύμα αποδεικνύεται λύκος που αντεπιτίθεται και καταφέρνει εντυπωσιακά χτυπήματα. Για αυτή την έστω σπάνια περίπτωση, κανείς πρέπει να φυλάγεται. Η εξασφάλιση μιας «πισινης» είναι απαύγασμα λαϊκής σοφίας

και υπάρχουν τόσοι τρόποι να θάψεις με το γάντι χωρίς να λερωθείς!

Η τρίτη, η εκθειαστική, είναι η πιο διαδομένη. Αναμενόμενο, αν σκεφτεί κανείς τα πλεονεκτήματά της. Δεν φτάνει πως ο ευγνώμων κρινόμενος θεωρεί υποχρέωσή του να ανταποδώσει (σε ανάλογη ή άλλη περίπτωση) τα ίδια. Επειδή δεν υπάρχει άνθρωπος να απεχθάνεται τη μυρωδιά του λιβανωτού, είναι όμορφο (κάτι σαν ευεργεσία, σαν χειρονομία φιλανθρωπίας) να βλέπεις τον άλλο να λάμπει από χαρά σαν πολυέλαιος. Τον εξυμνείς πατόκορφα και μαζί του κατόπιν μοιράζεσαι τη θερμή ατμόσφαιρα που αναπτύσσεται μεταξύ σας. Στην πράξη, όπως ήδη υπαινίχτηκα, η εκθειαστική κριτική είναι μέρος μιας αλυσίδας δούνα και λαβείν, με καθορισμένους κανόνες συμπεριφοράς. Ο καθένας κρατά κατάστιχο των κοινωνικών του τέτοιων υποχρεώσεων, ώστε να γνωρίζει πού οφείλει κάθε φορά να συμβάλει. Ορισμένοι μάλιστα ξεμπερδεύουν με λογύδριο σε παρουσίαση κάποιου βιβλίου ή με την απλή παρεμβολή εικόνας ενός έργου σε κείμενό τους. Υπάρχουν όμως και πιο απαιτητικοί εκθειασμοί, που θέλουν περισσότερο μόχθο, οπότε οι ανταμοιβές κινούνται σε ανάλογα υψηλά επίπεδα.

Απομένει μια ξεχωριστή κατηγορία, που δεν πρέπει να συγχέεται με τις παραπάνω. Πρόκειται για το φαρμακερό σχόλιο, την καταιγιστική ατάκα, που έρχεται πιο φυσικά, πιο απλά σε όσους δεν θέλουν να σπαταλούν το χρόνο τους. Ένα τέτοιο δηλητήριο, που σερβίρεται σε μικρή αλλά θανάσιμη δόση, προσφέρεται ως ευφυΐα ή καλαμπούρι, κάτι μεταξύ παρεισθητικής εξυπνάδας και πλακίτσας. Προφανώς το είδος (μαζί με τον λίβελλο, την έντεχνη μετάθεση της «άποψης» δήθεν σε κάποιον άλλο που μιλάει, κ.ά.) υπάγεται στη δεύτερη κατηγορία, της κατακεραυνώσης, και δείγματά του εισπράττουμε καθημερινά από παντού.

Νομίζω πως με αυτά τα λίγα απέδειξα τη μεταφυσική δομή της ελληνικής κριτικής στην αρχιτεκτονική. Γι' αυτό και την έχουμε αντικαταστήσει με κάτι πιο πρόσφορο και ανέξοδο, την απλή και τόσο πρακτική παρουσίαση.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Το βραβείο του περιοδικού *Διαβάζω*

σε μια μελέτη για τον Δημήτρη Χατζή

Ανάμεσα στα «βιβλία της χρονιάς» που επέλεξε πέρυσι η *Καθημερινή*, η μελέτη της Βενετίας Αποστολίδου, *Λογοτεχνία και Ιστορία στη Μεταπολεμική Αριστερά – Η παρέμβαση του Δημήτρη Χατζή, 1947-1981* (Πόλις, 2003), τιμήθηκε τώρα και με το βραβείο του περιοδικού *Διαβάζω* για το καλύτερο δοκίμιο. Αν και η συγγραφέας θεωρεί πως «τα βραβεία συνήθως δε βοηθούν στο να γίνει ένα θέμα περισσότερο κατανοητό», η διάκριση που έλαβε το βιβλίο της επαληθεύει τουλάχιστον έναν αμφισβητούμενο κανόνα: τη θετική απήχηση που μπορεί να έχει μία μελέτη καθαρά επιστημονική όταν ανοίγει τη θεματολογία και τη γλώσσα της προς ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό.

Αυτό θα ήταν ίσως ευκολότερο, αν η Αποστολίδου δεν βασιζόταν επιπλέον σε μία ασυνήθιστη προσέγγιση: στη μελέτη όχι της ίδιας της λογοτεχνίας, αλλά του τρόπου με τον οποίο αυτή αξιολογείται από τους κριτικούς και παίρνει τη θέση της μέσα στην ιστορία της γραμματείας μας. Στην προκειμένη περίπτωση, το αντικείμενό της δεν ήταν η πεζογραφία του Δημήτρη Χατζή, αλλά το εξίσου αξιόλογο κριτικό του έργο. «Πρέπει να μπορούμε στο χώρο της κριτικής», λέει η Αποστολίδου, που ήδη ξεκίνησε την προσπάθεια αυτή με το παλαιότερο βιβλίο της *Ο Κωστής Παλαμάς, Ιστορικός της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* (Θεμέλιο, 1993)· και συμπληρώνει: «Θέλω να συνεχίσω πάντα με την κριτική. Αλλά δεν είναι ξεκάθαρο το πώς μπορεί κανείς να συνεχίσει».

Εκ πρώτης όψεως, το *Λογοτεχνία και Ιστορία στη Μεταπολεμική Αριστερά*, είναι μια ανασύνθεση των απόψεων που διατύπωνε αποσπασματικά ο Χατζής – συχνά σε άρθρα του στο *Αντί* – στην προσπάθειά του να αντιπαραθέσει μια εναλλακτική ιστορία της νεοελ-

ληνικής λογοτεχνίας σ' εκείνην που καθιέρωσαν, από τον Παλαμά και μετά, οι κριτικοί και θεωρητικοί του Δημοτικισμού. Ταυτόχρονα όμως, το βιβλίο αυτό εξετάζει το κριτικό έργο του Χατζή στο πλαίσιο των ευρύτερων αναζητήσεων της ριζοσπαστικής σκέψης στην Ελλάδα, δίνοντας έτσι και μία συνολτική ιστορία της αριστερής κριτικής στη μετεμφυλιακή εποχή. Παράλληλα με αυτά τα δύο επίπεδα γραφής, η φιλόλογος του Αριστοτελείου εξετάζει επίσης την επίδραση των πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών της εποχής αυτής, τόσο πάνω στον ίδιο το Χατζή, λ.χ. σε σχέση με τη μακρόχρονη εξορία στην Ανατολική Ευρώπη, όσο και πάνω στη σκέψη της Αριστεράς, λ.χ. ως εξήγηση για την αργή και αποσπασματική εξέλιξη του ανανεωτικού της λόγου.

Αυτή η πολύπλευρη ανάλυση, που αναδιπλώνεται ευχάριστα μέσα απ' τη διαύγεια ενός λιτού κειμένου, δίνει μια απροσδόκητη επικαιρότητα σ' αυτό το εξ ολοκλήρου ιστορικό δοκίμιο. Έννοιες θαμμένες, όπως «η ασυνέχεια» στην ιστορία της ελληνικής λογοτε-

χνίας, ή «η σύνθεση ανάμεσα στο λόγιο και στο λαϊκό» ως γνώρισμα της μετάβασης μιας εθνικής λογοτεχνίας προς τη νεωτερικότητα, επανέρχονται εδώ μέσα από την ξεχασμένη παράδοση των ανθρωπιστικών ιδεών που ο Χατζής τοποθετούσε στο επίκεντρο μιας σύγχρονης αριστερής σκέψης. Επίσης, η σύλληψη της νεοελληνικής ταυτότητας ως αναπόσπαστο τμήμα ενός ενιαίου ευρωπαϊκού πολιτισμού, Δυτικού και Ανατολικού ταυτοχρόνως, καθώς και ο προσδιορισμός της παγκοσμιοτητας ως το απώτερο τέλος προς το οποίο ολοκληρώνεται κάθε εθνική λογοτεχνία, επαναφέρουν στο προσκήνιο δύο αξιολογικά κριτήρια που σήμερα σπανίζουν, τόσο στις ματιές των κριτικών όσο και στα έργα των λογοτεχνών μας.

Παρόλο που η «ασυνέχεια» του Χατζή δίνει μια νέα διάσταση στην κριτική, που σήμερα συνδέει την έννοια αυτή με τον αντι-ουμανισμό του Φουκώ, και παρά την επικαιρότητα ενός «εξευρωπαϊσμού» που γεφυρώνει την Ανατολή με τη Δύση, η Αποστολίδου κρίνει πως το βιβλίο της παραμένει καθαρά ιστορικό. «Ήδη από τα τελευταία κεφάλαια, λέει, φαίνεται ότι η αριστερή κριτική παύει πλέον να υπάρχει με τη μορφή που τη γνωρίζαμε όταν πεθαίνει ο Χατζής, δηλαδή από το 1981 και μετά. Το τοπίο αλλάζει πολύ στη σύγχρονη περίοδο». Πώς και γιατί; Ιδού η απάντησή της: «Πρέπει να λάβει κανείς υπόψη πολλούς νέους παράγοντες που δεν υπήρχαν την εποχή που έγραφε ο Χατζής: τη διάδοση των media, την είσοδο της αγοράς... Όσο για το αν υπάρχει σήμερα αριστερή κριτική, αυτό είναι ένα ερώτημα που δύσκολα μπορεί να απαντηθεί. Σε περίπτωση όμως που υπάρχει, θα πρέπει πλέον να την ορίσουμε με τρόπο εντελώς διαφορετικό».

Φιλοσοφικά μονοπάτια

Έλενα Θεοδωροπούλου,
Η εγκοπή της Φιλοσοφίας της Παιδείας:
Εισαγωγή,
Σειρά «Κείμενα Παιδείας»,
Πρόλογος: Jean Houssaye,
εκδ. Ατραπός, Αθήνα 2004, σελ. 331.

Σε μια εποχή συνεχούς μεταβολής, πολυπλοκότητας και σύγχυσης των ορίων, η ανθρώπινη συνείδηση φαίνεται να πορεύεται σε άγνωστες ατραπούς, οι οποίες εγκυμονούν πολλούς κινδύνους, αλλά και προδιαγράφουν νέες ευκαιρίες και προοπτικές. Στη διασάφηση αυτής της πολύπλοκης «πραγματικότητας» σημαντικό ρόλο αναλαμβάνει «εκ νέου» η φιλοσοφία. Επομένως, προσπάθειες που επιδιώκουν να κινητοποιήσουν τη σκέψη μας, να διασαφηνίσουν τα όρια και να τα επεξεργαστούν στη συνέχεια σφαιρικά, διευρύνοντας την οπτική μας σε ζητήματα φιλοσοφίας της παιδείας, τόσο όσον αφορά την ειδική της έννοια στο χώρο της εκπαίδευσης, όσο και τη γενικότερη σημασία της στην ανθρώπινη κοινωνία, είναι σε κάθε περίπτωση θετικές και αναγκαίες.

Στο παραπάνω δοκίμιο, η συγγραφέας επιλέγει μεταφορικά τη διπλοπροσωπία του Ιανού για να εξετάσει διεξοδικά τη στενή σχέση της φιλοσοφίας με όλους τους συναφείς επιστημονικούς κλάδους των επιστημών της αγωγής και ιδιαίτερα με την παιδαγωγική επιστήμη. Οι στενές σχέσεις αλληλοδιείσδυσης και αλληλόδρασης μεταξύ φιλοσοφίας και παιδαγωγικής θέτουν σε κίνηση πολύπλοκες και αμφίσημες διεργασίες, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται ένα ομιχλώδες τοπίο σχετικά με τους ρόλους και τη λειτουργία τους στα φαινόμενα της παιδείας και της αγωγής. Το ομιχλώδες αυτό τοπίο επιχειρεί να διασαφηνίσει η φιλοσοφία της παιδείας και για το λόγο αυτό συνιστά μια «εγκοπή» μεταξύ της φιλοσοφίας και της παιδαγωγικής.

Οι κίνδυνοι όμως να μετατραπεί η φιλοσοφία της παιδείας είτε σε μια φιλοσοφίζουσα παιδαγωγική, είτε σε μια παιδαγωγίζουσα

φιλοσοφία και να εγκλωβιστεί στα αδιέξοδα που πολλαπλασιάζονται σε κάθε μια από τις δύο διαδρομές ένθεν των οποίων εκτείνεται, είναι πολύ μεγάλοι. Επομένως, με ποιους τρόπους θα μπορούσε η φιλοσοφία της παιδείας «να διαμορφώσει και να οριοθετήσει την ταυτότητά της εξασφαλίζοντας μια γενετική λειτουργία που θα της επιτρέψει να διερευνήσει το νόημα αυτής της ιστορικά καταγεγραμμένης ως αναπόφευκτης αμοιβαίας εξάρτησης μεταξύ της φιλοσοφίας και της παιδαγωγικής, να επικεντρωθεί στον κοινό τόπο που αυτές οριοθετούν, να επιμεληθεί του εσωτερικού του, να σταθεί ως φιλοσοφία ενώπιον της παιδείας και ως παιδαγωγική ενώπιον της φιλοσοφίας, να οργανώσει ένα ιδιαίτερο πεδίο που να μπορεί να τις υπερβαίνει, να αναδύεται και να διαμορφώνεται κάθε στιγμή μεταφέροντας παράλληλα τη διπλή της καταγωγή ως εγγενές στοιχείο της ταυτότητάς της»;

Η συγγραφέας προτείνει την υιοθέτηση του όρου «κίνηση» σε αντίθεση με τους όρους «λειτουργία» ή «εργασία» προκειμένου να προσδιοριστεί εναργέστερα ο τρόπος που αναπτύσσεται και οικοδομεί την ταυτότητά της η φιλοσοφία της παιδείας. Με την επιλογή αυτή φαίνεται να περιγράφεται το «παράδοξο ενός αντικειμένου που δεν εργάζεται, δεν λειτουργεί αλλά κινείται αναβάλλοντας τη σύμπτυξη, αλλά όχι τη ροή του». Η καταγραφή των κινήσεων θα βοηθούσε στην κατανόηση, την ερμηνεία και τελικά στην ανακάλυψη του νοήματος της φιλοσοφίας της παιδείας.

Προσεγγίζοντας και αναμοχλεύοντας τουτοιοτρόπως την ιστορία και το συσσωρευμένο υλικό, θα μπορούσαμε να διακρίνουμε κινήσεις οι οποίες και αναπαριστούν εικόνες από τον τόπο της φιλοσοφίας της παιδείας.

Κινήσεις που τέμνουν και ανατέμνουν το συνεχές γίνεσθαι του υπο διαμόρφωση χώρου, διατηρώντας τη σκέψη σε εγρήγορση και επιτρέποντάς της να συμμετέχει ενεργά στην ίδια αυτή διαδικασία του γίνεσθαι.

Κινήσεις που άλλοτε ακολουθούν διαδρο-

Καθαρή περιγραφή και πυκνότητα ύφους – είναι το ελάχιστο που μπορεί να πει κανείς για τα εξαιρετικά διηγήματα του Αλέξη Πανσέληνου. Τέσσερα διηγήματα και Τέσσερις ελληνικοί φόνοι (εκδ. Πόλις, 2004). Και μη νομίζετε πως πρόκειται για αστυνομικές ιστορίες. Το ενδιαφέρον βρίσκεται στους χαρακτήρες, στις αντιδράσεις τους, στην πλοκή αλλά κυρίως στην ιδιαίτερη οπτική γωνία από την οποία παρατηρούνται όλα όσα διαδραματίζονται.

Λαμπερή γλώσσα, που οφείλεται στον συγγραφέα, αλλά δίχως τη συμβολή της εξαιρετικής μετάφρασης του Χριστόφορου Λιοντάκη τίποτα δεν θα μπορούσε να φτάσει στο έξοχο αποτέλεσμα της έκδοσης: Arthur Rimbaud, *Μια Εποχή στην Κόλαση* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2004). Η έκδοση συμπληρώνεται με ένα σημείωμα του μεταφραστή και ένα χρονολόγιο της ζωής του Αρθούρου Ρεμπώ.

Μια έμπρακτη επιβεβαίωση ότι κάτι αλλάζει στις σχέσεις των ανθρώπων είναι η συζήτηση με νέους της μειονότητας της Θράκης, όπως αναδεικνύεται μέσα από τις σελίδες του βιβλίου της Μίνας Μαχαιροπούλου, *Μπροστά στον καθρέφτη* (εκδ. Καστανιώτη, 2004). Η πρόθεση της συγγραφέως είναι η ανάδειξη των ανθρωπίνων σχέσεων, μέσα από τις βιωματικές ιστορίες και την προσωπική κατάθεση και στάση ζωής του καθενός, μέσα από τις διαφωνίες ή

τις συμφωνίες τους. Η συζήτηση αναπτύσσεται στο πλαίσιο μιας συντροφιάς που επιθυμεί τη δημιουργική συνύπαρξη χριστιανών και μουσουλμάνων και είναι μια μαρτυρία των νέων δυνατοτήτων που ανοίγονται στην πολυπολιτισμική Θράκη για το ξεπέραςμα της «δύσκολης εποχής».

Νωπό από το τυπογραφείο το βιβλίο του **Γιώργου Μολυβίδη**, *Περιοδικό Διαγώνιος. Η κριτική κατά την πρώτη πενταετία (1958-1962)*, (εκδ. Νησίδες, 2004) μας μεταφέρει μια σημαντική φάση του πολύτιμου περιοδικού της Θεσσαλονίκης, το πνευματικό δημιούργημα του ποιητή Ντίνου Χριστιανόπουλου, με έμφαση στην άσκηση της κριτικής. Η εργασία αυτή έχει το προσόν να αναδεικνύει το κριτικό στίγμα του περιοδικού στην πρώτη και ίσως σημαντικότερη περίοδό του.

■Ακριζώντας βιβλία ανακαλύπτω τη συστηματικότητα με την οποία εργάζεται η **Όλγα Παπακώστα**, η οποία μεταφράζει από τα λατινικά **Κικέρωνα**. Το πρόσφατο μεταφραστικό της πόνημα *Για τον πόνο και τα πάθη. Δεύτερη και Τέταρτη Τουσουλανή Διατριβή* (εκδ. Ωκεανίδα, 2004) μαρτυρεί όχι μόνο την προσήλωσή της στο κείμενο αλλά και την ευαίσθητη μεταφορά του κειμένου στη γλώσσα μας. Ακόμη και ο ανυποψίαστος αναγνώστης θα αναγνωρίσει μια ενδιαφέρουσα σκέψη

μές ομφαλοσκόπησης του τοπίου και του ίδιου του εαυτού της, άλλοτε διαδρομές αντίχνευσης των «διωρύγων» που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των επιστημών της αγωγής, και άλλοτε διαδρομές ηθικής τάξης που παρθούν τον παιδαγωγό να αναλάβει την ευθύνη της προετοιμασίας στην παιδαγωγική διαδικασία απέναντι στον Άλλο, μέσω της επανεξέτασης της σχέσης του με τη γνώση και τον εαυτό του. Άλλοτε διαδρομές ανάδειξης των διαφορών των Λόγων που αναπτύσσονται στο χώρο της εκπαίδευσης με στόχο την κατανόησή τους, άλλοτε διαδρομές υποστήριξης-διατήρησης, ανθρωπολογικού τύπου, προκειμένου να διατηρηθεί η συνεχής αμφισβήτηση μέσω του βασικού ερωτήματος περί της αξίας του νοήματος της εκπαίδευσης και της παιδείας, ώστε να καταστεί αυτό βασικό εργαλείο και κεντρική αντίληψη και στάση για τη διαμόρφωση και επαναδιαμόρφωση του φαντασιακού κάθε κοινωνίας.

Κινήσεις ακόμη και «ουτοπικές», στο βαθμό που συντελούν στη διαμόρφωση ενός

οράματος για την εκπαίδευση και την παιδεία, οι οποίες ενεργοποιούν ποικίλες δυνάμεις για την ολοκλήρωσή του, ανακαλύπτοντας νέα νοήματα μέσω της σκέψης και της δράσης. Κινήσεις καθεαυτό προ-ερευνητικές και ερευνητικές που διαμορφώνουν προϋποθέσεις για μια σφαιρική αντίληψη περί του φαινομένου της παιδείας και του νοήματός της.

Η συγγραφέας παραθέτει πλήθος βιβλιογραφικών αναφορών επιτυγχάνοντας και μέσω του ιδιαίτερου τρόπου γραφής της, με την ανάπτυξη συνεχών ερωτημάτων, να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε, να σκεφτούμε, να ανακαλύψουμε νόημα. Μας προσκαλεί «να την ακολουθήσουμε στο δικό της μονοπάτι», στο εγχείρημά της αυτό, όπως χαρακτηριστικά τονίζει και ο Jean Houssaye, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Rouen, στον ιδιαίτερα κατατοπιστικό πρόλογο του σχετικά με τις προσεγγίσεις της φιλοσοφίας της παιδείας διεθνώς. Ας την ακολουθήσουμε.

Νίκος Ζούκης-Νίκος Αναστασάτος

Ταξιδευτής και δημοσιογράφος

Ένα σημείωμα για το βιβλίο ενός συνεργάτη και φίλου δεν είναι διόλου εύκολο εγχείρημα. Ίσως και από δεοντολογική άποψη δεν είναι η πιο ορθή πράξη. Για τους δικούς μας ανθρώπους αναστέλλουμε τον κριτικό λόγο. Αλλά στην περίπτωση του Σοφιανού –έτσι όπως συνηθίσαμε στο *Αντί* να τον προσφωνούμε, χωρίς το επίθετο– τα πράγματα είναι διαφορετικά. Γιατί τα κείμενά του και στο *Αντί* –ως γνωστόν είναι ο Αντήνωρ του Πολιτικού Δεκαπενθήμερου– αλλά και στην *Αυγή* είναι υποδείγματα ύφους.

Πολύ σύντομα θα επιχειρήσω να διατυπώσω κάποιες σκέψεις για το τελευταίο βιβλίο του, όσο μπορώ περισσότερο αποστασιοποιημένος – αν και επίμονα θέλω να κρύψω και την αγάπη μου για τον άνθρωπο και την μεροληψία που είναι επόμενο να την ακολουθεί. Αμαρτία εξομολογημένη. Ο Σοφιανός μας διδάσκει εδώ στο περιοδικό κάθε δεκαπενθήμερο μαθήματα πολύτιμα. Περιμένουμε, παρά την μόνιμη καθυστέρηση είναι αλήθεια, το κείμενό του όχι μόνον για το περιεχόμενο και την ανάλυσή του –με την οποία κάποτε διαφωνούμε– αλλά και για τον «τρόπο του»: Για το ύφος αλλά και την μέθοδο ανάπτυξης στα θέματα που θίγει.

Ωστόσο ο λόγος δεν είναι τώρα γι' αυτά. Ο λόγος είναι για τα *Ταξιδιωτικά* – ούτως ειπείν. Κείμενα διάσπαρτα συλλέχτηκαν από την *Αυγή* με θεματολογία τις ταξιδιωτικές,

σαν φωτογραφία, εντυπώσεις του από τα πολλά ταξίδια σε δημοσιογραφικές αποστολές.

Σημειώματα σύντομα, σε χρονολογική σειρά που αρχίζει τον Μάρτη του 1982 και τελειώνει τον Δεκέμβρη του 2002. Το βιβλίο κλείνει με ένα «ταξιδιωτικό» του Κωνσταντίνου Καραμανλή γραμμένο τον Απρίλη του 1978, δίκη υστερόγραφου· το τελευταίο αυτό έχει το χακτήρα ρεπορτάζ και καταγράφει το πολιτικό μήνυμα του Σοφιανού.

Όσοι έγραψαν για το βιβλίο αυτό σημείωσαν τη «λογοτεχνικότητα» των κειμένων· αναμενόμενο. Ο Σοφιανός διαθέτει ένα εύρος παιδείας, είναι αναγνώστης και όχι μόνον «γραφιάς»· έχει εποπτεία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Γνωρίζει να επιλέγει τις λέξεις. Και βεβαίως γνωρίζει καλά την ποίηση. Συχνά, θα το έχουν παρατηρήσει οι αναγνώστες, στα δημοσιογραφικά του κείμενα «τσιμπάει» κάποιον στίχο του Καβάφη, του Μπάρα, του Ελύτη.

Μου ήρθε τώρα στο μυαλό η παρατήρηση ενός νέου συναδέλφου για την χρήση στίχων από το Σοφιανό και πόσο επιτυχημένη ήταν. Και τον μιμήθηκε: Άρχισαν να φτάνουν τα κείμενα του νέου δημοσιογράφου «στολισμένα» πάντοτε και με κάποιον στίχο του Καβάφη· τον Μπάρα πάντως τον αγνοούσε.

Ο Σοφιανός είναι σήμερα ο «πρύτανης» της δημοσιογραφίας· έτσι τον παραδέχονται ο

και τον προσφωνούν όλοι.

Τα δικά του βιβλία είναι μόλις τέσσερα. Αν δεν αναφερθούμε στον συλλογικό τόμο *Η Ελλάδα σε κρίση*, που εξέδωσαν οι «Ροές» το 1987 και στον οποίο περιλαμβάνεται η μελέτη του «Ελληνο-αμερικανικές σχέσεις: Από το δόγμα Τρούμαν και την ρητορεία του ΠΑΣΟΚ στα σημερινά δεδομένα», είναι όλα βιβλία που περιλαμβάνουν κείμενα που έχουν ήδη δημοσιευτεί στον Τύπο. Το πρώτο, οι *Ανθρώπινοι Αντίλαλοι* (1941) είναι συλλογή χρονογραφημάτων από τον παροικιακό Τύπο της Αιγύπτου, εκεί όπου άρχισε το επάγγελμα ο Σοφιανός, ενώ τα άλλα δύο που εκδόθηκαν από το Θεμέλιο είναι τα *Ελεύθερα και Απροκατάλυπτα* (1988) και το τρίτο *Τα Πριν και τα Μετά* (1997), συναγωγή από τα βδομαδιατικά κείμενά του στη *Κυριακάτικη Αυγή*. Τώρα, με τα *Ταξιδιωτικά - σούτως ειπείν*, που εξέδωσε φέτος η «Εστία», έχουμε κείμενα που φέρνουν στο επίκεντρο

ό,τι κατ' αρχήν έμοιαζε με σημειώσεις περιθωρίου. Ματιά του ταξιδευτή, παρατήρηση της τρέχουσας πολιτικής συγκυρίας, ιστορικές αναφορές. Όλα αυτά πλέκονται στα σύντομα σημειώματα του βιβλίου.

Βεβαίως τα κείμενα ενός δημοσιογράφου όπως ο Σοφιανός, θα μπορούσαν να δημιουργήσουν πολλά βιβλία αν συγκεντρωθούν. Όμως ο δημοσιογράφος γράφει για την «πληροφορία την επιούσιον» και δεν σκέφτεται τα κείμενά του συναρτημένα με μια μελλοντική έκδοση «καλαισθήτου τόμου». (Αν και είναι μόδα πια, οι δημοσιογράφοι να εκδίδουν βιβλία· αυτό όμως είναι μια άλλη ιστορία.)

Ο Σοφιανός με τα λίγα βιβλία του μας δίνει την ευκαιρία να ξανασκύψουμε στα κείμενά του και να διαπιστώσουμε ότι η καθαρή φλέβα του νερού μας δίνει δροσιά ξανά και ξανά.

Χ.Γ.Π.

που δεν μένει παγερά αδιάφορη στον ανθρώπινο πόνο, αλλά αντίθετα κινητοποιεί όλους τους μηχανισμούς της αξιοπρεπούς αποδοχής του.

ο χαρτοκόπτης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

♦ Είναι μύθος ή πραγματικότητα η παγκοσμιοποίηση; Ένα βιβλίο που θέτει ένα διαυγή προβληματισμό, ενισχύει τις διακρίσεις και αναζητά να δώσει απαντήσεις σε καίρια ερωτήματα: **Κώστας Βέργος, Γεωπολιτική των Εθνών και της Παγκοσμιοποίησης. Για μια ιστορία της γεωγραφίας και μια γεωγραφία της ιστορίας** (πρόλογος: **Ιωάννης Θ. Μάξης**, εκδ. Παπαζήση, 2004).

♦ Η Μάχη της Κρήτης έχει ποικιλοτρόπως περιγραφεί σε ιστορικές μαρτυρίες, αφηγήσεις και ιστορικές μελέτες· το βιβλίο του **Antony Beevor, Κρήτη. Η μάχη και η αντίσταση** (μετάφραση **Π. Παναγιώτης Μακρίδης**, επιμέλεια-σχόλια: **Αριστείδης Α. Προκοπίου**, εκδ. Γκοβόστη, 2004) κεφαλαιοποιεί ήδη γνωστές πληροφορίες, συμπληρώνει λεπτομέρειες και κυρίως επιχειρεί να αναπαραστήσει την εποχή και την ατμόσφαιρά της. Ωστόσο η οπτική γωνία δεν παύει να είναι από τη σκοπιά των συμμάχων, με ό,τι αυτό σημαίνει.

♦ Με εκτενή εισαγωγή των **Θανάση Γκούρα** και **Διονύση Γράβαρη** κυκλοφορεί σε δίγλωσση έκδοση ο **Λόγος περί πολιτικής οικονομίας του Jean-Jacques Rousseau** (μετάφραση: **Κ. Γεωργοπούλου**, εκδ. Σαββάλα, 2004), ένα από τα σημαντικότερα κείμενά του, καθώς προϋδεάζει για τα επιχειρήματα που θα παρατεθούν στο **Κοινωνικό Συμβόλαιο** και αποτελεί σημείο διασταύρωσης της πολιτικής θεωρίας και της πολιτικής οικονομίας.

♦ Σύντομη και πυκνή εξιστόρηση της ιστορίας του αρμενικού έθνους το βιβλίο του **Οχανές Σαρκίς Αγαπατιάν, Αρμενία. Αναδρομή στην ιστορία του αρμενικού έθνους** (εκδ. Στοχαστής, 2003) διαθέτει την αρετή ότι ο συγγραφέας είναι ένας άνθρωπος αφιερωμένος στην ανάδειξη του αρμενικού ζητήματος, κυρίως στην μετά τη γενοκτονία περίοδο, αλλά και στις εξελίξεις που σημειώθηκαν στην ελεύθερη Αρμενία και τη διασπορά.

♦ Τρεις νουβέλες ενός νεοεμφανιζόμενου συγγραφέα, του **Κώστα Καβανόξη**, κινούν το μηχανισμό της περιέργειας για να παρακολουθήσει ο αναγνώστης τις ακραίες καταστάσεις των ηρώων που ζουν και δρουν κάτω από τον εξίσου παράδοξο τίτλο του βιβλίου **Χοιρινό με λάχανο** (εκδ. Κέδρος, 2004).

♦ Ο **Κώστα Αρκουδέας** αναπλάθει μυθιστορηματικά την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στις Ινδίες και την επιστροφή του στην Περσία. Τα ιστορικά δεδομένα διαπλέκονται έντεχνα με επινοημένα πρόσωπα και διαμορφώνουν ένα έξοχο ανάγνωσμα που αναδεικνύει όχι μόνο την εποχή αλλά κυρίως τον προβληματισμό που υποκινούσε πράξεις και φυσικά το όραμα που κατείχε τον Αλέξανδρο: **Ο Μεγαλέξανδρος και η σκιά του** (εκδ. Καστανιώτη, 2004).

♦ Ο **Andrew Robinson** βιογραφεί τον αρχιτέκτονα που άλλαξε τη γνώση μας για την ελληνική ιστορία κατά 800 περίπου χρόνια: **Ο άνθρωπος που αποκρυπτογράφησε τη Γραμμική Β. Η ιστορία του Μάικλ Βέντρικς** (μετάφραση: **Ιωάννης Ν. Αρβανίτης**, εκδ. Πατάκη, 2004).

♦ Μια ενδιαφέρουσα μελέτη για τα ρεμπέτικα τραγούδια και τον κόσμο τους, συνέχεια ενός ενδιαφέροντος που άρχισε από τη δεκαετία του '50 και έδωσε πλούσιους καρπούς, κυρίως ανθολογίες, πραγματοποίησε ο **Νίκος Παπαχριστόπουλος, Ρεμπέτικα τραγούδια. Η τέχνη των σημείων** (εκδ. Βιβλιόραμα, 2004).

♦ Πέντε νουβέλες του **Μαρκήσιου ντε Σαντ**, που πρωτοεκδόθηκαν το 1800, κυκλοφορούν σε δεύτερη έκδοση: **Τα εγκλήματα του έρωτα** (μετάφραση: **Τίνα Τσιάτσικα**, εκδ. Printa, 2004), με θέματα προσφιλή στον συγγραφέα την αθωότητα και την ακολασία. Επίκεντρο των αφηγήσεων είναι σταθερά τα άδολα πρόσωπα που πέφτουν θύματα ενός κόσμου στον οποίο θριαμβεύει το κακό.

Η κυρία με τα κουλουράκια

Σάντουιτς, σοκολάτες, λεμονάδες, ψωμί, τυρί, κουλουράκια· τίποτε δεν μας έλειψε είναι αλήθεια από φαγώσιμα. Στο τέλος βέβαια έφτασαν και τα δέματα με φάρμακα, γάζες, μπαμπάκι. Φαρμακεία άδειαζαν και σαν τρελοί κατέφθαναν γιατροί για τις «πρώτες βοήθειες».

Στις αίθουσες οι γενικές συνελεύσεις ακολουθούσαν η μία την άλλη: Οι φοιτητές της Αρχιτεκτονικής, οι φοιτητές της Φαρμακευτικής, οι φοιτητές της Νομικής, οι φοιτητές της Γεωλογίας, οι φοιτητές της Γεωπονικής, οι φοιτητές της Ανωτάτης Εμπορικής, οι εργάτες. Γιατί υπήρχαν και λιγοστοί εργάτες ή νέοι που έλεγαν ότι ήταν χειρώνακτες. Σε μένα η ατμόσφαιρα θύμιζε τις κινηματογραφικές ταινίες για την επανάσταση του '17. Κόσμος να μπαινοβγαίνει πολυάσχολος, κόσμος φωνακλάς, πολλοί ύψωναν το χέρι και ζητούσαν το λόγο, κυρίως «επί της διαδικασίας» που ανακαλύψαμε τότε ότι είναι το άπαν στο δημοκρατικό διάλογο. Επιτροπές πολλές είχαν συσταθεί: για την πρόνοια του φαγητού, τους καφέδες, για τον ύπνο, για το φαρμακείο, για περιφρούρηση στην πύλη. Για τα πάντα ανακαλύφθηκε και κάποια αρμοδιότητα η οποία αμέσως υπηρετούνταν. Ο ραδιοσταθμός ήταν μια άλλη υπόθεση, καλά φρουρούμενη και ελεγχόμενη.

Αλλά σε μένα έμεινε η φιγούρα εκείνης της κυρίας που κατέφτανε κάθε λίγο και έλεγε στα παιδιά: «Κουλουράκια, πάρτε, είναι κουλουράκια σπιτικά!» Την είδα μια στιγμή στο πλάι, στην οδό Τοσίτσα, καθώς έδινε ένα χαρτόκουτο με τα κουλουράκια της στα παιδιά που στέκονταν εκεί. Άγνωστο πώς κατάφερνε να ζυμώνει τόσα σπιτικά κουλουράκια και να τα κουβαλά. Φορούσε ένα φουστάνι με απαλά κλαρωτά σχέδια και ένα μαντήλι στο κεφάλι. Δεν θυμάμαι τίποτε άλλο. Η φωνή της ήταν ζεστή κι είχε ένα χαμόγελο ίδιο με της δασκάλας μου στο Δημοτικό. Δεν θυμάμαι τίποτε άλλο. Από τότε νόμιζα ότι τη συναντούσα στο φούρνο της γειτονιάς, στη λαϊκή, στην κεντρική αγορά. Έμοιαζε, αλλά δεν ήταν κι αυτή.

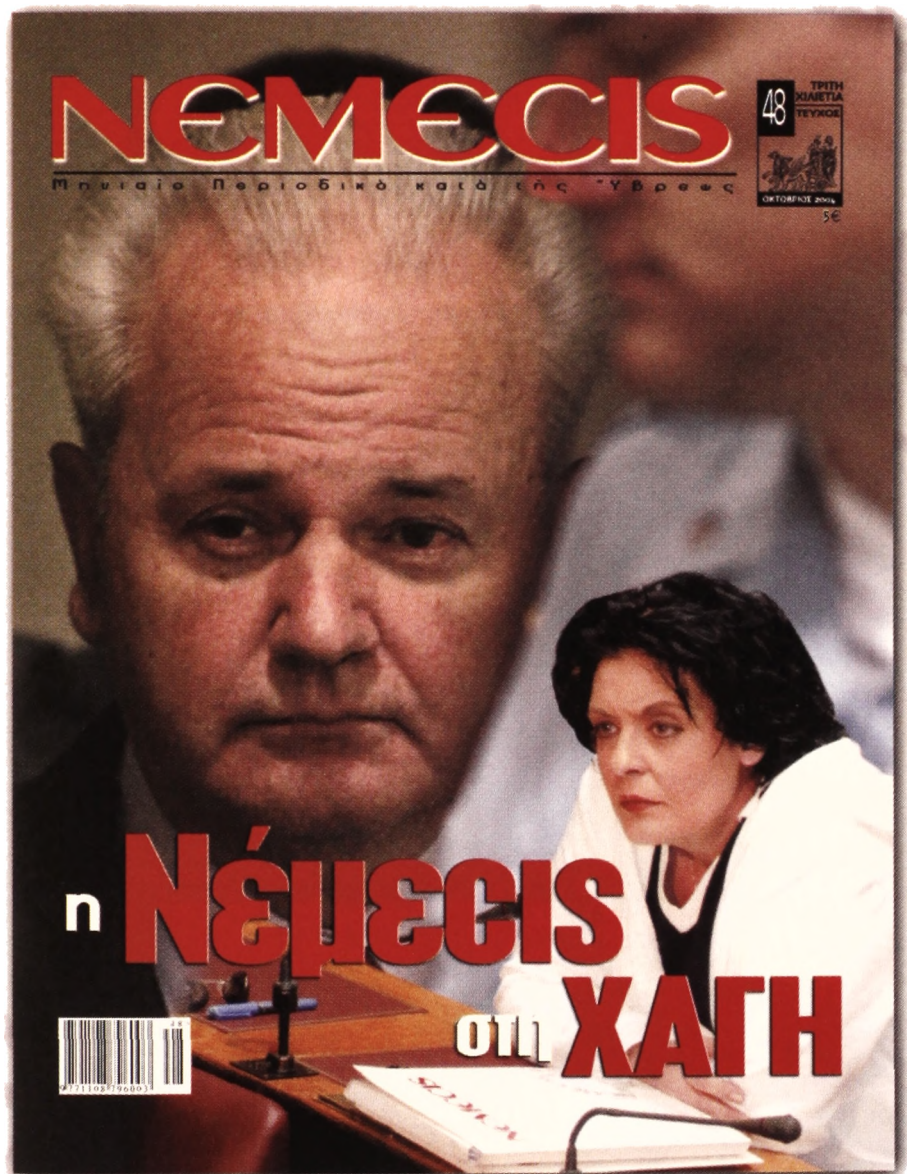
Εγώ αυτό θυμάμαι από το Πολυτεχνείο του 1973.

Πέρασαν τα χρόνια. Ιδρύθηκε η «Εταιρεία Ηρώων Πολυτεχνείου», η οποία ανέλαβε εργολαβικά την διαχείριση της υπόθεσης «Πολυτεχνείο», και διάφορες άλλες επωφελείς επιχειρήσεις· οι δημοσιογράφοι γέμιζαν τις εφημερίδες με πολυσέλιδα «αφιερώματα» και συνεντεύξεις επωνύμων – «ήμουν κι εγώ εκεί», έλεγαν όλοι και αφηγούνταν λεπτομέρειες, ονόματα, ώρες. Κάποτε μάλιστα μια παρέα από δώδεκα, αφού συνεδρίασαν, κατάρτισαν και έδωσαν για δημοσίευση στον Τύπο τη σωστή σύνθεση της «Επιτροπής του Πολυτεχνείου», διότι το κακό είχε παραγίνει: Στο μεταξύ πολλοί είχαν καπηλευθεί τα γεγονότα και φρόντιζαν να γλιστρά το ονοματάκι τους σε ρεπορτάζ. Χρειαζόταν η αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας!

Έγιναν πολλά στο Πολυτεχνείο τον Νοέμβρη του 1973. Γράφτηκαν επίσης πολλά, πάρα πολλά. Μια ολόκληρη γενιά ανδρώθηκε, στελέχωσε κόμματα, εφημερίδες, τηλεοπτικά κανάλια, υπουργεία. «Κάθε πενηντάρης και πολυτεχνίτης», παρατήρησε πριν λίγες μέρες μια φίλη. Είναι αλήθεια. Ανοίξτε τον τύπο και τα κανάλια τις μέρες αυτές. Θα δείτε να παρελαύνουν εκατοντάδες επώνυμοι, πενηντάρηδες πια, και να αφηγούνται ιστορίες και ιστορίες. Ιδίως στα τηλεοπτικά παράθυρα. Δεν συγκρατώ ονόματα· δεν θέλω να συγκρατήσω ονόματα.

Λένε ότι την Ιστορία διαμορφώνουν οι προσωπικότητες. Και προς απόδειξη αραδιάζουν περιπτώσεις με ονόματα. Ο απλός λαός δεν μνημονεύεται, διότι απλούστατα είναι «απλός λαός». Παθητικός και ανενεργός. Αυτός στέκεται σε μία γωνία και παρακολουθεί μόνον. Έτσι δεν είναι;

Χρόνια τώρα ψάχνω στις φωτογραφίες που δημοσιεύτηκαν. Μάταια. Δεν μπόρεσα ποτέ να εντοπίσω την φιγούρα της κυρίας με τα κουλουράκια.

www.nemecismag.gr
Kanelliootenet.gr

